

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

70

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέ το Φριζόσι

Ο "ΙΕΡΕΥΣ" ΤΗΣ ΒΟΝΙΤΣΗΣ

Σύμφωνα με τις έφημερίδες: «Υπό του τριμελούς Πλημμελειοδικείου 'Αγρινίου κατεδικάσθη εις φυλάκισιν 25 μηνών ο ιερεύς της Βονίτισης Κωνστ. Παπακωνσταντίνου ο οποίος είχαν έρωτικές συναντήσεις μετά υπάνδρου γυναικός εντός του ναού του ως άνω χωρίου...» 'Η υπανδρος, φυσικά, δεν ενεφανίσθη και δεν πρόκειται να εμφανισθεί και στο μέλλον ενώπιον ουδενός δικαστηρίου, διότι αυτοκατέδικασε τον εαυτό της και εύθως μετά την αποκάλυψη του σκανδαλώλου αυτοκτόνησε. 'Η πράξη της ήταν βαρύτερη από τη ζωή της και δε μπόρεσε να τη σηκώσει. Θά προσπαθήσει να την κρατήσει στον άμω της, να αντισταθεί, αλλά δε μπόρεσε. Συνελίβη κάτω απ' αυτή. Δεν συνέβη ωστόσο και με τον ιερέα το ίδιο. 'Η συνείδησή του δεν τον έτυπτε τόσο τραχειά. 'Η ζωή είναι γλυκιά. 'Αλλωστε είχε κι έναν προορισμό σ' αυτή τη ζωή: να εξυπηρετεί τον 'Υψιστο. Γιατί τι θά γινότανε ο 'Υψιστος αν αυτοκτονούσε κι' αυτός; Σε τίνοος χέρια θά τον άφηνε που δεν είχε έμπιστοσύνη σέ κανέναν; 'Αλλωστε και η αυτοκτονία είναι άμαρτία. 'Εκανες που έκανες μία άμαρτία. Γιατί στα καλά καθούμενα να τη δευτερώσεις;

Το χρέος, λοιπόν, απαιτεί να ζήσουμε και να άθωωθούμε από την κατηγορία. Του έμενε το ένδεχόμενο της τιμωρίας του από το δικαστήριο. 'Η σκιά της πεθαιμένης δεν τον ένοχλούσε. 'Επεστράτευσε, λοιπόν, μάρτυρες ύπερασπίσεως, 14 εν συνόλω έγραψαν οι έφημερίδες. Βρήκε δικηγόρους που ανέλαβαν υπό την προστασία τους τον πελάτη τους. Είναι ζήτημα καλού χειρισμού όχι μόνο να μην καταδικαστείς, αλλά να ζητήσεις από πάνω και ρέστα. Σύμφωνα όμως με την ίδια είδηση, οι 14 μάρτυρες έδίστασαν να περάσουν το κατώφλι του δικαστηρίου. 'Εμειναν όλοι απ' έξω. Την τελευταία στιγμή το ξανσκέφτηκαν κι' άφησαν μόνο του τον ιερέα» μέσα στο δικαστήριο, μόνο του με το δικηγόρο του, ο οποίος δεν θά μπορούσε να στηρίξει πουθενά τα άπειδή και δια ταύτα του, την άγόρευση του δυνάμει του Πίπ: Νί ή άλλου παραπλήσιου νόμου, δια την άδωσση του εύπληρτου πελάτου του. Και ο ιερεύς» κατεδικάσθη. 'Ησκησε όμως έφεση. 'Οχι έφεση φυσικά ενώπιον της συνειδήσεώς του, ούτε ενώπιον του Θεού. 'Εφεση ενώπιον του δικαστηρίου. Μπορεί να βρει τίποτε μάρτυρες από κανένα άλλο χωρίο, να απαλλαγεί πύσης κατηγορίας, και να

συνεχίσει το θεάρεστον έργο του, όταν η ανάγκη το καλεί εντός της εκκλησίας κι' όταν πάλι δεν το καλεί, εκτός της εκκλησίας.

Δηλαδή: Θά σήκωνε το δικαστήριο στα χέρια του και θά κοινονούσε τους χωρικούς των άχράντων μυστηρίων — μόνον όσους αυτός έκρινε ότι είχαν καθαράν καρδίαν έννοείται —. Θά έβγαζε λόγους τις Κυριακές μαινομενος, όχι σαν ταύρος, αλλά σαν άνθρωπος του Θεού τέλος πάντων που έχει νεύρα και τον ένοχλούν οι παρεκτροπές και η κατάλυσις κρέατος κάθε Τετάρτη και Παρασκευή. Και, ούτε ο γάτος ούτε η ζημιά του. Πολλά σχετικά άλλωστε γίνονται — πάρα πολλά μάλιστα — τον τελευταίο καιρό στην 'Ελλάδα. Γιατί ειδικά αυτός θά έπρεπε να πληρώσει τη νύφη που αυτοκτόνησε;

Όλοι θά έτυχε να έχουν διαβάσει, όλοι θά ξέρουν πως το κρούσμα του «ιερέως» της Βονίτισης, δεν είναι δυστυχώς μοναδικό. Κάθε άλλο μάλιστα. 'Ενας φίλος κάνοντας μία στατιστική γι' άτομική του έπιστημονική ανάγκη, βρήκε πως τέτοια η σχετική της τελευταίας εικοσαετίας συγαντιώνται πολύ περισσότερα —κατ' αναλογίαν— ανάμεσα στον κλήρο παρά ανάμεσα στους λαϊκούς. 'Ο βασανισμένος ελληνικός λαός θά δέχεται σαν χαριστική βολή. Γιατί αυτό που κυρίως του μένει είναι η μικρή του πίστη, αυτή που τον δνάζει από την καθημερινότητα, τον συνδέει με κάτι άνωτερο και του δικαιώνει τη ζωή. Χωρίς μία πίστη — μία οποιαδήποτε έστω πίστη — ο άνθρωπος δε νοιώθει στερεωμένος καλά.

Οι ώραιόι φτωχοκαλόγεροι του '21, τα τριμμένα ράσα, οι Παπαφέσθες, οι διάκοι, οι ταπεινοί - μεγάλοι που έγιναν όλο-καυώματα στα 'Αρκάδια και στα Κιουρκια, δεν θά μπορούσαν να φανταστούν την παράδοση και άπαράδεκτη αυτή διαδοχή από τους σύγχρονους αυτούς θεοαγύρτες. Εύτυχως υπάρχει ένα μεγάλο μέρος ιερέων σέ όλη τη χώρα, ένδεσμεύμενών με το λευκό ιμάτιο της άνωτέρας άποστολής και μπορούμε να έλπιζουμε πως ο κατήφορος κάπου θά σταματήσει. Πώς δε θά φτάσει να γίνει όλη η 'Εκκλησία ο «ιερεύς» της Βονίτισης.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο μικρός γυνίς μιας σάρ του Χόλ-λυνουντ κουθενιάζει με τον μικρό φίλο του, γυνί κι' αυτού μιας άλλης πρωταγωνίστριας:

— Πώς σου φαίνεται ο καινούργιος πατέρας σου; 'Εγώ τον είχα πατέρα... πέρυσι...

Κάποιος φαγας έλεγε σ' ένα φίλο του ύστερα από ένα γενναίο γεύμα.

— Σήμερα δεν αισθάνομαι καλά γιατί, νομίζω πως έφαγα πολύ: Σούπα, ψάρι έντροδες, μπριζόλες, ψητό, μακαρόνια, σαλάτες, τυρί, γλυκά, παγωτό, φρούτα... 'Αλλη φορά δεν θά ξαναφάω φρούτα!

Ένας κύριος μπαίνει φουριόζος στο θυρωρείο μιας πολυκατοικίας και λέει λαχανιασμένος στο θυρωρό:

— 'Εδώ στη γωνιά του δρόμου, έγινε ένα αυτοκινητικό δυστύχημα... Μήπως έχετε λίγο κονιάκ; Γρήγορα σās παρακαλώ...

Ο θυρωρός άνοίγει το ντουλάπι, βγάζει μια μπουτίλλια κονιάκ, γεμίζει ένα ποτήρι και του δίνει. Ο κύριος παίρνει το ποτήρι, κατεβάζει μονορουφι το κονιάκ και έπειτα λέει στον έκπληκτο θυρωρό:

— Εύχαριστώ πολύ. Ξέρετε, είμαι τόσο ευαίσθητος, ώστε δεν άντέχω να βλέπω δυστυχήματα!

Ο κύριος τρφει ένα πρωτότυπο γλυκισμα που το έφτιαξε μόνη της η γυναίκα του.

— 'Αγάπη μου, τι έχεις βάλει στο γλυκισμα αυτό;

— Διάφορα πράγματα. Γιατί θέλεις να μάθεις;

— Γιατί ίσως με ρωτήσει ο γιατρός!

Κάποια δεσποινίς εξετάζεται από έναν καθηγητή της 'Ωδικής. Μετά την εξέταση, τον ρωτά.

— Λοιπόν, κύριε καθηγητά; Νομίζετε πως θά μπορούσα να κάνω κάτι με τη φωνή μου;

— Ασφαλώς! 'Η φωνή σας θά σας φανεί πολύ χρήσιμη σέ περίπτωση πυρκαϊάς ή ναυαγίου!

Ο Γιάννης είχε μανία με τα στοιχήματα. Και κάθε φορά στοιχημάτιζε τό...

Κάποια φορά που έχασε, ο κερδίσας το στοιχήμα φίλος του, για να του δώσει ένα μάθημα, του είπε:

— Γιάννη έχασες. Το κεφάλι σου μου άνηκει. Σύμφωνα;

— Σύμφωνα, έκανε ο Γιάννης.

Μετά δυο μέρες ο Γιάννης πηγαίνει και βρίσκει τον κερδίσαντα το στοιχήμα.

— Κατέβαινε ένα δεκάρικο! του λέει. — Για ποιά δουλειά;

— Θά κόρω τα μαλλιά μου. 'Αφού το κεφάλι μου σου άνηκει πρέπει ν' εναλλάξεις και την περιποίησή του!..

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 70

ΚΟΣΜΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Επιμελητής Όλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 63β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

28 Σεπτ. 4 'Οκτ. 1960

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ Ειρήνη δεν πρόκειται να υποστεί άνεπαρόρθωτο τραυματισμό, έστω κι' αν δοκιμάζει την άσφυκτική περίπτωση των έπισήμων σημαφόρων της — ίσχυρών της Γής — όσο κι' αν η μονομαχία, για λογαριασμό της, γίνεται με συνοδεία πολεμικών θυριών. 'Η έπιτακτική αξίωση όλων των Λαών, πέραν και έξω από καθεστώτα, όπως οργανώσουν διεθνή τάξη πραγμάτων, όπου να δεσπόζει η 'Ελευθερία εν δικαιοσύνη, έχει οδηγήσει την 'Ηγεία του Κόσμου στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, με την άμετακίνητη έντολη να εξερευθεούν έποικοδομητικές λύσεις, να υπερφαλαγγισθεί με δημιουργικό και γόνιμο πνεύμα η έννευριστική έμπλοκή του ψυχρού πολέμου στίς σχέσεις ανθρώπων και Κρατών. Την έντολη αυτή κανείς ήγέτης δεν έχει τη δύναμη ν' άγνοήσει, ούτε και να παραχαράξει τη σημασία της.

Κ ΑΘΕ προσπάθεια που καταβάλλεται για την ένίσχυση και την προβολή του ελληνικού κινηματογράφου είναι έπαινετή. Στην 'Ελλάδα υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις της δημιουργίας αξιόλογων κινηματογραφικών έργων, αν υπάρξουν και τα απαραίτητα, τα σύγχρονα τεχνικά μέσα. Και άλλες χώρες μας έδωσαν γνήσια δείγματα δημιουργικής τέχνης, ώστε δίκαια να προβάλλεται η αξίωση για μία βελτιωμένη στάθμη της μέσης κινηματογραφικής παραγωγής στον τόπο μας. Όταν οι παραστάσεις της αρχαίας τραγωδίας, αλλά και του έλευθερου θεάτρου, έχουν κατακτήσει ένα έκλεκτο καλλιτεχνικό επίπεδο,

δεν επιτρέπεται να προβάλλονται σέ ελληνικά κινηματοθέατρα, άθλια κατασκευάσματα, με τη μοναδική δικαιολογία ότι έχουν γυρισθεί από «ντόπιους παραγωγούς και ήθοποιούς». 'Η ίθαγένεια ένός έργου άποτελεί, πρέπει ν' άποτελεί προσόν γνησιότητος, και να υπογραμμίζει έντονη καλλιτεχνική έφεση.

Ο ΣΟ κι' αν δικαιολογείται η ένίσχυση της ελληνικής κινηματογραφικής παραγωγής, άλλο τόσο πρέπει ν' άποκλεισθούν τα γνωστά παρακολουθήματα των ξένων κινηματογραφικών φεστιβάλ. 'Η αντίληψη ότι ένας ήθοποιός του κινηματογράφου είναι περίπου ήμίδιος, που πρέπει να προβάλλεται σαν κορυφαίο υπόδειγμα έπιτυχίας, άξίας και δόξας, είναι όχι άπλώς επικίνδυνη, αλλά και γελοία. Τίς κομικές έκδηλώσεις, για καθαρά έμπορικους λόγους, του Χόλλυγουντ, των Κανών και της Βενετίας δεν πρέπει να τις μιμηθούμε με τη γνωστή προσαρμοστικότητα και πιθηκιστική νοστροπία ώρισμένων κοινωνικών τύπων, που συνήθως εμφανίζονται σέ άνάλογες πρωτοβουλίες. Να τιμηθούν οι σκηνοθέτες, οι συγγραφείς και οι ήθοποιοί, όχι όμως μέχρι του σημείου ώστε να σκανδαλίζεται η εύπρεπεια, να παραβιάζεται το μέτρο, και να λησιμονούνται οι αναλογίες: Νά μη επαναληφθούν τα γνωστά προηγούμενα της βραβεύσεως ένός λαϊκού τραγουδιού με όλόκληρη περιουσία. 'Ας μιμηθούμε τα εύπρεπή παραδείγματα ώρισμένων ευρωπαϊκών και άσιατικών χωρών που έχουν να παρουσιάσουν αξιολύπητη κινηματογραφική παραγωγή.

Τ Α καλοκαιρινά κινηματοθέατρα, έπιλημύριζαν κυριολεκτικά από άνήλικα παιδιά, που παρακολουθούσαν με πολλή ένθουσιασμό τα διάφορα έρωτικά και αστυνομικά κακουρήματα. Τα άρμόδια όργανα υποτίθεται ότι είχαν την υποχρέωση να έμποδίζουν τα άδισμόρφωτα, τα εύπλάστα παιδιά να φοιτούν στο φροντιστήριο αυτό του έγκληματος και του έρωτισμού, ν' άπαγορεύουν και με ποινές άκόμη στους γονείς και τους κηδεμόνες, την έκπαίδευση της Νεολαίας του τόπου στον κόσμο του Ζόφου. 'Ας έλπίσουμε ότι οι χειμερινοί κινηματογράφοι, ιδιαίτερα οι συνοικιακοί και έπαρχιακοί, δεν θά παρουσιάσουν το άπαράδεκτο θέαμα των καλοκαιρινών.

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

«Αυτοβιογραφία» του Βίνσεντ Βαν Γκόγκ — ένας από τους πιο αξιολογούς ζωγραφικούς πίνακες του μεγάλου καλλιτέχνη.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Φρ. Τ. Σιδ. Β.

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45573

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ζεύχος

Έπικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: 'Ο ιερεύς της Βονίτισης
ΕΙΔΙΚΟΥ: Τα 'Ηνωμένα 'Εθνη
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: 'Ο Πειραιάς δεν άνήκει στους κατοίκους του
★ Τα σύγχρονα νιάτα

Έπιστήμη και Τεχνική

★ 'Η διαιτητική θά νικήσει τον καρκίνο;
★ Οί σφήκες
ΖΑΝ ΝΟΣΕ: Οί μαθητευόμενοι Μάγοι (Α'. 'Η πρόοδος: το αίνηγμα της έποχής μας
★ Πότε το παιδί σας είναι ύγιές;
ΒΙΚΤΩΡ ΛΕΝΟΥΑΡ: Κόσμοι-άρκοι
★ 'Ενα παράθυρο προς το παρελθόν
ΑΝΡΥ ΓΚΩΜΠΕΡ: 'Η ιστορία ένός χελιού

Ιστορία και Τέχνη

ΤΖΩΡΤΖ ΚΕΣΜΑΝ: Οί συγκλονιστικοί ναυτικοί χάρτες του ναυάρχου Ρέις
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: 'Η Παναγία των Παρισίων, το άριστούργημα της γοτθικής τέχνης

Διάφορα άδρα

★ 'Εντομα και έντομοκτόνα
★ Πότε είμαστε έξυπνοι;
★ 'Η Κατάγκα

Αναγνώσματα

ΙΡΒΙΚ ΑΝΤΛΕΡ: Πώς άρχισε και τί είναι η ζωή (10. Πώς γεννήθηκε η ζωή)

Μυθιστόρημα και Διήγημα

ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ: 'Η περίπτωση ένός πρώην αξιωματικού (διήγημα)
ΑΡΘΟΥΡ ΚΟΝΑΝ ΝΤΟΥΓΛ: 'Ο χαμένος κόσμος
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλέν Ρουζ
ΚΡΕΣΜΑΝ ΤΕΝΛΟΡ: 'Ο παραλήπτης άγνωστος (διήγημα)
ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: Το λαμπρό άμάξι (διήγημα)

Συνιστούμε σ' όλους τους αναγνώστες μας να προμηθευθούν από τα γραφεία μας βιβλιοδετημένους τόμους του «ΚΟΣΜΟΥ». 'Ετσι διατηρούν στις βιβλιοθήκες τους το αξιολογώτερο ελληνικό περιοδικό, του οποίου η χρησιμοποίηση καθίσταται ήδη άπόλυτα εύχερης με την προσθήκη εύρετηρίου στο τέλος του τόμου.

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΕΤΑΙ Η ΠΡΟΣΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ο διεθνής Τύπος διαπιστώνει όμόφωνα ότι ή έφετεινή σύνοδος της Γενικής Συνελεύσεως των Ένωμένων Έθνών είναι ή σπουδαιότερη στην ιστορία της Παγκόσμιας Όργάνωσης. Για ποιούς λόγους, όμως; Ποιά είναι τὰ προβλήματα που θα συζητηθούν και ποιοι θα τὰ συζητήσουν; Γιατί έχουν συγκέντρωθεί στη Νέα Υόρκη οι πιο σημαντικές διεθνείς προσωπικότητες και τι έλπιζουν; Και γενικώτερα, τι είναι και τι επιδιώκουν τὰ Ένωμένα Έθνη, πώς ιδρύθηκαν, πώς ξεκίνησαν, που έχουν φθάσει σήμερα και τι προσδοκά ή ανθρωπότητα απ' αυτά;

ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η φωνή της παγκόσμιας κοινής γνώμης

Έρευνα του ΕΙΔΙΚΟΥ

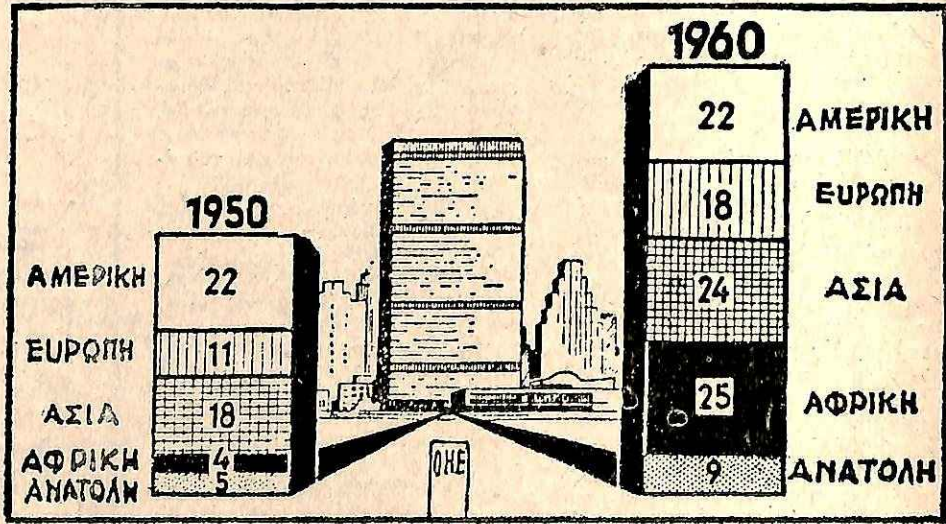
Η ΕΦΕΤΕΙΝΗ Γενική Συνέλευση έχει προσελκύσει την παγκόσμια προσοχή στα Ένωμένα Έθνη: γιατί είναι ή πρώτη φορά που σημειώνεται τέτοια συγκέντρωση πολιτικών προσωπικοτήτων και που πρόκειται να συζητηθούν τόσο σοβαρά προβλήματα. Δεν είναι υπερβολή να είπωθεί ότι πρόκειται ουσιαστικά για μια διεθνή διάσκεψη σε ανώτατο επίπεδο. Οι πιο γνωστοί ηγέτες του καιρού μας βρίσκονται ή πρόκειται να φθάσουν στη Νέα Υόρκη για να πάρουν μέρος στις συζητήσεις της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ και να εκθέσουν τις απόψεις τους για τὰ μεγάλα προβλήματα που απασχολούν την ανθρωπότητα και πρό πάντων για τὸ σπουδαιότερο απ' όλα, τὸ ζήτημα τού άποπλισμού. Ο Πρόεδρος Αϊζενχάουερ, ο κ. Κρούσσεφ, ο κ. Μακμίλλαν, ο κ. Νεχρού, ο στρατάρχης Τίτο, ο κ. Γκομούλκα, ο Φιντέλ Κάστρο, οι πρωθυπουργοί των περισσότερων ασιατικών και αφρικανικών κρατών. Είναι ίσως, ή μεγαλύτερη πολιτική συγκέντρωση που είδε ο κόσμος τὰ τελευταία χρόνια. Σύμμαχοι και φίλοι, έχθροί κι' αντίπαλοι έχουν συναντηθεί ή πρόκειται να συναντηθούν στην Παγκόσμια Όργάνωση, για μια από τις μεγαλύτερες διπλωματικές μάχες της έποχής μας. Και όλα τὰ βλέμματα είναι καρφωμένα στη Νέα Υόρκη, γιατί δλοι οι άνθρωποι περιμένουν με αγωνία την έκβαση της μάχης αυτής, για να μάθουν αν ο κόσμος θα μπει πλέον οριστικά στο δρόμο της ειρήνης ή αν θα ξαναγυρίσει στον εφιάλτη του ψυχρού πολέμου.

Τὰ κράτη - μέλη του ΟΗΕ

Τι είναι, όμως, αυτά τὰ Ένωμένα Έθνη, όπου συζητούνται κάθε τόσο τὰ παγκόσμια προβλήματα κι' όπου συχνά οι διεθνείς κρίσεις βρίσκουν μια διέξοδο που άποτρέπει τον πόλεμο — όπως στις περιπτώσεις του Σουέζ και του Λιβάνου;

Τὰ Ένωμένα Έθνη ιδρύθηκαν από τους Συμμάχους τὸ 1945 και σκοπούς τους ήταν ν' αποτελέσουν μια παγκόσμια όργάνωση, που να έχει την ήθική και υλική δύναμη να προασπίζει την ειρήνη. Στην αρχή, μέλη των Ένωμένων Έθνών, ήταν οι σύμμαχοι και άρκετά ούδέτερα κράτη. Σιγά-σιγά έγιναν δεκτά και άλλα κράτη, και έτσι σήμερα ή όργάνωση αυτή είναι πραγματικά παγκόσμια. Δεν είναι ακόμα μέλη της τὰ κράτη που είναι χωρισμένα σε δύο: ή Γερμανία, ή Κορέα και τὸ Βιετνάμ, ή Κίνα (που τή θέση της την κατέχει ή Φορμόζα), μερικά άσημαντα κρατίδια (Μονακό, Άγιος Μαρίνος, Ανδόρρα, Λιχτενστάιν), οι άποικίες και γενικά τὰ έδάφη που δεν αυτοκυβερνούνται. Ο αριθμός των μελών των Ένωμένων Έθνών αυξήθηκε άπτόμα τὰ τελευταία χρόνια με την ίδρυση

τόσων νέων ανεξαρτήτων και κυρίαρχων κρατών στην Άσία και πρό πάντων στην Άφρική. Τὰ κράτη-μέλη του ΟΗΕ ήταν, όταν συνήλθε ή τωρινή Γενική Συνέλευση, τὰ έξης 82: Άφγανιστάν, Άλβανία, Άργεντινή, Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Βολιβία, Βραζιλία, Βουλγαρία, Βιρμανία, Λευκορωσία, Καμπότζη, Καναδάς, Κεϊλάνη, Χιλή, Φορμόζα, Κολομβία, Κостаρίκα, Κούβα, Τσεχοσλοβακία, Δανία, Δαιμινικανή Δημοκρατία, Ίσημερινός, Έλ Σαλβαδόρ, Αιθιοπία, Φιλλανδία, Γαλλία, Γκάνα, Ελλάδα, Γουατεμάλα, Γουινέα, Αϊτή, Ονδούρα, Ουγγαρία, Ίσλανδία, Ίνδια, Ίνδουσία, Περσία, Ίράκ, Ίρλανδία, Ίταλία, Ίαπωνία, Ίορδανία, Λαός, Λίβανος, Λιθερία, Λιβύη, Λουξεμβούργο, Μαλαισία, Μξικό, Μαρόκο, Νεπάλ, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νικαράγουα, Νορβηγία, Πακιστάν, Παναμάς, Παραγουάη, Περού, Φιλιππίναι, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σαουδική Άραβία, Ίσπανία, Σουδάν, Σουηδία, Σιάμ, Τυνησία, Τουρκία, Ουκρανία, Νοτιοαφρικανική Ένωση, Σοβιετική Ένωση, Ένωμένη Άραβική Δημοκρατία, Μ. Βρεταννία, Έν. Πολιτείες, Ούρουγουά, Βενεζουέλα, Υεμένη, Γιουγκοσλαβία. Στα 82 αυτά κράτη-μέλη έχουν τώρα προστεθεί άλλα 15: 14 αφρικανικά και ή Κύπρος. Τὰ αφρικανικά κράτη — όλα νεογέννητα, που ήταν πριν άποικίες, πρό πάντων γαλλικές — είναι τὰ έξης: Κογκό, Όμοσπονδία Μαλί, Τό-

Ένα παραστατικό σχεδιάσμα που μάς δείχνει τή δύναμη των παγκοσμίων συγκροτημάτων κατά Ήπειρους, όπως ήταν τὸ 1950 και όπως είναι σήμερα, με την είσοδή πολλών αφρικανοασιατικών κρατών στον ΟΗΕ.

γκο, Καμερούν, Σομαλία, Μοδαγασκάρη, Δαχομέ, Νίγηρ, Άνω Βόλτα, Άκτή Έλεφαντοστό, Τσάντ, Κογκό, (γαλλικό), Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και Γκαμπόν. Έτσι τὰ Ένωμένα Έθνη είναι σήμερα 97.

Τὸ Συμβούλιο Άσφαλείας

ΣΤΗ Γενική Συνέλευση — που είναι τὸ κυρίαρχο σώμα — όλα τὰ κράτη-μέλη είναι ισότιμα και έχουν τὰ ίδια δικαιώματα. Οι άποφάσεις, όμως, της Γενικής Συνελεύσεως, δεν είναι έκτελεστές — δεν έχουν, δηλαδή, την υλική δύναμη να επιβληθούν. Έκτελεστές είναι οι άποφάσεις του Συμβουλίου άσφαλείας που αποτελείται από 11 κράτη. Από αυτά, τὰ 5 έχουν μόνιμη έδρα και τὸ δικαίωμα τού βέτο, τὸ δικαίωμα, δηλαδή, να άκυρώνουν την άπόφαση της πλειοψηφίας με την αντίθετη ψήφο τους. Τὰ μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Άσφαλείας είναι: Έν. Πολιτείες, Σοβ. Ένωση, Άγγλία, Γαλλία και Κίνα (που έξασκολουθεί ν' αντιπροσωπεύεται από τή Φορμόζα). Τὰ άλλα 6 μέλη εκλέγονται από τή Γενική Συνέλευση με διετή θητεία και αντιπροσωπεύουν γενικά μεγάλες γεωγραφικές περιφέρειες, όπως τή Βρεταννική Κοινοπολιτεία, τή Δυτική Εύρώπη, την Άσία, την Άφρική και τή Λατινική Άμερική. Τὸ Συμβούλιο Άσφαλείας είναι τὸ πολιτικό και εκτελεστικό όργανο των Ένωμένων Έθνών, με διεθνείς έξουσίες. Αυτό, λ.χ. άπεφάσισε την επέμβαση των Ένωμένων Έθνών στην Κορέα, αυτό έχει άποφασίσει την άποστολή διεθνούς στρατού στην Παλαιστίνη για να επιβάλει την άνακωχή στο Ίσραήλ και στα άραβικά κράτη, καθώς και, τώρα, στο Κογκό για ν' άποκαταστήσει τήν τάξη. Τὸ δικαίωμα τού βέτο, ωστόσο, παραλύει πολύ συχνά τις έξουσίες του Συμβουλίου Άσφαλείας, αφού άκυρώνει, με μια αντίθετη ψήφο, τις άποφάσεις της πλειοψηφίας. Πρέπει, πάντως, να όμολογηθεί ότι τὸ Συμβούλιο Άσφαλείας έχει σώσει αρκετές φορές τήν ειρήνη, γιατί ή παραπομπή σ' αυτό μιας διεθνούς διαφοράς άναγκάζει τους αντιπάλους να συζητήσουν και ή συζήτηση δίνει πάντοτε καιρό για μεσολάδηση και για ψυχραιμότερες σκέψεις.

Οι διάφοροι συνασπισμοί

ΩΣ πριν από ελάχιστα χρόνια ή Δύση διέθετε συντριπτική πλειοψηφία στα Ένωμένα Έθνη. Όταν ιδρύθηκαν τὰ Ένωμένα Έθνη, τὸ 1945, είχαν 56 μέλη: 16 δυτικά και σύμμαχοι, 20 λατινοαμερικανικά, 10 άσιατικά και αφρικανικά και 6 τού σοβιετικού συνασπισμού. Τώρα οι όμάδες κρατών στα Ένωμένα Έθνη είναι οι έξης: Δυτικά και σύμμαχοι 22, Λατινοαμερικανικά 20, Αφρικανοασιατικά 42, Σοβιετικού συνασπισμού 9. Εκτός Παρατάξεως (Ίσραήλ, Αλβανία, Φιλλανδία, Γιουγκοσλαβία) 4. Σύνολο 97. Έτσι ή πλειοψηφία στη Γενική Συνέλευση των Ένωμένων Έθνών έξαρτάται πλέον από τήν ψήφο των αφρικανοασιατικών κρατών, που αποτελούν συμπαγή συνασπισμό και περιλαμβάνουν

Τὸ θέμα των Ένωμένων Έθνών. Ένας αντιπρόσωπος όμιλεί στη Γενική Συνέλευση. Η φωτογραφία δείχνει ένα μόνο μέρος της αίθουσας.

τις χώρες που ήταν ως χθές άποικίες. Τὸ κέντρο τού βάρους, δηλαδή, έχει μετατοπισθεί στα τελευταία λίγα χρόνια από την άμερικανοευρωπαϊκή παράταξη — που δεν είναι πλέον συμπαγής — στην αφρικανοασιατική. Η μεταβολή αυτή είναι σημαντικώτατη, γιατί δίνει άποφασιστική δύναμη στις ύποανάπτυκτες χώρες — όπως είναι δλες οι άσιατικές και αφρικανικές — και δημιουργεί μια τρίτη παράταξη, ούδέτερη και άδέσμευτη, που μπορεί να συκρατεί τις άλλες δύο, τή δυτική και τή σοβιετική, και να άμβλύνει τις διενέξεις. Η Ίνδια, ή Ίνδοκίνα, ή Ένωμένη Άραβική Δημοκρατία και ή Γιουγκοσλαβία εκπροσωπούν ως ένα βαθμό τις άάδέσμευτες — αυτές, δηλαδή, που δεν ανήκουν ούτε στο δυτικό, ούτε στον άνατολικό συνασπισμό — χώρες, ενώ ή Τυνησία, τὸ Μαρόκο, ή Γκάνα και ή Γουινέα εκπροσωπούν γενικά τὰ αφρι-

κανικά κράτη. Έτσι ο ρόλος τους είναι σημαντικώτατος στις συζητήσεις στη Γενική Συνέλευση. Όλα τὰ κράτη τού αφρικανοασιατικού συνασπισμού εννοούν τὸν άποπλισμό, όχι μόνο γιατί λαχταρούν τήν ειρήνη, αλλά γιατί ξέρουν ότι, μόνο αν σταματήσουν οι έξοπλισμοί κι' αν τὰ τράστια πασα, που θα έξοικονομηθούν, διατεθούν για να δοθεί από τὰ πλούσια κράτη οικονομική βοήθεια στα φτωχά, θα είναι δυνατὸν ν' αναπτυχθούν οι ύποανάπτυκτες χώρες και να βελτιώσουν τὸ βιοτικό επίπεδο των λαών τους, που ή σημαντική στάθμη του ντροπιάζει τὸν ανθρωπινό πολιτισμό.

Τὰ «είδικα» όργανα

ΤΑ Ένωμένα Έθνη λειτουργούν βασικά με τις δύο κύριες μορφές τους: τή Γενική Συνέλευση και τὸ Συμβούλιο Άσφαλείας. Διαθέτουν,

Ο πρωθυπουργός της Σοβιετικής Ένωσης κ. Κρούτσεφ, ενώ παρακολουθεί τις αγορεύσεις ενώπιον της Γεν. Συνελεύσεως του ΟΗΕ.

δμως, και άλλα όργανα με ειδικότερη — αλλά και συχνά πρακτικότερη — αποστολή. Τα όργανα αυτά επιτελούν σημαντικώτατο έργο σε διάφορους τομείς και είναι: 1) Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, που αποτελείται από 18 μέλη που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση. Το Συμβούλιο αυτό ασχολείται με διεθνή οικονομικά και κοινωνικά θέματα και η συμβολή του στην οικονομική και πρό πάντων, την κοινωνική νομοθεσία των κρατών-μελών των Ηνωμένων Εθνών είναι σπουδαιότατη. 2) Το Συμβούλιο Κηδεμονιών (13μελές) που ασκεί εποπτεία στα άποικιακά έδαφη και φροντίζει για την προπαρασκευή τους για την ανεξαρτησία. 3) Το Διεθνές Δικαστήριο (που έδρευε στη Χάγη και είναι 15μελές) που εκδικάζει διεθνείς διαφορές μεταξύ κρατών — όσες παραπέμπονται σ' αυτό.

Εκτός από αυτά τα τρία διεθνή όργανα, τα «Ηνωμένα Έθνη» διαθέτουν και «ειδικά» όργανα, που επιτελούν ίσως, το καθένα στον τομέα του, το χρησιμότερο και θετικότερο έργο. Αυτά είναι:

- α) Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας β) Διεθνής Τράπεζα για ανάπτυξη γ) Διεθνής Οργάνωση Πολιτικής Αεροπορίας δ) Διεθνής Δημοσιονομική Οργάνωση ε) Διεθνής Οργάνωση Εργασίας στ) Διακυβερνητική Ναυτική Συμβουλευτική Οργάνωση ζ) Διεθνές Νομισματικό Ταμείο η) Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών θ) Ούνεσκο (Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτική Οργάνωση)

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ κ. Ντάγκ Χάιμερσκιλντ (άριστερα) με τον κ. Κόμπιτ Λότζ, που ήτο επί πολλά έτη ο μόνιμος αντιπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών στην Παγκόσμια Οργάνωση.

των «Ηνωμένων Εθνών» 1) Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση 2) Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και 3) Παγκόσμια Μετεωρολογική Οργάνωση.

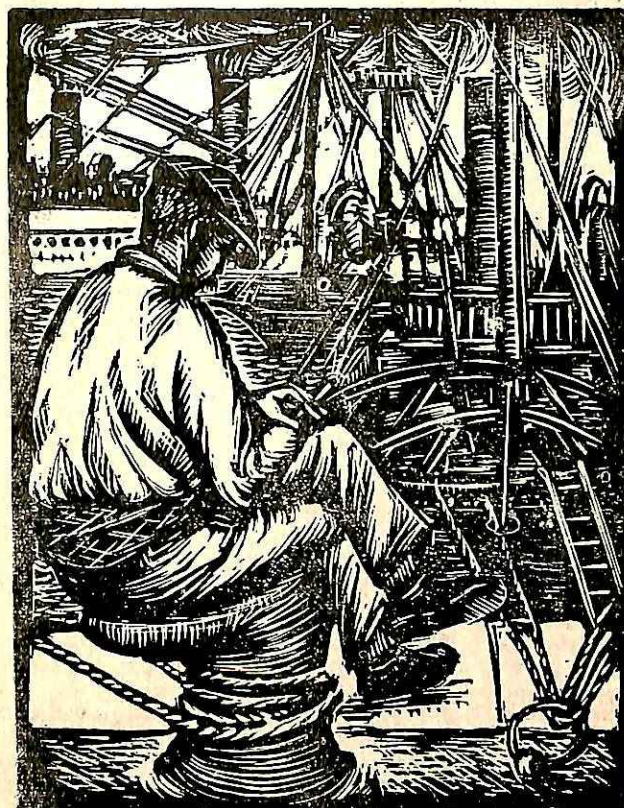
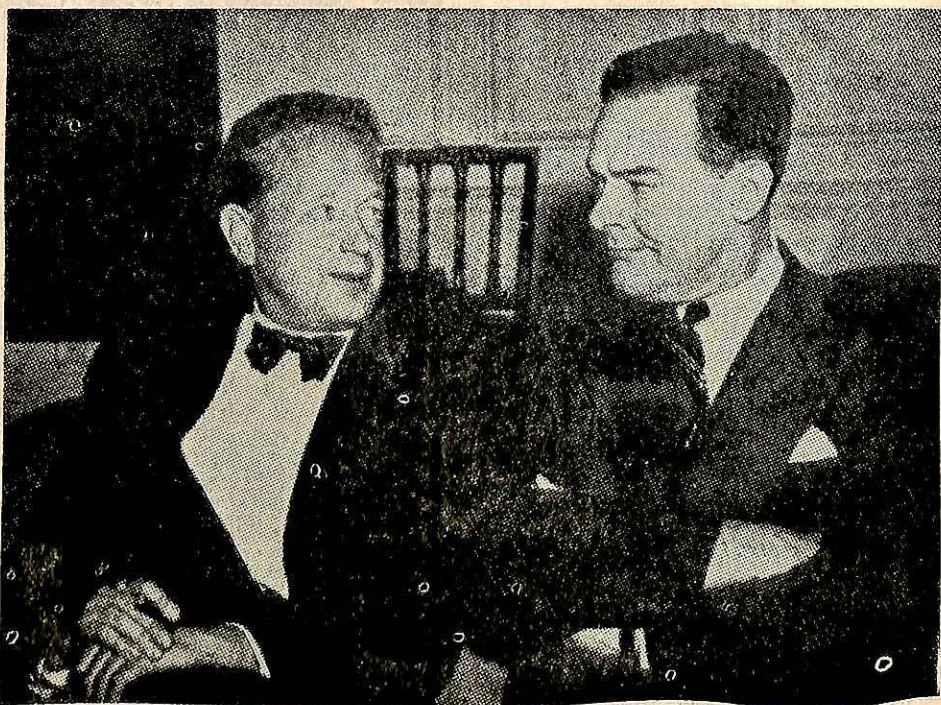
Τα «ειδικά» αυτά όργανα έχουν προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες στην ανθρωπότητα — πρό πάντων η Ούνεσκο και η Διεθνής Οργάνωση Υγείας, που είναι δυο από τους κυριότερους παράγοντες της πρόοδου και του πολιτισμού μετά τον πόλεμο. Το έργο τους είναι τεράστιο και έχει αλλάξει τη μορφή του κόσμου σε πολλούς τομείς.

Η ΘΕΤΙΚΗ και αποδοτική δραστηριότητα των «ειδικών» αυτών οργάνων είναι ήδη άρκετη για να δικαιώσει τα «Ηνωμένα Έθνη», έστω κι' αν η Γενική Συνέλευση και το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έχουν δικαιολογήσει τις ελπίδες του κόσμου. Πρέπει, ωστόσο, να ομολογήσουμε ότι, χωρίς τον ΟΗΕ, χωρίς τις συζητήσεις του, χωρίς την ανατρεπτική επιρροή του, ο ψυχρός πόλεμος θα είχε ίσως μετατραπεί ως τώρα σε θερμό. Μπορεί να μην επέτυχαν εντελώς τα «Ηνωμένα Έθνη» στον προορισμό τους — αλλά και δεν απέτυχαν. Και μόνο το γεγονός ότι αντίπαλα κράτη προσφεύγουν σ' αυτά, αντί στα όπλα, για να λύσουν τις διαφορές τους, είναι ήδη άρκετο. Η περιπέτεια του Σουέζ, πριν από λίγα χρόνια, θα είχε χωρίς άλλο εξελιχθεί σε απειλητική διεθνή ανάφλεξη χωρίς την άμεση επέμβαση των «Ηνωμένων Εθνών». Το ίδιο, σήμερα, η περιπέτεια του Κογκό. Η Παγκόσμια Οργάνωση έχει αποδείξει ένα από τα ισχυρότερα προπύργια της ειρήνης.

Η πραγματική, η πρακτική αξία των «Ηνωμένων Εθνών» θα φανεί πιθανότατα στην τωρινή Γενική Συνέλευση, που κύριο θέμα της είναι ο άφοπλισμός. Οι ήγέτες — δέκαδον κρατών — υπουργοί — προεδροί, πρωθυπουργοί, σ' αυτό το πρωταρχικό αυτό πρόβλημα της εποχής μας. Όλα τα άλλα προβλήματα γίνονται εύκολα, ακίνδυνα, εύλυτα, αν πραγματοποιηθεί ο άφοπλισμός —

αν δηλαδή λείψει όριστικά ή απειλή του πυρηνικού ολέθρου κι' αν τα κράτη απαλλαγούν από τις άγρονες δαπάνες για τους εξοπλισμούς και διαθέσουν τα δισεκατομμύρια αυτά για την ευημερία των λαών τους. Η μεγαλύτερη προσφορά των «Ηνωμένων Εθνών» στην υπόθεση της ειρήνης είναι ότι έχει συνειδητοποιήσει την παγκόσμια λαχτάρα με τον άφοπλισμό. Δεν υπάρχει ούτε ένας ρήτορας στα «Ηνωμένα Έθνη» που να μην αναγνωρίζει την επιτακτική ανάγκη του άφοπλισμού. Όλοι συμφωνούν ότι το πρόβλημα πρέπει να λυθεί — αλλά δεν είναι σύμφωνοι για τον τρόπο που πρέπει να λυθεί. Οι διαφορές τους είναι τεχνικής φύσεως, όχι όμως αξεπέραστες. Γι' αυτό η συσχέτιση του κόσμου είναι συγκεντρωμένη στα «Ηνωμένα Έθνη». Οι λόγοι του Προέδρου Άϊζενχάουερ και του κ. Κρούτσεφ προωθούν, με τα θετικά σημεία τους, το μεγάλο αυτό θέμα. Η συζήτηση που άρχισε και συνεχίζεται θα προσθέσει ασφαλώς και άλλα θετικά σημεία και θα μικρύνει τις τεχνικές διαφορές. Δεν θα πραγματοποιηθεί, βέβαια, ο παγκόσμιος άφοπλισμός — επειδή θα συζητηθεί στα «Ηνωμένα Έθνη» και επειδή θα υποστηριχθεί με λόγια από όλους τους ρήτορες. Θα χρειασθούν χρόνια για να σταματήσουν οι εξοπλισμοί και να αρχίσει η ανθρωπότητα να ελαφρύνεται από το δυσβάστακτο αυτό βάρος των δαπανών τους. Αλλά η θεωρητική αναγνώριση, από τα «Ηνωμένα Έθνη», με τη σημερινή νέα σύνθεσή τους, ότι ο άφοπλισμός είναι ο μόνος δρόμος για την ειρήνη και την ευημερία, θα επικυρωθεί τόσο πανηγυρικά από την παγκόσμια κοινή γνώμη, ώστε οι κυβερνήσεις των κρατών θα είναι άδύνατο να μην επιηρεασθούν. Και μόνον αυτό — η πανηγυρική εκδήλωση μιάς παγκόσμιας λαχτάρας — θα είναι τόσο μεγάλο ιστορικό γεγονός, ώστε να δίνει ουσιαστικό περιεχόμενο στη διεθνή αποστολή και στο πολιτικό έργο των «Ηνωμένων Εθνών».

ΕΙΔΙΚΟΣ

Απ' το λιμάνι μας — Ευλογηφία της Βάσας.

Ο ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΔΕΝ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ

Τα τερόστια έσοδα μεταφέρονται και πλουτίζουν την ελληνική πρωτεύουσα.

ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΩΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

ΚΑΘΕ πολιτεία, μικρή ή μεγάλη, έχει τη δική της φυσιογνωμία. Κατακτά εκείνον που ζει για πολύ καιρό σ' αυτή, με το δικό της τρόπο. Με το δικό της φίλτρο, τη δική της μαγεία. Ο άνθρωπος δένεται καμμιά φορά με τα πιο άπιθανα πράγματα. Έτυχε μία φορά να έπισκεφθώ την πατρίδα ενός καλού συναδέλφου, που ποτέ δε ξεχνούσε να επανέρχεται κάθε τόσο και να γράφει γι' αυτή, με πολλή νοσταλγία και με πολύ πάθος. Βρέθηκα μπροστά σε μία πετρώδη γη, σε κάτι αδιάβατες κατοικοπλεγίες, που μερικές ανθρώπινες φουχτιές χώμα επέτρεπαν, εδώ κι' εκεί, να μπορούν να θρέφονται και να στέκονται όρθια μερικά καχεκτικά λιόβεντρα. Μερικές φραγκοσυκιές, κοντά στα σπίτια, δεν άλλαζαν τίποτα με την εξωτική τους διακόσμηση. Και μόνον η θάλασσα στο βάθος ήταν ωραία, όπως είναι παντού, ίσως λίγο ωραιότερη, εξ αίτιας του μυστηρίου που έφερνε από το άνοιχτο πέλαγος.

Ο ΠΕΙΡΑΙΑΣ δεν είναι η πατρίδα μου, κι' εδώ και λίγα χρόνια δε θάβρισκα να γράψω τίποτα γι' αυτόν. Τον ήξερα, τον ζούσα, τον απέφευγα. Ένας τόπος που σε κανένα τομέα δεν έδειχνε σημεία έντονης πνευ-

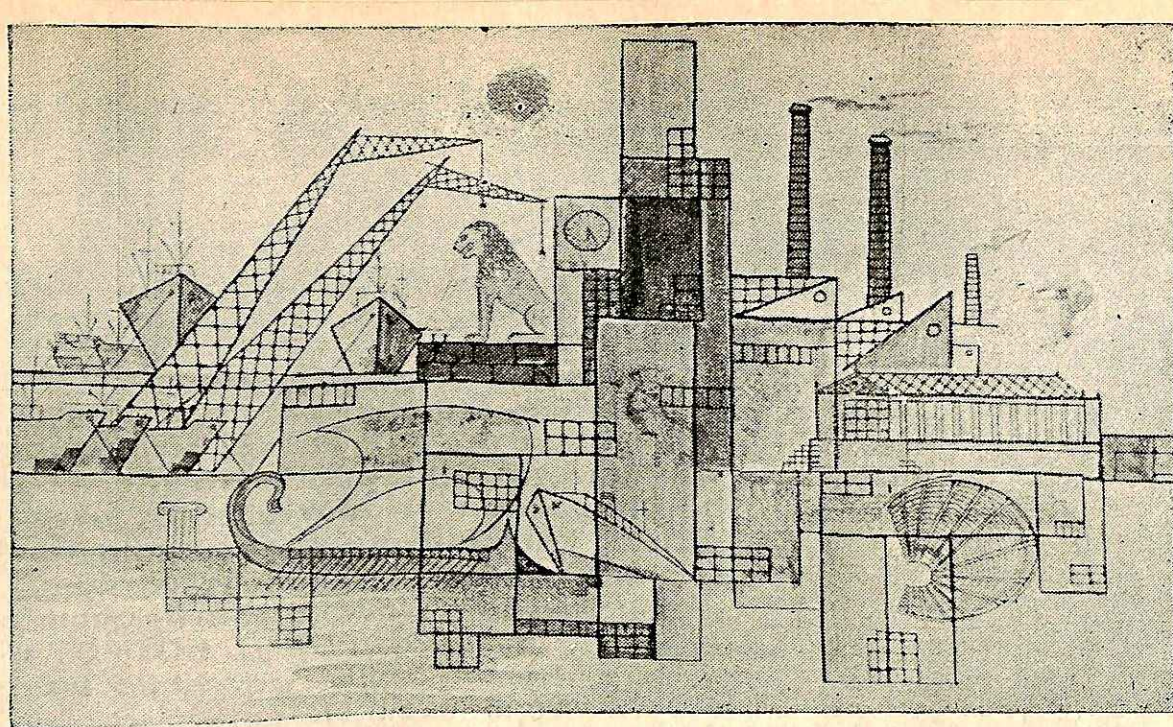
ματικότητας ή καλύτερα που η πνευματική του, γενικά, ζύμωση δεν είναι καθόλου ανάλογη με τον πληθυσμό του. Πόλεις με τριακόσιες χιλιάδες κατοίκους, σ' οποιαδήποτε χώρα της Ευρώπης, αποτελούν πνευματικά κέντρα, συντηρούν εκπαιδευτικά ιδρύματα — υπάχαυ έραγε καμμιά τέτοια πόλη χωρίς δικό της Πανεπιστήμιο; — έχουν να επιδείξουν μία δραστηριότητα σ' όλους τους πνευματικούς και καλλιτεχνικούς τομείς.

Ο Πειραιάς, έναν καιρό, στη μεγάλη οικονομική άνθιση και γενική ανάπτυξη του, στα πρώτα τριάντα χρόνια του παρόντος αιώνα, όταν σε σχέση με την Αθήνα ήταν μία χωριστή, αυτόνομη σχεδόν πόλη, ανέδειξε μερικές πνευματικές και καλλιτεχνικές φυσιογνωμίες, γνωστές ήδη στο Πανελλήνιο. Από κει ξεκίνησαν ο Σπύρος Μελάς, ο Δημοσθένης Βουτυράς, ο Αιμίλιος Βεάκης, εκεί έζησαν και τέλειωσαν το έργο τους ο Παύλος Νιρβάνας, ο Λάμπρος Πορφύρας, ο Νίκος Χατζιάρας, οι μουσουργοί Λαμπιλέτ. Αυτός ο κατάλογος θα μπορούσε να πλουτιστεί και με άλλα ονόματα που πολιτογράφηθηκαν στών ιδεών την πόλη, όπως γράφει ο Καβάφης, που πάτησαν το πρώτο ή και το δεύτερο σκαλί της πνευματικής ανόδου. Έν πάση περιπτώ-

σει η πόλη παρουσίασε μιάν έφεση πρόοδου, και πέτυχε αξιοσημείωτες πραγματώσεις σ' όλους τους τομείς.

Ωστόσο, εκεί γύρω στα 1928 που η γενική της ανάπτυξη ανέκοπη, που οι δυο πόλεις άρχισαν να μπλέκονται με την αμοιβαία τους επέκταση, που η απόσταση από το κέντρο της μιάς πόλεως ως το κέντρο της άλλης, έγινε μόνον είκοσι λεπτά, ο Πειραιάς δεν μπόρεσε να ανανεωθεί αισθητά, ούτε σε πρόσωπα ούτε σε εκπαιδευτικά επιτεύγματα. Μερικοί υγιεινείς, μερικοί αφοσιωμένοι της πόλεως, έδωσαν έναν ιεραποστολικό χαρακτήρα στον εαυτό τους: «Ο Πειραιάς για τον Πειραιά», «Πειραιάς ή άγαστημένη μας πόλη», ήταν οι τίτλοι άρθρων που πολλές φορές έπεσαν στα χέρια μου. Αλλά δε θα μπορούσε να είπεί κανείς ότι κι' αυτοί οι ιεραπόστολοι της πόλεως δεν έμειναν στο τέλος μόνοι.

ΑΡΚΕΙ να πιάνει και να φυλλομετρήσει κανείς τις μικρές έπαρχιακές έφημεριδούλες του, μονόφυλλα ή δίφυλλα σε μικρό σχήμα, που κυκλοφορούν σε μερικές εκατοντάδες συνδρομητών μόνο, άρκεί να ρίξει μία ματιά, για να καταλάβει πως ο Πειραιάς δεν διαθέτει κανέναν είδους αξιόλογο χυμό. Είναι ναυτική πόλη, είναι βιομηχανική πόλη, αλλά αν αφαιρούσες αυτό το μεγάλο λιμάνι με τη φυσική του κίνηση, δύσκολα θα διέκρινες το σφυγμό της βιομηχανικής αυτής πόλεως. Ο Πειραιάς είναι μία μεγάλη εργατούπολις, που οι άνθρωποι της δεν διαδέχονται καιρό. Έργάζονται. Τον υπολειπόμενο χρόνο τους, τον διαμοι-

Πειραιάς. Πλά-
κα από πυρίμα-
χο του γλύπτη
Χρ. Σκλαβενίτη

ράζονται οι διάφορες μέριμνες του δίκτυ.

Νομίζω πως μόνο στον Πειραιά θα μπορούσε να παρατηρηθεί η παράξενη αυτή ιδιομορφία: "Όλες οι πόλεις έρ-
γάζονται για τον εαυτό τους ή και για
τον εαυτό τους. Ο Πειραιάς δεν έργα-
ζεται καθόλου για τον εαυτό του. Στα
χέρια των ανθρώπων του μένουν τα ά-
μέσως αναλώσιμα ήμερομίσθια της ή-
μέρας. Θα ρωτούσε κανείς για τα κέρ-
δη των επιχειρήσεων. Η ίδια η πόλις
δεν δείχνει πως υπάρχουν κέρδη. Υ-
πάρχουν φυσικά κέρδη, αλλά αυτά δεν
φαίνονται στην όψη της πόλεως, δεν
φαίνονται πουθενά. Από το 1928 ως
το 1958 η περιοχή της παραλίας του,
που αποτελεί και τον καθρέφτη της
πόλεως, έμεινε ίδια — τριάντα δόκλι-
ρα χρόνια — αναλλοίωτη, μίζερη. Δεν
χτίστηκε ούτε ένα κτίριο, η παραλία
δεν άλλαξε ούτε κατά έναν δροφιο, αν
εξαιρέσει κανείς τα λιμενικά κτίρια
του Οργανισμού Λιμένος. Μόλις τα
δύο ή τρία τελευταία χρόνια άρχισε
να παρατηρείται κάποια οικοδομική
κίνηση που κι αυτή δεν προαναγγέ-
λει κανείς είδους άνθησης και αλλαγής.
Είναι προϊόν ανάγκης. Στον Πειραιά
τα ένοικια είναι ακριβότερα από τα
ένοικια των Αθηνών. Υπάρχει κρίση
στέγης. Το πράγμα δείχνει πως οι άν-
θρωποι της έχτιζαν στην Αθήνα κι ό-
χι στον Πειραιά, γιατί, ασφαλώς, έ-
χτιζαν.

Φαίνεται όμως, πως έκτος από δ-
λους τους άλλους λόγους, έλειπε και
η άφοσίωση προς την πόλη. Η άφοσίω-
ση όχι φυσικά των αδύνατων που μπο-
ρεί να την αγαπούν, αλλά των δυνατών,
των εύπορων γηγενών — αυτό το «γη-
γενής» βέβαια για την Αθήνα και τον
Πειραιά παίρνει πολύ νερό — που ή
γενέτειρα κατά κανόνα θαπρεπε να
τους έχει δημιουργήσει κάποια ήθικη
υποχρέωση. Κι αυτό κυρίως δείχνει
πως τα κέρδη των επιχειρήσεων δεν
φαίνονται στον Πειραιά. Κανένας εύ-
εργέτης, κανένας χορηγός για την πό-
λη. Καμιά έκπολιτιστική χορηγία για
τίποτα. Συζητήθηκαν πολλά πράγματα
από την προηγούμενη Δημοτική Αρ-
χή, έγινε μια μικρή Πινakoθήκη, που
στριμώχτηκε σε μιάν άποθήκη βεστιά-
ριο του Δημοτικού Θεάτρου. Υπάρχει
συγκεντρωμένο στη διάθεση του Δήμου

το υλικό για τη δημιουργία ενός αρ-
χείου της πόλεως — υλικό που συγ-
κέντρωσε με υπομονή και αγάπη ένας
απ' αυτούς τους ιεραπόστολους, τους
δοώντας εν τη έρήμω, που άναφέρα-
με — αλλά δεν υπάρχει στέγη και
γι' αυτό. Αυτές οι ώραιες, οι συγκινη-
τικές πρωτοβουλίες — του Ιστοριοδίφη
Μελετόπουλου, του αρχαιολόγου Παπα-
γιαννόπουλου-Παλαιού, του Κωστήα
που περιτρέπει ως είδος Ιεροκήρυκος
την πόλη — δεν μπορούν να σπάσουν
την γκρίνια τη γπαρακμή. Αβούλα
και μοιραία βγαίνουν όλα προς την
πνευματική έκμηδένιση.

★
Η ΒΣΥΧΗ ήδη πόλη του Πειραιά,
θα μπορούσε να είναι μία από τις
πιό ενδιαφέρουσες πόλεις της Έλ-
λάδος. Και ο φυσικός της χώρος — οι
νοτιοανατολικές ακτές της είναι σαν
θέση από τις ώραιότερες που μπορεί
να συναντήσει κανείς και έξω από την
Ελλάδα — και οι αρχαιότητες της ή-
ταν αρκετές για ν' αποτελέσουν ένα πρώ-
της τάξεως τουριστικό κέντρο. Τους
αρχαιολογικούς της θώκους χώρους τους
αντιμετώπισαν κατά καιρούς με έγκλη-
ματική περιφρόνηση — όχι αδιαφορία,
περιφρόνηση — τους κατασκέπασαν ή
τους κατέστρεψαν. Έκτος απ' αυτά, αν
το χτίσιμο της πόλεως γινόταν κάτω
από την έποπτεία μιάς αρχαιολογικής
έρευνας και ή Σταά του Φίλωνος και
ή αρχαία αγορά θα προσφέρονταν ήδη
στην περιέργεια των ντόπιων και των
ξένων έπισκεπτών. Αλλά οι οικοπεδο-
χοι δεν ένωχλήθηκαν. Ανέσκαψαν κι έ-
χτισαν πάνω στα αρχαία κτίσματα άνε-
νόχλητοι. Τώρα είναι άργα πιά για να
μην εξακολουθούν να χτίζουν.

Ο χώρος του αρχαίου θεάτρου της
πόλεως μετεβλήθη σε γυμναστήριο, α-
φού πρώτα κλείστηκε γύρω άσφυκτικά
από διάφορες συννοούμενες οικοδομές.
Έξω από το χοντροκομμένο αρχαιο-
λογικό Μουσείο της πόλεως, βρίσκον-
ται αρχαιολογικοί θησαυροί, — έπιγρα-
φές, μαρμάρινα λίκηθοι, ανάγλυφα —
είς σωρούς άτάκτως έσθιμμένους. Θάλε-
γε κανείς πως αυτό έγινε προς τιμήν
αυτά σε μιάν άλλη πόλη θα άπο-
τελούσαν δόκλιρο μουσείο για το ό-
ποιο — ή πόλις που θα το είχε — θα
ήταν περήφανη. Έτσι, ενώ κάθε χρό-

νο επιδιβάλλονται και άποδιβάλλονται
ένα εκατομμύριο και περισσότερα ά-
τομα — σύμφωνα με τις στατιστικές —
σ' αυτό το λιμάνι, το πλήθος αυτό δεν
έχει καμιά σχέση με τον Πειραιά, ή
μόλλον έχει την άναγκαστική σχέση
του ταξιδιού του. Είναι έσπευσμένους
περαστικοί. Δεν διακλαδίζονται μέσα
στην πόλη, σάμπως ο Πειραιάς να μην
είναι πόλις, αλλά άπλως λιμάνι.

★
Τ Ο γεγονός είναι ένα. Η Αθήνα
ξάπλωσε τους πλοκάμους της και
περιέλαβε και τον Πειραιά στο
δίκτυο των συνοικιών της. Δεν είχε λη-
φθεί καμιά πρόβλεψη, πάνω στις προ-
υποθέσεις, που, ότι κι αν συνέβαινε,
αυτός θα διατηρούσε την άυτονομία
του, έχοντας να επιδείξει χώρους και
πράγματα που με τη φυσιογνωμία τους,
θα πρόσθεται ειδικό θάρρος στη φυσιο-
γνωμία της πόλεως. Για ένα τέτοιο
πράγμα δεν ήταν άρεκτο βέβαια μόνο
το καλό πολεοδομικό σχέδιο της. Τα
δύο μικρά ανεπαρκέστατα πάρκα του
— και τα δυο μαζί δε φτάνουν σε έ-
κταση το πάρκο του Αγρινίου π.χ. —
τα φύτεψε ένας περαστικός Γάλλος, ο
Τινάν. Διαφορετικά θα μπορούσαν να
μην υπάρχουν κι αυτά. Διαβάζοντας
τις έντυπώσεις ενός παλιού ξένου πε-
ριηγητή — δεν θυμάμαι αν είχαν δη-
μιουργηθεί τα δυο αυτά μικρά πάρκα —
είδα να διατυπώνει αυτήν ακριβώς την
έκπληξη: Πώς μπορεί μιά πόλη νάναι
τόσο άδεντη;

Όστόσο, είπαμε πως ή Αθήνα δε θα
μπορούσε ν' άπορροφήσει τον Πειραιά
κάτω από διαφορετικές συνθήκες. Οι
λόγοι είναι κυρίως έσωτερικοί, λόγοι
της πόλεως. Εύθύνονται οι έκαστοτε
πολιτικές και πνευματικές ήγεςίες
της. Την πόλη αυτή με το λαμπρό
μέλλον την περιφρόνησαν. Και εξακο-
λουθούν το κάκον. Θ' άναφέρω ένα
μικρό παράδειγμα που το θεωρώ τόσο
χαρακτηριστικό, ώστε να περιοριστώ
μόνο σ' αυτό. Από τους 3.000 — ί-
σως και περισσότερους — εργαζομέ-
νους στον Οργανισμό Λιμένος — ύ-
παλλήλους και εργάτες — είναι ζήτημα
αν τον ένα δέκατο είναι Πειραιώτες. Οι
κατά κανόνα πολιτευόμενες — άσχετες
με τον Πειραιά — διοικήσεις τους φέ-
ρουν κατά εκατοντάδες τους φίλους
τους από την έπαρχία και τους έγκα-

θιστούν στον Πειραιά, χωρίς ν' άντι-
δρά κανείς, σά να μην υπάρχει νεύρο
σ' αυτή την πόλη. Σπάνια, όπως συμ-
βαίνει με την παρούσα Διοίκηση, μπο-
ρεί να βασίλει σ' αυτόν τον μεγάλο
Οργανισμό κάποιο φεγγάρι δικαιοσύ-
νης.

Τι πρόσδο θα περίμενε κανείς από
μιά πόλη που, όπως δείχνει το πιο
πάνω παράδειγμα, δεν άνήκει στους
κατοίκους της;

★

Δ ΕΝ θα είχε σημασία να μιλήσει
κανείς για τις μικρές της άναλαμ-
πές. Για μερικούς νέους που πα-
ρουσιάζονται τελευταία με ήθος και
εργατικότητα, για τους δυο-τρείς γνω-
στους παλαιούς πνευματικούς εκπροσώ-
πους της. Η πόλις δεν τους βοηθάει.
Η πόλις δεν δείχνει άπλως δυσκίνησία,
αλλά άκίνησία. Διαθέτει το καλύτερο
θέατρο της Ελλάδος, και δεν έχει θέα-
τρο. Διαθέτει τη μιά από τις τρείς με-
γαλύτερες βιβλιοθήκες της Ελλάδος —
τη Δημοτική — αλλά μένει άναξιοποίη-
τη από έλλειψη χώρου. Ο Δήμος της
από τους φτωχότερους της Ελλάδος,
δεν παρουσιάζει εύρύτερες πρωτοβου-
λίες, αλλά κι αν θα παρουσιάσει θα του-
λειπαν τα μέσα να προχωρήσει σε
χρήσιμες πραγματοποιήσεις. Οι εκπρό-
σωποι της πόλεως — γιατί φυσικά δεν
είναι πόλη χωρίς εκπροσώπους — διαθέ-
τοντας ένα περιορισμένο θλάμμα που
δε συλλαμβάνει παρά τις χοντρές γραμ-
μές της ζωής κι άνήκοντας σε διάφορες
πολιτικές παρατάξεις, «άποπτύουν» το
πειραικό βάπτισμα. Άλλωστε το φαι-
νόμενο είναι πανελλήνιο. Η πολιτική
υπερνώ όλων.

Όστόσο, ή πόλις αυτή που περνάς
τους δρόμους της χωρίς φωτεινά σήμα-
τα, που όταν νυχτώνει λίγο τίποτε δεν
σου θυμίζει πως βρίσκεται τόσο κοντά
στην Αθήνα, που τίποτε δεν σου έμπο-
δίζει ν' άκουσ τον παφλασμό της θά-
λασσας των νοτιοανατολικών της ακτών,
που οι άνθρωποι της — τουλάχιστο
στην κυρία πόλη — διατηρούν τον πα-
λαικό χαρακτήρα τους, γιατί έμειναν
σχεδόν άμειγξ, δεν είχαν πολλές έπι-
μιξεις με τα καραβάνια που καταφθά-
νουν από τις έπαρχίες και έπιμηκώνουν
διαρκώς τον Αθηναϊκό πολύποδα, ή πό-
λις αυτή διαθέτει μιά δική της χάρη.
Μιά χάρη που σε κάνει να πιστεύεις
ώρες-ώρες, πως θα μπορούσε να ξα-
ναβρεί την άπωλασμένη άυτοτέλειά
της. Το ζήτημα είναι ζήτημα προσώ-
που πρώτα κι ύστερα είναι ζήτημα
οικονομικό. Ποιό άπ' τα δυο είναι δυ-
σκολώτερο να ξεπεραστεί;

Πάντως, εκεί γύρω από το πάρκο της
Τερψιθέας, με τα παλιά σπιτία, που
διατηρούν όλη τους τη σοβαρότητα και
την άρχοντιά, στον Προφήτη Ηλία,
στις ακτές της Πειραικής, υπάρχει κά-
τι που όχι μόνο δεν πάλιωσε, αλλά που
σου δίνει και τη βεβαιότητα πως δεν
θα παλιώσει ποτέ. Πως έδω θα μπορού-
σε να υπάρξει μιά πόλη. Μιά πόλη
που όχι μόνο να μην άπορροφηθεί από
την Αθήνα, αλλά και να άπορροφήσει
προς το ήσυχαστήριό της με τον άνοι-
χτον όρίζοντα, ένα μέρος από τον συμφο-
ρημένο της κόσμο. Ένα μέρος μάλιστα
από τον καλύτερο, από τον άδιάφθορο
ακόμη ψυχικά κόσμο της. Πως θα μπο-
ρούσε να υπάρξει μιά άυτοτέλης και
άνορθα, ήσυχη πόλη, άγαπημένη και
άναγνικατάστατη.

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Η διαιτητική δὰ νικήσει τὸν καρκίνο;

Ο Ι σχέσεις ανάμεσα στη διατροφή
και τη γένεση του καρκίνου εξετά-
ζονται και διερευνώνται ολοένα
πιο συστηματικά και πιο επίμονα από
τους ειδικούς. Επιδίδεται έτσι να
διαπιστωθεί ο τυχόν ρόλος που παί-
ζουν τα φυσικά και τα τεχνητά συστα-
τικά των τροφών στην ανάπτυξη των
κακοήθων όγκων. Είναι βέβαιο, ότι τα
καρκινοπαθή κύτταρα πολλαπλασιάζον-
ται άφομοιώνοντας στοιχεία που τους
προμηθεύει ο οργανισμός. Αυτά, λοι-
πόν, τα στοιχεία δεν άποκλείεται να
βρίσκονται σε σχέση με τη διατροφή
και τον βασικό μεταβολισμό.

Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί
μια μεγάλη δυσκολία που παρουσιάζε-
ται στην έπιστημονική εξέταση του
προβλήματος. Πράγματι, τα πειραμα-
τόζωα, όπως κι ο άνθρωπος, ζούν μέσα
σ' ένα περιβάλλον πλούσιο από διάφο-
ρους καρκινογόνους παράγοντες. Είναι,
λοιπόν, άρεκτα άπίθανο να κατορθωθεί,
ανάμεσά τους, ή άπομόνωση του πα-
ράγοντος της διατροφής και να προκύ-
ψει έτσι μια άναμφισβήτητη άπόδειξη
της άποκλειστικής του συμβολής στη
γένεση του καρκίνου. Άλλά κι αν ύ-
ποθέσουμε, ότι μια τέτοια άπόδειξη
θα βρισκόταν στα χέρια της έπιστήμης,
θα έμεινε πάλι ή άμφιβολία αν ή άπό-
δοση αυτή θα μπορούσε να ισχύσει και
για τον άνθρωπο. Βρισκόμαστε, λοι-
πόν, μάλλον στο πεδίο των υποθέσε-
ων και των προεικασιών, που ώστόσο
είναι άρεκτα έπιβλητικές κι ενδιαφέ-
ρουσες.

Πως μπορεί να έπιδράσει, εν προκει-
μένω, ή τροφή; Με δυο τρόπους: είτε
περιέχοντας ένα καρκινογόνο παράγον-
τα, που ύπηρε άπό την άρχή μέσα
της ή δημιουργήθηκε με τη βιομηχανι-
κή έπεξεργασία, είτε έπειδή στερείται
ένος προφυλακτικού, εναντίον των ό-
γκων, παράγοντος. Πρόκειται για δυο
έκδοχές έξ ίσου βάσιμες.

Η όλοένα μεγαλύτερη σπουδαιότης
των έφαρμακών της χημείας στους διά-
φορους τομείς της ανθρώπινης ζωής οί-
στηρλάτησε πολλές έρευνες για να έ-
ξηγηθεί ή συνάρτηση αυτής της προ-
ματικότητας με μιά άλλη: την αύξηση
των κρουσμάτων του καρκίνου. Ιδιαί-
τερα ύποπτες είναι οι μικρές δόσεις χη-
μικών προϊόντων που ο σύγχρονος άν-
θρωπος άπορροφά άδιάκοπα. Λόγου χά-
ρη, ώρισμένες χρωστικές ουσίες, όταν
σιγά-σιγά συσσωρευθούν σε μιά συ-
νολική δόση, προκαλούν κατά κανόνα
έμφάνιση όγκων στο σκύκο των ίνδι-
κών χοιριδίων. Οι ξένες ύποπτες ού-
σίες, που είναι δυνατό να βρίσκονται
ένσωματωμένες στις τροφές, γίνονται,
υπροστά στα μάτια των έπιστημόνων, ό-
λοένα και πιο πολυάριθμες. Τελευταία, έ-
γινε λόγος, ανάμεσα στα άλλα, για όρ-
μόνες του φύλου, που ώρισμένες ξένες
βιομηχανικές κατεψυγμένων πουλερικών
τις εισάγουν στα πουλιά αυτά με έ-
νέσεις, για να καταστήσουν ιδεωδέστε-
ρη τη διατήρησή τους ή να αύξήσουν
το βάρος τους. Έτσι, σε μερικές χώ-
ρες, έχει διαμορφωθεί ήδη μιά άσχη-
μη σχετική νομοθεσία, που άποβλέπει

στο να προφυλάξει τη δημόσια υγεία
από διάφορες ούσιες ξένες και πιθανόν
έπικίνδυνες ούσιες, που εισάγονται
στις τροφές.

Παλί στις χημικές ούσιες, που εισά-
γονται στις τροφές, οι ειδικοί μελε-
τούν και τις πιθανότητες δημιουργίας
καρκίνου από την πλυσρά των φυσικών
συστατικών. Πρόσφατες έπιστημονικές
άνακινώσεις ύπογραμμίζουν μιά άρεκ-
τά πιθανή σχέση ανάμεσα σε ώρισμέ-
νες μορφές καρκίνου και στο άλκοόλ.
Πρόκειται, συγκεκριμένα, για τους καρ-
κίνους της γλώσσας, των ούλων, του
φάρυγγος και του οισοφάγου. Η σχέση
αυτή άποκλείεται, άπεναντίας, για τους
καρκίνους των χειλέων, των πνευμόνων
και του στομάχου.

Μιά άλλη πιθανή πηγή διαμορφώσεως
των τροφών σε καρκινογόνους παρά-
γοντες είναι τα καπνιστά κρέατα και
ψάρια. Η άνάλυση καπνιστών ψαριών
όπο έπιστήμονες του Ινστιτούτου Καρ-
κινολογίας του Λένινγκραντ άπεκάλυψε
μια ποσότητα ούσιων άναμφισβήτητη
καρκινογόνων. Σε σχέση μ' αυτή τη
διαπίστωση, κάνει έντύπωση το γεγο-
νός ότι στη Σοβιετική Ένωση, την Ι-
απωνία και τη Νορβηγία, όπου το κα-
πνιστό ψάρι έκπροσωπεί ένα μεγάλο
μέρος της καθημερινής διαίτας, το πο-
σοστό κρουσμάτων καρκίνου του στο-
μάχου, είναι άίσθητα ύψωμένο.

Υποπτός είναι άκόμα κι ο ρόλος
των ξαναζεστασμένων λιπών για την
έμφάνιση γαστρικών όγκων. Μερικοί έ-
ρευνητές στρέφουν την προσοχή τους
προς την ίδια τη ζέση του φαγητού,
βασίζόμενοι στην παρατήρηση ότι πα-
ρουσιάζονται συχνά όγκοι σε μαγεί-
ρους, που δοκιμάζουν τα φαγητά πολύ
ζεστά και στους Κινέζους που καταπί-
νουν το ρύζι σθεδόν καυτό. Αυτή ή
συχνότητα, όμως, κρουσμάτων δεν έχει
βεβαιωθεί στατιστικά. Το πιθανώτερο
είναι ότι ή ύψηλη θερμοκρασία έπιδρά
από την άποψη των τροποποιεί τη χη-
μική δομή των λιπών, προκαλώντας δη-
λαδή τον σχηματισμό καρκινογόνων ού-
σιων. Με τέτοιο τρόπο, έχουν πράγματι
πρόκληθεί νεοπλασμάτα σε ίνδικά
χοιρίδια.

Σύμφωνα με διακόσιες περίπου χι-
λιάδες παρατηρήσεις, που συνεκέντρω-
σαν οι ύπάλληλοι του τμήματος στατι-
στικής μιάς μεγάλης άμερικανικής ά-
σφαλιστικής εταιρίας, ή θνησιμότητα
από καρκίνο αύξάνει κατ' άναλογία
προς το βάρος του σώματος, όταν αυ-
τό ξεπερνά τα φυσιολογικά του όρια.
Συγκεκριμένα, πεθαίνουν από καρκίνο
κατά μέσον όρο 143 άτομα στις έκάτο
χιλιάδες όταν το βάρος τους είναι κα-
τά 25% άνωτερο του κανονικού, 114 ά-
τομα όταν το βάρος τους είναι φυσι-
ολογικά κι 95 άτομα όταν ζυγίζει από
15 ως 50% κάτω του κανονικού. Η πα-
χυσαρκία αντιπροσωπεύει, όπως είναι
γνωστό, ένα κίνδυνο προδιαθέσεως σε
άρεκτες άρρώστειες. Απομένει τώρα
να διαπιστωθεί αν ανάμεσά τους έχει
πράγματι τη θέση του κι ο καρκίνος,
όποτε ή σχέση της διατροφής με τη
γένεσή του θα γίνει άκόμα πιο πιθανή.

*Αν και συνήθως τις αντιπαθούμε, οι σφήκες είναι πολύ ωφέλιμες για τους ανθρώπους. Καταστρέφουν αμέτρητα επιβλαβή έντομα και δεν χρησιμοποιούν το κεντρί τους παρά μόνον αν ένοχληθούν. Οι συνήθειές τους είναι άξιοπεριέργες...

ΟΙ σφήκες πολύ σπάνια κεντρίζουν τους ανθρώπους — κι αυτό είναι μεγάλο ευτύχημα, γιατί υπάρχουν πάνω από 10.000 διαφορετικά είδη, και κάθε σφήκα είναι ένα ιδιαίτερο εργοστάσιο παραγωγής δηλητηρίου! Οι μικρότερες έχουν μήκος δυο ή τριών χιλιοστών, άλλ' υπάρχουν και γιγαντιαίες ποικιλίες που το άνοιγμα των πτερωτών τους φτάνει τα δέκα εκατοστά. 'Απ' όλα τα πτερωτά πλάσματα της φύσεως, η σφήκα διαθέτει το ισχυρότερο δηλητήριο. Στους ανθρώπους, το δηλητήριο της σφήκας τις περισσότερες φορές δεν προκαλεί παρά ελαφρύ πρήξιμο και πόνο, αλλά σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να προκαλέσει ολική παράλυση και θάνατο.

Για τις σφήκες το δηλητήριο δεν είναι απλώς ένα άμυντικό όπλο, είναι μέσο απαράιτητο για την επιβίωσή τους και ο τρόπος που το χρησιμοποιούν είναι ένα από τ' αξιοπεριεργά του κόσμου των εντόμων. Οι σφήκες είναι ίσως τα ευφυέστερα έντομα της φύσεως και, μ' όλο που συνήθως τις αντιπαθούμε, είναι πολύ ωφέλιμες για τους ανθρώπους: Δε βλάπτουν κανένα (χρησιμοποιούν το κεντρί τους μόνο αν ένοχληθούν) και καταστρέφουν αμέτρητα επιβλαβή έντομα. Είναι αλήθεια πως έχουν την κακή συνήθεια να κλέβουν το μέλι από τις μέλισσες, άλλ' η ζημία που κάνουν στην κυψέλη είναι τελείως ασημαντή.

Σ παρακολουθήσουμε μια θηλυκή σφήκα του είδους «πειλός» (που ζει κυρίως στη Βόρειο 'Αμερική) για να καταλάβουμε το μακάβριο τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τα παράξενα όπλα που της χάρισε η φύση: Μετά το ισχυρό πόδι και τα σαγόνια της η σφήκα θα σκάψει πρώτα μια τρύπα στο χώμα, βάθος περίπου δώδεκα εκατοστών. Αυτός θα είναι ο τάφος του θύματός της — και το θύμα πρόκειται να ταφεί ζωντανό! Και όμως, η σφήκα είναι κυρίως χορογράφος.

γο έντομο και δεν πρόκειται να καταβροχθίσει το θύμα της. 'Αλλά τότε γιατί σκοτώνει; 'Οχι βέβαια από σαδισμό. Χρειάζεται φρέσκο κρέας για να θρέψει το μικρό της, ήταν θα γεννηθεί... 'Ετσι, αφού έσκαψε τον τάφο, η σφήκα πετάει σ' αναζήτηση του θύματος. 'Αλ-

ΟΙ ΣΦΗΚΕΣ

Τα ευφυέστερα πλάσματα του πτερωτού κόσμου.

λά ξέρει ότι το μικρό της είναι ιδιότροπο και δεν τρώει οτιδήποτε κρέας. Τρέφεται μονάχα με το κρέας ώριμμένου είδους άραχνης...

'Αφού πετάξει επί ώρες έδω και κεί, στο τέλος η σφήκα θα βρει εκείνο που ζητάει — και η μακάβρια τελετή του θανάτου αρχίζει. Πρώτα θα προσγειωθεί πάνω στο θύμα της (ένα είδος βοραιοαμερικανικής άραχνης πολύ μεγαλύτερης σε όγκο από μια σφήκα) και θ' αρχίσει να ξερευνάει με τις ευαίσθητες κεραίες της το σώμα του για να βεβαιωθεί πως αυτό είναι το είδος που της χρειάζεται. 'Η στάση της άραχνης σ' αυτή την περίπτωση είναι ανεξήγητη: 'Ενώ συνήθως είναι άγρια και μαχητική, δε φέρνει καμμιάν αντίσταση στη σφήκα, την ανέχεται πειθήνια και ξεπλώνει ανσκέλα για να τη διευκολύνει!

'Η επόμενη φάση του δράματος αρχίζει όταν η άραχνη κάθεται σαν ύπνωτισμένη για να την τομητήσει η σφήκα (μερικοί φυσιοδίφες ισχυρίζονται ότι πραγματικά η σφήκα έχει ύπνωτικές ικανότητες). 'Η σφήκα προσπαθεί να βρει το κατάλληλο σημείο για να κεντρίσει το θύμα της. 'Αλλά το κεντρί της δεν μπορεί να ελκωρήσει οπουδήποτε γιατί το σώμα της άραχνης προστατεύεται από σκληρό κέλυφος. Μόνο το σημείο

όπου το πόδι συνδέεται με το σώμα είναι ευτρωτό. Στο τέλος η άραχνη αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο και άποφασίζει ν' αντιδράσει. Τα δυο έντομα παλεύουν άγρια για λίγες στιγμές. 'Αλλά σε όλες τις περιπτώσεις το αποτέλεσμα είναι βέβαιο εκ των προτέρων: 'Η άραχνη θα ελ-

ναι πάντα η ήττημένη. Το δηλητήριο της σφήκας εισδύει στο ευτρωτο σημείο και η άραχνη πέφτει σε μια παράξενη κατάσταση νεκροφάνειας. 'Η καρδιά παύει να χτυπάει, η αναπνοή κόβεται. 'Αλλ' η άραχνη είναι ακόμα ζωντανή και οι φυσιοδίφες διαπίστωσαν ότι μπορεί να διατηρηθεί επί μήνες σ' αυτή τη λανθάνουσα ζωή.

'Ο τάφος είναι έτοιμος. 'Η σφήκα φορτώνεται το θύμα της και πετάει προς τα κεί. Τοποθετεί την άραχνη στον τάφο, αποθέτει ένα αυγό στην κοιλιά της (αυτός ήταν ο σκοπός όλης αυτής της φασαρίας) και σκεπάζει την τρύπα με χώματα.

Σε λίγες ημέρες, όταν θα σκάσει το αυγό, το σκουλήκι που θα βγει από μέσα θα έχει το φρέσκο κρέας που χρειάζεται. Τότε μόνο θα πεθάνει η άραχνη, όχι από το δηλητήριο της σφήκας, άλλ' από το άδηφάγο σκουλήκι που θα την καταβροχθίσει ζωντανή.

Η δραστηριότητα του δηλητηρίου της σφήκας είναι καταπληκτική. 'Ο δορ Ρέιμον Μπράντ, ένας 'Αμερικανός εντομολόγος, απέδειξε ότι μια μικρή σταγόνα δηλητηρίου μπορεί να σκοτώσει 1.600 κάμπιες. Οι επιστήμονες δεν είναι βέβαιοι πως

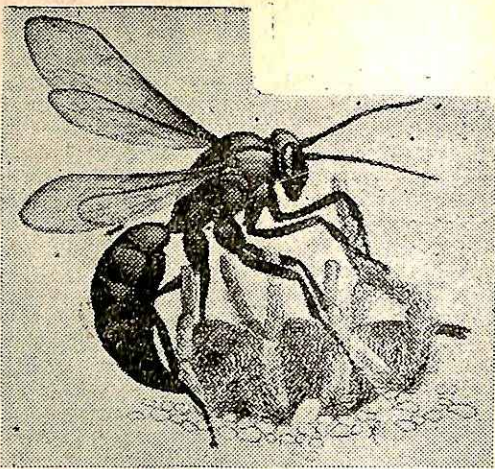
επιδρά το δηλητήριο, αλλά πιστεύεται ότι έχει την ιδιότητα ν' αποσυνδέει τα νεύρα από τους μυς.

'Από την άκρη της κοιλιάς της σφήκας κρέμεται μια απόφυση που μοιάζει με ουρά. Πολλοί νομίζουν πως αυτό είναι το κεντρί, αλλά δεν είναι παρά το τρυπανοπύγιο (ένα σωλήνα για την απόθεση των αυγών) που περικλείει το μηχανισμό του λόβλου κέντρου. 'Όταν το τρυπανοπύγιο τρυπήσει το δέρμα και εισδύσει βαθιά στους ιστούς, δυο δαλόνες ξεπετάγονται από μέσα. Είναι δονωτοί σε μικροσκοπικά πριόνια και χύνουν το δηλητήριο στην πληγή.

'Εκτός από το κεντρί της, η σφήκα έχει κι άλλες αξιοσημείωτες ικανότητες: Μπορεί να σκάψει μια τρύπα δέκα φορές μεγαλύτερη από το μήκος της σε λίγες ώρες. Μπορεί να πετάξει φορτωμένη με μεγάλα βάρη και στην περίπτωση αυτή απογειώνεται με πολύ έξυπνο τρόπο: 'Ανεβαίνει σ' ένα κορμό δέντρου σέρνοντας το φορτίο της και όταν φτάσει σε αρκετό ύψος αφήνεται να πέσει στο κενό ακολουθώντας συγχρόνως το πτερό της. 'Γράφει και μια ποικιλία σφήκας που ξέρει να κατασκευάζει... χαρτί! Μασάει το ξύλο και το μεταβάλλει σε χαρτοπολτό που τον χρησιμοποιεί για το χτίσιμο της φωλιάς της.

Γενικά, οι σφήκες έχουν εξελιγμένο νευρικό σύστημα που τους επιτρέπει να θυμούνται και να μαθαίνουν. Μερικές ποικιλίες είναι «κοινωνικές», δηλαδή ζουν ομαδικά πως οι μέλισσες, ενώ πολλές άλλες χτίζουν μοναχικές φωλιές.

Το κέντρισμα της σφήκας θεραπεύεται με αντισταμινικές και άλλες ουσίες, άλλ' όποιος έχει κεντριστεί μια φορά από σφήκα πρέπει να προσέξει να μην την ξαναπάθει: Στο δεύτερο κέντρισμα, η αναφυλακτική αντίδραση μπορεί να είναι θανάσιμη.

ΠΩΣ ΑΡΧΙΣΕ Η ΖΩΗ

'Εκθέτοντας τις σημερινές αντιλήψεις της επιστήμης για το πως άρχισε ή ζωή στη Γη, ο 'Αμερικανός βιοχημικός 'Ιρβινγκ 'Αντλερ ανέφερε, στα προηγούμενα κεφάλαια, σε ποιο σημείο βρίσκονται σήμερα οι επιστημονικές έρευνες, και άφου μίλησε για την καταγωγή και την εξέλιξη των ζωντανών πλασμάτων, για τα χημικά στοιχεία τις ενώσεις, τη δομή του μορίου και του ατόμου, το ρόλο των ηλεκτρονίων κτλ., τελικά εκθέτει τα πορίσματά του σ' ένα εξαιρετικού ενδιαφέροντος κεφάλαιο, «'Από το θάνατο στη ζωή» που το δημοσιεύουμε από το τεύχος αυτό.

10. ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Η ΖΩΗ

'Η πορεία από το θάνατο στη ζωή.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ της βιολογικής εξέλιξης περιγράφει πως, με βαθμιαίες αλλαγές και με τη φυσική επιλογή, αναπτύχθηκαν πιά πολύπλοκοι οργανισμοί από απλούστερους. 'Η ιστορία αυτή αρχίζει με τους απλούστερους και άρχαιότερους οργανισμούς, όπως είναι τα βακτηρίδια και τα φύκια. 'Αλλά κι αυτοί ακόμα οι απλούστεροι οργανισμοί είναι πολύπλοκα χημικά συστήματα, όπου πολύπλοκες οργανικές ενώσεις παίρνουν μέρος σε λεπτότατα ισορροπημένες αλυσίδες χημικών αντιδράσεων. Το πρόβλημα για τους ερευνητές της καταγωγής της ζωής, είναι να εξηγήσουν πως τα πολύπλοκα αυτά χημικά συστήματα ανεπτύχθηκαν από τις απλές ενώσεις και τις απλές διαδικασίες που υπήρχαν πριν απ' αυτά. Στην ιστορία της καταγωγής της ζωής, οι οργανισμοί που είναι η αρχή της βιολογικής εξέλιξης, είναι οι ίδιοι το τέλος μιας μακράς διαδικασίας χημικής εξέλιξης. 'Η χημική εξέλιξη άρχισε μαζί με τη γέννηση της γής σαν πλανήτης.

Είναι δυνατό να υπολογισθεί το χρονικό διάστημα στο οποίο έγινε η χημική αυτή εξέλιξη. Ξέρουμε ότι φύκια υπήρχαν πριν από δύομιση δισεκατομμύρια χρόνια, αφού βρέθηκαν απολιθωμένα φύκια σε βράχους που έχουν ηλικία δύομιση δισεκατομμυρίων χρόνων. Ξέρουμε, επίσης, από μαρτυρίες των βράχων κι' από παρατηρήσεις στον 'Ηλιο και στ' άστρα, ότι η Γη έχει ηλικία τεσσαράμιση ή πέντε δισεκατομμυρίων χρόνων. 'Ο χρόνος αυτός αφήνει μια περίοδο δυο χιλιάδων δισεκατομμυρίων χρόνων, όπου έγινε η χημική εξέλιξη που ώδηγησε στη γέννηση της ζωής.

Πως γεννήθηκε η Γη

ΥΠΑΡΧΟΥΝ δυο διαφορετικές θεωρίες για το πως σχηματίστηκε η Γη. Σύμφωνα με τη μια θεωρία, ένα άστρο που πέρασε κοντά από τον 'Ηλιο, τράβηξε απ' αυτόν μια μεγάλη μάζα αερίου σε σχήμα πούρου. Καθώς

ή μάζα αερίου κρύωνε και συσπείρονταν, διασπάστηκε σε διάφορα κομμάτια και κάθε κομμάτι έγινε ένας από τους πλανήτες, ανάμεσα στους οποίους και η Γη. Καθώς η νεαρή Γη κρύωνε ακόμα περισσότερο, ένα μέρος του θερμού αερίου συμπυκνώθηκε σε υγρό και συσπειρώθηκε στο κέντρο του. Σύμφωνα με την άλλη θεωρία, οι πλανήτες κι' ο 'Ηλιος σχηματίστηκαν ταυτόχρονα από περιδινούμενα σύννεφα σκόνης και αερίου στο διάστημα. Μικρά σωματίδια, που έλκονταν μεταξύ τους από τη δύναμη της βαρύτητας, ενώθηκαν και σχημάτισαν μεγαλύτερα σώματα. Τα μεγαλύτερα σώματα έλκυσαν τα μικρότερα γύρω τους και αύξησαν το μέγεθός τους. Τέλος το μεγαλύτερο μέρος της σκόνης και του αερίου στο χώρο του ήλιακού μας συστήματος συγκεντρώθηκε σε μερικές μεγάλες σφαίρες. Σε κάθε σφαίρα, τα σωματίδια, που έλκονταν από το ίδιο τους το βάρος, πίεζαν προς το κέντρο και έκαναν τη σφαίρα να συσταλεί. 'Η συνέπωση, ή πίεση και η κίνηση γέννησαν θερμότητα κι' οι σφαίρες άρχισαν να ζεσταίνονται. 'Η μεγαλύτερη από τις σφαίρες έγινε τόσο θερμή, ώστε άρχισε να λάμπει. 'Η σφαίρα αυτή έγινε ο 'Ηλιος. 'Η σφαίρα που έγινε η Γη δεν ήταν ποτέ αρκετά θερμή ώστε να λάμψει, έγινε όμως αρκετά θερμή ώστε να λυώσει όλα τα στερεά σώματά της, και έγινε μια ρευστή σφαίρα περικυκλωμένη από αέριο. Μολονότι οι δυο θεωρίες δίνουν διαφορετικές εικόνες του πως άρχισε η Γη, οδηγούν κι' οι δυο στο ίδιο συμπέρασμα: υπήρξε εποχή, πολύ μακρινή στα πρώτα χρόνια της Γής όπου ο πλανήτης μας ήταν πολύ πιο θερμός από ό,τι είναι σήμερα και όπου ήταν μια ρευστή σφαίρα περικυκλωμένη από θερμό αέριο.

Οι χημικές ουσίες στη Γη

Οι δυο θεωρίες οδηγούν επίσης στο ίδιο συμπέρασμα για τη χημική φύση της νεαρής Γής. Σύμφωνα και με τις δυο θεωρίες, η Γη σχηματί-

στηκε από την ίδια ύλη όπως κι' ο 'Ηλιος. 'Ετσι, αν βρούμε ποιές χημικές ουσίες υπάρχουν στον 'Ηλιο, βρίσκουμε επίσης ποιές χημικές ουσίες υπήρχαν στη Γη όταν σχηματίστηκε. 'Αστρονόμοι έχουν διαπιστώσει τις χημικές ουσίες που υπάρχουν στον 'Ηλιο, από στοιχεία που βρίσκουν στο ήλιακό φως. Πρόσθετα στοιχεία αποκτούνται από τη μελέτη των άστρων και από τη χημική ανάλυση των μετεωριτών, στερεών σωμάτων που εξακολουθούν να πέφτουν στη Γη από το γύρω διάστημα.

'Από εργαστηριακά πειράματα οι χημικοί ξέρουν πως τα χημικά στοιχεία και οι ενώσεις που σχηματίζουν συμπεριφέρονται κάτω από διάφορες συνθήκες θερμοκρασίας και πίεσης. Συνδυάζοντας την πληροφορία αυτή με υπολογισμούς για το ποιές συνθήκες ήταν πιθανές στη νεαρή Γη, φαντάστηκαν τις φυσικές και χημικές αλλαγές που έγιναν πιθανότατα όταν η Γη άρχισε να κρύωνει.

'Η Γη σχηματίζει μια κρούστα

Η ΡΕΥΣΤΗ σφαίρα της νεαρής Γής περιείχε το μεγαλύτερο μέρος από το σίδηρο της Γής. 'Εφ' όσον το σίδηρο ήταν πιο βαρύ από τα άλλα υγρά με τα οποία ήταν ανακαταμεινόμενο, βυθιζόταν προς το κέντρο. Το άλλο μέρος της σφαίρας αποτελείτο κατά το μεγαλύτερο μέρος από όξείδια και πυρίτη, αλουμίνιο, μαγνήσιο, ασβέστιο, σόδιο και ποτάσιο. Τα όξείδια αυτά αναμιγνύονταν και συνδυάζονταν με ποικίλες ποσότητες σιδήρου. 'Όσο η Γη κρύωνε, το εξωτερικό μέρος σκληρυνε και σχημάτιζε το στερεό μανδύα — την κρούστα. 'Ο πυρήνας από σίδηρο στο κέντρο έμεινε ρευστός ως σήμερα.

'Η αλλαγή στην ατμόσφαιρα

Η ΠΡΩΤΗ ατμόσφαιρα της Γής αποτελείτο κατά το μεγαλύτερο μέρος από υδρογόνο και ήλιο, αλλά περιείχε επίσης μεθάνιο, αμμωνία και υδρατμούς. 'Επειδή η θερμοκρασία ήταν πολύ μεγάλη, τα μόρια αερίου κινούντο ταχύτατα. Τα μόρια που είχαν το λιγώτερο βάρος, όπως του υδρογόνου και του ήλιου, κινούντο γρηγορώτερα. Πολλά κινούνται αρκετά γρήγορα, ώστε να αποσπώνται από τη δύναμη βαρύτητας της Γής και διέφευγαν στο διάστημα. Σιγά-σιγά δολοκλήρη ή άρχική ατμόσφαιρα χάθηκε

και πρώτα απομακρύνθηκαν τα ελαφρότερα μόρια. Παρόμοια διαδικασία έγινε και στους άλλους πλανήτες, αλλά δεν ολοκληρώθηκε σε όλους. Άστρονόμοι έχουν βρει, αναλύοντας το φως που αντανακλούν ο Δίας και ο Κρόνος, ότι οι ατμόσφαιρες των πλανητών αυτών εξακολουθούσαν να περιέχουν μεγάλες ποσότητες αμμωνίας και μεθανίου.

Ενώ όμως η πρώτη ατμόσφαιρα της Γης χυώταν, μια καινούργια δημιουργήθηκε από το έδαφος και την αντικαθιστούσε. Λυωμένοι βράχοι άνοιγαν δρόμο μέσ' από σχισμές στην κρούστα της Γης, όπως συμβαίνει στα ήφαιστεια σήμερα. Άερια που ήταν διαλυμένα στη λυωμένη πέτρα, αποδεσμεύθηκαν στην επιφάνεια και απλώθηκαν γύρω στη Γη και σχημάτισαν μια νέα ατμόσφαιρα. Ο καινούργιος αυτός αέρας άπτελετο προ πάντων από υδροατμούς, άζωτο και διοξείδιο του άνθρακα.

Η θάλασσα

ΟΤΑΝ η Γη κρύωσε ακόμα περισσότερο, η ατμόσφαιρα της έγινε τόσο ψυχρή, ώστε δε μπορούσε να κρατήσει όλους τους υδροατμούς που υπήρχαν σ' αυτή. Οι υδροατμοί άρχισαν να συμπυκνώνονται και μεγάλες βροχές έπεφταν από τον ουρανό. Οι βροχές εξακολουθούσαν χρόνια και χρόνια. Το νερό κυλούσε από τα ύψηδα στο έδαφος, και μαζεύονταν εκεί όπου το έδαφος ήταν χαμηλό και σχημάτισε τις μεγάλες θάλασσες που σκεπάζουν το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας της Γης. Οι σταγόνες της βροχής διέλυσαν ένα μέρος από το διοξείδιο του άνθρακα που υπήρχε στον αέρα, και το παρέσυραν στη θάλασσα. Τόσοι πολλοί υδροατμοί και διοξείδιο του άνθρακα έπεσαν από τον αέρα, ώστε το άζωτο που έμεινε άπτελεσε το μεγαλύτερο μέρος του αέρα, που είχε απομείνει.

Οι πρώτες ύλες της ζωής

ΤΟ ΝΕΡΟ είναι ένα καθολικό διαλυτικό. Όταν σχηματίστηκαν σταγόνες βροχής στον αέρα, διέλυσαν και χώρισαν από τον αέρα το διοξείδιο του άνθρακα και άλλα διαλυτά μίγματα και τα παρέσυραν στο έδαφος και στη θάλασσα. Στο έδαφος, ρεύματα που κυλούσαν στα βράχια, τα σάπισαν, τα διέσπασαν και χώρισαν τα άλατα απ' αυτά. Κι' αυτά τα άλατα παρασύρθηκαν επίσης στη θάλασσα. Εκεί τα άλατα από το έδαφος κι' οι χημικές ουσίες από τον αέρα, αναμίχθηκαν και αντέδρασαν και σχημάτισαν νέους χημικούς συνδυασμούς.

Ανάμεσα στις χημικές ουσίες που παρασύρθηκαν στη θάλασσα ήταν μίγματα του άνθρακα και του άζωτου που χρησιμοποιούν για πρώτες ύλες από τις οποίες αναπτύχθηκαν ζωτανικά πράγματα. Λίγοι υδρογονάνθρακες και αμμωνία μπορεί ν' απέμειναν από την αρχική ατμόσφαιρα της Γης. Αλλά, επιπρόσθετα, γίνονταν φυσικές διαδικασίες που ήταν ικανές να παραγάγουν αυτές τις χημικές ουσίες. Εκρήξεις ήφαιστειών έφερναν λυωμένες πέτρες ή λάβα στην επιφάνεια του εδάφους. Στην επιφάνεια, καρβίδια που υπήρχαν στη λάβα, αντιδρούσαν με το νερό και σχημάτιζαν κυανμίδια. Έπειτα τα κυανμίδια αντιδρούσαν με το νερό και σχημάτιζαν την αμμωνία. Υπήρχαν επίσης νιτρίδια στη λάβα. Κι' αυτά έ-

πίσης αντιδρούσαν με το νερό και σχημάτιζαν αμμωνία. Στην ανώτερη ατμόσφαιρα, το ήλιακό φως χώριζε τα άτομα υδρογόνου από τις ομάδες υδροξυλίου με τις οποίες ήταν ενωμένα στα μόρια του νερού. Μερικά από τα άτομα αυτά υδρογόνου συνδυάστηκαν με άζωτο και σχημάτισαν αμμωνία. Μ' όλους αυτούς τους τρόπους συγκροτήθηκε ένα απόθεμα υδρογονάνθρακων και αμμωνίας και παρασύρθηκε στη θάλασσα.

Το νερό, οι υδρογονάνθρακες και η αμμωνία είναι οι πρώτες ύλες από τις οποίες μπορούν να γίνουν αμινοξέα. Αυτά δυνάμεις που υπήρχαν στον αέρα τις ημέρες εκείνες είναι γνωστόν ότι ήταν ικανές να τα παραγάγουν. Το ήλιακό φως που πλημμυρίζει τον αέρα περιέχει υ π ε ρ ι ώ δ ε ι ς α κ τ ί ν ε ς (τις ακτίνες που προκαλούν εγκαύματα του ήλιου). Οι υπεριώδεις είναι πολύ αιχμηρές ακτίνες που περιέχουν μεγάλη ποσότητα ενέργειας. Έργαστηριακά πειράματα έχουν αποδείξει ότι η ενέργεια αυτή είναι ικανή να αποχωρίσει και να αποσπάσει άτομα από το νερό, από τους υδρογονάνθρακες και από την αμμωνία και να τα ενώσει ώστε να σχηματίσουν αμινοξέα. Μια άλλη πηγή ενέργειας, που μπορεί να κάνει το ίδιο, είναι μια ηλεκτρονική εκκένωση σαν την α σ τ ρ η. Οι υπεριώδεις ακτίνες του ήλιακού φωτός και οι αστραπές των μεγάλων καταιγίδων παρήγαγαν αμινοξέα στον αέρα και η βροχή τα παρέσυρε στη θάλασσα.

Οργανική σούπα

ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΣ όλες αυτές τις οργανικές χημικές ουσίες, η θάλασσα, ήταν σαν μια μεγάλη χύτρα οργανικής σούπας. Τα οργανικά συστατικά της σούπας αυτής αναμίχθηκαν και ενώθηκαν στα θερμά νερά της θάλασσας και σιγά-σιγά ψήθηκαν. Από το φυσικό αυτό μαγείρεμα βγήκαν ολόένα πιο πολύπλοκα μόρια. Όλες οι χημικές αντιδράσεις με τις οποίες αλλάζουν τα μόρια ή με τις οποίες ενώνονται μικρά μόρια και σχηματίζουν μεγαλύτερα, έγιναν στη θάλασσα. Αντιδράσεις οξειδώσεως και συστολής σχημάτισαν αλδεύδες, αλκοόλες και οργανικά όξέα. Αντιδράσεις συμπυκνώσεως ένωσαν άτομα του άνθρακα απ' ευθείας με άτομα του άνθρακα και σχημάτισαν μακρές αλυσίδες και δακτυλίδια του άνθρακα.

Στα ζωντανά κύτταρα οι αντιδράσεις αυτές γίνονται με τη βοήθεια ενζύμων που χρησιμοποιούν σαν καταλύτες. Ίσως ν' απορείτε πως ήταν δυνατό νά

γίνουν στη θάλασσα πριν υπάρξουν αυτά τα ένζυμα. Οι καταλύτες, όμως, δεν π ρ ο κ α λ ο υ ν μια χημική αντίδραση. Απλώς την έ π ι τ α χ ύ ν ο υ ν. Μολονότι δεν υπήρχαν οι καταλύτες, οι αντιδράσεις μπορούσαν όπωσδήποτε να συμβούν, αλλά πολύ πιο άργα. Και μολονότι οι χημικές αντιδράσεις ήταν άργες, μπορούσαν να προκαλέσουν μεγάλες αλλαγές, γιατί είχαν έσθονα χρόνο για να το κάνουν. Ακόμα και η βραδύτερη αντίδραση μπορεί να προκαλέσει αισθητά αποτελέσματα σε δυο δισεκατομμύρια χρόνια!

Όστόσο, ακόμα και στις πρώτες εκείνες ημέρες υπήρχαν καταλύτες για να βοηθήσουν. Τα νερά της θάλασσας είχαν γίνει λασπώδη από σωματίδια πηλού που είχαν παρασυρθεί από τη στεριά. Μικροσκοπικά σωματίδια που ήλθαν σ' επαφή μ' αυτό τον τρόπο αντέδρασαν πιο γρήγορα και σχημάτισαν νέα μίγματα. Επιπρόσθετα, μερικά από τα νεοσχηματισμένα μίγματα χρησίμευσαν σαν καταλύτες για ειδικές αντιδράσεις.

Χρειάζεται ενέργεια για να συνενωθούν μικρά μόρια σε μεγάλα. Την ενέργεια αυτή την προμήθευσαν οι υπεριώδεις ακτίνες από το ήλιακό φως πριν σα την εποχή εκείνη σε μεγαλύτερες ποσότητες παρά σήμερα. Σήμερα υπάρχει όξυγόνο στον αέρα και ένα μέρος από το όξυγόνο αυτό βρίσκεται ψηλά στην ατμόσφαιρα σε μορφή ο ζ ο ν τ ο ς. Το όζον χρησιμεύει σα φίλτρο που αφαιρεί τις περισσότερες υπεριώδεις ακτίνες από το ήλιακό φως πριν αυτό φτάσει στο έδαφος της Γης. Πριν, όμως, έμφανισθεί η ζωή, δεν υπήρχε ελεύθερο όξυγόνο στον αέρα. Δεν υπήρχε φίλτρο από όζον και όλες σχεδόν οι υπεριώδεις ακτίνες που έμπαιναν στην ατμόσφαιρα, έφταναν στο έδαφος και στη θάλασσα.

Τα μόρια που μπορούσαν να συνδυάζονται με το μεγαλύτερο αριθμό τρόπων, ήταν τα αμινοξέα. Με τις συνενώσεις τους οικοδομούν μια ποικιλία μορίων πρωτεΐνης. Αλλά τα μόρια πρωτεΐνης είναι αρκετά μεγάλα ώστε να είναι κολλοειδή σωματίδια. Καθώς ο αριθμός των πρωτεϊνών μεγάλωνε, η οργανική σούπα της θάλασσας άλλαξε από κοινό διάλυμα σε κολλοειδές διάλυμα.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ: Χημικές ενώσεις με δέρμα.— Ομάδες που διαρκούν.— Ένζυμα που αντιγράφουν τον εαυτό τους.— Πάλη για την ύπαρξη.— Η αρχή της ζωής.— Η μεγάλη κρίση τροφής.

Ο χρυσός αιώνας των ραδιοϊσοτόπων

Οι Άμερικανοί επιστήμονες αγγέλλουν την έλευση ενός Χρυσού Αιώνα, όπου τα ραδιοϊσότοπα θα προβλέπουν τον καιρό, θα καθορίζουν αν ένα χαρτονόμισμα είναι γνήσιο ή πλαστό, θα προβλέγουν αν η δαμαλίδα πρόκειται να γίνει καλή γαλακτοφόρα αγελάδα, θα εισάγονται στον όργανισμό επιτρέποντας την εγκαίρως και ασφαλή διάγνωση των ασθενειών, θα διατηρούν το χαρτί των βιβλίων άφθαρτο επί 20.000 χρόνια, θα παραλαβάνουν την αποσύνθεση των τροφίμων κτλ. κτλ.

Αμέτρητες είναι οι εφαρμογές των ραδιοϊσοτόπων. Οι Ρώσοι επιστήμονες π.χ. προβλέπουν ότι, χάρη στα ραδιοϊσότοπα, υπάρχει δυνατότητα προκαθορισμού του φύλου του μεταξοσκώληκος — πράγμα πολύ σημαντικό, αν σημειώσουμε ότι το άρσενικό είναι κατά 30% παραγωγικό τερο από το θηλυκό. Με μια νέα μέθοδο που ανέκαλυψαν οι Ρώσοι, τ' άρσενικά αυγά του μεταξοσκώληκος γίνονται λευκά, τα θηλυκά γίνονται μαύρα...

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ και ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ προβλήματα

Ο ταγματάρχης έψαχνε ανάμεσα στις ταμπέλες με τα ονόματα, όταν ξαφνικά άκουσε μία φωνή σχεδόν ύστερική, πίσω του. Κι' ήταν σά να φώναζε βοήθεια τούτη ή φωνή...

1. Η περίπτωση ενός πρώην άξιωματικού

Διήγημα της ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

Ο ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ Γουίλμπραμ, στάθηκε διατάζοντας έξω απ' την πόρτα του γραφείου του κ. Πάρκερ Παίην, και διάβασε, όχι για πρώτη φορά, την αγγελία της πρωϊνής εφημερίδας, που τον είχε φέρει ως εδώ. Ήταν αρκετά απλή:

Είσθε εύτυχής; Άν όχι, απευθυνθήτε στον κ. Π. Παίην, 17 Ρήτμοντ Στρίτ.

Ο ταγματάρχης ανόσανε βαθειά. Άνοιξε την πόρτα αποφασισμένος να συμβουλευθεί αυτόν τον κ. Π. Παίην. Μια κοπέλλα σήκωσε τα μάτια της απ' τη γραφομηχανή: «Παρακαλώ».

— Τόν κύριο Πάρκερ Παίην.

— Περάστε...

Την ακολουθήσε. Ο κ. Πάρκερ Παίην του έπλωνε σε λίγο το χέρι.

— Καλημέρα σας, είπε. Σε τι μπορώ να σάς φανώ χρήσιμος;

— Ονομάζομαι Γουίλμπραμ.. Άρχισε ο άλλος.

— Είσθε ταγματάρχης; Στρατηγός,

— Ταγματάρχης. Μόλις έπέστρεψα απ' την Άνατολική Αφρική.

— Ά, θά είναι ένας θαυμάσιος τόπος, φαντάζομαι.. Ωστε, είσατε πάλι στο σπίτι σας. Και δεν σάς άρέσει καθόλου αυτό. Δεν είν' έτσι;

— Έχετε δίκιο. Μολονότι δεν μπορώ να καταλάβω...

Ο κ. Π. Π. του χαμογέλασε:

— Είναι η δουλειά μου να ξέρω. Άλλωστε, εργάστηκα χρόνια σε μιάν ύπηρεσία στατιστικής τις Κυβερνήσεως — τώρα χορηγοποιώ την προσωπική μου πείρα για έναν άλλο σκοπό: Για την ευτυχία των άλλων. Όλα είναι πολύ απλά. Η δυστυχία μπορεί να χωριστεί σε 5 — 6 κύριες κατηγορίες, όχι πιο πολλές, σās βεβαιώνω. Όταν διαγνώσετε σωστά μια αρρώστεια, ή θεραπεία της δεν είναι αδύνατη. Προσπαθώ να παίρνω τη θέση του γιατρού. Είναι, βέβαια, και απένειες που είναι ανίατες — τότε, λέω στον ασθενή με ελλεικρίνεια, πως δεν μπορώ να κάνω τίποτα για κείνον!

Μπορώ να σās διαβεβαιώσω, ταγματάρχα Γουίλμπραμ, πως τα 98% των αποστατών στρατιωτικών, είναι σ' αυτή, τη δικιά σας θέση.

— Καταλαβαίνω, είπε ο ταγματάρχης. Άλλά τι μπορώ να κάνω γι' αυτό το

θέμα; Είχα λίγα χοήματα φυλαγμένα κι' ένα σαιτάκι στην έξοχή. Δεν μ' άρεσει το κυνήγι, ούτε το ψάρεμα, και δεν είμαι παντρεμένος. Οι γείτονές μου είναι εχθάριστοι άνθρωποι, αλλά δεν ξέρουν τίποτε άλλο, έξω απ' τον τόπο τους.

— Η αιτία, λοιπόν, της δυστυχίας σας, είναι τούτη: Βρίσκετε τη ζωή σας πολύ ήρεμη. Και ασφαλώς θά θέλετε, αγωνίες, αναταραχές και, πιθανότατα, κίνδυνο, έτσι; είπε ο κ. Π. Παίην.

— Και, δυστυχώς, τέτοιο πράγμα δεν υπάρχει σ' αυτή την άνιαρη πόλη.. γούλλισε ο στρατιωτικός.

— Έχετε λάθος είπε ο κ. Πάρκερ Παίην. Τπάρχει άφθονία από κινδύνους από περιπέτειες, εδώ στο Λονδίνο. Άλλά πρέπει να έχετε πού να τον γυρεύετε τον κίνδυνο — και, αν θέλετε, μπορώ να σās δείξω αυτή την άλλη πλευρά της ζωής του Λονδίνου.

Ο ταγματάρχης Γουίλμπραμ τον κύταξε σκεπτικός. Αιτός ο κ. Πάρκερ Παίην είχε κάτι επάνω του, που σέκανε να τον έμπιστευεσαι.

— Μπορώ να σās πληροφορήσω συνέχισε ο κ. Π. Π. πως υπάρχει ένα στοιχείο κινδύνου σ' όλα τα πράγματα, και στα πιο ήσυχα..

Τα μάτια του ταγματάρχη γούλλισαν παρόξενα.

— Σύμφωνοι, είπε. Θ' ακούσω τις συμβουλές σας.. Άλλά, ή άμοιβή σας;

— Η άμοιβή μου, είπε ο κ. Παίην θά είναι 50 λίρες, καταβλητές σε δόσεις. Άν σε διάστημα ενός μηνός, θά βρισκόσαστε στην ίδια ψυχική κατάσταση, θά σās επιστρέψω τα χοήματά σας.

Ο ταγματάρχης Γουίλμπραμ συμφώνησε.

— Θα σās δώσω τώρα ένα τσέκ είπε.

Η συμφωνία είχε γίνει. Ο κ. Πάρκερ Παίην χτύπησε ένα κουδούνι πάνω στο γραφείο του, και είπε:

— Είναι μια ή ώρα. Σās συμβουλευτώ να γευματίσετε με μιάν νέα κυρία σήμερα το μεσημέρι...

Η πόρτα άνοιξε.

— Ά, Μαντελέν, Άγαπητή μου, έκανε ο κ. Π. Παίην. Να σού συστήσω τον ταγματάρχη Γουίλμπραμ, που θά σε συνοδεύσει στο ρεστοράν για φαγητό.

Ο Γουίλμπραμ, σ' αλήθεια, σάστισε. Τό θέμα που παρουσίαζε αυτό το νέο

Την άλλη μέρα ο ταγματάρχης Γουίλμπραμ έλαβε ένα σημείωμα που έγραφε...

κορίτσι, ήταν εκπληκτικό. Είχε καταπληκτικά όρατα μάτια, μαύρα πυκνά μαλλιά, και θοραϊκότατο σώμα. Άπ' τα νύχια ως την κορφή ήταν εξαιρετική.

— Η μίς Μαντελέν ντε Σάρα, είπε ο κ. Π. Παίην.

— Είμαι ένθουσιασμένος απ' τη γνωριμία, είπε ο ταγματάρχης.

Ο κ. Π. Παίην, τους ακολούθησε ως την πόρτα.

— Άθροιο θά τα ξαναπούμε, είπε στον ταγματάρχη και έκλεισε την πόρτα πίσω τους.

Η ΤΑΝΕ τρεις ή ώρα, όταν γύρισε ή Μαντελέν. Ο κ. Πάρκερ Παίην την κύταξε έρευνητικά.

— Λοιπόν; ρώτησε άνυπόμονα.

— Μάλλον δύσκολα, είπε κείνη κουνώντας το κεφάλι της. Με πέρασε για βάμν.

— Τό κατάλαβα είπε ο κ. Π. Π. Καί οι οδηγίες μου;

— Βεβαίως και τις έτήρησα κατά γράμμα. Συζήτησα μαζί του ελεύθερα για χίλια δυο ζητήματα. Ο τύπος της γυναίκας που τού άρέσει, είναι ξανθείά, με μπλε μάτια, ελαφρώς άνααιμική και όχι πολύ ψηλή!

— Αυτό είναι μάλλον εύκολο, είπε ο

κ. Π. Παϊν. "Ανοιξε έναν κατάλογο με δνόματα και τηλεφωνα σημειωμένα και, ξαφνικά, έδειξε κάτι σε μια σελίδα. — Φορήντα Κλέγκ. Ναι, νομίζω πως ή Φορήντα Κλέγκ είναι ό,τι χρειάζεται. Θά δώ την κυρία "Ολίβερ γι' αυτό είπε, και κάθησε μπροστά στο άνοιχτο παράθυρο σιωπηλός.

★

ΤΗΝ άλλη μέρα ο ταγματάρχης Γουίλμπαμ έλαβε ένα σημείωμα που έγραφε:

— Την επομένη Δευτέρα, στη 11 π. μ. πηγαίνετε στο "Ηγκλμοντ, στο Χάμπστηντ και ζητήσατε τον κ. Τζούνος. Νά πείτε ότι πήγατε εκεί εκ μέρους της Ναυτικής Έταιρίας Γκονάβα.

Τπακούοντας ο ταγματάρχης, ξεκίνησε την άλλη Δευτέρα (που έτυχε να είναι άργία για τις Τράστεζες) για να πάει στο "Ηγκλμοντ.

— Ξεκίνησε, λέω, γιατί δεν πήγε ποτέ εκεί.

Στο δρόμο, κάτι συνέβη. "Εμοιαζε κείνο το πρωινό, σάμπως να ξεκίνησε όλος ο κόσμος για το "Ηγκλμοντ του Χάμπστηντ. "Ο δρόμος που του είχαν υποδείξει, ήταν ένας στενός, θρόμβικος δρόμος, γεμάτος ποντίκια, με σάβια κολλημένα, θρόμβικα, που είχαν δει καλύτερες μέρες και που περίμεναν το θάνατό τους περιφρανα, γεμάτα αξιοπρέπεια.

"Ο ταγματάρχης έψαχνε ανάμεσα στις ταμπέλες με τα δνόματα των ανθρώπων που κατοικούσαν εδώ, όταν ξαφνικά άκουσε μια φωνή, σχεδόν ύστερική, πίσω του. Κι' ήταν σά να φώναζε βοήθεια τούτη ή φωνή, βαθεία, μες από τούτο το σκοτεινό σάβι που μόλις προσπερνούσε.

"Ο ταγματάρχης, χωρίς να διστάσει καθόλου, έσπρωξε την έτοιμφορη πόρτα, και μπήκε στο σάβι. Βοήθησε μπροστά σ' ένα δύστυχο κορίτσι, που προσπαθούσαν να το δέσουν και να το άκίνητήσουν δυο τεράστιοι Νέγκροι. "Έκανε έναν άξιο άγωνα ή μικρή, παρ' όλο που οι δυο άντρες ήταν πολύ χεροδύναμοι. Κανένας απ' τους δυο δεν κατάλαβε τον έρχομό του ταγματάρχη. "Η πρώτη τους γνωριμία μαζί του, έγινε τη στιγμή που ο έβανας μούσος, έκτοξευτηκε κάμποσα βήματα μακριά, αφήνοντας έλευθερο το πρόσωπο της κοπέλλας που άσφυκτιούσε.

Κατάπληκτος ο άλλος, γύρισε απότομα — μα ο ταγματάρχης ήταν έτοιμος και γι' αυτόν, και, σ' ένα χιλιοστό του δευτερολέπτου, κι' ο άλλος έαπλωνόταν χάμω, χωρίς να προφτάσει ν' άμυνθεί.

"Ο ταγματάρχης έτοιμάστηκε για την επίθεσή τους. "Όμως οι δυο άντρες, άφου τρέκλιασαν για ένα λεπτό στα πόδια τους κάπως άναποφάσιστοι, ύστερα προχώρησαν στην πόρτα. Καλ τότε ο ταγματάρχης πλησίασε ήσυχος πιά το κορίτσι, που δρισκότανε έαπλωμένο κοντά σ' ένα δέντρο της αλλής.

— "Ω, σās εύχαριστώ, έκανε ή κοπέλλα με δάκρυα στα μάτια.

Και τότε, για πρώτη φορά, ο ταγματάρχης Γουίλμπαμ είδε το πρόσωπο του κοριτσιού που είχε σώσει. "Ήκαν ένα πρόσωπο σχεδόν παιδικό, ή κοπέλλα ήταν όλγουρα γύρω στα 20 χρόνια, με ξανθά μαλλιά και μπλέ, μεγάλα μάτια.

— "Αν δεν είχατε έρθει... έκανε κείνη τρέμοντας.

— "Όμως... άρχισε ο ταγματάρχης δειλά και σταμάτησε σαστισμένος απ' τὰ μάτια της. Καλύτερα να πηγαίνουμε, είπε

σταθερά άμέσως μετά. "Εδώ είναι ακόμα κίνδυνος. "Ένα άγγελικό χαμόγελο απλώθηκε στο πρόσωπο του κοριτσιού.

— "Ω, μα δεν το πιστεύω αυτό, ύστερ' από το κνηνητό που τους κάνατε. Μά, έσασταν έξοχος!

"Ο ταγματάρχης κοκκίνησε κάτω απ' το βλέμμα της, που ήταν γεμάτο θαυμασμό.

— Δεν ήταν τίποτα, έκανε σάν παιδί. Προσπαθήστε να σηκωθείτε και να συνέλθετε... Στηριχθήτε στο μπράτσο μου.

— Είμαι πολύ καλά, είπε το κορίτσι. "Όστόσο στηρίχτηκε στο μπράτσο του και προχώρησε μαζί του στο έσωτερικό του σπιτιού.

— "Ω, μα τούτο εδώ, είναι ένα άδειο σάβι! είπε με φρόκη.

— Στ' αλήθεια, συμφώνησε άμήχανα εκείνος.

— Κι' είναι ακόμα το Χουάτι — Φράι αρς.. Είναι ο τόπος που έρεπε να βρίσκομαι κιόλας.

— Μην στεναχωριέστε για τίποτα πιά της είπε ο ταγματάρχης. Σε δυο λεπτά θα έχουμε πάρει κιόλας ένα ταξί, κι' ύστερα θα πιούμε έναν καφέ, κι' ύστερα...

Την ίδια στιγμή είδε ένα άδειο ταξί, και σε λίγο, καθισμένοι άνακτανικά στα μαλακά καθίσματα, χαμογελούσαν σάν δυο παιδιά.

— Μη μιλάτε, της είπε κείνος με στοργή. Είχατε μιάν άρκετά σκληρή έμπειρία. Καί... για να συστηθώ: Λέγομαι Γουίλμπαμ...

— Κι' εγώ Φορήντα Κλέγκ.

Δέκα λεπτά αργότερα, ή Φορήντα έβανε άπολαυστικά τον έσोट της καφέ και κυτιούσε μ' ένα βλέμμα, θαμπωμένο άκόμα, τον σωτήρα της.

— Μοιάζει με άνειρο.. είπε. "Ένα κακό άνειρο.

Σταμάτησε μια στιγμή, κι' ύστερα:

— Και να φανταστείτε πως, λίγα λεπτά πριν να μου συμβεί αυτό, παρ' όλο που να γίνεη κάτι άδιτήποτε — ω, δεν άγαπώ τις περιπέτειες!

— Πέστε μου πως έγινε...

— Για να σās τα πιά όλα, θα πρέπει ν' άρχίσω από πολύ πιά πριν. Καί φοβόμαι ότι θα σās κουράσω μιλώντας τόσο πολύ για τον έαυτό μου.

— "Αντίθετα, είπε ο ταγματάρχης. Είναι κάτι θαυμάσιο! Κι' έτοιμάστηκε να την άκούσει.

★

ΕΙΜΑΙ άρσωνή, άρχισε να λέει ή κοπέλλα. "Ο πατέρας μου — ήταν καπετάνιος — πέθανε όταν ήμουνα 8 χρονών. "Η μητέρα μου έχει πεθάνει εδώ και 3 χρόνια. "Εγώ δουλεύω στην Πόλη. Είμαι δπάλληλος στην εταιρία του γκαζιού. Μια μέρα, ένας άγνωστος κύριος ήθελε να με βρεί στη δουλειά μου — ήταν ένας δικηγόρος απ' τη Μελβούρνη, κάποιος κύριος Ρέηντ.

"Ήταν πολύ εύγενής και με ρώτησε πολλά πράγματα για την οικογένειά μου λέγοντάς μου ότι είχε γνωρίσει παλιότερα τον πατέρα μου. Τέλος, μου είπε και το σκοπό της έπισκέψεώς του. Μς Κλέγκ, μου είπε, έχω λόγους να πιστεύω πως θα άφελγηθείτε πολύ από την τελική έκβαση της ύποθέσεως, που είχε παραμελήσει ο πατέρας σας...

Είπε την έκπληξή μου και σταμάτησε, για να μου εξηγήσει πεί λίγο πύ ήρεμα. — Μου κάνει κατάπληξη που δεν έχετε άκούσει ποτέ, τίποτα γι' αυτή την ύπόθεση. Βέβαια, ο πατέρας σας, ποτέ

δεν πήρε την ύπόθεση στα σοβαρά. Καί τώρα φοβόμαι, πως κάθε δική σας άξίωση, επάνω σ' αυτά τα χρήματα που προκύπτουν άναπάντεχα από την παλιά ύπόθεση αυτή, θα έμποδίζεται από την έλλειψη όρισμένων έγγραφων, τα όποια σίγουρα κατεστράφησαν ως άχρηστα μετά τον θάνατο του πατέρα σας.

Τελικά, έπειτα από κουραστικές έρευνες, βρήκα κάτι έγγραφα, τα όποια εκείνος πήρε μαζί γιά να τα μελετήσει και να βρεί την σχέση που μπορούσαν να έχουν με την ύλη ύπόθεση.

Το Σάββατο, προχτές, πήρα ένα γράμμα του, στο όποιο μου έλεγε να έρθω να τον βρώ στο σάβι του, στο Χάμπστηντ, γύρω στις 11 το πρωί.

"Αργησα λίγο να το βρώ, και όταν μπήκα θιαστικά στην αλλη του σπιτιού του, εκείνοι οι δυο φοβεροί άνθρωποι ξεπετάχτηκαν μπροστά μου κι' εγώ δεν βρήκα την εύκαιρία να φωνάξω γιά βοήθεια. Μονάχα σε μια στιγμή, που κατάφερα να ξεφύγω λίγο απ' τη δύναμη των χειρών τους, φώναξα και μ' άκούσατε σείς. Πως να σās εύχαριστήσω...

— Είμαι πολύ εύτυχής που βρεθήκα κοντά σας εκείνη την ώρα... είπε ο ταγματάρχης. "Όμως, θάθελα να ξέρω κάτι γι' αυτούς τους δυο γκάγκστερς. Τους είχατε ξαναδεί;

Κούνησε το κεφάλι της άρνητικά.

— Δεν ξέρω τί να ύποθέσω, είπε σκεφτικά ο ταγματάρχης. "Όστόσο, ένα πράγμα φαίνεται πιθανό σ' αυτή την ύπόθεση. Κάποιος έχει κάποια σχέση με τα χαρτιά του πατέρα σας. Αιτός ο κύριος Ρέηντ, σās είπε αυτή την ιστορία γιά τον πατέρα σας, γιά να βρεί την εύκαιρία να κυττάξει τα χαρτιά — και σίγουρα, αυτό που ζητούσε δεν ήταν μέσα εκεί.

— Τώρα καταλαβαίνω... είπε ή Φορήντα.

Το Σάββατο, όταν γύρισα σπίτι μου, είδα το δωμάτιό μου άναστατωμένο και πίστεψα πως ή σπιτονοικοκυρά μου κάτι θα έψαχνε να βρεί από περιέργεια...

— Είναι φανερό, είπε ο ταγματάρχης.

Κάποιος έψαξε το δωμάτιό σας και δεν βρήκε αυτό που ζητούσε. Νόμισε τότε, ότι σείς γνωρίζατε την άξία αυτού του χαρτιού, κι' ότι το είχατε πάντοτε επάνω σας. "Έτσι, σχεδίασε αυτή την άποπειρα εναντίον σας. "Αν το είχατε μαζί σας, θα σās τδπαιρνε και θα σās άφηνε έλευθερη. "Αν όχι, θα σās κρατούσε κάπου φυλακισμένη, ώπου να όμολογήσετε που τόχετε κρυμμένο.

— Τι νάναι όμως αυτό το έγγραφο; ρώτησε άνήσυχα ή Φορήντα.

— Δεν ξέρω. Κι' όμως πρέπει νάναι πολύ ενδιαφέρον για κείνον που έπιθυμεί την έξαφάνισή σας.

— Κι' όστόσο, δεν μπορώ να φανταστώ τί μπορεί να είναι αυτό... είπε σκεφτική ή κοπέλλα.

— "Ο πατέρας σας ήταν ναυτικός, προσπάθησε να της εξηγήσει ο ταγματάρχης. Καί στο έπάγγελμά του, δεν είναι σπάνιες, οι διάφορες ύποπτες συναλλαγές που άφήνουν κέρδη, καμιά φορά, άπροσδόκητα... "Ας είναι όμως. "Έκείνο που με άπασχολεί είναι τούτο: "Από δώ και πέρα, τί θα κάνουμε; "Ασφαλώς, δεν θα θέλατε να πάμε στην άστυνομία...

— "Όχι, όχι, σās παρακαλώ, έκανε τρομαγμένη ή Φορήντα.

— Πολύ σωστά, συμφώνησε ο ταγματάρχης. Το καλύτερο που έχουμε να κά-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

Που θα μάς οδηγήσουν οι έπιστημονικές άνακαλύψεις; Στην κόλαση του άτομικού πολέμου ή στον παράδεισο της ειρήνης;

Μαθητευόμενοι ΜΑΓΟΙ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ JEAN NOCHER

Η πρόοδος παρασύρει την άνθρωπότητα προς ένα μέλλον γεμάτο ζοφερά προμηνύματα. "Ο άνθρωπος ύπέταξε τον έπίγειο χώρο του και τώρα άντιμετωπίζει σοβαρά τη δυνατότητα μιάς μετοικεσίας στους άλλους πλανήτες. Σκέπτεται να καταργήσει τη γεωργία και να την άντικαταστήσει με την βιομηχανική παραγωγή των άγαθών της γής. Σχεδιάζει ν' άναστατώσει τη γεωγραφία και το κλίμα του πλανήτη. Στον κόσμο της αύριο δε θα μπορούμε πιά να ρεμβάσουμε στα σκιερά δάση, άφου δε θα υπάρχουν δάση. Δε θα μπορούμε ν' άναγνώσουμε τον πλανήτη μας, άφου το πρόσωπό του θα έχει μεταβληθεί. Θ' άνήκουμε σ'ένα σύμπαν μηχανικό, παρόμοιο με τον κόσμο των έντόμων.

Οι «μαθητευόμενοι μάγοι» της έπιστήμης έχουν εξαπολύσει δυνάμεις που είναι άνίκανοι πιά να έλέγξουν: Που μάς οδηγεί ή «Πρόοδος»; Προς το χρυσό αιώνα, ή προς την καταστροφή;

Η πρόοδος είναι ή καινούργια θεότητα του σύγχρονου κόσμου. Πρόκειται γιά ψεύτικο είδωλο; Το μέλλον, σκοτεινό ή φωτεινό, θα το δείξει. Το μόνο βέβαιο, προς το παρόν, είναι ότι σε μια έποχή που ο άνθρωπος δεν έχει πιά την τόλμη να πιστέψει στην ήθική του, στη μοίρα του, στην τωρινή ή μελλοντική ζωή του, πιστεύει στην πρόοδο όπως πιστεύει στην ίδια την ύπαρξη της γής — και αυτό συμβαίνει άκριβώς τη στιγμή που ή πρόοδος μπορεί να δεκαπλασιάσει τις έπίγειες χαρές ή να ξαναμεταβάλει την ύδρσγειο σε νεφέλωμα.

Η πρόοδος είναι ένα αίνιγμα που τίθεται στη γενεά μας. Είναι ή Σφίγγα της σύγχρονης άνθρωπότητας. "Όλοι τη ρωτάμε, με άγωνία ή μ' έnthουσιασμό. "Απ' αυτήν περιμένουμε το καλύτερο καθώς και το χειρότερο. Θα μάς οδηγήσει στην κόλαση του άτομικού πολέμου ή θα μάς φέρει τον έπίγειο παράδεισο της ειρήνης; Πρέπει να τη σταματήσουμε ή να τη σπρώξουμε ως τις έσχατες συνέπειές της; Πρέπει να προσαρμοσθούμε σ' αυτήν ή να την άπαρηγοούμε; Νά την καταρασθούμε ή να την δοξάσουμε; Αυτό είναι το μεγάλο μυστήριο του αιώνα μας. Η Σφίγγα δεν άπαντάει σε κανέναν, δε λύνει καμιά άπορία μας γιά το μέλλον.

Α'. Η πρόοδος: το αίνιγμα της έποχής μας

Η ΙΔΕΑ της πρόοδου είναι σχετικά πρόσφατη. Γεννήθηκε από την καρτεσιανή φιλοσοφία που, με το «Λόγο περί της Μεθόδου» (1636) έβγαλε τη φυσική από το τέλμα της άριστοτέλειας όντολογίας και στήριξε όλη τη σειρά των έπιστημών στο στερεό σκελετό του άριθμού. "Από τη στιγμή που ξεπεράσθηκαν οι άισθητές ιδιότητες των πραγμάτων — σχήματα, χρώματα, ήχοι, όσμές — και τα φαινόμενα άρχισαν να εκφράζονται με άφηρημένα μαθηματικά σύμβολα, με «νόμους» ένώσωματωνέμενους σ' ένα σύστημα πολύ άπλο, ή άνθρωπότητα απέκτησε το πιο γιγαντιαίο «έργαλειο» της: τη θετική έπιστήμη, που συμπυκνώθηκε, τέλος, από τον "Αϊνστάιν στην έξίσωση του ένοποιημένου πεδίου (E=MC²).

Η άφηρημένη μαθηματική έκφραση δε μάς μαθαίνει τίποτα γιά τη βαθύτερη πραγματικότητα του σύμπαντος, ούτε καν γιά το νόημα της άνθρώπινης ζωής, άλλ' άποδείχθηκε άπίστευτα γόνημη κι' επέτρεψε την αύξηση κατά γεωμετρική πρόοδο, της τεχνολογικής δυνάμεως του άνθρώπου. "Ο άνθρωπος των σπηλαίων, με το ήράκλειο μυϊκό του σύστημα, δεν μπορούσε ν' άναπτύξει παρὰ μια δύναμη ενός δεκάτου του σύμπαντος, το πολύ έπί δέκα συνεχείς ώρες. "Επί χιλιάδες χρόνια τα ύποζυ-

για, οι ύδρόμυλοι και οι άνεμόμυλοι μόλις έδιπλασίασαν αυτή την άπόδοση. Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα ή άτμομηχανή την έδεκαπλασίασε. Κατόπιν, με το πετρέλαιο, τον ηλεκτρισμό, ή χρησιμοποίησή της ένέργειας αύξήθηκε πάλι στο πενταπλάσιο σ' ένα τέταρτο του αιώνα... Καί, ξαφνικά, ή πυρηνική άποσύνθεση, δηλαδή ή έκμετάλλευση της δυνάμεως που περιέχεται στην ύλη, μάς παρέχει γιά το μέλλον, άπερίοριστες ποσότητες ένέργειας. Τα άτομικά ύποδρύχια κάνουν πολλές φορές το γύρο του κόσμου μ' έλάχιστα γραμμάρια καυσίμου...

Και να που βρεθήκαμε άπροσδόκητα σ' έναν άγνωστο κόσμο όπως ή "Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων...

Στον αιώνα της έπιταχύνσεως

Η ΣΥΝΕΧΗΣ ιστορική εξέλιξη έχει μεταδληθεί σε μόνιμη επανάσταση: Δε ζούμε πιά στον αιώνα της ταχύτητας, αλλά στον αιώνα της έπιταχύνσεως. "Από το 1900 ως το 1910 ή ταχύτητα των αυτοκινήτων αύξήθηκε από 30 σε 140 χιλιόμετρα την ώρα. "Από το 1910 ως το 1957 ή ταχύτητα των άεροπλάνων αύξήθηκε από 200 σε 2.500 χιλιόμετρα την ώρα. Καί οι πύραυλοι, άπό το 1957 ως το 1959, πέρασαν ά-

Η βιομηχανία της μαζικής παραγωγής που διαδόθηκε στον κόσμο ανάμεσα στο 1920 και στο 1930 έχει αυξήσει, την απόδοση της ανθρώπινης εργασίας από δέκα σε δέκα χιλιάδες τοίς εκατό.

Τό 2.500 στὰ 40.000 χιλιόμετρα τὴν ὥρα... Οἱ κινητὲς ἐπιταχύνσεις τῶν ἰόντων θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ περάσουμε ἀπὸ 40.000 στὰ 200.000 χιλιόμετρα πρὶν ἀπὸ τὸ 1963 καὶ μετὰ τοῦ 1970 καὶ τοῦ 1990 ὁ ἄνθρωπος θὰ πλησιάσει τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός: 100.000, 200.000 χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτο... Ἀφ' οὗ διασπασαμε τὸ φρά-

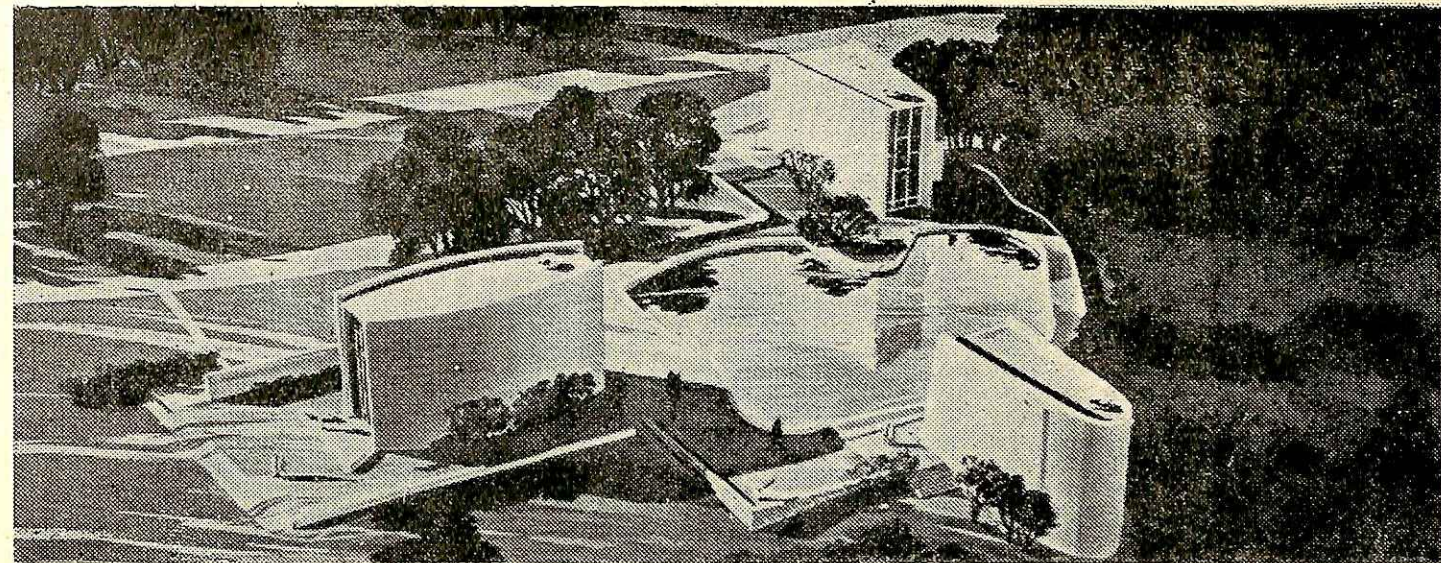
της: δὲ μεταμορφώνεται, ἀλλ' ἐκρήγνυται — καὶ προκαλεῖ ἐπαναστατικές ἀναταραχές. Τὶς φυσικὲς μεθόδους ἐργασίας τὶς ἀντικατέστησε ἡ «μηχανοποίηση», τέρας ποὺ διώχνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ ἐργαστήριό καὶ τείνει νὰ τὸν ἀντικαταστήσει ἐντελῶς μὲ τὴν τεχνικὴ τοῦ αὐτοματισμοῦ. Ἡ βιομηχανία τῆς μαζικῆς παραγωγ-

μέθοδος Κόρνιγκ ἐπιτρέπει τὴν παραγωγή 650.000 λαμπτήρων τὴν ἡμέρα χωρὶς ἀνθρώπινη ἐπέμβαση. Στὴν οἰκοδομικὴ τὸ μπετόν, ἡ μπετονιέρα κτλ. περιώρισαν κατὰ τὰ τέσσερα πέμπτα τὸ ἀπαιτούμενο ἐργατικὸ προσωπικό. Στὴν ὑφαντουργία τὰ νέα μηχανήματα ἐπιτρέπουν τὸν περιορισμὸ τοῦ προσωπικοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ. Στὴν πλεκτοβιομηχανία, ἐνῶ πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια οἱ μηχανές δὲν ξεπερνοῦσαν τοὺς 5.400 «πόντους» κατὰ λεπτό, σήμερα φτάνουν τοὺς 480.000 «πόντους». Στὴ Γεωργία, τέλος, ἐνῶ χρειάζονταν ἄλλοτε 57,7 ὥρες γιὰ νὰ συγκεντρωθεῖ ἕνας μέδιμνος σταριού μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ ἄλογο, τὸ ἄλωνι, σήμερα εἶναι ἀρκετὲς 8,8 ὥρες μὲ τὸ τρακτέρ, τὴν ἄλυστική μηχανή κτλ. Ὁ αὐτοματισμὸς ἔχει εἰσχωρήσει στὶς πιὸ περίπλοκες ἐργασίες, ὅπως τὴν ταξινόμηση, τὴ διαλογή, τὸν ἐλεγχό, ἀκόμα καὶ τοὺς πιὸ ἀπρημέτους ὑπολογισμούς: Οἱ ἡλεκτρονικοὶ ἐγκέφαλοι ἐκτελοῦν σὲ λίγα δευτερόλεπτα τὴν ἐργασία χιλιάδων μαθηματικῶν καὶ εἶναι τώρα προικισμένοι με «μνήμη», ἀκόμα καὶ μὲ «εὐαισθησία»...

Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐπὶ χιλιάδες χρόνια ἦταν ὁ χειρῶναξ, ὁ δούλος τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἔχει τώρα ὑποτάξει αὐτὲς τὶς δυνάμεις κι' ἔχει γίνει κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ «ἀρχιτεκτονικὴς» τῆς δημιουργίας: Εἶναι κιόλας ὁ ἀρχιμηχανικός καί, σὲ λίγο, θὰ γίνει ἀληθινὸς «δημιουργός».

Οἱ δυνάμεις τοῦ πολέμου

ΕΩΡΗΤΙΚΑ, ἡ ἀφθονία, οἱ ἀπολαύσεις, ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐτυχία, εἶναι στὴ διύθεση τοῦ καθενὸς — ἀρκεῖ ν' ἀπλώσουμε τὸ χέρι γιὰ νὰ τὰ πιάσουμε — ἀλλὰ τ' ἀγαθὰ τῆς προόδου ὑπῆλξαν τόσο ἀπροσδόκητα καὶ τόσο μεγάλα, ὥστε οἱ ἄνθρωποι κοινωνίες δὲν πρόφτασαν ἢ δὲν μπόρεσαν ν' ἀναπροσαρμόσουν τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ τους ὀργάνωση. Καὶ νὰ τὸ ἀποτέλεσμα — μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνθρώπινης «εὐμερίας» λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο: Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ἔχουμε σαράντα ἑκατομμύρια ἀνέργους στὶς βιομηχανικὲς χώρες καὶ δολέηλους πληθυσμούς πεινασμένους καὶ γυμνοὺς στὶς ὑπανάπτυκτες περιοχές. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ Βραζιλία καίει τὸν καφέ τῆς στὶς ἀπιομηχανίες, ἡ Καλιφόρνια πετάει τὸ ἕνα τρίτο τῶν ὀπρωτικῶν τῆς στὴ θάλασσα, ἡ Αἴγυπτος βάζει φωτιά σὲ πανύψηλες πυραμίδες ἀπὸ δορυφόρους, οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες καὶ ἡ Δανία καταστρέφουν τὸ ἕνα τέταρτο τῆς κτη-

Ἐνα πολεοδομικὸ συγκρότημα τοῦ μέλλοντος. Πρόκειται γιὰ μιὰ ομάδα ναῶν (καθολικοῦ, προτεσταντικοῦ καὶ ἐβραϊκοῦ) ποὺ σχεδιάσθηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχιτέκτονες τοῦ πανεπιστημίου Γουόλθαμ, στὴ Βοστώνη.

νοτροφικῆς παραγωγῆς τους, στὸ Νιού Τζέρσεϊ οἱ ἀγέλοδοτρόφοι ποτίζουν τοὺς δρόμους μὲ φρέσκο γάλα, ἡ Γαλλία καταστρέφει τὸ ἕνα τέταρτο τῆς παραγωγῆς σταριού καὶ χρηματοδοτεῖ τὴν ἐκρίζωση 150.000 ἑκταρίων ἀμπελώνων...

Ἔτσι, βλέπουμε ὅτι ὅλα τὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ καθεστῶτα ἀποδείχθηκαν ἀνίκανα νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ δίκαιη κατανομή τῶν ἀγαθῶν ποὺ παράγονται ὅλο καὶ πιὸ ἀφθονα ἀπὸ τὶς μηχανές. Μποροῦμε νὰ λύσουμε ὅποιο-δήποτε τεχνικὸ πρόβλημα, μποροῦμε νὰ κατασκευάσουμε ὅτιδήποτε, ὅλο καὶ πιὸ γρήγορα, ὅλο καὶ πιὸ ἀποδοτικὰ, ἀλλὰ τὰ ἔχουμε τελείως χαμένα μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο πρόβλημα: τὴ διανομὴ τῶν ἀγαθῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πῶς οἱ λαοὶ λιμοκτονοῦν ἐνῶ οἱ σιτοβολῶνες τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι γεμάτοι μέχρι διαρρήξεως.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχουν γίνει τίμιες προσπάθειες γιὰ τὴ διάθεση αὐτῶν τῶν πλεονασμάτων ὑπὸ μορφή βοήθειας πρὸς τὶς ὑπανάπτυκτες χώρες — ἀλλ' ἡ εὐκολὴ καὶ πρόχειρη λύση ποὺ υἱοθετεῖται ἀπ' ὅλα τὰ καθεστῶτα (καπιταλιστικὰ καὶ κομμουνιστικὰ) εἶναι οἱ ἐξοπλισμοί, ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀσφαλιστικὴ δικλείδα κατὰ τῆς ὑπερπαραγωγῆς. Οἱ σύγχρονες κοινωνίες χρησιμοποιοῦν τώρα τὸ ἥμισυ τῶν ζωτικῶν τους δυνάμεων γιὰ νὰ παρασκευάσουν τὸ θάνατό τους. Ὑπολογίζουν πῶς ἂν ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ πολέμου διοχετευθοῦν στὴν εἰρήνη, ἡ ἀνθρωπότητα δολέηρη θὰ μπορούσε νὰ ζήσει μὲ τὸ ἀνώτερο βιοτικὸ ἐπίπεδο τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

Ἡ θεὰ Πρόδος

Ἀλλ' ὑπολογίζεται ἐπίσης πῶς ἂν χρησιμοποιηθοῦν ὅλα τ' ἀποθέματα ἀτομικῶν καὶ ὑδρογονικῶν βομβῶν ποὺ κατέχουν σήμερα ἡ ἀμερικὴ καὶ ἡ Ρωσία, κάθε ἀνθρώπινη ζωὴ θὰ ἐξαφανιζόταν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Κάθε βόμβα τοῦ 1960 εἶναι χίλιες φορές ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ βόμβα τῆς Χιροσίμα ποὺ εἶχε 100.000 θύματα. Καὶ μποροῦμε νὰ εἰμαστέ βέβαιοι ὅτι οἱ δύο ἀντίπαλοι συνασπισμοὶ κατέχουν ἑκατοντάδες ἢ χι-

λιάδες ἀπὸ τὰ ὅπλα αὐτὰ ποὺ θὰ δηλητηριάσουν τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ πλανῆτῆ μας μὲ τὴ ραδιενέργεια.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ χειρότερα. Φαίνεται πῶς ὁ ἀτομικὸς ἐξοπλισμὸς θεωρεῖται σήμερα σχεδὸν «ἀπρηχαιώμενος» καὶ ὁ κ. Κρούτσσεφ μᾶς εἶπε πρόσφατα ὅτι ἐτοιμάζεται νὰ πετάξει τοὺς πυραύλους καὶ τ' ἀεροπλάνα του στὰ «παλιοσιδερίκας». Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ μικροβιακοῦ πολέμου καὶ τῶν ἀερίων — στὰ ὁποῖα, καθὼς φαίνεται, Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ ἔχουν πραγματοποιήσει σημαντικὲς «προόδους» — στὴ Δύση καὶ στὴν Ἀνατολὴ ἔχουν κατασκευάσει ἕνα εἶδος «ἀκτίνας» τοῦ θανάτου, μιὰ δόμβα ποὺ δὲν ἐκρήγνυται ἀλλὰ σκοτώνει ἀπλῶς μὲ τὴν ἀκτινοβολία τῆς, ἀφήνοντας ἀνέπαφα τὰ ἐργαστήρια, τὰ μεταφορικὰ μέσα καὶ τὸν τεχνικὸ ἐξοπλισμὸ τῆς ἐχθρικής χώρας.

Τέλος, δὲν ἀποκλείεται τὸ «ἀπίστευτο καὶ τρομακτικὸ ὄπλο» γιὰ τὸ ὁποῖο μᾶς μίλησε ὁ κ. Κρούτσσεφ νὰ εἶναι ἡ «ἀντιύλη». Ἴσως οἱ Ρῶσοι ἐπιστήμονες ἔχουν γράψει σ' ἕνα φύλλο χαρτιοῦ τὴν ἐξίσωση ποὺ θὰ ἐπέτρεπε νὰ σθῶ σθεῖ ἀπὸ τὸ χάρτη μιὰ δολέηρη ἡπειρος...

Ἔτσι, χάρη στὴν πρόοδο, ἡ τύχη τοῦ κόσμου βρίσκεται στὰ χέρια τῶν μαθητευομένων μάγων, τῶν σύγχρονων ἐπιστημόνων ποὺ οἱ πράξεις τους ἔχουν ἀληθινὰ κατὰ τὸ «μαγικό», ἀφ' οὗ μποροῦν νὰ ἐξοπλοῦσιν φαινόμενα ὑπερφυσικὰ χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν τίποτα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ τους φύση. Ἡ σύγχρονη ἐπιστὴμη βγαίνει ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ λογικοῦ γιὰ νὰ εἰσχωρήσει στὴν περιοχὴ τοῦ παραλόγου, τῆς παραφροσύνης: Ὁ ἄνθρωπος διαθέτει τεχνικὰ μέσα ποὺ τὸ ἐπιτρέπουν νὰ πραγματοποιεῖ κατὰ τὸν δὲν μπορεῖ νὰ συλλάβει μὲ τὴ νοημοσύνη του, νὰ κατασκευάσει κατὰ τὸν δὲν ἔχει νόημα γιὰ τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Ἡ θεὰ Πρόδος γίνεται σατανικὸ τέρας καὶ τ' ὄνειρο τοῦ ἐπίγειου παράδεισου μεταβάλλεται σ' ἐφιαλτικὴ ὄπτασις...

Οἱ «βαλίτζες τοῦ θανάτου»

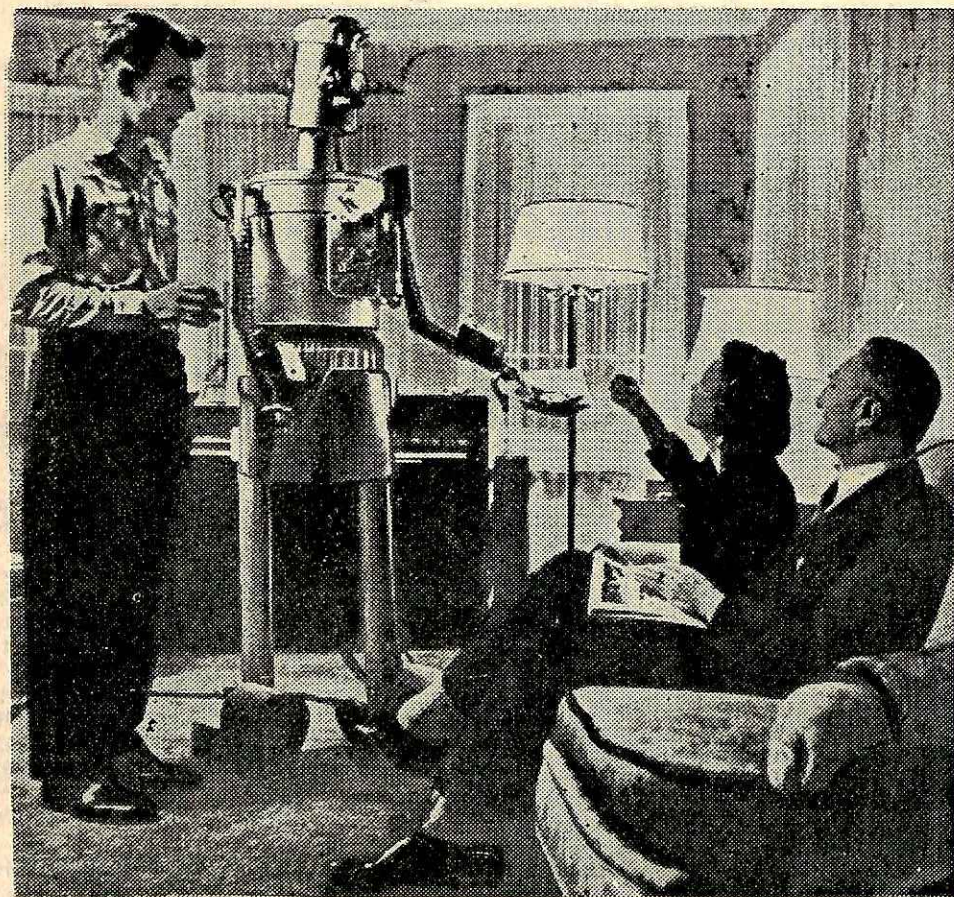
Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα τοῦ οὐμανισμοῦ τῆς ἐποχῆς: Ἡ ἐπιστὴμη μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ εὐεργετικὴ γιὰ τὴν

κοινωνία, ὅταν ξεπερνᾷ τὶς δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος;

Οἱ αἰσιόδοξοι θὰ σπεύσουν ἐδῶ νὰ παρατηρήσουν ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς ἀλυσιδωτῆς διασπάσεως, τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς ὕλης, κάνει τὸν πόλεμο ἀδύνατο... Ἡ παρατήρηση εἶναι σοφιστική, ἂν ὄχι βλακώδης. Πόλεμος δὲ σημαίνει ἀπαραιτήτως χρησιμοποίηση ὅλων τῶν διαθέσιμων ἐξοπλισμῶν. Ὑπὸ τὶς σημερινὲς συνθήκες ὑπάρχουν πραγματικὰ ἐλάχιστες πιθανότητες ἐξαπολύσεως ἐνὸς δολοκλήρωτο πολέμου.

Ἀλλ' αὐτὸ δὲ σημαίνει πῶς οἱ δύο παρατάξεις καθοτανὶ μὲ σταυρωμένα χέρια καὶ περιορίζονται σὲ ἀνῶδυνα γαυγίσματα. Ὅλες οἱ μεγάλες δυνάμεις σήμερα καταβάλλουν προσπάθειες γιὰ τὴν παραγωγή ὅπλων «περιορισμένης χρήσεως» ποὺ εἶναι πολὺ πιδολικά γιὰ κείνον ποὺ τὰ χρησιμοποιεῖ χωρὶς νὰ εἶναι λιγώτερο ἐπικίνδυνα γιὰ κείνον ποὺ θὰ τὰ ὑποστεί. Ἔτσι, τὸ θάρος μιᾶς ἀτομικῆς βόμβας ἔχει περιοριθεῖ σήμερα σὲ 35 ἢ 40 κιλά καὶ μπορεῖ νὰ μεταφερθεῖ στὸ στόχο τῆς μέσα στὴ βαλίτσα ἐνὸς τουρίστα.

Οἱ μυστικὲς ὑπηρεσίες πιστεύουν πῶς αὐτὲς οἱ «βαλίτζες τοῦ θανάτου» κυκλοφοροῦν σήμερα σ' ὅλο τὸν κόσμο. Μὲ τὴ συνεργασία μιᾶς παράνομης ὁργάνωσης, ἐνὸς κόμματος ποὺ δρᾷ σὰ δούρειος ἵππος στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ποὺ πρόκειται νὰ κατακτηθεῖ, ὁ πόλεμος θὰ τελειώσει προτού, ἀρχίσει, χωρὶς ἀεροπλάνα, χωρὶς πυραύλους καὶ πολυδάπανα καινούργια ὅπλα. Οἱ πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐκβιάσουν τὴν κοινὴ γνώμη μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς τρομοκρατίας. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ σκορπίσουν ἐδῶ καὶ κεῖ τὶς μερικὲς νάρκες καὶ χειροβομβίδες, θὰ εἰδοποιήσουν ἀπλῶς ὅτι μιὰ δολέηρη πρωτεύουσα θὰ καταστραφεῖ μὲ τὶς «ἀτομικὲς βαλίτζες» ποὺ θὰ ἐκτραγοῦν σὲ ὠρισμένη προθεσμία, ἐκτὸς ἂν ἡ χώρα παραδοθεῖ ἄνευ ὀρων. Αὐτὴ ἡ ἐξαιρετικὰ σοβαρὴ ἀποκάλυψη — ποὺ δημοσιεύεται ἐδῶ γιὰ πρώτη φορά στὸν Τύπο — ἴσως ἐρμηνεύει ὠρισμένους πρόσφατους ὑπαινωγίμους πολιτικῶν ἡγετῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὴν ἀπροσδόκητὴ ἐπι-

Αὐτὸ ποὺ μᾶς περιμένει στὸ μέλλον: Ἐνα ρομπὸτ προσφέρει στοὺς ἐπισκέπτες ἕνα δίσκο μὲ γλυκίσματα. Αὐτὸ τὸ ρομπὸτ, μπορεῖ ἐπίσης νὰ σφίξει τὸ χέρι τῶν ἐπισκεπτῶν, ν' ἀνοίγο κλείσει τὰ μάτια του καὶ νὰ δώσει μπουγάδα.

γμα τοῦ ἡχοῦ, θὰ διασπασοῦμε τὸ φράγμα τοῦ χρόνου. Ἡ πρόδος, ἡ σύγχρονη αὐτὴ Σφίγγα, μᾶς ὠθεῖ πρὸς τὸ ἄγνωστο.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ πρόδος δὲν εἶναι πιά «ἀξελικτική». Γίνεται ὅλο καὶ πιὸ γρήγορη, δηλαδὴ αὐξάνει τὴν ταχύτητα τῆς σὲ κάθε σταθμὸ τῆς πορείας

γῆς ποὺ διαδόθηκε στὸν κόσμον ἀνάμεσα στὸ 1920 καὶ τὸ 1930 ἔχει αὐξήσει τὴν ἀπόδοση τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας ἀπὸ δέκα σὲ 10.000%. Στὴν ὑαλοφυγία ἡ μηχανὴ Φλάιτερ ἐπέτρεψε τὴν ἀπόλυση 94% τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐργοστασίων ποὺ παράγουν μπουκάλια. Στὴ βιομηχανία ἡλεκτρικῶν λυχνιῶν ἡ

δειξη άκαμψίας μετά την άποτυχημένη διάσωση κορυφής.

‘Αλλ’ έστω κι’ αν δέ γίνει ποτέ αυτός ο φρικιαστικός πόλεμος, ή ειρηνική χρήση της έπιστήμης είναι πάντα ευεργετική; Πολλοί έπιστήμονες αρχίζουν ν’ άμφιβάλουν. Τό πρώτο σήμα κινδύνου άκούσθηκε στη Γερμανία, τό 1939, όταν ο φυσικός Όττο Χαν άρνήθηκε ν’ άποκαλύψει τό μυστικό της διασπάσεως του ατόμου για νά μή χρησιμοποιηθεί από τόν Χίτλερ — πράγμα που θα σήμαινε ίσως τό τέλος της ανθρώπινης ζωής — και λίγο άργότερα ο Φόν Βάισακερ διακήρυξε πως ύπάρχει μία «άπηγορευμένη περιοχή» στις έπιστημονικές έρευνες κι’ έκανε έκκληση στους έπιστήμονες όλου του κόσμου νά μήν ξεπερνάνε τά όρια αυτής της περιοχής. Κατόπιν, στις ‘Ηνωμένες Πολιτείες, είναι γνωστή ή περίπτωση του καθηγητή Όππεγκάυμπερ που προσπάθησε ν’ άποτρέψει την κατασκευή της ύδρογονικής βόμβας. Και πριν από λίγα χρόνια, ο Μπούχαρτ Χάιμ, ο τυφλός, κουφός και μονόχειρ μαθηματικός που λέγεται ότι ανέκάλυψε τό μυστικό των κινητήρων αντίβαρύντος, διέκοψε άπροσδόκητα τίς έρευνές του για νά μήν έπιτρέψει στην ανθρώπινη νά μπει σ’ ένα δρόμο, τό δρόμο του υπερφυσικού, για τόν όποίο δέν είναι άκόμα ώριμη.

Στά πρόδρα της τρέλλας

ΟΤΑΝ ο άνθρωπος αρχίσει νά κινείται με την ταχύτητα του φωτός, θα πρέπει ν’ άποβάλλει την κλασική αντίληψη του χώρου και του χρόνου για νά μπει στο άγνωστο που δέν άποκλείεται νά τόν οδηγήσει στην παράνοια. Άρκει νά σκεφθούμε την περίπτωση του δυστυχισμένου πού, φεύγοντας από τη Γη σχεδόν με την ταχύτητα του φωτός, θα την ξαναδρεί επιστρέφοντας, γερασμένη κατά 25 χρόνια, ενώ τό ταξίδι του δέν κράτησε παρά έξι μήνες, και ο γιός του, που ήταν μωρό την εποχή που ξεκίνησε ο άστροναύτης, θα είναι κατά 25 χρόνια μεγαλύτερος από τόν πατέρα του. Τά πειράματα έχουν άποδείξει πως ή θεωρία αυτή του Άϊνστάιν για τη «συστολή του χρόνου» είναι άπολύτως βάσιμη. ‘Η έπιστημονική «πρόοδος» προχωρεί πέρα από τους κανόνες της λογικής. Τό πρόβλημα που αντιμετώπιζουμε σήμερα είναι αν πρέπει ν’ άφήσουμε την πρόοδο νά μάς παρασύρει στην περιοχή του παράλογου, ή αν πρέπει — και αν μπορούμε — νά τη συγκρατήσουμε μέσα στα όρια των δυνατοτήτων του ανθρώπινου πνεύματος.

Τόν περασμένο αιώνα οι άνθρωποι αντιμετώπιζαν επίσης ένα «πρόβλημα πρόοδου», αλλά την εποχή εκείνη ή μόνη δίκαιη και σωστή λύση ήταν ή άναπροσαρμογή της πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης στα νέα τεχνολογικά δεδομένα. Σ’ αυτό απέβλεπαν όλες οι σοσιαλιστικές θεωρίες που γεννήθηκαν στόν 19ο αιώνα. Σήμερα ή λύση αυτή δέν είναι άρκετή, γιατί ή δίκαιη κατανομή των αγαθών δέν είναι τό μοναδικό μας πρόβλημα. Έκείνο που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι πως ή ανθρώπινη δέν μπορεί πιά ν’ άκολουθήσει αυτή την τερατώδη «έκρηκτική» εξέλιξη. Χρειάζεται μία ά-

ναπροσαρμογή της πρόοδου που τείνει νά ξεπεράσει τό ανθρώπινο μέτρο.

‘Η πρόοδος, ύποταγμένη, πειθαρχημένη, μάς ύπόσχεται μίαν εποχή παραδεισιακή. Αύριο οι άνθρωποι της Γης θα μπορούν επί τέλους νά ζήσουν στην άφθονία και στη χαρά, έλεύθεροι και άσφαλείς. ‘Η φύση έχει κιόλας ύποταχθεί, οι μάστιγες της ανθρώπινης ύποχωρούν, όπως και οι άρρώστειες και ο θάνατος. Για όλα τ’ ανθρώπινα πλάσματα θα ύπάρχει μία εύτυχισμένη θέση κάτω απ’ τόν ήλιο, άλλ’ υπό τόν δρο νά μή δημιουργήσουν τεχνητά μία

Τό μυστηριώδες «Λάσερ» και οι άκτίνες του θανάτου

ΑΥΤΟ είναι τό περίφημο «λάσερ» (που τό αναφέραμε κιόλας στις ‘Επικαιρότητες του προπερασμένου τεύχους). ‘Η παράξενη αυτή συσκευή ίσως είναι πιο σημαντική για τό

μέλλον της ανθρώπινης από την ύδρογονική βόμβα και τους τεχνητούς δορυφόρους. Πρόκειται για ένα ηλεκτρικό μηχανήμα που, για πρώτη φορά, μπορεί νά παραγάγει συνεκτικό φως, δηλαδή άόρατα κύματα έξαιρετικά ύψηλης συχνότητας. Μέχρι σήμερα, τά βραχύτερα κύματα που μπορούσε νά παραγά-

φύση πολύ πιο άπάνθρωπη από εκείνη που έχουν νά ύποτάξουν και νά μή διαμορφώσουν νόμους ακόμα πιο περίπλοκους, άνόητους κι’ έγκληματικούς απ’ αυτούς που διέπουν τίς σύγχρονες κοινωνίες....

Βρισκόμαστε στα πρόθυρα της κολάσεως — και όμως ο έπίγειος παράδεισος είναι πολύ κοντά μας. ‘Η μοίρα του έκρηκτικού, ρημαγμένου, τρελλού πλανήτη μας έξαρτάται από έναν κόκο φρονήσεως κι’ ένα σκίρτημα άδελφικής αγάπης.

JEAN NOCHER

γει ο άνθρωπος δέν ξεπερνούσαν τη συχνότητα των 50 έκατομμυρίων χιλιοκύκλων. Τό «λάσερ» έπιτρέπει την έκπομπή κυμάτων 500 δισεκατομμυρίων χιλιοκύκλων. ‘Απ’ αυτό τό μηχανήμα δέν άποκλείεται νά παραχθεί μία μέρα ή «άκτινα του θανάτου» που μέχρι τώρα θρικόταν μονάχα στη φαντασία των μυθιστοριογράφων. Γιατί, πράγματι, σε τόσο μεγάλη συχνότητα, τό φως είναι θανάσιμο, έφ’ όσον δημιουργεί θερμοκρασίες πολλών έκατομμυρίων βαθμών.

Τό «λάσερ» άποτελείται από μία φωτεινή πηγή (ο σπειροειδής σωλήνας που φαίνεται στη φωτογραφία μας) κι’ έναν πυρήνα από συνθετικό ρουμπίνι.

Πώς λειτουργεί; ‘Η φωτεινή πηγή άκτινοβολεί πάνω στο συνθετικό ρουμπίνι. ‘Η φωτεινή ενέργεια «διεγείρει» τά άτομα του ρουμπινιού που την άναμεταδίδει σε στενότερη δέσμη. Έτσι δημιουργείται τό «συνεκτικό φως», διαφορετικό από τό κοινό φως, που προκαλείται από άτομα που πάλλονται προς διάφορες κατευθύνσεις.

Οι τεχνικοί που κατασκεύασαν τό «λάσερ» (ή λέξη άποτελείται από τ’ αρχικά της φράσεως LIGHT AMPLIFICATION BY STIMULATED EMISSION OF RADIATION) άποφύγουν νά μιλήσουν για τίς στρατηγικές του δυνατότητες. Προς τό παρόν ισχυρίζονται πως ή έφεύρεση έχει καθάρως έπιστημονική σημασία. Για πρώτη φορά στη φυσική κατορθώθηκε ο «πολλαπλασιασμός» του φωτός που προσφέρει καινούργιες δυνατότητες στη διερεύνηση των ιδιοτήτων της ύλης. Τά μέσα τηλεπικοινωνίας θα ώφεληθούν από την έφεύρεση, όπως και ή βιομηχανία, ή Χημεία και ή Ιατρική.

Σημειώνουμε μία ένδιαφέρουσα λεπτομέρεια: ‘Η ύψηλη συμπύκνωση της δέσμης άκτίνων του λάσερ θα έπιτρέπει στους τεχνητούς δορυφόρους νά φωτογραφίζουν με μεγάλη άκρίβεια έπιφάνειες του έδάφους έκτάσεως μόλις 100 τ. μέτρων από ύψος 1.500 χιλιομέτρων! Είναι τό ίδεώδες μέσο έναέριας κατασκοπείας. Οι μαθητευόμενοι μάγοι της έπιστήμης δέ θα πάψουν νά μάς εκπλήσσουν — και νά μάς τρομάζουν...

Τά πιο πολλά παιδάκια, μιλάνε ήδη σε ηλικία δυό χρονών. ‘Ο Άϊνστάιν, ωστόσο, ένας από τους πιο έξυπνους ανθρώπους που πέρασαν από τη Γη άρχισε νά λέει τά πρώτα του λόγια όταν είχε κλείσει τά τρία κι’ οι γονείς του όπελτισμένοι, πίστευαν πως είχαν φέρει στόν κόσμο ένα βλάκα. Ωρισμένα, λοιπόν, άπογοητευτικά σημεία στη διανοητική ανάπτυξη των παιδιών δέν πρέπει νά προκαλούν άνησυχία. Πάντως, ή πλειονότητα των φυσιολογικών παιδιών άναπτύσσεται με ένα ρυθμό, που οι γονείς πρέπει νά τόν έχουν υπόψη τους για νά μή υπερτιμούν ούτε νά ύποτιμούν την κατάσταση. ‘Ο παρακάτω πίνακας των χαρακτηριστικών δειγμάτων της ψυχοδιανοητικής εξέλιξης του παιδιού, που καθόρισε μία διάσημη Άγγλίδα ειδικός, θα τους βοηθήσει άσφαλώς πολύ σ’ αυτό.

ΠΟΤΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΥΓΙΕΣ;

‘Η σύγχρονη ψυχολογία μάς πληροφορεί ότι ή ψυχική και διανοητική υγεία ενός παιδιού άποδεικνύεται από τη συμπεριφορά του.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΟΥΝ ΟΙ ΜΗΤΕΡΕΣ

ΣΤΑΧΝΑ, οι μητέρες, πρò παντός όταν πρόκειται για τό πρώτο τους παιδί, δυσκολεύονται νά έρμηνεύσουν σωστά τη συμπεριφορά του. Σε όρισμένες περιπτώσεις, πιστεύουν ότι έφεραν στόν κόσμο ένα παιδί — θαύμα. Σε άλλες, ή καρδιά τους σφίγγεται από την όπνοια ότι τό παιδί τους έχει καθυστερημένη άνάπτυξη. Άκριβώς, λοιπόν, για νά δώσει στις μητέρες τη δυνατότητα μιας καλής «διαγνώσεως», άπαλλαγμένης από βασικά σφάλματα, ή Άγγλίδα παιδίατρος και ψυχολόγος Μαίρη Σέρινταν καθόρισε ένα πίνακα, όπου σημειώνονται, άνάλογα με τίς διάφορες ηλικίες, οι χαρακτηριστικές λεπτομέρειες της συμπεριφοράς του παιδιού, από τόν πρώτο μήνα της ζωής του ως τά πέντε του χρόνιου. ‘Ο πίνακας αυτός καταρτίσθηκε ύστερα από μακροχρόνιες παρατηρήσεις σε χιλιάδες παιδάκια και κατά βάση άποτελεί ένα πολύτιμο έπένδυμα της σύγχρονης έπιστημονικής πείρας. ‘Η δόκτωρ Σέρινταν τόν συνοδεύει με την απαραίτητη όπρόμνηση ότι ή σημασία του είναι άπλως ένδεικτική. ‘Ο πίνακας δηλαδή α-

τός δέν άπαντά με άσφάλεια 100% σε όλα τά ερωτηματικά μιας μητέρας, αλλά άπλως τη βοηθά νά καταλάβει τό βαθμό της ψυχοδιανοητικής άναπτύξεως του παιδιού της, παρέχοντας τίς χαρακτηριστικές λεπτομέρειες της συμπεριφοράς του, όταν άναπτύσσεται μέσα στα συνήθη όρια της φυσιολογικότητας.

ΕΝ Ο Σ Μ Η Ν Ο Σ: ‘Αν ξεπλώσουμε τό παιδί άνάσκελα, θα κρατήσει τό κεφάλι του γυρισμένο προς τά δεξιά ή τ’ άριστερά, τά μπράτσα του θα έχει μάλλον λυγισμένα παρά τεντωμένα, γόνατα πάντοτε λυγισμένα και μάλλον άνοιχτά, ενώ τά πόδια θα είναι τό ένα κολλητά στο άλλο, όπως κάνουμε έμεις οι μεγάλοι με τίς παλάμες μας όταν... προσευχόμαστε. ‘Οταν κοιμάται, τά δαχτυλάκια του σφίγγουν τόν αντίχειρα. ‘Αν τού άγγίξουμε τό μάγουλο, γυρίζει τό κεφάλι προς τό σημείο αυτό, ενώ αν τού άγ-

γίζουμε τό αυτί, γυρίζει προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Σε καθιστή στάση, τό κεφάλι του γέρνει προς τά εμπρός, ενώ αν τό βάλουμε μπρούμυτα, γυρίζει εϋθύς τό πρόσωπο προς τά πλάγια, κρατά τά χέρια και τά πόδια κάτω από τό κορμί του κι’ ύψώνει τά νύα του. ‘Αν τό βάλουμε μπρούστα σ’ ένα άσπρο τοίχο ή σ’ ένα παράθυρο, κοιτάζει χωρίς ιδιαίτερη έκφραση. ‘Αν τού ρίξουμε στα μάτια τη φωτεινή δέσμη ενός ηλεκτρικού φακού, κλείνει τά βλέφαρα. ‘Αν κινήσουμε μπροστά του ένα φωτεινό αντικείμενο, τό άκολουθεί με τό βλέμμα, άρκεί οι κινήσεις νά μήν είναι γρήγορες. ‘Αρχίζει νά βλέπει με κάποιο ένδιαφέρον τό πρόσωπο της μητέρας του όταν θηλάζει ή πίνει τό γάλα του με μπιμπερό. Άλαφιάζει από ένα ξαφνικό ύδρευο. Τό άλάφιασμα αυτό τού περνά, όταν τού χτυπήσουμε ελαφρά την κοιλουπίστρα. ‘Οταν πεινά ή δέν νοιώθει εύδιαθεσία, «κλαίνει κι’ ουλίζει». ‘Απεναντίας, οι μικροί λαρυγγισμοί είναι σημείο μεγάλης εύδιαθεσίας.

Στην ηλικία αυτή έξέρει πια νά πιπιλίσει καλά και κοιμάται τίς περισσότερες ώρες. ‘Η έκφρασή του, ακόμα άόριστη, αρχίζει νά έχει στιγμές χαρακτηριστικές. Κατά την έκτη έβδομάδα, σκάζει τό πρώτο του χαμόγελο.

Ε Μ Η Ν Ω Ν: Τό νήπιο μπορεί τώρα νά σηκώνει τό κεφάλι από τό μαξιλάρι, όταν είναι ξαπλωμέ-

νο ανδράκελα. Κατορθώνει να στέκεται καθιστό και γυρίζει προς τα δεξιά και τα αριστερά για να ιδεί. Ξέρει να κινεί τα χέρια συνειδητά και τα σηκώνει όταν του απλώνουμε τα δικά μας. "Όταν κάθεται, κρατά έντελως στηλωμένο το κεφάλι κι' όταν το βάλλουμε μπροστά του κατορθώνει να σηκώνει όλο του το σωματάκι, στηριζόμενο στα γόνατα και τους αγκώνες.

Παρακολουθεί προσεχτικά τις κινήσεις των μεγάλων μέσα στο δωμάτιο. Καρφώνει τα ματάκια του στα αντικείμενα που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση κι' απλώνει τα χεράκια για να τα πιάσει. "Αν το αντικείμενο, που έπιασε, του πέσει, κυττάζει άδιστα γύρω του, για ν' ανακαλύψει πώς εξαφανίστηκε. Στρέφεται άμέσως προς τη φωνή της μαμάς του κι' αρχίζει να... εκπέμπει τις πρώτες συλλαβές. Γελά και βγάζει ορθομικούς ήχους χαράς. Για να πιάσει ένα αντικείμενο, χρησιμοποιεί και το δυο χέρια, αλλά που και που και το ένα. Βάζει στο στόμα όλα τα πράγματα που τυχαίνει να περιέλθουν στην κατοχή του και καταλαβαίνει τους διάφορους τόνους της μητρικής φωνής. Στους ξένους, δείχνει ακόμα γενικά φιλική διάθεση, χωρίς ιδιαίτερες προτιμήσεις, αλλά αρχίζει να αδιαφορεί για όρισμένους.

★

Ε Ν Ο Σ χ ρ ό ν ο υ : Στέκεται καθισμένο για αρκετή ώρα και μπορεί να ανακαθίσει μόνο του όταν είναι ξεπλωμένο. Μπουσουλάει με αξιόλογη ταχύτητα και κατορθώνει να στέκεται στα πόδια του, στηριζόμενο κάπου. "Επίσης, όταν το πιάνουμε από το χεράκι, βαδίζει. Κατορθώνει να πιάνει τα μικρά αντικείμενα, λόγω χάρα ένα κομματάκι ψωμί, χρησιμοποιώντας τον αντίχειρα και τον δείκτη. "Αφήνει θεληματικά να του πέφτουν χάρου τα αντικείμενα που κρατάει και νοιώθει εδωχρίστη μ' αυτό το παιχνίδι. Δείχνει με προτεταμένο τον δείκτη τα αντικείμενα που επιθυμεί. "Αναγνωρίζει τα συγγενικά πρόσωπα από απόσταση αρκετών μέτρων και παρακολουθεί από το παράθυρο την κίνηση του δρόμου. Γνωρίζει το όνομά του και γυρίζει άμέσως μόλις το ακούσει. Προφέρει αδιάκοπα συλλαβές χωρίς νόημα, που ωστόσο αποτελούν φανερό προσπαθία προσαρμογής στη γλώσσα που ακούει να μιλιέται γύρω του. Καταλαβαίνει μερικές λέξεις κι' οπ ακούει σε όρισμένες απλές προταγές, ιδίως όταν συνοδεύονται κι' από μια σχετική χειρονομία. Μπορεί να πίνει από ένα ποτήρι, με μικρή βοήθεια. Κρατά στο χέρι του μολύβι αλλά δεν καταφέρει ακόμα να το χρησιμοποιήσει. "Όταν το ντόνουν, σηκώνει τα χέρια και τα πόδια, ώστε να του περάσουν το μπλουζάκι ή την κυλοτίτσα. Δεν αφήνει πια το σάλλο να του τρέχει από το στόμα και επιδίδεται στο να τοποθετεί μέσα σ' ένα κουτί ξύλινους κύβους. "Αν του ζητηθεί, παραδίνει στους μεγάλους τα παιχνίδια που κρατά στο χέρι, πράγμα που συχνά κάνει κι' έντελως αθόρυμη. Τού άρεσει να βρίσκεται αδιάκοπα συντροφιά με τους μεγάλους και δείχνει ιδιαίτερο θάρρος και στοργή προς τα συγγενικά πρόσωπα. Χαιρετά άνοιγοκλείνοντας την παλάμη του.

Δ Ε Κ Α Ο Χ Τ Ω μ η ν ὠ ν : Περιπατεί πια μόνο του, αλλά τα πόδια του κινούνται ακόμα σε κάποια απόσταση μεταξύ τους. Μπορεί και τρέχει, αλλά δεν είναι ικανό να αντεπεξέλθει στα εμπόδια. "Ανεβαίνει τις σκάλες, με κάποια βοήθεια, αλλά διστάζει να τις κατεβεί. Κατορθώνει να σκύβει για να περιμαζέψει κάτι, χωρίς να πέσει. "Όταν του δώσουμε ένα μολύβι, επιδίδεται στο μουντζούρωμα του χαρτιού, χρησιμοποιώντας πλέον το ικανότερο από τα χέρια του. Καταφέρει να φτιάχνει πύργους, με τρεις κύβους, άρκει να δείξουμε τον τρόπο κάποιες φορές. "Αρέσκειται στο ξεφύλλισμα βιβλίων και περιοδικών, προσέχοντας τις ζωηρόχρωμες εικόνες. Χρησιμοποιεί από έξ ως είκοσι λέξεις κι' εξακολουθεί την ασυνάρτητη φλυαρία του, που αποτελείται τώρα από καλά διακρινόμενες συλλαβές. Ζητεί τα αντικείμενα που θέλει, φωνάζοντας και κάνοντας κινήσεις ανυπομονησίας και χαράς. Τού άρεσουν τα άπαλα τραγουδάκια και προσπαθεί να μετάσχει στο τραγούδι τους. Πίνει μόνο του από ένα φλυτζάνι ή ένα ποτήρι. Ξέρει να βγάζει τα παπουτσάκια του, τις κάλτσες του και το σκουφάκι του. Δίνει στους μεγάλους να καταλάβουν εγκαίρως ότι επίκεται... πια ή κένωση. Σ' αυτή την ηλικία, έχει πια συνείδηση της καθαριότητας. Διασκεδάει με το να μιμείται σε όρισμένα πράγματα τη συμπεριφορά των μεγάλων, κάνει λόγον χάρα ότι διαβάσει, φιλά την κούκλα κλπ.

★

Δ Τ Ο χ ρ ό ν ο ν : Ξέρει πια να τρέχει, σταματά και ξεκινά με άνεση και το μυαλούδάκι του βρίσκει τον τρόπο ν' αποφεύγει τα εμπόδια. "Αν κάθεται χάμου, μπορεί να σηκωθεί όρθιο χωρίς τη βοήθεια άλλου. Τραβά τα παιχνίδια με μια κλωστή κι' αναριχάται στα καθίσματα για να κυττάξει από τα παράθυρα. Μπορεί κι' ανεβοκατεβαίνει τις σκάλες, πιάνοντας τα κάγκελλα ή τον τοίχο, και κατορθώνει να πετά μικροαντικείμενα χωρίς να χάνει την ισορροπία του και αρχίζει να κλωστή το τόπι.

Η ΓΑΜΗΛΙΑ ΠΙΠΑ

Στις πρωτόγονες φυλές το κάπνισμα μιας πίπας έχει κάποτε συμβολικό ή μαγικοθρησκευτικό χαρακτήρα. "Ετσι, στη γαλλική Γουινέα υπάρχουν το έθιμο της «γαμήλιας πίπας».

"Η γαμήλια πίπα έχει δυο έστιες ένωμένες που καταλήγουν σ' ένα κοινό σωλήνα. Οι έστιες είναι από μαύρο ψημένο πηλό κι' έχουν ύψος έξη ως όχτώ εκατοστών. "Όταν ένας νέος και μια νέα άποφασίσουν να παντρευθούν, οι συγγενείς όργανώνουν μια τελετή που αντιστοιχεί περίπου με το δικό μας άρραβώνα. Σ' αυτή την τελετή οι δυο νέοι πρέπει να καπνίσουν τη γαμήλια πίπα, που περνάει συνεχώς από το στόμα του ενός στο στόμα του άλλου, υπό τα στοργικά και κάπως άνησυχά βλέμματα των συγγενών.

"Αν ό καπνών των δυο έστιών καεί στο ίδιο χρονικό διάστημα και οι δυο έστιες σβήσουν σχεδόν συγχρόνως με την τελευταία ρουφηξιά, αυτό είναι καλός οίανός που σημαίνει πως ό γάμος θα είναι εύτυχισμένος.

Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή αν ή μια έστία καεί πιο γρήγορα από την άλλη, ό γάμος δεν πρέπει να γίνει. Οι άρραβωνιασμένοι πρέπει να χωρίσουν, έκτός αν ό μάγος του χωριού δεχθεί να όργανώσει πολύπλοκες και δαπανηρές θυσίες και καθαρμούς που θα έξευμενίσουν τα κακά πνεύματα και θα επιτρέψουν την ένωσή των δυο νέων που άγαπιώνται.

Κατορθώνει να πιάνει πολύ λεπτά αντικείμενα όπως μια καρφίτσα και να ξετυλίγει μια καραμέλλα. Φτιάχνει πύργους με έξη κύβους κι' όταν του δώσουμε μολύβι σκαρώνει κύκλους. Διασκεδάει με τις εικόνες των βιβλίων και των περιοδικών κι' αναγνωρίζει μικρές λεπτομέρειες. "Αναγνωρίζει συχνά σε φωτογραφίες συγγενικά πρόσωπα. Χρησιμοποιεί πια καμιά πενήντα λέξεις και κατορθώνει να τις βάζει στη σειρά ίσαμε τρεις, σχηματίζοντας μικρές φράσεις. Ξέρει να πεί το όνομά του κι' επιδίδεται στους μονόλογους, με άκατάσχετη φλυαρία. "Αρχίζει να τραγουδά ύπουτωδώς και δείχνει με απόλυτη άκρίβεια, αν του το ζητούμε, τα μαλλιά του, τα χέρια του, τα πόδια του, τη μυτίτσα του, το στόμα του τα μάτια του και τα παπουτσάκια του. Παίρνει από το τραπέζι το ποτήρι, πίνει και το ξαναβάζει στη θέση του. Ξέρει επίσης να μασοά στην έντελεια. "Ανοίγει και κλείνει τις πόρτες μόνο του, παίρνει από πίσω τους μεγάλους που κινούνται μέσα στο σπίτι κι' άρέσκεται στο να μιμείται πολλές από τις άασχολήσεις τους. "Παρασπίζεται με πείσμα την ιδιοκτησία των παιχνιδιών του. "Αρχίζει να παίζει πλάι σε άλλα παιδιά, αλλά με μέτεχοντας ακόμα στην παρέα τους.

★

Τ Ρ Ι Ω Ν χ ρ ό ν ο ν : Μπορεί πια να ανεβαίνει τις σκάλες χωρίς να πιάνεται από πουθενά, κάνοντας ένα βήμα σε κάθε σκαλί. "Απεναντίας, κατεβαίνοντας, κάνει δυο βήματα για κάθε σκαλί. Μπορεί να χρησιμοποιεί το τρίκυκλο ποδηλάτι και να γυρίζει μ' εδοτοχία το τιμόνι, ώστε ν' αποφεύγει τα εμπόδια. Κατορθώνει να βαδίζει, για γούστο, πατώντας στις μύτες των ποδιών και, για λίγες στιγμές, να στέκεται μόνο στο ένα πόδι. Κάνει πύργους με έννιά κύβους και γεφυρώσεις με τρείς. Διακρίνει δυο τρία χρώματα, αν και συχνά συγχέει το πράσινο με το γαλάζιο. Χρησιμοποιεί τα χρωματιστά μολύβια με άληθινή ευχαρίστηση και ξέρει να χρησιμοποιεί το ψαλίδι. Το λεξιλόγιό του

είναι πια μεγάλο, αν και χρησιμοποιεί ένα όρισμένο άριθμό... συνθηματικών συλλαβών ή λέξεων δικής του έπινοήσεως. Ξεχωρίζει το γένος των όνομάτων, καταφέρει όταν χρειάζεται, σδόν πληθυντικό και τις άντωνυμίες και συνεχίζει τους μακρούς μονόλογους. Συνεννοείται άνετα για τις στοιχειώδεις άνάγκες του και κάνει συνεχώς έρωτήσεις. "Ακούει με πάθος τα παραμύθια και ζητά να του τα επαναλάβουν διαρκώς. Κατεβώνει να τραγουδά όρισμένα μωτίκια, αλλά αυτό μονάχα αν έχει έμφυτη μουσική κλίση. Τρώει με το κουτάλι και το πιρούνι, πλένει τα χέρια του, αλλά πρέπει να το βοηθήσουμε για να τα σκου-

πίσει. Βάζει και βγάζει το πανταλόνι του, αλλά χωρίς να μπορεί να κομπωθεί ή να ξεκουμπωθεί. Δεν βρέχει πια το στομάχι τη νύχτα. Διασκεδάει με το να βοηθά τους μεγάλους και παίζει με τα άλλα παιδιά.

★

Π Ε Ν Τ Ε χ ρ ό ν ο ν : Τρέχει άνετα στις μύτες των ποδιών και χορεύει με τη συνοδεία μουσικής. Μπορεί να κάνει άλλατα περίπου ενός μέτρου. Με τους κύβους φτιάχνει πολύπλοκους κατασκευές, και σχεδιάζει σε χαρτί όρισμένα γεωμετρικά σκαριφήματα (τετράγωνα, τετράγωνα). Σχεδιάζει έπισης άνθρωπους με κεφάλι, κορμό και άκρα, γυρνάει τα όνόματα των κυριωτέρων χρωμάτων και ξεχωρίζει τουλάχιστο καμιά δεκαριά. Μιλά πλέον με συγορισμό, αν κι' ανταλλάσει ακόμα μερικά γράμματα μεταξύ τους, όπως το λ με το γ, ή το δ με το ρ, το σ με το θ. "Απατά τα παραμύθια και ξέρει να τα έμνησκει. Ξέρει να πεί την ηλικία του και, πολύ συχνά, ακόμα και την ήμερά της γεννήσεώς του. Ρωτά συχνά

να του πούν την έννοια όρισμένων άφηρημένων λέξεων. Μπορεί πια να χρησιμοποιεί το μαχαίρι σε συνδυασμό με το πιρούνι, πλένει και σκουπίζει το πρόσωπό του, αλλά έχει άνάγκη βοήθειας για το μπάνιο. Ντόνεται και γδύνεται μόνο του. "Η συμπεριφορά του γίνεται πια εδαίσθητη, πια συνειδητή και πια ανεξάρτητη. Τα παιχνίδια του είναι τώρα άρκετά πολύπλοκα. Δείχνει προτιμήσεις σε φίλους και σέβεται τους κανονισμούς των παιχνιδιών. Θέλει να παρουσιάζεται σαν προστάτης και καθοδηγητής των μικρότερων παιδιών, εξαηλώνοντας την προστατευτική του διάθεση και προς τα οικιακά ζώα.

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Τ Ο ιερώτερο έπάγγελμα στην παλιά "Ιαπωνία ήταν ή κατσκευή σπαθιών. "Ο τεχνίτης όπλοποιός ήταν ύποχρεωμένος να εργάζεται ντυμένος με τα ιερά του άμφια. Τη στιγμή που «θαφόταν» το άτσάλι, έπρεπε να γίνει μια τελετή καθαρμού σύμφωνα με τους κανόνες του «σιντοισμού», που είναι ή έπίσημη θρησκεία της "Ιαπωνίας. Μπροστά στο άμωνι του όπλοποιού ήταν κρεμασμένο το ιερό σύμβολο της "Ιαπωνίας, ένα σχοινί από άχυρο ρυζιού. "Ακόμα και τα μέλη της οικογενείας του δεν είχαν δικαίωμα να μπουν στο εργαστήριο και κανείς δεν έπρεπε να του μιλήσει την ώρα που εργαζόταν. Οι τροφές που έτρωγε ό όπλοποιός έπρεπε να είναι μαγειραμένες σε ιερή φωτιά... "Όλα αυτά φαίνονται παράδοξα, αλλά χάρα στην ιερότητα του έπαγγέλματος του όπλοποιού, ό Γαπωνέζος που έκανε χαρακίρι μπορούσε να είναι βέβαιος ότι θα πάει σδόν παράδεισο των προγόνων του, γιατί ή άυτοκτονία του γινόταν «ιερή» όπως και το σπαθί που χρησιμοποιούσε...

★

"Ενας όρολογιοποιός της Νεάπολεως κατεσκεύασε πρόσφατα ένα ξυπνητήρι για τους ύπναρδες που δεν ξυπνάνε εύκολα. Στην άρχή το ρολόι κευδονίζει όπως όλα τα ξυπνητήρια, κατόπιν ακούγεται ένα κλάξον άυτοκινήτου και άμέσως κατόπιν τίθεται σε λειτουργία μια μαγνητοφωνική ταινία με γαυγίσματα σκύλου. Τέλος, αν ό ύπναρς δεν έχει ξυπνήσει, ακούγεται μια κανονία!

★

Τα ψάρια είναι ζώα έξαιρετικά φιλάρεσκα... Οι ειδικοί ίχθυόλογοι του ύδροβιολογικού εργαστηρίου της Σεβαστοπόλεως (ΕΣΣΔ) σκέφθηκαν να τοποθετήσουν καθρέφτες μέσα στα ένυδρεία τους. Τα ψάρια, όπως διαπιστώθηκε, ένθουσιάζονται με τους καθρέφτες. Αυτόθαυμάζονται έπί ώρες κι' έκδηλώνουν τη φιλαρέσκεία τους με διάφορες έπιτηθευμένες κινήσεις...

★

Οι "Ηνωμένες Πολιτείες δεν είναι μονάχα ή χώρα με τα περισσότερα άυτοκίνητα. Οι "Αμερικανοί διαθέτουν και το μεγαλύτερο «στόλό ψυχαγωγίας» του κόσμου, που περιλαμβάνει όχι λιγώτερες από όχτώ εκατομμύρια μονάδες. Πρόκειται για κάβα λογής ιδιωτικά σκάφη, από μικρές βάρκες ως τις πολυτελέστερες θαλαμηγούς.

ΤΖΙΑΝΦΡΑΝΚΟ ΠΟΤΖΙ

ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΤΗΝ ΑΓΝΟΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

Το κβασιορκόρ είναι μια πάθηση που απειλεί τον μισό περίπου πληθυσμό της γης. Οφείλεται στην έλλειψη ζωικών ή φυτικών πρωτεϊνών, δηλαδή σ' ένα γεγονός που αφορά τη διατροφή ενός δισεκατομμυρίου και πλέον ανθρώπων: εκείνων που κατοικούν στις υποανάπτυκτες περιοχές της υδρογείου. "Αν, όμως, οι λίγες πρωτεΐνες κάνουν κακό, δεν είναι απίθανο να κάνουν ζημιά στον οργανισμό κι' οι περίσσιες, πράγμα που άφορα τους κατοίκους των πολιτισμένων χωρών. Με άφετηρία, λοιπόν, το κβασιορκόρ, τη μεγάλη μαστίγια του μισού πλανήτη μας, ή επιστήμη σήμερα προσπαθεί ν' ανεύρει τους αντίθετους λόγους που πιθανόν υπάρχουν στις άλλες μεγάλες μαστίγιες του υπόλοιπου πλανήτη.

ΚΒΑΣΙΟΡΚΟΡ

Η άρρώστεια που σκοτώνει πιά πολλά άτομα από όσα ο καρκίνος και οι καρδιοπάθειες μαζί.

ΑΝ έρωτηθεί ένας Γάλλος, ένας Ρώσος ή ένας Αμερικανός για το ποιές είναι οι άρρώστιες που κάνουν τη μεγαλύτερη θραύση στη χώρα του, θα απαντήσει χωρίς άλλο: ο καρκίνος κι' οι καρδιοπάθειες.

Στον κατάλογο των πιο συχνών θανασιμών ασθενειών, κανένας κάτοικος πολιτισμένης χώρας δεν θα σκεφθεί να συμπεριλάβει το κβασιορκόρ. Έλάχιστα ελπίς είναι εκείνοι που έχουν έστω κι' άκουστά το όνομα αυτής της παθήσεως. Όσο, το κβασιορκόρ σκοτώνει περισσότερα παιδιά στον κόσμο από όσους ενήλικους σκοτώνουν ο καρκίνος μαζί με τις καρδιοπάθειες. Και το χειρότερο, το πιο ανυπόφορο είναι, ότι σκοτώνει αυτές τις τρυφερές υπάρξεις, θα μπορούσε κανείς να πει, έντελως άδικα.

Πάθηση, που ανακαλύφθηκε και περιγράφηκε σχετικά πρόσφατα (1915), το κβασιορκόρ θα έπρεπε να άνηκει ήδη στην ιστορία, μαζί με τις άλλες παλιές μαστίγιες της ανθρωπότητας, που νικήθηκαν κι' εξουδετερώθηκαν όριστικά, όπως το σκορδοτό και το μπεριμπέρι. Όπως αυτές, έτσι και το κβασιορκόρ είναι μια άρρώστεια που οφείλεται στην κακή διατροφή. Η βασική της αιτία είναι η έλλειψη πρωτεϊνών. Αλλά, χωρίς να θεωρηθεί ως σχήμα λόγου, πιά στην αιτία αυτή πρέπει να σημειωθεί και μια άλλη: η έλλειψη... ανθρώπων. Γιατί το κβασιορκόρ δεν έμφανίζεται μονάχα έπειδη υπάρχει η φτώχεια, αλλά κι' έπειδη υπάρχει η άγνοια. Στην Κίνα, στην Ινδία κι' αλλού, εκατομμύρια ανθρώπων πεθαίνουν όχι μόνο γιατί δεν μπορούν αλλά και γιατί δεν ξέρουν να διατραφούν καλά.

Η επιστήμη άρχισε να την ανακαλύψει

ΤΟ κβασιορκόρ, άναμεσα σε όλες τις παθήσεις της θρέψεως, είναι η πιο σοβαρή κι' η πιο διαδεδομένη. Έρχεται, σαν αίτια θνησιμότητας, στη δεύτερη θέση, εϋθύς μετά την έλλογία, που εξακολουθεί να μαστίζει έκτακτες περιοχές της υ-

δρογείου. Ο καρκίνος συγκρινόμενος από άποψη συχνότητας, μοιάζει πιά στο κβασιορκόρ σαν την προσωποποίηση της... σπανιότητας.

Για την αντιμετώπιση αυτής της μαστίγιας, που απειλεί το ένα και πλέον δισεκατομμύριο, στο οποίο συμπεκνούνται οι υποανάπτυκτοι πληθυσμοί της οικουμένης, η Ιατρική επιστήμη συνακολουθεί την πολιτική. Πρόκειται για ένα θέμα, που η φύση του κι' η έκτασή του το τοποθετούν πιά σ' εκείνα του αναλαβητισμού και των προλήψεων. Και πραγματικά, οι πολιτικοί στάθηκαν κι' εξακολουθούν να είναι εκείνοι που, τρωμαγμένοι από την έκταση του κακού, επιστρατεύουν τους γιατρούς στην Άσία, την Αφρική και τη νότιο Αμερική, — στη ζούγκλα, τη στέππα και την έρημο — για να αντιμετωπίσουν τη φοβερή αυτή κατάσταση και πρώτα-πρώτα να τη διαγνώσουν.

Έκ πρώτης όψεως, προκαλεί την άπορία και την έκπληξη το γεγονός ότι χρειάστηκαν τόσος καιρό και τόσες προσπάθειες για την ανακάλυψη μιας άρρώστειας που πιά, κατά μέσον όρον, στα δυο παιδιά το ένα, σε περιοχές που συνολικά κατοικούνται περίπου από τον μισό γήινο πληθυσμό. Συνέπρεξαν γι' αυτό διάφοροι λόγοι. Ο πρώτος είναι, χωρίς άμφιβολία, το ότι στο πλῆθος των τροπικών ασθενειών που μελετούσαν οι επιστήμονες, τα παράσιτα, με τον μεγάλο αριθμό και την ποικιλία τους, τους άπασχολούσαν σχεδόν άποκλειστικά. Ός εδώ και λίγο καιρό, βρίσκονταν στην έμφαση διάταξη οι μεγάλες μικροβιακές έπιδημίες, ή πανούκλα, ή χολέρα, ή λέπρα.

Τά «κόκκινα παιδιά»

ΤΑΝ ή μάχη εναντίον των έπιδημιών αυτών καρποφόρησε, τα μικροσκοπία έπαψαν να άποτελούν το υπ' αριθ. 1 όπλο της επιστήμης στις υποανάπτυκτες χώρες. Ένας μεγάλος γιατρός, ο Φούνκ, διετύπωσε τότε την ρηξικέλευθη ιδέα, ότι υπήρχαν ένα σωρό άλλες παθήσεις στις υποανάπτυκτες χώρες, που δεν οφείλονταν σε μικρόβια, αλλά στην έλλειψη ουσιαστών

θρεπτικών συστατικών. Έτσι, με τη χρησιμοποίηση των βιταμινών, σημειώθηκε, σε άρκετη κλίμακα, ένας δεύτερος θρίαμβος της επιστήμης. Αυτή τη φορά, νικήθηκαν το σκορδοτό, το μπεριμπέρι, ή πελάγρα, ο ραχιτισμός.

Στο μεταξύ, δυο Γάλλοι γιατροί, ο Κεραντέλ κι' ο Νερμέ, άνακαλύπτουν στην Ινδοκίνα μιά άλλη πάθηση, που δεν οφείλονταν ούτε σε κανένα γνωστό παράσιτο, ούτε σε έλλειψη βιταμινών.

Λίγο άργότερα, δυο Άγγλοι συνάδελφοί τους, ο Τρόουελ κι' ο Πρόκτορ, ξανάβρισκαν την ίδια άρρώστεια στην Αφρική και την ξεχώριζαν, με τη σειρά τους, από την πελλάγρα (κβασιορκόρ, στη διάλεκτο των Μπαντού, σημαίνει «κόκκινο παιδί», όπως είναι κόκκινα τα παιδιά που παθαίνουν πελλάγρα). Το όνομα κβασιορκόρ δόθηκε στην άρρώστεια για την οποία μιλούμε, από τον Άγγλο γιατρό Σάιςλιν Ουίλλιαμς, που διαπίστωσε ότι ή άποκλειστική και μόνη αιτία της ήταν γενικά ή έλλειψη πρωτεϊνών και ειδικότερα εκείνων του γάλακτος.

Η θεραπεία της παθήσεως, κατά λογική συνέπεια, στηρίχθηκε σ' αυτή τη θεμελιώδη διαπίστωση και τίποτα δεν έδειχνε ότι θα προσέκρουε σε δυσκολίες. Η χορήγηση γάλακτος άποτελούσε το πιο άπλο και το πιο εύκολο μέσο για την αντιμετώπιση της άσθένειας. Αλλά τα έμποδια δεν έλλειψαν.

Η βιταμίνη ΡΡ άνίσχυρη

ΠΩΣ έκδηλώνεται ή πάθηση; Κατά τον άποθλασμό, το κορμί του παιδιού φουσκώνει από οίδημα, τα μαλλιά του ξεραίνονται και παίρνουν ένα έρυθροπό χρώμα, άδυνατίζει παθαίνει άναιμία και στο τέλος πεθαίνει. Έπί άρκετά χρόνια, στα παιδιά αυτά εφαρμόζονταν θεραπεία με βάση τη βιταμίνη ΡΡ, ή οποία, κατά σύμπτωση, έπενεργούσε άποτελεσματικά στις αλλοιώσεις του δέρματος, έπιβεβαιώνοντας έτσι την έσφαλμένη διάγνωση ότι έπρόκειτο για πελλάγρα. Έπειδή, όμως, τα παιδιά πεθαίνουν, παρά την έντυπωσιακή αυτή δελτίαση και μάλιστα πιά γρήγορα από εκείνα στα οποία δεν εφαρμόζονταν τέτοια θεραπευτική άγωγή, το πρόβλημα παρέμενε άλυτο έξ ολοκλήρου.

Οι άπειράριθμες νεκροφίες, που έγιναν στο πέρασμα του χρόνου, ώδηγησαν σε άπρόοπτες διαπιστώσεις. Το σικώτι ήταν πολύ έξωγκωμένο και φορτωμένο από λίπος, ενώ το άγκρεας άτροφούσε στο έπακρο. Οι μύς βρίσκονταν σε μαρasmus κι' οι πρωτεΐνες του αίματος, ιδιαίτερα δε ή άλβουμίνη, έβθαναν στα χαμηλότερα ποσοστά που είχε γνωρίσει ποτέ ή επιστήμη. Τέλος, ή άπουσία ενζύμων, δηλαδή των ούσιών που είναι άπαραίτητες στην πέψη, άφηνε άχώνευτες τις τροφές κι' έξήγούσε την κατάρρευση του οργανισμού.

Ήταν φανερό, ότι τα όργανα, που κατεργάζονται τις πρωτεΐνες, δηλαδή κυρίως το σικώτι και το πάγκρεας, παραμορφώνονταν από το γεγονός ότι άδούλευαν στο κενό, μη παίρνοντας την πρώτη ύλη που χρειαζόνταν για τη λειτουργία τους. Για τον ίδιο λόγο, οι ιστοί κι' οι χυμοί, που οι πρωτεΐνες ά-

ποτελούν την οργανική τους ύποστασι, δηλαδή οι μύς, τα ένζυμα κι' οι όρμόνες, άτροφούσαν ή χάνονταν. Αυτή ή έλλειψη υπέβαλε την ιδέα, ότι οι πρωτεΐνες των τροφών θα μπορούσαν να την άναπληρώσουν.

Έτσι, οι γιατροί συνιστούσαν στους ίθαγενείς να τρέφουν τα παιδιά τους, που έφθιναν, με τις σάρκες των πιά εύρωστων ζώων. Πραγματικά, μέσα σε λίγες μέρες, το θάυμα γίνονταν. Με την κρεωφαγία, και παράλληλα, με την άφθονη χορήγηση γάλακτος, τα παιδάκια ξανάγύριζαν στη ζωή, οι άδένες της πέψεως ξανάβρισκαν το φυ-

νικές συνήθειες ως προς τη διατροφή, ή άγνοια της χρησιμότητας ώρισμένων τροφών κι' ή δεισιδαιμονία, άποκλείουν την κατανάλωση κρέας κι' είναι έξ ίσου ίσχυροί παράγοντες της διαδόσεως της παθήσεως. Αυτοί δε άκριβώς οι λόγοι κάνουν και σήμερα την άσθένεια να είναι διαδεδομένη, ενώ ή επιστήμη έρθηκε τον τρόπο να τη δαμάσει.

Στην Ιαμαϊκή, όπου το πρόβλημα μελετήθηκε καλύτερα από κάθε άλλο μέρος, τα 90% των καταναλισκομένων τροφών άποτελούνται από ύδατάνθρακες, άκόμα και σε οικογένειες εύκατάστατες. Έστω κι' αν παραδεχόταν κα-

Η άρρώστεια κβασιορκόρ μαστίζει κυρίως τις υποανάπτυκτες περιοχές της Ασίας και της Αφρικής. Στην Ινδία ένα παιδί στα δυο προσβάλλεται από την άρρώστεια.

σιολογικό τους όγκο και την κανονική τους λειτουργία κι' ή χώνευση δεν σημειώνει άπώλειες. Μέσα σε λίγες έβδομάδες, ή θεραπεία ήταν όριστική. Έίχε άποδειχθεί έτσι, ότι ή πάθηση ήταν συνέπεια μιάς έλαττωματικής θρέψεως και συγκεκριμένα της έλλείψεως πρωτεϊνών.

Τά στατιστικά δεδομένα

Ο ΣΑ άτομα έπιζούσαν από την παραπεταμένη κακή διατροφή, που είναι ιδιαίτερα σοβαρή στις συνέπειές της κατά τη περίοδο της παιδικής άναπτύξεως, παρουσιάζαν στην ένηλικιώσή τους μιά κατάσταση χρονίων τροπικών άνωμαλιών, που κρατούσαν τον οργανισμό σ' ένα είδος μαρasmus. Από τις πιο πρόσφατες σχετικές έρευνες, προκύπτει ότι τα 90% των ένηλικων, σε ώρισμένες μεγάλες υποανάπτυκτες περιοχές της υδρογείου, ύπόκεινται σ' αυτή τη χρόνια κατάσταση. Η φτώχεια, αλλοίμονο, δεν ήταν ή μόνη αιτία του φαινομένου. Οι προγο-

νείς ότι θα ήταν δύσκολο για όλους τους κατοίκους της Ιαμαϊκής να προμηθεύονται κρέας και γάλα σε ίκανοποιητικές ποσότητες, θα άρκούσαν οι φυτικές προελεύσεως πρωτεΐνες να άποτρέψουν τον θανάσιμο κίνδυνο. Λόγου χάρι, το ρύζι, ή σόγια, τα φασόλια, τα πλούσια σε άμινοξέα χόρτα θα επέτρεπαν να υποκατασταθεί το γάλα και το κρέας, που, για οικονομικούς λόγους, δεν είναι προσίτα στους πολλούς.

Από την άποψη της Ιατρικής, άνοίγεται μιά καινούργια περιοχή έρευνών, μιά περιοχή άνυπολόγισης σημασίας: πόσες και ποιές είναι οι άνάγκες του οργανισμού σε πρωτεΐνες; Διαπιστώθηκε, τώρα, ότι ή μισή ανθρωπότητα είναι ένα πελώριο πειραματόζωο, στο οποίο έπικρατούν συνθήκες τόσο μεγάλης έλλείψεως πρωτεϊνών, που οι γιατροί δε θα τολμούσαν να την προκαλέσουν ούτε στα Ινδικά χοιρίδια και τα κουνέλια του έργαστηρίου τους. Διαπιστώνεται έπίσης, τώρα, ότι αυτή ή

έλλειψη, όταν παραταθεί χρονικά, κατ'άλλη σε άρρώστιες άνάκαθεν γνωστές, όπως ή κίρρωση κι' ο καρκίνος του σικωτίου, οι όποιες άποτελούν προεκτάσεις του κβασιορκόρ.

Ένδιαφέρει και τη λευκή φυλή

ΑΡΧΙΖΟΥΝ, λοιπόν, τώρα οι έιδικοί να άναρωτιώνται μήπως ή κίρρωση άλκοολικής φύσεως δεν οφείλεται στο άλκοολ. Είναι εξακριβωμένο, ότι ή άλκοολική κίρρωση είναι συχνό κρούσμα στις λιγώτερο προνομιούχες κοινωνικές τάξεις, όπου ή μεγάλη κατανάλωση οινόπνευματων έπιβάλλει, σε αντίσταθμισμα, άναπόφευκτους περιορισμούς στο διαιτολόγιο κι' ιδιαίτερα σε ό,τι άφορα το κρέας και τα χορταρικά. Έξ άλλου, είναι γνωστό ότι ο άλκοολισμός χαμηλώνει την όρεξη, πράγμα με το οποίο κλείνει ο φαύλος κύκλος της κακής διατροφής, που οφείλεται πρώτα στη φτώχεια κι' ύστερα στην ίδια την πάθηση.

Έτσι, ή έξωτική άρρώστεια κβασιορκόρ, που είναι άκόμα άγνωστη στους πιο πολλούς γιατρούς του πολιτισμένου κόσμου, προσβάλλεται μ' ένα σωρό άνησυχητικά έρωτηματικά σ' αυτόν άκριβώς τον κόσμο. Θέτει προβλήματα, που είναι και δικά μας.

Τά προβλήματα αυτά μπορούν να συνοψισθούν σ' ένα και μόνο: αν ή έλλειψη πρωτεϊνών, που παρατηρείται στους υποανάπτυκτους λαούς, οδηγεί στο κβασιορκόρ και τις παραπέρα συνέπειές του (κίρρωση, καρκίνος του σικωτίου), ή υπερβολική παρουσία πρωτεϊνών, που παρατηρείται στο διαιτολόγιο της λευκής φυλής μήπως είναι αιτία άλλων ασθενειών;

Η βασική άνάγκη ενός παιδιού δώδεκα μηνών σε πρωτεΐνες είναι 1,50 γραμ. για κάθε μέρα και για κάθε κιλό βάρους. Όπως, όμως, μιλούμε για ένα άναγκαίο μίνιμουμ, μπορούμε να μιλήσουμε και για ένα ώφέλιμο μέξιμουμ. Λοιπόν, ένα παιδί στις Ένωμένες Πολιτείες, στον Καναδά, ή στην Εύρώπη άπορροφά εύκολα κι' άνετα ποσότητα πρωτεϊνών τρεις και τέσσερις φορές μεγαλύτερη από τη βασική, που άναφέραμε παραπάνω. Φαινομενικά, δεν ύποφέρει ο οργανισμός του, γιατί οι έπι πλέον πρωτεΐνες εξαλείφονται μέσα με την ήμερα και δεν σωρεύονται σε άποθέματα όπως οι ύδατάνθρακες και τα λίπη. Πάντως δεν μετέχουν στο «χτίσιμο» των ιστών μας ούτε στην έπεξεργασία των έσω έκκρίσεων κι' είναι έτσι άνώφελες. Η έπιστήμη, λοιπόν, τώρα άρχίζει και ύποπτεύεται μήπως είναι όχι μόνο άνώφελες, αλλά έπιβλαδείς.

Πράγματι, είναι άπαραίτητη στον οργανισμό μιά μεγάλη καταβολή ενέργειας για να μεταβάλει αυτές τις άναφομοιώτες πρωτεΐνες σε ούρια, σε άμιωνία και σε φώσφορο, που είναι τα τελικά προϊόντα της έπεξεργασίας τους. Η ένέργεια αυτή, πρόσθετη και περιττή, έπιβάλλει σε ώρισμένα όργανα, όπως το σικώτι και τα νεφρά, άρκετο κόπο. Έτσι, για λόγους αντίστροφους από εκείνους που προκαλούν το κβασιορκόρ και τις συνέπειές του, μπορεί οι πρωτεΐνες να προκαλούν άρρώστιες στη λευκή φυλή, που ως σήμερα νομίζαμε ότι οι αιτίες τους ήταν άλλες.

ΒΙΚΤΩΡ ΛΕΝΟΥΑΡ

«...Πολλοί από μᾶς κατέχονται από σκεπτικισμό, δὲν ἔχουν πίστη καὶ εἶναι ἀπρόθυμοι νὰ συμμετάσχουν στὴν κοινωνικὴ ζωὴ. Αὐτὸ συμβαίνει γιατί μάθαμε νὰ δυσπιστοῦμε στοὺς δασκάλους καὶ τοὺς μεγαλύτερους μας πού μὲ τὰ σφάλματα, τὶς προδοσίες καὶ τὴ δειλία τους μᾶς ἔκαναν νὰ νοιώθουμε ντροπὴ. Οἱ σύγχρονοι νέοι διψᾶνε γιὰ καλὰ παραδείγματα, ἀλλὰ δὲν τὰ βρίσκουν στὸ γύρω τους κόσμο».

ΟΙ ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ

ΝΙΙΑΤΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΕΛΠΙΔΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ

ΤΑ φυσικὰ σημάδια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Εὐρώπης. Βλέποντας τὸ σύγχρονο Λονδίνο, τὸ Ἀμβούργο ἢ τὴ Νεάπολη, ἕνας παρατηρητὴς, ἐπιτόλιος ἢ προσεκτικός, θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ φαντασθεῖ τὴν ἔκταξη τῶν καταστροφῶν ποὺ οἱ πόλεις αὐτὲς εἶχαν ὑποστεί μόλις πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια. Καί, ὅπως ἡ ὄψη τῆς ἡπείρου ἔχει μεταβληθεῖ, ἔτσι ἔχει μεταβληθεῖ καὶ ἡ φυσιογνωμία τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς γενεᾶς.

Μόλις πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, οἱ «νέοι» τῆς Εὐρώπης ἦταν τὰ χθεσινὰ παιδιά ποὺ ἔζησαν τὸν πόλεμο σὲ ὅλη του τὴ φρίκη, ποὺ γνώρισαν τὸν τρόμο τῶν βομβαρδισμῶν καὶ ἔκουσαν τὸν ἀνατριχιαστικὸ ἦχο τοῦ ὀπλοπολυβόλου στὰ ὁδοφράγματα. Ἦταν μιὰ γενεὰ τῆς ἀπογνώσεως καὶ τοῦ φόβου, ποὺ περιδιάβαζε στοὺς δρόμους χωρὶς ἐλπίδα καὶ χωρὶς μέλλον.

Ἀλλὰ τὰ σύγχρονα νιάτα τῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν μιὰ ζωερὴ ἀντίθεση πρὸς τὴν προηγούμενη γενεά. Οἱ περισσότεροι νέοι σήμερα δὲν ξέρουν ἀπὸ τὸν πόλεμο τίποτα ἐκτὸς ἀπ' ὅ,τι ἔχουν ἀκούσει, ἢ ἔχουν διαβάσει. Στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χώρες πνέει ὁ ἄνεμος τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ μέλλον. Ἡ σύγχρονη νεολαία εἶναι ἡ πλουσιότερη ἀπ' ὅσες ἔζησαν μέχρι σήμερα στὴν Εὐρώπη — ξοδεύει περισσότερα χρήματα κι' ἔχει μεγαλύτερη ἐλευθερία γιὰ νὰ ξοδεύει καὶ νὰ χαίρεται τὴ ζωὴ. Ἐπίσης, εἶναι ὑγιέστερη ἀπὸ τὶς προηγούμενες γενεές, εἶναι περισσότερο μορφωμένη καὶ ὑποτίθεται ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἡ πιὸ εὐτυχισμένη.

Ἀλλὰ τὸ νόμισμα ἔχει καὶ τὴν ἀντιποδὴ ὅψη του: Ἡ σύγχρονη νεολαία εἶναι ἡ πρώτη ποὺ ζεῖ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ ἑνὸς ἀτομικοῦ πολέμου καὶ ἡ πρώτη ποὺ ζεῖ σὲ μιὰ Εὐρώπῃ ποὺ συνθλίβεται καὶ ἀσφυκτιᾷ ἀνάμεσα σὲ δύο κολοσσούς, τὴ Ρωσία καὶ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Τὸ μέλλον τῆς ἡπείρου — τὸ ἂν ἡ Εὐρώπη θὰ ἐξελιχθεῖ σὲ σκω

ληκοειδὴ ἀπόφυση τῆς Ρωσίας ἢ σὲ ὑπερπόντιο προγεφύρωμα τῆς Ἀμερικῆς — βρίσκεται στὰ χέρια τῆς νέας γενεᾶς ποὺ ἀναπτύσσεται σήμερα. Τὸ εὐτύχημα εἶναι πὼς οἱ νέοι τῆς Εὐρώπης φαίνεται πὼς ἔχουν συνείδηση τῆς εὐθύνης τους — ἀλλὰ χωρὶς νὰ γίνονται ἀφύσικα γιὰ τὴν ἡλικία τους σοβαροί.

Πιὸ κάτω θὰ κάνουμε μιὰ σύντομη ἀ-

Αὐτὴ εἶναι ἡ τυπικὴ «στολὴ» — καὶ ἡ τυπικὴ συμπεριφορὰ — τῶν Σουηδῶν τετυμπόυδων...

νασκόπηση τῶν προβλημάτων, τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν δυνατοτήτων τῆς νέας γενεᾶς σὲ πέντε μεγάλες καὶ μικρὲς χώρες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἀγγλία

ΣΤΗΝ Ἀγγλία ὑπάρχουν σήμερα 7,5 ἑκατομμύρια ἄγαμοι νέοι καὶ τῶν δύο φύλων ἡλικίας ἀπὸ 12 ὡς 25 ἐτῶν. Οἱ Ἀγγλοὶ γενικὰ παραδέχονται πὼς ἡ χώρα τους εὐημερεῖ ὅσο ποτὲ ἄλλοτε καὶ οἱ ἐργαζόμενοι νέοι κερδίζουν περίπου τὰ 8,5% τοῦ συνολικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου. Οἱ νέοι ξοδεύουν κάθε χρόνο 2,4 δισεκατομμύρια λίρες καὶ διαθέτουν 50 ἑκατομμύρια λίρες μόνο γιὰ τὸ ἐτήσιο ταξίδι τῶν διακοπῶν. Ἀλλὰ 336 ἑκατομμύρια ξοδεύονται ἀπὸ τὰ κορίτσια γιὰ τὰ φορέματά τους καὶ 42 ἑκατομμύρια τὸ χρόνο διατίθενται γιὰ δίσκους καὶ πικ-ἂπ.

Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ μισθοὶ τῶν ἐργαζομένων ὑψώθηκαν πολὺ ταχύτερα ἀπὸ τὸν τιμάριθμο — καὶ αὐτὸ ἐξηγεῖ τὴν ἀνίση τῆς διομηχανίας δίσκων γραμμοφώνου ποὺ ἀγοράζονται σχεδὸν ἀποκλειστικά ἀπὸ τοὺς νέους. Ὁ νεαρὸς ποὺ δουλεύει σ' ἕνα γραφεῖο ἀντὶ 19-25 λιρῶν τὴν ἑβδομάδα (1.500 — 2.000 δρχ.) κερδίζει διὰ φορὲς περισσότερα ἀπ' ὅσα κέρδιζε πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια. Καὶ ὑπάρχουν καὶ πολὺ μεγαλύτεροι μισθοί.

Ἡ εὐημερία αὐτὴ σημαίνει πὼς οἱ νέοι μποροῦν σήμερα νὰ ντυθοῦν ὅπως θέλουν καὶ νὰ διασκεδάσουν ὅπως θέλουν. Μποροῦν ἐπίσης νὰ ταξιδεύουν σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη κατὰ τὶς διακοπές καὶ νὰ γνωρισθοῦν μὲ τοὺς νέους τῶν ἄλλων χωρῶν. Γιὰ τὴ νεολαία τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τὰ σύνορα ἔχουν καταργηθεῖ καὶ αὐτὰ τὰ καλοκαιριάτικα ταξίδια σφυρηλατοῦν τὴν εὐρωπαϊκὴ ἐνότητα πολὺ ἀποτελεσματικότερα ἀπὸ τοὺς πολιτικούς τοῦ Στρασβούργου.

Αὐτὰ εἶναι τὰ δροσερὰ καὶ ροδοκάρκινα σύγχρονα παιδιά τῆς Ἀγγλίας, εὐθυμία, ζωηρά, ἀλλὰ καὶ συγκρατημένα στοὺς τρόπους, εὐγενικά καὶ καλοπροαίρετα. Ἀποτελοῦν τὴν τεράστια πλειονότητα τῆς βρετανικῆς νεολαίας, ποὺ ἐργάζεται ἢ σπουδάζει φρόνιμα, χωρὶς νὰ προκαλεῖ τὰ θλιβερά ἐπεισόδια ποὺ ἀποδίδονται στοὺς «Τέντυ-Μπόους» ἢ

Σοβαρότητα καὶ αὐτοπεποίθηση χαρακτηρίζουν τὴ σύγχρονη ἀγγλικὴ νεολαία ποὺ ἀντικρύζει τὸ μέλλον μὲ αἰσθημα εὐθύνης...

στὴν πιὸ πρόσφατη μάλιστα τῶν «ρέι-βερς».

Οἱ Ἀγγλοὶ ρέιβερς (ἀπὸ τὸ «ρέιβ» ποὺ σημαίνει «παραληρῶ») ἀντιστοιχοῦν μὲ τοὺς Ἀμερικανοὺς Μπήτνικ. Κάθε Σάββατοκύριακο συχνάζουν στὰ χορευτικὰ κέντρα στὶς ὄχθες τοῦ Τάμεση. Τὰ κορίτσια πηγαίνουν συνήθως ξυπόλυτα καὶ φορᾶνε πουλόβερ ποὺ φτάνουν ὡς τὰ γόνατα. Τ' ἀγόρια φορᾶνε... νυχτικά καὶ ἡμίψηλα. Μερικοὶ φορᾶνε τὸ σῆμα μιᾶς ὀργανώσεως ποὺ προπαγανδίζει τὸν ἀφοπλισμό.

Τὰ γλέντια τους εἶναι μάλλον ἀθῶα, ἀλλὰ στοὺς μεγάλους φαίνονται ἡλίθια. Γιὰ νὰ διασκεδάσουν τόσο ἀνάπητα ἐνῶ ὑπάρχουν τόσα καλύτερα πράγματα στὴ ζωὴ; Αὐτὸ δὲν τὸ ξέρουν ἴσως οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ ρέιβερς...

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιδείξεως, ἡ ἐπαναστατικότητα τῆς ἐφηβείας, ἡ ἀντίδραση κατὰ τῆς κοινωνικῆς συμβατικότητος καὶ τῆς ὁμοιομορφίας, δὲν ἐκφράζονται πάντα κατὰ τρόπο τόσο ἀνώδυνο. Ἡ νεανικὴ ἐγκληματικότητα αὐξάνεται σταθερὰ στὴν Ἀγγλία. Τὸ φαινόμενο, ἀσφαλῶς, εἶναι παγκόσμιο καὶ οἱ εἰδικοί ἔχουν σημειώσει πὼς ἡ ἐγκληματικότητα τῶν ἀνηλίκων ἐκδηλώνεται τόσο στὶς εὐημεροῦσες χώρες, ὅσο καὶ στὶς οικονομικῶς καθυστερημέ-

νες. Ἡ φτώχεια ἢ τὸ χρέος, συνεισφέρουν ἐξηγούν τὸ φαινόμενο. Ὑπάρχει ἕνα βαθύτερο αἶτιο. Οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες μιλοῦν συνήθως γιὰ «ἠθικὴ κατάρπτωση» — πράγμα ποὺ δὲν ἐξηγεῖ σχεδὸν τίποτα. Σ' ἕνα συνέδριο Ἀγγλικανῶν καὶ Προτεσταντῶν ἱερέων συζητήθηκε μὲ ἀξιοσημείωτη εἰλικρίνεια τὸ πρόβλημα τῆς νεανικῆς ἐγκληματικότητος. «Ἡ ἐκκλησία, παρατήρησε μελαγχολικὰ ἕνας Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος, δὲν ἔχει νὰ πεῖ πολλὰ πράγματα στοὺς Ἀγγλοὺς ἐφήβους».

Οἱ γιαντροὶ ἔχουν μιὰ δική τους ἐξήγηση. Ὁ δρ Χέρμπερτ Μπράουν ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ «σεξουαλικὸ ζήτημα» τῆς ἐφηβείας ἐκδηλώνεται πολὺ νωρίτερα ἀπὸ ἄλλοτε. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἐφηβεία τοποθετεῖται σήμερα γύρω στὴν ἡλικία τῶν 13 ἐτῶν, ἐνῶ στὶς προηγούμενες γενεές δὲ σημειωνόταν πρὶν ἀπὸ τὰ 15 χρόνια. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι ἀποκλειστικὰ ἀγγλικό. Παρατηρεῖται σ' ὅλες τὶς προηγούμενες χώρες καὶ μελετᾶται ἀπὸ τοὺς βιολόγους. Ὁφείλεται ἴσως στὴν καλύτερη διατροφή, τὴν βελτίωση τῶν ὁρῶν ὑγιεινῆς καὶ, πιθανώτατα, στὴ διανοητικὴ ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Στὴν Ἀγγλία, ὅπως καὶ ἄλλοι, ἡ νέα γενεὰ εἶναι «ἀνήσυχη» καὶ ἀγωνί-

ζεται νὰ βρεῖ τὸν ἐαυτὸ της. Ἀλλ' ἔχει ἐμφυτο δυναμισμό καὶ δίνει πολλὰς ὑποσχέσεις γιὰ τὸ μέλλον. Εἶναι πιὸ ἐλεύθερη ἀπὸ τὶς προηγούμενες γενεές — καὶ ἡ ἐλευθερία χαρίζει αὐτοπεποίθηση. Σοβαρὰ προβλήματα ἀνεργίας δὲν ἀντιμετωπίζουν οἱ νεαροὶ Ἀγγλοὶ. Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας βρίσκεται σὲ ἀνοδο καὶ προσφέρει ἀφθονὲς εὐκαιρίες ἐπαγγελματικῆς σταδιοδρομίας. Γιὰ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν δὲν ενδιαφέρονται σχεδὸν καθόλου οἱ σύγχρονοι νέοι τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τὰ παγκόσμια προβλήματα τοὺς ἀπασχολοῦν σοβαρὰ. Ἐχουν τὴ γνώμη πὼς οἱ Μεγάλοι δὲν κυβερνοῦν τὸν κόσμο κατὰ τὸν καλύτερο δυνατό τρόπο.

Γαλλία:

ρεαλισμός χωρὶς κυνισμό

ΠΡΙΝ ἀπὸ δύο ἢ τρία χρόνια οἱ Γάλλοι πίστευαν πὼς ἡ νεολαία τῆς χώρας τους κάλπαιζε ἀκάθεκτα πρὸς τὸν θάνατο, καθάλλα στὰ ἐκκωφαντικὰ σκῆπτρα... Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῶν «Μπλουζόν-Νουάρ», τῶν Γάλλων τετυμπόυδων ποὺ ἡ χαρακτηριστικὴ «στολὴ» τους εἶναι τὰ μαύρα πέτσινα

χιτώνια των μοτοσυκλετιστών, των εγκληματικών τύπων με τ' αχτένιστα κεφάλια και το άδαιο βλέμμα, που η διασκέδασή τους ήταν να πετάνε λάσπες στους διαδότες, να σπάνε τους καθρέφτες των μπιστρού και να διαπληκτίζονται με την αστυνομία... Σήμερα, η Γαλλία είναι περήφανη για τη νεολαία της και φαίνεται πως η νεολαία της έχει έρχεται να γίνεται περήφανη για τη Γαλλία...

Πριν από λίγα χρόνια η Γαλλία ήταν — κυριολεκτικά — το πιο «γερασμένο» έθνος της Ευρώπης γιατί είχε μεγαλύτερο ποσοστό γέρων από κάθε

ριφορά. Τα Μπλουζόν - Νουάρ είναι πια ντεμοντέ και οι Γάλλοι αστυνομικοί κάνουν το σταυρό τους γιατί τον περασμένο χρόνο σημειώθηκε μία απροσδόκητη πτώση κατά 40% του ποσοστού της νεανικής εγκληματικότητας! Μέσα σ' έναν πληθυσμό 65 εκατομμυρίων εφήβων η αστυνομία γνωρίζει κάπου 15.000 νεαρούς απείθαρχους — ένα τελείως ασήμαντο ποσοστό 0,2%.

Οι νεαροί Γάλλοι διψάνε για περισσότερη και καλύτερη μόρφωση — πρό πάντων έπιστημονική μόρφωση, χωρίς αυτό να σημαίνει πως έχουν άπαρη-βεί την παλιά καλλιτεχνική παράδοση

ρεί για να διοχετεύσει τη νεανική ζωτικότητα προς τα παραγωγικά έργα. 'Αλλ' αυτό δε σημαίνει πως η νεολαία της Γαλλίας, ή πιο κυνική του κόσμου, έχει καταληφθεί ξαφνικά από παραλήρημα ιδεαλισμού. Οι νεαροί Γάλλοι δεν είναι άφελεις. Βλέπουν με κριτική ματιά τα έργα και τις ημέρες της εκάστοτε γαλλικής κυβερνήσεως. Δεν τρέφουν αυταπάτες. Θέλουν περισσότερη μόρφωση, αλλά το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας δεν είναι πολύ βολικό. Δεν υπάρχουν αρκετοί καθηγητές γιατί οι μισθοί είναι χαμηλοί. 'Επίσης οι νέοι αντιμετώπιζουν το πρόβλημα της στεγασίας. 'Η Γαλλία είναι σήμερα από τις ελάχιστες χώρες της Ευρώπης που έχουν ακόμη στεγαστικά προβλήματα. Οι νέοι που θέλουν να παντρευθούν πρέπει να συγκατοικήσουν με τους γονείς τους ή να περιορισθούν σ' ένα μικροσκοπικό διαμέρισμα χωρίς ανέσεις.

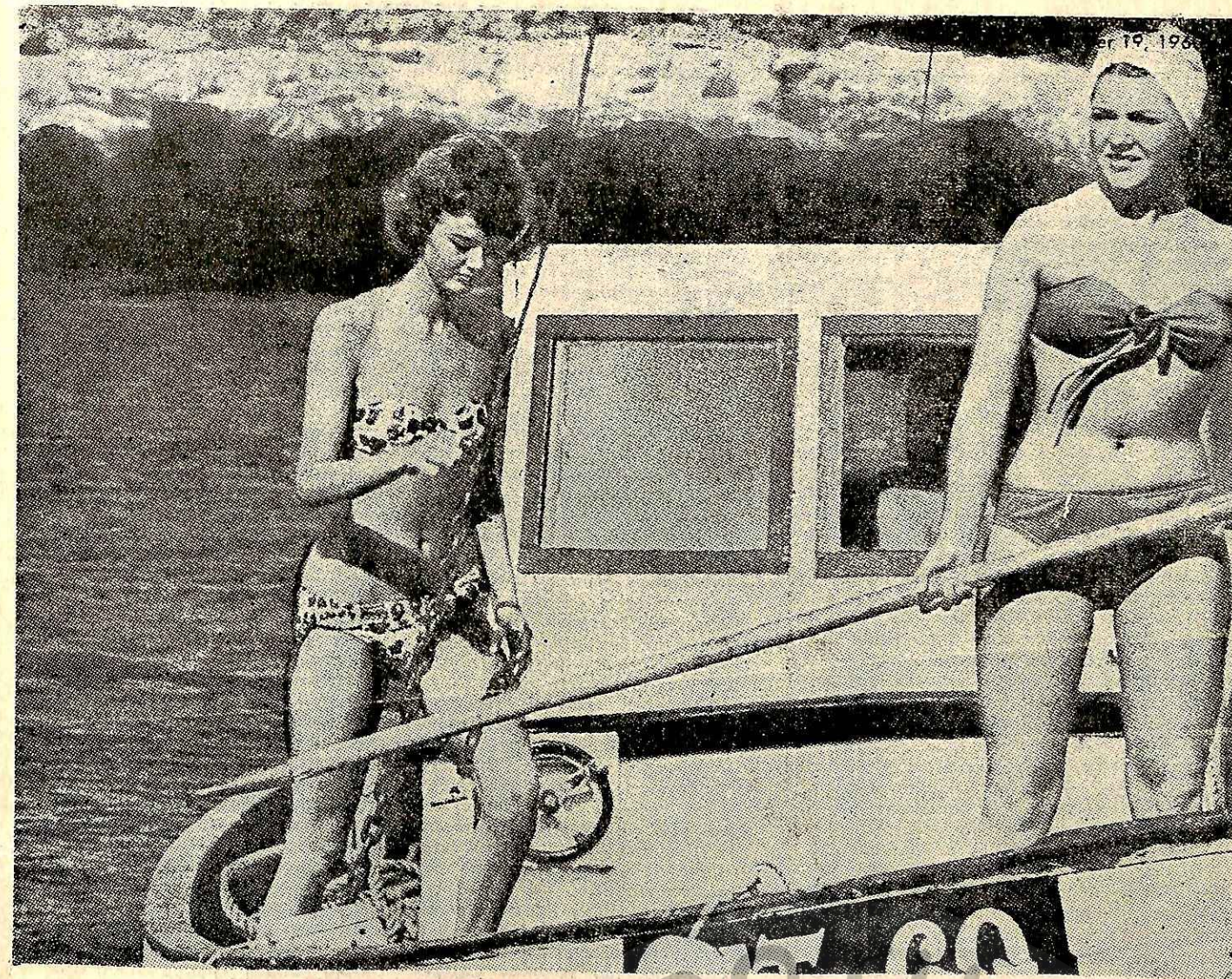
Όπωςδήποτε, η χώρα περνάει σήμερα από μια περίοδο πολιτικής σταθερότητας, πρωτοφανή στην πρόσφατη ιστορία της. 'Ο Ντε Γκώλ έχει κύρος — ακόμα και για τους νέους. 'Υπάρχει όμως πάντα η άνοιχτη πληγή της 'Αλγερίας και οι νέοι απεχθάνονται αυτή την έκκριση. Ξέρουν ότι αύριο, μεθαύριο θα κληθούν υπό τα όπλα για να πολεμήσουν για μια υπόθεση χαμένη εκ των προτέρων. Σκέπτονται πόσα λεφτά ξοδεύτηκαν άσκοπα σε ήλιθους άποικιακούς πολέμους, στην 'Ινδοκίνα, στη Τυνησία, και τώρα στο 'Αλγέρι, και πόσα στερήθηκε η γαλλική νεολαία για να πληρωθούν αυτοί οι πόλεμοι...

Από την άλλη μεριά, υπάρχει και η πικρία της οικονομικής κι' έπιστημονικής καθυστέρησης απέναντι των δυο κολοσσών της 'Ανατολής και της Δύσεως. Οι νεαροί Γάλλοι ξέρουν πως η χώρα τους δεν είναι πια παρά μια δύναμη δευτέρας τάξεως. Αισθάνονται πως η τεχνική πρόοδος έχει αφήσει τη χώρα τους στο περιθώριο. Ξέρουν πως όταν θα φτάσουν στη Σελήνη — αν φτάσουν ποτέ — θα τη βρουν γεμάτη από ρωσικούς και αμερικανικούς ούρανοξυστες.

Γενικά, μπορούμε να πούμε πως η νέα γενιά της Γαλλίας, αν και περισσότερο φρόνιμη και πειθαρχημένη από άλλοτε, είναι μάλλον απαισιόδοξη. Οι νέοι σήμερα δεν αρέσκονται στα μεγάλα λόγια. Οι ιδέες δεν τους προσελκύουν όσο άλλοτε. 'Η μόδα του 'Υπαρξισμού έχει περάσει, ο Ζαν Πωλ Σάρτρ δεν ακούγεται πια και η φρανσουάζ Σαγκάν διασκεδάζει τη γαλλική νεολαία περισσότερο με τις εκκεντρικότητες παρά με τα βιβλία της. Οι νεαροί Γάλλοι έχουν γίνει πιο ρεαλιστικοί και προσγειωμένοι, αλλά χωρίς να ξεπέφτουν στο χυδαίο κυνισμό...

Γερμανία: αδιαφορία και παθητικότητα

ΣΑΝ νικημένη χώρα, η Γερμανία πολλά χρόνια μετά τον πόλεμο αισθανόταν ακόμα τις συνέπειες της χιτλερικής παρραφροσύνης. 'Ετσι, η νέα γενιά μπορεί να μη θυμάται τίποτα από τον πόλεμο, θυμάται όμως τις μεταπολεμικές ανωμαλίες, την άγλοαλλορωσοαμερικανική κατοχή, την ταπείνωση της ήττας, το διχασμό της

Χωρίς προβλήματα και ανησυχίες για το μέλλον, η νεολαία της Σουηδίας χαίρεται τον ήλιο του αρχιπελάγους της Στοκχόλμης...

χώρας σε ανατολική και δυτική. Αυτές οι πληγές δεν έπουλάνονται εύκολα και το θαύμα της οικονομικής ανασυγκροτήσεως εξάλειψε τα έρείπια χωρίς να γεμίσει το κενό που υπάρχει στη ψυχή της γερμανικής νεολαίας.

'Η κυριαρχούσα νότα είναι η παθητικότητα και ο ζαμανφουτισμός, ή φιλοσοφία του «δνε μίχ» (χωρίς έμένα). Οι νεαροί Γερμανοί δε φαίνονται να ξέρουν τι θέλουν και δεν ενδιαφέρονται να το μάθουν. 'Η αμερικανική επίδραση στη γλώσσα, στο ντύσιμο και στη συμπεριφορά τους είναι ζωηρότατα αισθητή.

Όπωςδήποτε οι νέοι εργάζονται ή σπουδάζουν, χωρίς πολύ ένθουσιασμό, και η νεανική εγκληματικότητα δεν είναι μεγαλύτερη απ' όσο στις άλλες δυτικές χώρες. 'Εχουν αρκετά χρήματα για να ξοδεύουν και να ταξιδεύουν στις διακοπές. 'Απ' όλες τις χώρες προτιμούν την 'Ιταλία — ίσως γιατί το Ιταλικό αντόλτσε φάρ νιέντε» συμβιβάζεται με τη φιλοσοφία του «δνε μίχ».

'Η 'Ομοσπονδία της Καθολικής Νεολαίας αριθμεί δυο εκατομμύρια μέλη, αλλά δε φαίνεται να έχει μεγάλη επίδραση και η συμμετοχή των νέων σ' αυτή την οργάνωση αποτελεί μάλλον

εκδήλωση της πατροπαράδοτης γερμανικής πειθαρχίας. 'Η μαχητικότητα και το αίσθημα της ευθύνης απουσιάζουν. 'Η πολιτική τους αφήνει τελείως αδιάφορους και πολλοί εκφράζουν τη γνώμη πως η Γερμανία δεν είναι ώριμη για τη δημοκρατία.

Ίσως η άρνητική αυτή στάση δεν είναι παρά ένας «άμυντικός μηχανισμός». Οι νεαροί Γερμανοί, πολύ περισσότερο από τους Γάλλους, αισθάνονται πως η χώρα τους έχει μείνει στο περιθώριο της ιστορίας. Θα χρειασθούν πολλά χρόνια για να συνηθίσουν στην καινούργια πραγματικότητα — εκτός αν, αυτή τη στιγμή, ανάμεσα σ' αυτά τα ξαθιά Γερμανόπουλα, ζει και μεγαλώνει ένας καινούργιος Φύρερ...

Σουηδία «τά αιώνια παιδιά»

ΣΤΗΝ ούδέτερη Σουηδία δεν υπάρχουν πολεμικές αναμνήσεις. Δεν υπάρχουν υλικές ανάγκες, γιατί η Σουηδία είναι το μόνο κράτος του κόσμου που, κυριολεκτικά, κατάργησε τη φτώχεια. Το ήμισοισαλιστικό αυτό κράτος φροντίζει για όλα και για όλους — αλλά φαίνεται ότι το τίμημα του κρατικού παρεμβατισμού και

προστατευτισμού είναι αρκετά βαρύ. 'Η Σουηδία είναι το αίνιγμα των κοινωνιολόγων. 'Αφού οι πάντες είναι ασφαλείς και σχετικώς ευποροί, γιατί αυτοκτονούν, γιατί μεθάνε, γιατί εγκληματούν; 'Η Σουηδία αντιμετώπιζει σήμερα ένα δξύτατο πρόβλημα νεανικής εγκληματικότητας.

Την περασμένη εβδομάδα, στη Στοκχόλμη, ένα μεθυσμένο αγόρι 17 χρόνων έκλεψε ένα αυτοκίνητο, ανέβηκε στο πεζοδρόμιο με ταχύτητα 70 χιλιομέτρων και σκότωσε δυο γυναίκες. 'Ηταν η δεκάτη φορά που έκλεβε αυτοκίνητο, αλλά σύμφωνα με τους σουηδικούς νόμους ήταν πολύ μικρός για να τιμωρηθεί. Τώρα, μετά το φόνο των δυο γυναικών, θα κλεισθεί σε άναμορφωτικό σχολείο το πολύ για έξη μήνες.

Παρόμοια επεισόδια σε μία χώρα που πριν από είκοσι χρόνια ήταν περήφανη για την τάξη και τη νομιμοφροσύνη των κατοίκων της, φαίνονται ανεξήγητα. Πολλοί τ' αποδίδουν στο αίσθημα ασφαλείας που προσφέρει στους Σουηδούς το σύγχρονο προστατευτικό κράτος. 'Η σουηδική νεολαία κλέβει, μεθάει και στασιάζει απλώς για να διασκεδάσει την ανία της. Οι νέοι δεν έ-

Το δξύτατο πρόβλημα της ανεργίας, ή αγωνία για το μέλλον, δεν έμποδίζουν τους νεαρούς 'Ιταλούς να χαίρονται ό,τι μπορεί να προσφέρει ή σύγχρονη ζωή...

άλλη χώρα. Σήμερα όλοι αυτοί έχουν αλλάξει. 'Η εκπληκτική αύξηση του ρυθμού των γεννήσεων τα τελευταία χρόνια έκανε τη Γαλλία να «ξανανιώσει». Το ποσοστό των γέρων έχει μειωθεί και τώρα το ένα πέμπτο του πληθυσμού της Γαλλίας αποτελείται από σχολιαρόπαιδα. 'Υπολογίζεται ότι ως το 1967 θα υπάρχουν 6,5 εκατομμύρια αγόρια και κορίτσια ηλικίας 15—19 έτών — το μεγαλύτερο ποσοστό εφήβων του κόσμου!

'Επίσης, φαίνεται πως η νέα γενιά έχει έρχεται να μαθαίνει καλή συμπε-

της χώρας. Είναι περήφανοι για τη «Νουβέλ - Βάγκ», το Νέο Κύμα του κινηματογράφου τους, που όφειλεται σε νεαρούς ιδιοφυείς σκηνοθέτες.

'Εφέτος οι κυβερνητικές και φοιτητικές οργανώσεις έστειλαν περισσότερους από 1.000 εργάτες - φοιτητές για να εκπαιδευθούν στα διωλιστήρια της Σαχάρας και περίπου 6.000 νεαροί Γάλλοι προσεφέρθησαν να εργασθούν έθελοντικά σε έργα κοινής ωφελείας — αναστήλωση μνημείων, κατασκευή δρόμων σε απομονωμένα όρεινα χωριά κλπ.

'Η ήγεσία της χώρας κάνει ό,τι μπο-

χουν κανένα πρόβλημα, καμιά άνησυχία για το μέλλον, δε χρειάζεται ν' αγωνισθούν: ή μαγιά Σουηδία θα φροντίσει για όλα. Θα τους μορφώσει δωρεάν, θα τους βρει δουλειά, θα τους δώσει παχυλές συντάξεις για τα γεράματα. Η ευημερία των γονέων επιτρέπει στα παιδιά να έχουν αυτοκίνητα και σκούτερ, να διασκεδάζουν και να ταξιδεύουν. Δεν είναι λοιπόν παράδοξο ότι τα παιδιά κάνουν μερικές φορές κατάχρηση της ελευθερίας τους. Έξ αλλου, στις σχέσεις τους με την κοινωνία, δε θα πάσουν ποτέ να είναι «πατιδά» έστω κι' αν γίνουν εξήντα χρονών: θα είναι πάντα τα παιδιά της μαμάς Σουηδίας, χωρίς προβλήματα, χωρίς πρωτοβουλίες, χωρίς εϋθύνες.

Ιταλία : σκεπτικισμός και άνταρσία

ΣΤΗΝ Ιταλία τα προβλήματα της νέας γενεάς είναι σοβαρότερα παρά στις άλλες δυτικές χώρες.

Σε μια χώρα που μαστίζεται από τον υπερπληθυσμό και τη χρόνια ανεργία, είναι φυσικό να βλέπουμε τους νέους να έπαναστατούν κατά της κοινωνίας που δεν έχει θέση γι' αυτούς. Η νεανική εγκληματικότητα βρίσκεται σε άνοδο στην Ιταλία.

Πολλοί μέμφονται την άποσύνθεση της οικογενειακής ζωής. Μια σοβαρή έφημερίδα έγραφε πρόσφατα: «Η οικογένεια έχει παρατηθεί κατά μέγα μέρος από την εκπαιδευτική αποστολή της κι' αυτό όφειλεται στο γεγονός ότι πολλές μητέρες εργάζονται έξω από το σπίτι, όχι γιατί το σπίτι υποφέρει από έλλειψη πόρων, αλλά για ν' αντιμτωπισθούν έκτακτες πολυτελείες δαπάνες, όπως ή τηλεόραση, το ιδιωτικό αυτοκίνητο και άλλα περιττά πράγματα».

Αλλά το βασικό πρόβλημα, φυσικά, είναι ή ανεργία. Οι νέοι δε βρίσκουν δουλειά, δεν έχουν μέλλον, αισθάνονται «περιττοί» σε μια χώρα που δεν μπορεί να τους θρέψει. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εκπληκτικό δεν είναι πως υπάρχει νεανική εγκληματικότητα, αλλά το ότι δεν υπάρχει ακόμα περισσότερη.

Πρόσφατα, μια ομάδα φοιτητών της Ρώμης παρουσιάστηκε σ' ένα πρόγραμμα τηλεόρασης με θέμα «τά σύγχρονα νιάτα». Και να πως μίλησε ένας απ' αυτούς: «Πολλοί από μας κατέχονται από σκεπτικισμό, δεν έχουν πίστη και είναι άπρόθυμοι να συμμετάσχουν στην κοινωνική ζωή. Αυτό συμβαίνει γιατί μάθαμε να δυσπιστούμε στους δασκάλους και τους μεγαλύτερους μας που με τα σφάλματά, τις προδοσίες και τη δειλία τους μάς έκαναν να νοιώθουμε ντροπή. Οι σύγχρονοι νέοι διψάνε για καλά παραδείγματα, αλλά δεν τα βρίσκουν στο γύρω τους κόσμο».

Αυτή άσφαλως είναι ή φωνή της νέας γενεάς που βλέπει πίσω της προς τις προηγούμενες γενεές που θεωποήσαν το ψεύτικο είδωλο του Ντούτεσε και είναι υπεύθυνες για την ήττα, την καταστροφή και τη σημερινή κακοδομονία.

Οι ώριμοι Ιταλοί άναγνωρίζουν αυτή τη βασική αλήθεια κι' ελπίζουν πως ή νέα γενεά θα είναι καλύτερη από την προηγούμενη.

ΕΝΤΟΜΑ ΚΑΙ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΑ

Θά βρεθεί κάποια λύση στο πρόβλημα της «άνδε- κτικότητας» των έντόμων στα έντομοκτόνα;

Η ΑΝΤΟΧΗ που παρουσιάζουν ώρισμένα έντομα στα έντομοκτόνα αποτελεί πρόβλημα παγκόσμιας κοινωνικής σημασίας. Τυπικό παράδειγμα είναι οι μύγες και τα κουνούπια. Κάποτε το Ντλ Ντλ Τλ και κατόπιν το «Ντιελντρίν» ήταν παλύ απο- τελειωματικά έναντι των επι- βλαδών αυτών εντόμων, αλλά τώρα μερικά είδη έχουν άποκτή- σει άνθεκτικότητα στα έντομο- κτόνα. Πως συμβαίνει να μην έπηρεάζονται από ένα χημικό παρασκεύασμα που άλλοτε ήταν θανάσιμο γι' αυτά; Τα βρεταν- νικά Έργαστήρια Καταπολεμή- σεις Έπιβλαδών Έντόμων, που έδρευνεί στο Σλάουν, κοντά στο Λονδίνο, ασχολείται με τη λύση αυτού του προβλήματος. Οι έ- πιστήμονες ξέρουν κιόλας ότι ό οργανισμός του έντόμου άποσυν- θέτει το δηλητήριο δημιουργών- τας έτσι ένα άδολαές παράγω- γο του άρχικού μίγματος. Αλλά αυτό δε συμβαίνει πάντα.

Οι μύγες και τα κουνούπια που άντίζουν στο «Ντιελντρίν» δεν το άποσυνθέτουν στον όργανι- σμό τους. Η ίδια ποσότητα έν- τομοκτόνου διαπερνά την έπιδε- ρμίδα τόσο των άνθεκτικών όσο και των μη άνθεκτικών εντόμων. Έκείνα που άντίζουν στο έντο- μοκτόνο δεν το «άποβάλλουν» περισσότερο από κείνα που δεν άντίζουν... Τώρα οι έπιστήμονες προχωρούν περισσότερο στις έ- ρευνές τους δοκιμάζοντας την δε- κτικότητα των νευρικών μεμβρα- νών του έντόμου με τη χρησιμο- ποίηση ραδιενεργών άνιχνευτών. Με τον τρόπο αυτό ελπίζεται ό- τι θα βρεθεί κάποια λύση στο παγκόσμιο αυτό πρόβλημα.

Αυτό είναι μονάχα ένα μέρος, ό- χι το λιγώτερο σημαντικό, των έρευνών που διεξάγονται στο έρ- γαστήριο του Σλάουν. Οι κύριες έρευνες στρέφονται τώρα γύρω στο πρόβλημα των εντόμων που προσβάλλουν τα άποθηκευμένα τρόφιμα. Μέχρι πριν από δυο χρόνια οι έρευνες άφωρούσαν σχεδόν άποκλειστικά τα έπιβλα- δι έντομα των βρετανικών νη- σιών και απέβλεπαν στην έξου- σετέρωση των εντόμων που είχαν συγκεντρωθεί με τον καιρό στα έργοστάσια, τους μύλους και τις άποθήκες.

ΕΝ μπορούμε να πούμε ότι το πρόβλημα αυτό έχει λυ- θεί όριστικά, αλλά είναι βέ- βαιο ότι από τον καιρό που άρ- χισε να λειτουργεί το έργαστή- ριο του Σλάουν ή Αγγλία έχει πολύ λιγώτερα έντομα στα άπο- θεκευμένα τρόφιμα και τα κτίριά της. Τώρα οι έρευνήτες συγκεν- τρώνουν κυρίως την προσοχή τους στα έντομα των εισαγομέ- νων τροφίμων.

Με τί είδους έντομα ασχολείται το έργαστήριο; Κυρίως με μικρά κολεόπτερα, σταρόψειρες, άλευρό- ψειρες και μερικά είδη σκώρων. Η καταστροφή που προκαλούν μπορεί να υπολογισθεί άμέσως με το ζύγισμα του ύλικού πριν και μετά την έπίθεση, ή έμμέ- σως, όπου ό υπολογισμός δεν μπορεί να γίνει τόσο εύκολα. Υ- πάρχουν π.χ. μερικά έντομα που προσβάλλουν τα γενηήματα και τρώνε μόνο τον πυρήνα. Η άπό- λεια σε βάρος μπορεί να είναι άσήμαντη, από την άπαρη ό- μως της βλαστήσεως ή της χρη- σιμοποιήσεως των ειδών αυτών ως τροφής, ή ζημιά είναι πολύ σημαντική.

ΕΞ άλλου, τα έντομα μπο- ρούν να προκαλέσουν χη- μικές αλλοιώσεις, όπως στην περίπτωση των άράπικων φυτικών. Όταν αλλοιωται τ' άράπικα φυτικά για να βγει το λάδι τους, αν ό καρπός είναι μολυσμένος από έντομα το λάδι θα έχει μεγαλύτερη όξύτητα και θα είναι κατάλληλο μονάχα για την κατασκευή σαπουνιού και ό- χι μαργαρίνης. Τα έντομα, έπί- σης, έπηρεάζουν την εμφάνιση και τη γεύση των καρπών.

Πως αντιμετώπιζεται αυτή ή μάλιστα; Όπως έπτε πρόσφατα ό διευθυντής των έργαστηρίων Κ. Χέρφορντ ό σπουδαιότερος πα- ράγων έλέγχου των εντόμων δεν είναι τόσο ή χρησιμοποίηση ενός νέου και περισσότερο άποτελε- σματικού έντομοκτόνου, όσο ό τρόπος με τον όποιο χρησιμοπο- ιείται. Η μάχη κατά των έπιβλα- δών εντόμων μπορεί να κερδι- θεί κατά το ήμισυ με την άυσ- στηρά τήρηση των όρων υγιεινής και την καλή άποθήκευση.

Το Έργαστήριο Καταπολεμή- σεις Έπιβλαδών Έντόμων, ά- σχολείται τώρα με τα παράσιτα των εισαγομένων έμπορευμάτων και διεξάγει έρευνες σχετι- κές με τα έντομα που μένουν με- σα στα δεξαμενισμένα σκάφη.

Το έργαστήριο συνεργάζεται έπίσης με τους υπεύθυνους για την άποθήκευση και την άπο- στολή τροφίμων στις χώρες της Κοινοπολιτείας. Παρέχει έπίσης οδηγίες σχετικές με τα προβλή- ματα που δημιουργούνται από τα έπιβλαδή έντομα στο έξωτικό. Έχει στείλει έρευνήτες για τη διεξαγωγή έπιτοπίων έρευνών στη Νότια Ρωσία, στη Νιγη- ρία και την Γκάνα. Με αυτούς και άλλους πολλούς τρόπους το έργαστήριο συνεργάζεται με έρευνήτες απ' όλο τον κόσμο για να περιορίσει τις καταστροφές που προκαλούν στα τρόφιμα και την υγεία μας τα βλαβερά έν- τομα.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο καθηγητής Γεώργιος Έδουάρδος Τσάλλεντζερ, διάσημος ζωολόγος, άνεκάλυψε σ' ένα ταξίδι του μια περιοχή του Αμαζονίου γεμάτη προϊστο- ρικά μεγαθήρια. Στο Λονδίνο κανείς δε θέλει να τον πιστέψει, εκτός από το νεαρό δημοσιογράφο Έδουάρδο Μαλόου, ό όποιος, μαζί με το λόρδο Ρόξτον και τον καθηγητή Σάμμερλη, προσφέρεται να λάβει μέρος σε μια έπιστημονική άποστολή που ξεκινάει για την Νότιο Αμερική με σκοπό την έπιβεβαίωση των άνακαλύψεων του Τσάλλεντζερ. Η άποστολή φτάνει σε μια άπρόσιτη περιοχή που περιβάλλεται από ψηλό τείχος βασαλτικών βράχων. Δυο μιγάδες οδηγού, για να έκδικηθούν το λόρδο Ρόξτον, παγι- δεύουν την άποστολή στον έθνηκδο Χαμένο Κόσμο. Οι τέσσερις άνδρες προχωρούν στο έσωτερικό και συναντούν δεινοσαύρους, πτεροδακτύλους και πιθηκανθρώπους. Μια νύχτα, ό Μαλόου άποφασίζει να έξρευνήσει μόνος του την περιοχή της Κεντρικής Λίμνης, αλλά όταν έπιστρέφει, οι σύντρο- φοί του έχουν εξαφανισθεί. Τους έχουν συλλάβει οι πιθηκάνθρωποι και πρό- κειται να τους εκτελέσουν. Αλλά ό Ρόξτον κατορθώνει να δραπέτευσει και, μαζί με τον Μαλόου, άπελευθερώνει τους δυο καθηγητές. Οι πιθη- κάνθρωποι βρίσκονται σε πόλεμο με μια φυλή Ιθαγενών που κατοικούν στην αντίθετη πλευρά του όροπεδίου. Ο Ρόξτον και οι άλλοι άποφασίζουν να συμμαχήσουν με τους Ιθαγενείς, οι όποιοι, με τη βοήθειά τους, έξολοθρεύ- ουν τους πιθηκανθρώπους...

18ον

ΤΑ μάτια του Τσάλλεντζερ γυάλι- ζαν από ένθουσιασμό.

— Κύριοι, φώναξε χειρονομώντας με λοδραματικά, είχαμε τη σπάνια έγκαιρία να παρεννοθούμε σε μια από τις λε- γόμενες «άποφασιστικές» μάχες της Ιστο- ρίας, τις μάχες που έκριναν την τύχη του κόσμου. Στην εποχή μας, τι νόημα έ- χουν οι κατακτήσεις ενός έθνους πάνω σ' ένα άλλο έθνος; Είναι τελείως άνόη- τες, γιατί έχουν όλες το ίδιο άποτέλε- σμα. Σκοτώνονται μερικοί άνθρωποι, κι' αυτό είναι όλο. Στην εποχή μας δεν υπάρχουν άποφασιστικές μάχες. Μόνο στην αλή της Ιστορίας, την εποχή που οι πρώτοι τραγολούτες πολεμούσαν κα- τά των τίγρεων, την εποχή που ό άν- θρωπος άγωνιζόταν για να υποτάξει το κτήνος, τότε μόνο υπήρχαν άποφασιστι- κές μάχες, μάχες που έκριναν τη μοίρα του άνθρώπου. Μια τέτοια μάχη παρακο- λουθήσαμε πριν από λίγο. Από δω και πέρα, πάνω σ' αυτό το όροπέδιο, το μέ- λον άνήκει στον άνθρωπο...

Καθώς προχωρούσαμε, βλέπαμε το δά- σος στρωμένο από νεκρούς πιθηκανθρώ- πους. Έδώ και εκεί, μια ομάδα Ιθαγενών προσπαθούσε να κατεβάσει από τα δέντρα κάποιο πιθηκάνθρωπο που ήταν άποφα- σισμένος ν' άντισταθεί ως το τέλος. Βα- δίσαμε προς το χωριό των πιθηκαν- θρώπων και φθάσαμε άκριβως τη στιγ- μή που παιζόταν το φριχτό φινάλε του δράματος. Το χωριό, άνυπερόσπαστο εί- χε πέσει στα χέρια των Ιθαγενών. Όγ- δόντα ή εκατό άρσενικά που είχαν γλυ- τώσει απ' τη σφαγή, είχαν υποχωρήσει ως το χείλος του γκορεμού, άκριβως πά- νω από τις καλαμιές όπου οι πιθηκάν- θρωποι γκορεμοτάζιζαν τους αλμαλώ- τους. Τη στιγμή που φτάσαμε, οι Ιθα- γενείς είχαν σχηματίσει ένα ήμικύκλιο γύρω από τους έπιζώντες πιθηκάνθρ- οους. Οι μισοί πέθαναν έπλ τόσο τυφ- λημένοι από τα δόρατα. Οι υπόλοιποι

σπρώχθηκαν ως την άκρη του βασαλ- τικού τείχους και ύποχρεώθηκαν να πη- δήξουν, από ύψους διακοσίων μέτρων, πά- νω στις νευτερές καλαμιές. Αυτό ήταν το τέλος. Όπως είχε πει ό Τσάλλεντζερ ή κυριαρχία του άνθρώπου στο Χαμένο Κόσμο ήταν πια έξασφαλισμένη. Το χω- ριό των πιθηκανθρώπων καταστράφηκε, τα άρσενικά έξολοθρεύτηκαν, τα έηλυ- κά και τα παιδιά ώδηγήθηκαν στα σπή- λαια για να ζήσουν ως δοϋλοι των Ιθα- γενών.

Η ΝΙΚΗ άποδείχθηκε πολύ ώφέλιμη για μας. Μπορούσαμε να έπισκε- φθούμε και πάλι την παλιά μας κα- τασκήνωση και να πάρουμε τα έφόδια μας. Μπορούσαμε έπίσης να έπικυανώ- σουμε με τον πιστό μας Ζάμπο που περι- μένοντας πως πάντα κάτω από το βασαλ- τικό τείχος, είχε τρομονατηθεί από το θέαμα των πιθηκανθρώπων που έπεφταν από ψηλά πάνω στις καλαμιές.

— Φύγετε, άφεντικά, φύγετε, το κα- λό που σάς θέλω! μας φώναξε ό νέγρος με γουρλωμένα μάτια. Τα δαιμόνια θα σάς άοπάσουν αν μένουμε εκεί!

— Είναι ή φωνή της λογικής, έπτε σο- βαρά ό Σάμμερλη. Φαίνεται πως ό Ζάμ- πο έχει περισσότερο μυαλό από μας. Δε νομίζετε ότι χορτάσαμε από περιπέτειες που δεν άρμόζαν ούτε στη θέση μας ούτε στο χαρακτήρα της άποστολής μας; Θυ- μήσου ότι μας έπισκέφτηκε ό Τσάλλεντζερ! Από δω και πέρα, πρέπει ν' άφιερώ- σουμε όλες τις δυνάμεις μας για να φύ- γουμε απ' αυτή τη φριχτή χώρα και να έπιστρέψουμε στον πολιτισμό.

Η ΝΙΚΗ των Ιθαγενών και ή έξουδε- τέρωση των πιθηκανθρώπων άλ- λαζε ριζικά την κατάσταση μας. Α- π' έδω και πέρα, είμαστε ούσιαστικά οι κυ-

ρίαρχοι του όροπεδίου, γιατί οι Ιθαγε- νείς μας άντίκρουαν μ' ένα μίγμα φό- βου και εύγνωμοσύνης, άφου χάρη στις μυστηριώδεις δυνάμεις των τουφεκιών μας τους είχαμε βοηθήσει ν' απαλλαγούν από τους πατροπαράδοτους έχθρους της φυλής τους.

Τοποθέταμε άρχικά πως οι Ιθαγενείς εύχαρίστως θα μας έβλεπαν να τους ά- δειάζουμε τη γωνιά. Οι πολύ ισχυροί σύμμαχοι έξελίσσονται συνήθως σε κυρι- άρχους... Αλλά όποιος κι' αν ήταν οι μύχιες σκέψεις τους, άπέφυγαν να μας ύποδεχθούν όποιοδήποτε μέσο για να κα- τεβούμε από τ' όροπέδιο. Με χειρονομί- ες μας έξήγησαν πως ύπήρχε ένα εί- δος σήραγγας στο βασαλτικό τείχος. Την κατώτερη έξοδο της την είχαμε ιδει θ- ταν έξερευνήσαμε την έξωτερική περι- φέρεια του τείχους, και απ' αυτή τη σήραγγα, χωρίς άλλο είχαν εισχωρήσει στο όροπέδιο οι φυλές των Ιθαγενών και των πιθηκανθρώπων και, άργότερα, ό Α- μερικανός έξερευνήτης Μάιλ Χουάιτ.

Αλλά τον περασμένο χρόνο είχε συμβεί ένας ισχυρός σεισμός και το άνώτερο τμή- μα της σήραγγας είχε φραχθεί για πάν- τα από τους πεσμένους θράκους. Οι Ιθα- γενείς κινούσαν το κεφάλι τους μελαγχο- λικά ή άνασκήκωναν τους ώμους με άδιαφο- ρία όταν προσπαθούσαμε να έξφράσουμε με χειρονομίες την έπιθυμία μας να βρού- με μια διέξοδο. Όσως να μην μπορού- σαν, αλλά Όσως και να μην ήθελαν να μας βοηθήσουν.

Μετά τη νικηφόρα έξστρατεία οι έπι- ζώντες πιθηκάνθρωποι σύρθηκαν ως τα σπήλαια των Ιθαγενών. Έγκαταστάθη- καν εκεί ως δοϋλοι υπό την άγρυπνη πα- ρακολούθηση των πολιτιστών. Στο έ- ξής θα ζούσαν μόνο για να άπηρετούν τους κυριους τους, να κόβουν ξύλα και να φέρουν το νερό απ' τη λίμνη.

Δυο μέρες μετά τη μεγάλη μάχη έπι- στρέψαμε κοντά στους συμμάχους μας και κατασκοπήσαμε κάτω απ' το τείχος. Οι Ιθαγενείς θα ήταν πρόθυμοι να μας φι- λοξενήσουν στα σπήλαια, ό Ρόξτον ό- μως δεν ήθελε να μένουμε πολύ κοντά τους γιατί θα βρισκόμαστε στην έξουσία τους σε περίπτωση προδοσίας. Έτσι, άπο- φασίσαμε να διατηρήσουμε την άνεξαρ- τησία μας και έγκαταστήσαμε σε κά- ποια άποσταση. Οι σχέσεις μας ώστόσο, με τους Ιθαγενείς ήταν έξαιρετικά φιλι- κές και συχνά έπισκεπτόμαστε τα σπή- λαια. Οι κατοικίες των Ιθαγενών ήταν μεγάλες τρύπες στο βράχο, όλες όμοιό- μορφες και στο ίδιο έπίπεδο. Ήταν ά- δύνατο να συμπεράνουμε αν ήταν φυσικές ή τεχνητές. Το στόμιο των σπηλαίων βρι- σκόταν κάπου είκοσι μέτρα πάνω από την έπιφάνεια του έδάφους. Τα πέτρινα σκα- λοπάτια, σκαλισμένα στο βράχο, που ώ- δηγοϋσαν ως εκεί ήταν τόσο στενά και άπότομα ώστε κανένα μεγάλο ζώο δε θα μπορούσε να σκαρφαλώσει ως τα σπή- λαια. Στο έσωτερικό ή άτιμόσφαιρα ή- ταν θερμή και χωρίς ύγρασία. Τα τσι- χώματα ήταν διασκοπμένα με πρώτο-

γονες τοιχογραφίες που παρίσταναν όλα τα ζώα του οροπεδίου. Έστω κι' αν κάθε μορφή ζωής εξαφανιζόταν από την περιουχία, ο έξευνητής του μέλλοντος θα εθισκε σ' αυτές τις τοιχογραφίες τις εικόνες μιας παράξενης πανίδας — δεινοσαύρους, ιγουνάνδοντες και υδροβία σκουροειδή — που ζήσαν στη γη πριν από εκατομμύρια χρόνια.

★

ΕΙΧΑΜΕ διαπιστώσει πως οι πελώριοι ιγουνάνδοντες ήταν τα εξημερωμένα «κοπάδια» των ιθαγενών που έβοσκαν ελεύθερα σ' όλη την περιοχή του Χαμένου Κόσμου. 'Αλλ' όπως καταλάβαμε λίγο αργότερα, αυτό δεν εσήμαινε πως ο άνθρωπος είχε υποτάξει ολοκληρωτικά το φυσικό του περιβάλλον στον παράξενο αυτό κόσμο. Το δράμα συνέβη τρεις ημέρες μετά την εγκατάστασή μας κοντά στα σπήλαια. 'Ο Τσάλεντζερ και ο Σάμμερλντ είχαν φύγει απ' το πρωί για να ψαρεύουν σardines στη λίμνη. 'Ο Ρόξτον κι' εγώ είχαμε μείνει στην κατασκήνωση και παρακολουθήσαμε τους ιθαγενείς στις καθημερινές ασχολίες τους μπροστά στα σπήλαια. Ξαφνικά, ακούστηκαν κραυγές τρόμου και απ' όλες τις μεριές άνδρες, γυναίκες και παιδιά έτρεχαν πανικόβλητοι προς τις πέτρινες σκάλες.

Κυτίζοντας προς τα πάνω, τους είδαμε να μάζαίνουν φωτιά, φωνάζοντας τη λέξη «στόα» που δεν ξέραμε τι σημαίνει.

Είχαμε άρπάξει τα τουφέκια μας και τρέξαμε να ιδούμε ποιός κίνδυνος μάς απειλούσε. Την ίδια στιγμή, από μια γειτονική ουστάδα δέντρων ξετρύπωσαν δέκα ή δώδεκα ιθαγενείς κι' έτρεξαν αλφαρισμένοι προς τα σπήλαια. Πίσω τους έρχονταν δυο από τους τερατώδεις ζεϊνούς σαροκράγους δεινοσαύρους που με είχαν κυνηγήσει τη νύχτα που ξερευνούσα τη λίμνη. Στη μορφή, έμοιαζαν με τερατώδεις βατράχους, αλλά σε όγκο ήταν μεγαλύτεροι από τον έλεφαντα. Ποτέ δεν τους είχαμε ξαναδεί στο φως της ημέρας, γιατί φαίνεται πως δεν έδιναν από τα κορφοβύτια τους παρά μόνο όταν τους ένοχλούσαν.

Δε μάς δόθηκε πολύς καιρός για να τα παρατηρήσουμε, γιατί είχαν στο μεταξύ προλάβει τους ιθαγενείς και τους κατασπάρξαν. 'Η μέθοδός τους ήταν να πέφτουν μ' όλο τους το βάρος πάνω στο θύμα και να το συντρίβουν ή να το ξεσχίζουν με τα νύχια τους. Κατόπιν το παρατούσαν και πηδούσαν πάνω σ' ένα άλλο θύμα. Τη στιγμή που δγίκαμε από την κατασκήνωση, από τους δέκα ή δώδεκα ιθαγενείς δεν είχαν μείνει ζωντανοί ούτε οι μισοί. 'Αδειάσαμε τα τουφέκια μας πάνω στα τέρατα αλλά δε φάνηκαν να αισθάνονται τις σφαίρες. Το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε ήταν να τ' απασχολήσουμε λίγο με τον κόπο των τουφεκιών για να δώσουμε καιρούς στους ιθαγενείς να καταφύγουν στα σπήλαια. Τα όπλα του είκοστου αιώνα ήταν άχρηστα, αλλά τα δηλητηριασμένα βέλη των ιθαγενών αποδείχθηκαν αποτελεσματικά. 'Από το θύος των σπηλαίων οι ιθαγενείς άρχισαν να τοξέουν τα ζώα καθώς πλησίαζαν στα σκαλοπάτια. Τό ένα μετά το άλλο τα τέρατα σωριάστηκαν με σπασμούς αγωνίας. Οι ιθαγενείς κατέβηκαν με κραυγές θριάμβου και τ' απο-

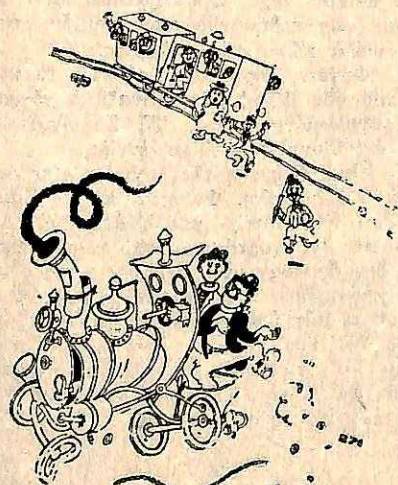
τελείωσαν με χτυπήματα στο κεφάλι.

Κατόπιν έσησαν χορό για να γιορτάσουν την καινούργια τους νίκη. Τα σαροκόβρα τέρατα ήταν πολύ πιο επιφοβοί έχθροι από τους πιθηκανθρώπους.

★

ΜΕΡΑ και νύχτα, ή μοναδική μας έγνοια ήταν να θρούμε μια διέξοδο από το Χαμένο Κόσμο. 'Αλλά πολλή γρήγορα διαπιστώσαμε με απογοήτευση πως οι ιθαγενείς δεν ήθελαν να κάνουν τίποτα για να μάς βοηθήσουν. 'Η στάση τους ήταν απολύτως εγκάρδια και φιλική, ήταν πρόθυμοι να μάς εξυπηρετήσουν σε οτιδήποτε, 'Αλλ' όταν τους ζητούσαμε να μάς βοηθήσουν να κόψουμε και να μεταφέρουμε ένα δέντρο για να το χρησιμοποιήσουμε ως γέφυρα, ή όταν τους ζητούσαμε να μάς δανείσουν σχοινιά — ή άρνησή τους ήταν ευγενική αλλά κατηγορηματική. Χαμογελούσαν, μισόκλειναν τα μάτια τους, κουνούσαν το κεφάλι — και αυτό ήταν όλο. 'Ακόμα και ο γέρος αρχηγός, που σε οτιδήποτε άλλο ήταν ιδιαίτερα εξυπηρετικός, σ' αυτό το σημείο ήταν ανένδοτος. Δεν ήθελε να μάς βοηθήσει να φύγουμε. Μονάχα ο νεαρός γιός του άρχηγού (τον έλεγαν Μαρέτα, όπως καταλάβαμε) αντιμετώπιζε με κάποια συμπάθεια τις απεγνωσμένες προσπάθειές μας να θρούμε μια διέξοδο. 'Αλλά κι' αυτός φαίνεται πως δεν τολμούσε να μάς βοηθήσει παρά τη θέληση του πατέρα του.

'Απ' ό,τι μπορέσαμε να καταλάβουμε, οι ιθαγενείς μάς θεωρούσαν υπερφυσικά πλάσματα. Είχαμε παράξενα όπλα που έβγαζαν φωτιές και χάρη σ' αυτά είχαμε νικήσει τους πιθηκανθρώπους. Οι ιθαγενείς νόμιζαν πως όσο μέναμε κοντά τους, ή τύχη της φυλής ήταν εξασφαλισμένη. 'Αν τους εγκαταλείπαμε, θα συνέβαινε κάποια μεγάλη συμφορά. 'Ετσι, ήταν αποφασισμένοι να μάς κρατήσουν δωροδότη στο οροπέδιο. Για να μάς πείσουν, μάς πρόσφεραν από μια σύζυγο και μια κατοικία στα σπήλαια — προσφορά που απορρίψαμε πολύ ευγενικά. Πάντως, αποφασίσαμε να μην ξανακάνουμε λόγο για αναχώρηση και να κρατήσουμε τα σχέδιά μας μυστικά γιατί είχαμε λόγους να πι-

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

στεύουμε ότι θα προσπαθούσαν να μάς κρατήσουν δια της βίας.

Παρά τον κίνδυνο των δεινοσαύρων, πήγα δυο φορές ως την άλλη άκρη του οροπεδίου για να ιδώ τον Ζάμπο που περιμένε όπως πάντα κάτω από το τείχος. 'Ο Ζάμπο προσπαθούσε να μάς δώσει θάρρος.

— Θα φτάσουν σε λίγο, αφέντη Μαλό ουν, σε μια εβδομάδα το πολύ θα έρθουν οι 'Ινδιάνοι και θα φέρουν τα σχοινιά όπως τους παραγγείλαμε...

'Αλλά οι μέρες περνούσαν και δε φαινόταν ούτε σκιά 'Ινδιάνου στον ορίζοντα...

'Επιστρέφοντας από τη δεύτερη επίσκεψή μου στο Ζάμπο και σε απόσταση περίπου ενός χιλιομέτρου από τον κρατήρα των περοδακτύλων, συνάντησα κάτι πολύ παράξενο:

'Ηταν ένας άνθρωπος που περπατούσε κλεισμένος σ' ένα κλουβί από χοντρά μπαμπού. Πλησιάζοντας, λίγο τρομαγμένος, παρατήρησα ότι μέσα στο κλουβί ήταν ο λόρδος Ρόξτον! Μόλις με είδε, βγήκε από το κλουβί του γελώντας, αλλά κάπως ταραγμένος, σαν παιδί που το είχαν πιάσει σε μια κακή πράξη.

— Πώς βρεθήκατε εδώ πάνω, Μαλό ουν;

— Είχα πάει να ιδώ τον Ζάμπο. 'Αλλά σ' ό,τι κάνεις εκεί μέσα:

— Είναι ή πανοπλία μου κατά των περοδακτύλων. Τους επισκέπτομαι σχεδόν κάθε μέρα.

— Μά γιατί;

— Γιατί: Είναι πολύ ενδιαφέροντα πουλιά, δε νομίζεις; Μόνο που δεν έχουν καλούς τρόπους. 'Ετσι, πηγαίνω κάθε μέρα στον κρατήρα και βάζω το κλουβί από πάνω μου για να μη με κατασπαράξουν.

— Και τί δουλειά έχεις στον κρατήρα; 'Ο Ρόξτον με κύτταξε θυμωμένος και μου απάντησε κάπως απότομα:

— Πρέπει να είναι κανείς καθηγητής για να ενδιαφέρεται για τα μυστήρια της φύσεως; Μελετώ τους περοδακτύλους. Αυτό είναι όλο!

— Δε θέλω να φανώ αδιόκριτος! είπα ευγενικά.

'Ο Ρόξτον ξανάγινε πάλι εγκάρδιος:

— 'Ω, δεν πειράζει, νεαρό μου! Θέλω να πιάσω ζωντανό ένα μικρό περοδακτύλο για να τον κάνω δώρο στον Τσάλεντζερ. 'Οχι, δε χρειάζομαι τη βοήθειά σου, θα τα καταφέρω μόνος μου. Θα επιστρέψω προτού σκοτεινιάσει. Γεια χαρά.

Μπήκε πάλι μέσα στο κλουβί του και προχώρησε στο δάσος.

'Η συμπεριφορά του λόρδου Ρόξτον μου φάνηκε παράξενη, 'Αλλ' ακόμα πιο παράξενη ήταν ή συμπεριφορά του Τσάλεντζερ. Μπορώ να σημειώσω εδώ πως οι ιθαγενείς γυναίκες τον θεωρούσαν εξαιρετικά γοητευτικό και όποτε πλησίαζε τα σπήλαια μια ομάδα κοριτσιών τον ακολουθούσαν σαν τιμητική συνοδεία. 'Ο Τσάλεντζερ κρατούσε πάντα ένα μακρύ φύλλο φοινικιάς και τις έδιωχνε σαν μύγες όποτε τολμούσαν να τον άγγιξουν.

Όσο για τον Σάμμερλντ αυτός ήταν τόσο αποροφημένος από τη μελέτη των πουλιών και των εντόμων, ώστε ήταν ανίκανος να σκεφθεί οτιδήποτε άλλο, εκτός αν τσακωνόταν με τον Τσάλεντζερ, πράγμα που συνέβαινε αρκετά συχνά.

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ: Στο επόμενο

ΜΙΑ ΘΕΩΡΙΑ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΥΣ

'Αμερικανοί ψυχολόγοι, βασιζόμενοι σε μια σειρά από ειδικά τεστ, υποστηρίζουν ότι ή διανοητική ικανότης αναπτύσσεται ως το 15ο με 16ο έτος της ηλικίας και κατόπιν σημειώνει πτώση. Μια προσεχτικώτερη όμως εξέταση των πραγμάτων αποδεικνύει ότι ή θεωρία αυτή ισχύει μόνο για τη μιά από τις κύριες φάσεις της διανοητικής ένεργειας, ενώ στις άλλες το μυαλό του ενήλικος είναι πιο δυνατό από εκείνο του νέου.

ΠΟΤΕ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΞΥΠΝΟΙ;

'Η ισχύς της ανθρώπινης διάνοιας άτονεϊ μετά το 16ο έτος της ηλικίας;

ΤΟ πιο μεγάλο «σκάνδαλο» στον τομέα των έρευνών γύρω από τα μυστικά της ανθρώπινης διάνοιας είναι ο ακόλουθος ισχυρισμός: ή διανοητική ισχύς μεγαλώνει κανονικά ως τα 15 με 16 χρόνια και κατόπιν παίρνει τον κατήφορο. 'Η σχετική καμπύλη αυτής της παρακμής είναι αποκαρδιωτικά.. κοημυστική. Βγαίνει, λοιπόν, το καταπληκτικό συμπέρασμα ότι ο άνθρωπος, μετά τα δεκάξη του χρόνια, βαδίζει προς τη βλακεία!

Οι ψυχολόγοι, που βασίζονται σε ώριμα τεστ, διατυπώνουν αυτή τη θεωρία, δεν ενδιαφέρονται καθόλου για τη φυσική αγανάκτηση που πάνει όλους τους ενήλικους, όταν την ακούνε. Και δεν δίνουν καμιά προσοχή στο επιχείρημα, ότι 'οι ενήλικες κυβερνούν την τύχη των λαών κι' ότι οι ενήλικες έδωσαν στην ανθρωπότητα τα άριστοτεμάτα της σκέψης και της τέχνης. 'Ολοι αυτοί, λοιπόν, αν υποβάλλονταν στα περίφημα τεστ, θ' αποδεικνύονταν άνοητοι;

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι ή ψυχολογική θεωρία, για την οποία μιλούμε, έχει μέσα της το στοιχείο της υπερβολής και της μονομέρειας. 'Η «καμπύλη της διανοητικής ανάπτυξης» έχει βέβαια τη βάση της. Δεν είναι καθόλου μια φαντασμοκοπία. 'Όταν τό.. γενικό επίτελειο των 'Αμερικανών ψυχολόγων, με έπι κεφαλής τον διάσημο καθηγητή Τέριμαν, συστηματοποίησε τα δεδομένα που είχαν συγκεντρωθεί από την εξέταση 1700 φυσιολογικών παιδιών. 200 συνομηλίκων τους, που άλλα ήταν καθυστερημένα διανοητικά κι' άλλα παρουσίαζαν εξαιρετική αγγίλνοια, καθώς και 400 ώριμων ατόμων, τα αποτελέσματα έπεκρίωσαν ακριβώς αυτή τη θεωρία.

Ας σπεύσουμε, όμως, να κάνουμε μια διασαφήνση, που θα καθοδηγήσει τους ψυχολόγους. Τί πράγμα «μέτρησαν» με τα τεστ οι ψυχολόγοι, όταν θέλησαν να κλείσουν σε μια φόρμουλα τη διανοητική δραστηριότητα; Οι έρευνες

αυτές αναφέρονται κυρίως στην ικανότητα του ατόμου ν' αντιμετώπιζει καινούργιες καταστάσεις και να λύνει γρήγορα τα σχετικά προβλήματα. 'Ας αναφέρουμε κάποιο παράδειγμα. Παρουσιάζουμε μπροστά στον εξέταζόμενο μια σειρά από κύβους διαφόρων χωματισμών και μια σειρά από εικόνες. 'Ο εξέταζόμενος οφείλει να αναπαραστήσει με τους κύβους τις εικόνες που έχει απέναντί του και πρέπει να το κάνει μέσα σε ώριμένο χρονικό διάστημα, που θα υπολογισθεί. Σε μια άλλη δοκιμή, του παρουσιάζουμε σχέδια προσώπων, στα οποία λείπουν λεπτομέρειες, όπως λόγου χάρι το ένα αυτί, ή μύτη κλπ. 'Ο εξέταζόμενος πρέπει να πει γρήγορα ποιά είναι ή λεπτομέρεια που λείπει. Πρόκειται, όπως είναι φανερό, για άποπτες καταστάσεις, που ο εξέταζόμενος πρέπει να αντιμετωπίσει όσο το δυνατό πιο άμεσα. Και στα άλλα τεστ που χρησιμοποιήθηκαν, βασικό γνώρισμά τους ήταν επίσης ή ανάγκη της γρήγορης αντιμετώπισης μιας καταστάσεως.

Και τώρα, στο θέμα μας. Είναι επιστημονικά σωστό να έγκολπωθούμε αυτό το κριτήριο σαν τη μοναδική βάση, σαν μια λυδία λίθο, για να καθορίσουμε τον βαθμό της διανοητικής ικανότητος; Κι' είναι επιστημονικά σωστό να το χρησιμοποιήσουμε τόσο στο νέο όσο και στον ενήλικο; 'Αν δοθεί μια λογική απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, είναι βέβαιο ότι θα διαλυθεί ή παρεξήγηση που θέλει σώνει και καλά τη διάνοια των ενήλικων κατώτερη.

Α ήταν κοινοτοπία να πούμε ότι το ώριμο άτομο διαφέρει από το νεαρό στα έξης σημεία: έχει μια πείρα της ζωής που έχει να την εκμεταλλευθεί, διακρίνεται από μια δόση δυσπιστίας προς τις καινοτομίες και νοιάζει περισσότερο ένεση μέσα στην

πειθαρχία και την οργάνωση. Αυτά όλα είναι αλήθεια. 'Οφείλουμε, όμως, να συνδέσουμε αυτές τις απόψεις ακριβώς με τη διανοητική ικανότητα, για να καθορίσουμε όχι μόνο τη διαφορά ανάμεσα στον ενήλικα και τον νέο, αλλά ακόμα και πρό πάντος για να διασαφηνίσουμε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της διανοητικής δραστηριότητας των ώριμων ατόμων.

Τι σημαίνει ή ικανότης να εκμεταλλεύεται κανείς την πείρα του παρελθόντος; Σημαίνει μια δόκιμη σειρά σπουδαίων ψυχολογικών διαδικασιών, που θα προσπαθήσουμε να τις συνοψίσουμε ως έξης. Κατά πρώτο λόγο σημαίνει ότι ο ώριμος άνθρωπος έχει την εγρήγεια να χρησιμοποιεί ένα πλούσιο όλικό αναμνήσεων, να επιλέγει ανάμεσα σ' όλους τους φαινόμενα σπουδαίες και να παραμερίζει όσες κρίνει άχρηστες. Σημαίνει, έξ' άλλου, ότι το ώριμο άτομο ξέρει να οργανώνει τα δεδομένα που έσώρησε ωφέλιμα και να τα έχει έτοιμα σαν ένα σχέδιο αναφοράς, κάθε φορά που θα του παρουσιασθεί μια κατάσταση παρόμοια κατά κάποιο τρόπο με το σχήμα αυτό που του χάρισε ή πείρα. 'Ετσι, το ώριμο άτομο, μπορεί κάθε φορά, μ' αυτόν τον παραλληλισμό, να πλαισιώνει το «καινούργιο» μέσα στο παλιό. Να γιατί το ώριμο είναι βέβαιο όταν προβαίνει σε μια απόφαση και δεν αφήνεται να παρασυρθεί από τα θέληγτρα των καινούργιων καταστάσεων. Με άλλα λόγια: ο ώριμος άνθρωπος είναι πραγματικά άγκυροβολημένος στην πείρα του παρελθόντος, αλλά αυτό δεν σημαίνει καθόλου ότι βόισκεται σε μια κατάσταση άδράνειας ή παθητικότητας. 'Αναφέρει το «καινούργιο» σ' ένα σχήμα ήδη δοκιμασμένο κι' είναι βέβαιο στην πράξη, ακριβώς γιατί ξέρει ότι ή καινούργια πείρα θα έωφεληθεί από την παλιά.

★

ΤΟ συμπέρασμα είναι απλό: τη διανοητικότητα των ενήλικων πρέπει να την καθορίσουμε με άλλο μέτρο. Δεν αρκεί να πούμε για ένα τέτοιο άτομο «έχει να εκμεταλλεύεται την πείρα του», αλλά πρέπει να προσθέσουμε ότι χωρίς ένα ιδιαίτερο τύπο διάνοιας δεν είναι δυνατό να γίνει εκμεταλλεύσιμη αυτή ή πείρα. 'Ο Γάλλος ψυχολόγος Μπινέ έλεγε ότι ή διανοητική ένεργεια περιλαμβάνει τρεις φάσεις: την αντίληψη, την εφεύρεση και την κριτική. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να προσθέσουμε ότι ή διανοητική ένεργεια του νεαρού ατόμου είναι ιδιαίτερα ισχυρή στη δεύτερη φάση, ενώ ή διανοητική ένεργεια του ενήλικος τονίζεται κυρίως στις δυο άκρες. 'Ετσι, είναι πρόδηλο, ότι ή θεωρία της «καμπύλης» αφορά μόνο αυτή τη δεύτερη φάση και κάθε άλλο παρά έχει το δικαίωμα να τοποθετεί πέρα ως πέρα τη νεανική διάνοια πιο πάνω από την ώριμη.

ANTONIO MIOTTO

Ένα από τα πιο φημισμένα δημιουργήματα της παγκόσμιας Τέχνης, άθάνατο άριστούργημα της αρχιτεκτονικής, είναι η « Παναγία των Παρισίων », ο περίφημος καθεδρικός ναός της γαλλικής πρωτεύουσας. Κορυφαίο έργο του γοτθικού ρυθμού, εξακολουθεί να εκφράζει τη μυστική πίστη και τη θρησκευτική ευλάβεια του Μεσαίωνα. Αξιοθαύμαστη στην ισορροπία, στην ένωση της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, και της ζωγραφικής, το μνημείο αυτό είναι έργο ανωνύμων καλλιτεχνών και τεχνιτών, που το ύψωσαν με μιαν ομαδική προσπάθεια. Είναι, μπορεί να πει κανένας, το δημοτικό τραγούδι του Χριστιανικού Μεσαίωνα. Γι' αυτό συγκινεί και θα συγκινεί πάντοτε την ανθρώπινη ψυχή.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Το άριστούργημα της γοτθικής τέχνης

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΤΟ καύχημα του Παρισιού, ένα από τα άριστουργήματα της γοτθικής τέχνης κι' ένα από τα λαμπρότερα πετρώδια του καλλιτεχνικού θησαυρού του δυτικού κόσμου, είναι ο περίφημος ναός της Παναγίας των Παρισίων. Και ποιος δεν ξέρει την Παναγία των Παρισίων — τουλάχιστον από το πασιγνωστό δώνυμο μισιτόρημα του Ουγκώ; Ο ναός αυτός με τη μακραίωνη ιστορία του, προκαλεί και σήμερα το θαυμασμό και μένει ένα από τα ωραιότερα μνημεία του Μεσαίωνα. Μαζί με τους καθεδρικούς ναούς της Σάρτρ, της Ρουάν, της Αμιέν, της Ρέντ και του Στρασβούργου, μαρτυρεί σε ποιο βαθμό είχαν άνθισι στη Γαλλία, στο Μεσαίωνα, η αρχιτεκτονική, η γλυπτική κι' η ζωγραφική, που ενώνονται σε ανυπέρβλητο σύνολο στα δημιουργήματα αυτά μιας εποχής, όπου ανώνυμοι τεχνίτες είχαν κάνει τη τέχνη μια ομαδική προσπάθεια.

Η Παναγία των Παρισίων ορθώνεται μέσα σ' ένα υπέροχο τοπίο, στο κέντρο σχεδόν της Σιτέ, του μικρού νησιού που σχηματίζουν οι δυο θροχίονες του Σκουάνα στο Παρίσι και όπου βρίσκονται μερικά από τα ιστορικότερα μνημεία της γαλλικής πρωτεύουσας. Είκοσι αιώνες τώρα, το σημείο αυτό είναι τόπος προσευχής: ένας γαλατορωμαϊκός ναός, μια χριστιανική βασιλική και μια ρωμανική εκκλησία υπήρχαν άλλοτε εκεί, όπου βρίσκεται σήμερα η Παναγία των Παρισίων.

Η Παναγία των Παρισίων θεμελιώθηκε από τον επίσκοπο Μωρίς ντε Συλλύ. Ο Μωρίς ήταν γιος μιας φτωχής χωρικής που μάζευε ξύλα στο δάσος και τα πουλούσε. Γεννήθηκε στο χωριό Συλλύ - σϋρ - Λουάρ και, σύμφωνα με τη συνήθεια της εποχής, πρόσθεσε το όνομα του χωριού του στο όνομα του και έγινε Μωρίς ντε Συλλύ — ο Μωρίς από το Συλλύ. Τα λαμπρά πνευματικά και ήθικα χαρίσματα του, έκαναν να τον προσέξουν οι εκκλησιαστικές Αρχές. Το 1159 διορίζεται έφημέριος του καθεδρικού ναού των Παρισίων και, τον επόμενο χρόνο, γίνεται επίσκοπος Παρισίων και μένει σ' αυτή τη θέση 36 ολόκληρα χρόνια.

Η ΠΡΩΤΗ του φροντίδα είναι ν' αντικαταστήσει το μικρό ρωμανικό ναό της Παναγίας με ένα μεγαλύτερο μνημείο. Παρά τον Άγιο Βερνάρδο, που βροντοφωνεί: «Η εκκλησία σκεπάζει με χρυσάφι τις πέτρες της κι' αφήνει γυμνά τα τέκνα της!», ο νέος επίσκοπος του Παρισιού, δραστήριος και πεισματάρης, πραγματοποιεί τα σχέδιά του. Στους πόρους της επισκοπής προσθέτονται οι συνεισφορές του βασιλιά, των ευγενών και των άστών του Παρισιού. Και ο λαός, ο ανώνυμος και ταπεινός λαός, που δεν έχει να προσφέρει χρήματα για τον καινούργιο καθεδρικό ναό της πόλης του, προσφέρει την εργασία του: τα χέρια του και το μόχθο του.

Το χτίσιμο του ναού αρχίζει το 1163 — πριν από 800 χρόνια — όταν βασίλευε στη Γαλλία ο Λουδοβίκος 7ος ο Νέος. Ο βασιλιάς Άγιος Λουδοβίκος προφθάνει να ιδεί το ναό τελειωμένο στο σύνολό του, το 1250. Οι εργασίες, όμως, συνεχίζονται ως το 1345, χωρίς να αλλοιωθεί η αρχιτεκτονική ενότητα του ναού.

Ποιός ήταν ο μεγαλοφυής αρχιτέκτονας που έκανε τα σχέδια του αθάνατου αυτού άριστουργήματος; Δεν τον

ξέρουμε. Το όνομά του δεν έχει διασωθεί. Η ιστορία δεν το αναφέρει. Ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες που υπήρξαν στη Γη, μένει ανώνυμος. Όπως μένουν ανώνυμοι και οι λαϊκοί τεχνίτες που στόλισαν την Παναγία των Παρισίων με τα αναρίθμητα γλυπτά της — έργα τέχνης που είναι το ένα ωραιότερο από το άλλο και αποτελούν ένα από τους πολυτιμότερους καλλιτεχνικούς θησαυρούς που μας κληροδότησε το παρελθόν. Δεν ξέρει κανένας τι να πρωτοθαυμάσει: τα αγάλματα που κοσμούν την πρόσοψη, τα ανάγλυφα που παριστάνουν σκηνές από την Ιερή Ιστορία, τις περίφημες «γκαργκούιγ», το διάκοσμο των τριών πυλών, τα αγάλματα και τα γλυπτά του εσωτερικού, τα έξοχα «δωτρώ» — όσα σώζονται — τους πύργους ή το βέλος που ορθώνεται στον ούρανό. Όρες ολόκληρες ο επισκέπτης μπορεί να περιεργάζεται τις λεπτομέρειες του ναού και ν' ανακαλύπτει διαρκώς και νέα θαύματα. Βρίσκεται μπροστά σ' ένα θαυμαστό ισορροπημένο σύνολο, όπου η αρχιτεκτονική, η γλυπτική, η ζωγραφική, η διακοσμητική και η τέχνη του φωτισμού προσφέρουν, τι καλύτερο μπορούν για να δημιουργήσουν ένα μνημείο που είναι μια από τις μεγαλύτερες στιγμές της ανθρώπινης δημιουργίας.

Ο ναός και η ιστορία

Η ΠΑΝΑΓΙΑ των Παρισίων είναι ο καθεδρικός ναός του Παρισιού και συνδέεται στενάτα με την ιστορία της Γαλλίας. Ωστόσο, μόνο δυο στέμεις βασιλέων έγιναν σ' αυτόν: η πρώτη ήταν του Έρρίκου δού, που ήταν μόλις 9 χρόνων. Ο Έρρίκος δος

ήταν έγγονος — από τη μητέρα του — του Καρόλου δού και συνάμα βασιλιάς της Αγγλίας. Έπειτα από έξη χρόνια, ο Κάρολος 7ος, που ή Ιωάννα Ντ' Αρκ τον έστειψε βασιλιά της Γαλλίας στη Ρέντ — στον καθεδρικό ναό της Ρέντ ήταν συνήθεια να στέφονται οι βασιλείς της Γαλλίας — διώχνει τον Έρρίκο δος και οι θάλοι της Παναγίας των Παρισίων άνηχούν από τη δοξολογία για τη νίκη του.

Η δεύτερη στέψη έγινε έπειτα από αιώνες: ήταν του Μεγάλου Ναπολέοντα, που τον έστειψε Αυτοκράτορα στην Παναγία των Παρισίων ο Πάπας Πίος 7ος το 1804. Ο περίφημος πίνακας του Νταβίντ, που βρίσκεται στο Λούβρο, εικονίζει την μεγαλοπρεπή αυτή τελετή. Μετά το χρίσμα, ο Ναπολέων, που ήταν ανυπόμονος, παραμέρισε τον Πάπα, προχώρησε στο τραπέζι όπου βρίσκονταν το αυτοκρατορικό στέμμα, το πήρε μόνος του, το έβαλε στο κεφάλι του και κατόπιν έστειψε και την Ιωσηφίνα.

Στην Παναγία των Παρισίων έγιναν πολλοί πριγκιπικοί γάμοι και άλλες τελετές που συνδέονται με την ιστορία της Γαλλίας. Ιδιαίτερον ενδιαφέρον παρουσιάζει η τελετή του γάμου του Έρρίκου της Ναβάρρας και της Μαργαρίτας του Βαλουά: ο Έρρίκος είναι διαμαρτυρόμενος (Ούγγεντος) και γι' αυτό μένει στην είσοδο του ναού, ενώ μόνη η Μαργαρίτα παρακολουθεί την τελετή (1572). Σε λίγο ο Έρρίκος της Ναβάρρας γίνεται βασιλιάς της Γαλλίας — Έρρίκος 4ος — και ασπάζεται τον καθολικισμό. Μόνον, όμως, 22 χρόνια μετά το γάμο του ξαναγυρίζει στο Παρίσι και τότε παρακολουθεί τη δοξολογία στην Παναγία των Παρισίων.

Η άναστήλωση

Ο ΧΡΟΝΟΣ είναι αμείλικτος. Η Παναγία των Παρισίων δεν κατορθώνει να ξεφύγει την επίδρασή του. Στα μέσα του 18ου αιώνα, εξάκοσια χρόνια μετά τη θεμελίωσή της, βρίσκεται σε αξιοθρήνητη κατάσταση. Κινδυνεύει να έρειπωθεί. Έρχεται έπειτα η Έπανάσταση που προκαλεί νέες ζημιές στο κτίριο. Στις αρχές του περασμένου αιώνα, επί Λουδοβίκου - Φιλίππου, ο ναός είναι έτοιμόρροπος και ο κίνδυνος της καταστροφής είναι άμεσος. Τότε το γαλλικό κράτος συγκινείται επί τέλους κι' αποφασίζει να σώσει το καλλιτεχνικό αυτό μνημείο.

Δημοσιεύεται το 1841 ένας νόμος για την άναστήλωση της Παναγίας των Παρισίων, που άνατίθεται στο διάσημο αρχιτέκτονα Βιολλέ ντε Ντύκ, και στους συνεργάτες του, ένα πολυάριθμο συνεργείο από καλλιτέχνες και τεχνίτες. Γίνεται τότε ότι περίπου είχε γίνει και στο Μεσαίωνα, όταν χτίστηκε ο περίφημος ναός: η εργασία είναι ομαδική και όλοι, καλλιτέχνες κι' ανώνυμοι τεχνίτες, συναγωνίζονται να δώσουν κάτι από την πίστη τους και από την ψυχή τους στο έργο που έπιτελούν. Οι εργασίες για την άναστήλωση γίνονται με εξαιρετική προσοχή, ώστε να μη χάσει το μνημείο την αρχική μορφή του. Προχωρούν με άργο ρυθμό και συνεχίζονται ως το 1864, επί Ναπολέοντος του Γ': κράτησαν 23 ολόκληρα χρόνια.

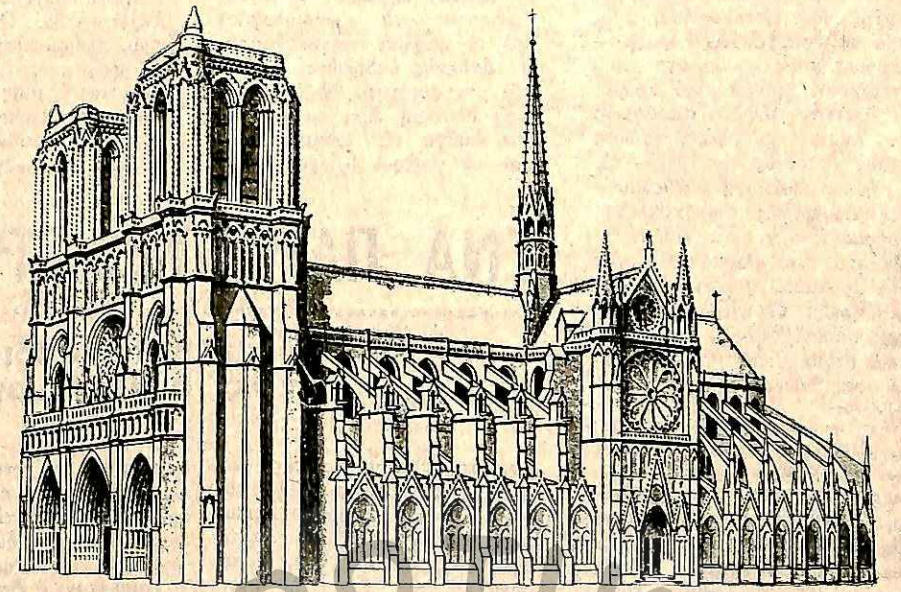
Ο κόσμος εύγνωμονεί τον Βιολλέ ντε Ντύκ που έσωσε το ανεκτίμητο αυτό

μνημείο. Πολλοί τον επαινούν που άναστήλωσε την Παναγία των Παρισίων στην αρχική της μορφή, όπως την έβλεπαν οι Παρισινοί; στον 14ο αιώνα. Άλλοι, ωστόσο, τον κατηγορούν ότι προχώρησε πιο πέρα από το ρόλο του κι' ότι δημιούργησε νέα στοιχεία, αντί να περιοριστεί, να στερεώσει, τι υπήρχε, τι σωζόταν από το ναό. Έτσι θλίβει — γράφει ο Μπαρρές — η μοίρα εκείνων που βοηθούν την όμορφιά: διατυπώνονται εναντίον τους παράπονα που θα έπρεπε να στρέφονται εναντίον της μοίρας.

Όπως κι' αν είναι, η Παναγία των Παρισίων που βλέπουμε και θαυμάζουμε σήμερα, είναι αυτή που άναστήλωθηκε από τον Βιολλέ ντε Ντύκ. Το βέλος της, μάλιστα, που σχίζει τον ούρανό, άνηκε ολόκληρο στην άναστήλωση (1858). Τα αγάλματα και τα γλυπτά, όμως, τα θαυμάσια αυτά καλ-

άμβλύνουν τη μονοτονία των μεγάλων επιφανειών.

Τα 28 αγάλματα της γλυπτοθήκης των βασιλέων παριστάνουν τους βασιλείς του Ισραήλ, τους προγόνους του Ιησού. Το δημιουργήμα αυτό του αρχιτέκτονα της Παναγίας των Παρισίων το μιμήθηκαν οι καθεδρικοί ναοί της Σάρτρ, της Αμιέν και της Ρέντ. Το 1793, οι «ξεβράκωτοι», που νόμιζαν ότι τα αγάλματα παρίσταναν βασιλείς της Γαλλίας, τα έδεσαν με σχοινιά και τα κατέβασαν. Ο Βιολλέ ντε Ντύκ τα ξανατοποθέτησε στη θέση τους. Έπάνω από τη γλυπτοθήκη των βασιλέων ύψώνονται τρία θαυμάσια αγάλματα: της Παναγίας με τον Ιησού, του Άδάμ και της Εύας. Πίσω από αυτά είναι το μεγαλύτερο κυκλωτέρως ύψωμα — η περίφημη «ρόζ» — που μοιάζει σ' α φωτοστέφανο της Παναγίας. Τα δωτρώ του είναι από τα ωραιό-

Μια γενική άποψη της Παναγίας των Παρισίων. Διακρίνονται η επιθλητική πρόσοψή της και η άριστερη πλευρά της με τα θαυμάσια άντερείσματα.

λιτεχνήματα, είναι όλα από το Μεσαίωνα.

Υπάρχουν καθεδρικοί ναοί πιο μεγάλοι από την Παναγία των Παρισίων. Άλλοι — όπως της Ρουάν και της Ρέντ — είναι περισσότερο στολισμένοι, περισσότερο δαντελωτοί. Άλλοι, όπως της Σάρτρ, έχουν ωραιότερα δωτρώ. Κανένας, όμως, δεν έχει τη θαυμαστή ισορροπία αναλογιών, την καθαρότητα γραμμών και τη λιτότητα στον πλούτο που χαρακτηρίζει το διάκοσμό της, όσο ο άριστουργηματικός αυτός καθεδρικός ναός των Παρισίων.

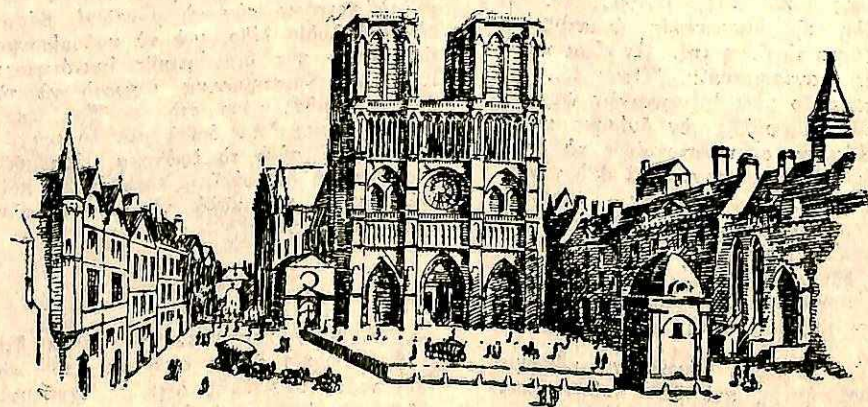
Η θαυμαστή πρόσοψη

Η μεγαλύτερη εντύπωση κάνει στο θεατή η επιθλητική πρόσοψη της Παναγίας των Παρισίων, με το τριπύλο, τη γλυπτοθήκη των βασιλέων, το μέγα κυκλωτέρως ύψωμα (ρόζ), το μεγάλο κοίλωμα και τους πύργους. Οι τρεις πύλες του τριπύλου είναι άνισες. Η μεσαία είναι πιο ψηλή και πιο πλατιά κι' η άριστερη διαφέρει από τη δεξιά: η άσυμμετρία δεν τρώμαζε τους καλλιτέχνες του Μεσαίωνα. Αντίθετα, κατέφευγαν σ' αυτή για να

τερα που υπάρχουν. Η «ρόζ» αυτή — που έχει διάμετρο 10 μέτρα — ήταν τότε που έγινε, η πιο μεγάλη που είχε αποτολμηθεί ποτέ. Το σχέδιό της που το υιοθέτησαν όλοι οι αρχιτέκτονες των γοτθικών καθεδρικών ναών, είναι τόσο τέλει, ώστε κανένα στοιχείο του δεν έχει μετακινηθεί από 700 χρόνια.

Έπάνω από τη «ρόζ» είναι η θαυμαστή μεγάλη στοά που συνδέει τις βάσεις των δυο πύργων. Οι πύργοι έχουν ύψος 69 μέτρα από την επιφάνεια του εδάφους. Άνοιγματα στενά και πολύ ψηλά (16 μ.) δίνουν στους πύργους ελαφράδα, χωρίς να θίξουν τη μεγαλοπρέπειά τους. Το αρχικό σχέδιο θα προέβλεπε πιθανάτατα βέλη επάνω στους πύργους. Η πρόσση, όμως, είναι τόσο ωραία στη σημερινή μορφή της, ώστε ούτε ο Μεσαίωνας, ούτε η άναστήλωση δε θέλησαν να την αλλάξουν. Στο Μεσαίωνα, ωστόσο, η όψη του τριπύλου ήταν ολότελα διαφορετική παρά σήμερα: τα αγάλματα ήταν χρωματιστά και ξεχώριζαν σε χρυσό φόντο. Οι τρεις πύλες έχουν θυρόφυλλα στολισμένα με ζωγραφίες από σφυρηλατημένο σίδηρο: είναι οι ωραιότερες

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

Η Παναγία των Παρισίων και η πλατεία της, όπως ήταν το 1650. (Σχίσμα της εποχής).

Μ' ένα χιλιοστό του γραμμαρίου αυτού του νέου φαρμάκου, αναμνήσεις και παραισθήσεις συνωστίζονται στον ψυχικό μας κόσμο... Ξεχασμένα γεγονότα της παιδικής ηλικίας ή άκομα και των νηπιακών χρόνων, ξεπηδάνε ολοζώντανα στην όδόν της μνήμης... Αυτό το δρασικώτερο από τα χημικά παρασκευάσματα που υπάρχουν σήμερα στον κόσμο αποδείχθηκε εξαιρετικό θεραπευτικό, έσο σε πολλές περιπτώσεις ψυχικών παθήσεων.

ΤΟΝ περασμένο 'Ιούλιο, δυο 'Αμερικανοί έπιστημονες, οι δρες 'Αρθουρ Τσάντλερ και Μόρτιμερ Χάρτμαν, του Ψυχιατρικού 'Ινστιτούτου του Μπέδερλ Χιλς, άνεκοίνωσαν, σε μία έπιστημονική πραγματεία, τ' άποτελέσματα της πειραματικής έφαρμογής του «Ντελσίν», ενός από τα δρασικώτερα φαρμακευτικά παρασκευάσματα που έπάρχουν σήμερα στον κόσμο. Πρόκειται για ένα παράγωγο του λυσεργικού οξέος, γνωστό στους χημικούς ως LSD—25.

Η άνακοίνωση έπιβεβαιώνει τις φήμες που κυκλοφορούσαν από χρόνια για τις ιδιότητες του φαρμάκου αυτού που προκαλεί όραματα και παραισθήσεις. Το φάρμακο άλλωστε άποδείχθηκε άποτελεσματικό θεραπευτικό μέσο σε πολλές περιπτώσεις ψυχικών παθήσεων.

Άκόμα κι' ένα χιλιοστό του γραμμαρίου έχει έπιδράσεις έκπληκτικές. 'Ο άσθενής όνειρεται με άνοιχτά τα μάτια, βλέπει παράξενες όψεις — δράκους που πετάνε φωτιές άπ' το στόμα τους, δαίμονες, σατύρους, άλλόκοτα τέρατα. Βλέπουν άκόμα και μεγαλειώδεις ιστορικές σκηνές — τον Μωϋσή έπικεφαλής της 'Εξόδου των 'Ιουδαίων, τη σταύρωση του Χριστού! Σε μερικές περιπτώσεις προκαλούνται άκατάχατες έρωτικές παρορμήσεις ή, αντίθετα, δξύτατη ψυχική κατάπτωση και τάσεις αυτοκαταστροφής.

Προκαλώντας τεχνητές παραισθήσεις στους ψυχοπαθείς, οι δρες Τσάντλερ και Χάρτμαν προσπαθούν να εισδύσουν στα βάθη του ύπνου ανθρώπου. 'Αλλ' έννοείται ότι το LSD—25 χρησιμοποιείται παράλληλα με τις κλασικές μεθόδους ψυχοθεραπείας.

★

ΟΑΣΘΕΝΗΣ, άφου άναπαυθεί έπί μερικές ώρες παίρνει μία δόση LSD—25, διαλυμένου στο νερό ή υπό μορφήν ένέσσεως. Κατόπιν ξεπλώνει σ' ένα νιβάκι σκεπάζοντας τα μάτια του μ' ένα μαύρο πανί. 'Η άμεση έπίδραση του φαρμά-

κου διαρκεί έξη ώρες, άλλ' οι άντιδράσεις του εξακολουθούν να γίνονται αισθητές έπί πολλές ώρες άργότερα, κάποτε έπί μέρες.

Μιά ώρα μετά τη χορήγηση του φαρμάκου (άλλά σε μερικές περιπτώσεις άρκοϋν 15 λεπτά) αρχίζουν να εκδηλώνονται τα φυσιολογικά και τα ψυχικά συμπτώματα. 'Ο άσθενής εκδηλώνει άνησυχία, νευρικότητα, έξθροότητα. Στη δεύτερη ώρα εμφανίζονται εκείνα τα συμπτώματα που οι γιατροί θεωρούν ως

λοζώντανα στη όδόν της μνήμης.

★

ΕΧΟΤΝ σημειωθεί έκπληκτικές περιπτώσεις άναξωγογήσεως της μνήμης υπό την έπίδραση του LSD — 25. 'Ο δρ Σάντισον, που πειραματίστηκε μ' αυτό το φάρμακο, άναφέρει την περίπτωση μίας γυναίκας 29 έτών που ξαναγύρισε προσωρινά στη νηπιακή ηλικία. 'Ενοίχθη τα ρούχα της πελώ-

Η μυστηριώδης αυτή ουσία μόνο κατά τα τελευταία χρόνια έχει άρχισει να δοκιμάζεται συστηματικά από τους γιατρούς στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, την 'Αγγλία, τον Καναδά, τη Γαλλία, την 'Ιταλία, την 'Ελβετία, τη Γερμανία. Κανείς δέν ξέρει άκόμα πώς έπενεργεί το φάρμακο στον όργανισμό, άλλ' οι γιατροί συμφωνούν ότι τ' άποτελέσματά του είναι έντυ ποιακά.

'Ανακαλύφθηκε σχεδόν τυχαία, στις 16 'Απριλίου 1943, από τον δρ Χόφμαν, έναν Έλβετο χημικό. 'Ο Χόφμαν πειραματιζόταν με το λυσεργικό δξυ που βγαίνει από την έρυσίδη της σικάλεως. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια χρησιμοποιούσαν την οδία αυτή ως αίμοστατικό ή ως φάρμακο κατά της λαχυνάς ή μικρανίας. 'Ο Χόφμαν προσέθεσε στο λυσεργικό δξυ μία διεθυλαμινική ουσία έλπίζον-

ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

**ΟΙ έκπληκτικές ιδιότητες του LSD-25
έ νός δαυματοουργού φαρμάκου.**

τυπικές άντιδράσεις της ατεχνικής ψυχώσεως. 'Η έπαφή με τον έξω κόσμο περιορίζεται, ο άσθενής γίνεται άδιάφορος, οι ιδέες του είναι συγκεχυμένες, έχει την έντύπωση ότι κάτι παράξενο του συμβαίνει, άλλά δέν ξέρει τί ακριβώς. Νομίζει ότι τα μέλη του έχουν άλλαξει σχήμα, ή ότι έχουν τελείως ξεαφανισθεί. Συγχρόνως άποντά έπαφή με άλλα, βαθύτερα στρώματα του ψυχικού του κόσμου και δίνει περισσότερη προσοχή στα συναισθήματά του και στις άντιδράσεις του ύπνου. 'Αλλ' ή έπικοινωνία με τον έξω κόσμο, τον κόσμο των αισθήσεων, γίνεται όλο και πιο δύσκολη.

Οι χειρονομίες, το γέλιο, το κλάμα, γίνονται άκατάχατα. 'Από δώ και πέρα, ο άσθενής όνειρεται ξύπνιος. Τα άντικείμενα του ωματίου παίρνουν παράξενες μορφές. Οι εικόνες περνούν μπροστά στα μάτια του άσθενούς σαν τρις διάστατο φιλμ και μπορεί να είναι καθαρά φανταστικές, ή να είναι ζωηρές άναμνήσεις περιστατικών άπωμένων στο ύπνου. 'Αναμνήσεις και παραισθήσεις συνωστίζονται στον ψυχικό του κόσμο. Ξεχασμένα γεγονότα της παιδικής ηλικίας ή άκόμα και των νηπιακών χρόνων, ξεπηδάνε ο-

ρια, σά να ήταν κοριτσάκι πέντε χρόνων που είχε ντυθεί τα φορέματα της μαμάς του. Ξαφνικά, το δωμάτιο άλλαξε μορφή και της φάνηκε ότι βρισκόταν σ' έναν κήπο γεμάτο δέντρα και λουλούδια και ξανάξερσε μία θλιβερή περιπέτεια μ' ένα άνδρα που είχε άσελήγηση έπάνω της και τη φοβόρισε ότι θα τη σκοτώσει αν άπεκάλυπτε την αλήθεια. 'Επί είκοσι χρόνια το κοριτσάκι είχε θάψει αυτή τη φορικαστική περιπέτεια στο ύπνου. 'Επεί χροόνια το κοριτσάκι είχε θάψει αυτή τη φορικαστική περιπέτεια στο ύπνου. 'Επεί χροόνια το κοριτσάκι είχε θάψει αυτή τη φορικαστική περιπέτεια στο ύπνου.

Στις παραισθήσεις και τις όψεις που προκαλούνται από το LSD—25, πολύ συχνά εμφανίζονται μυθολογικά και θρησκευτικά σύμβολα, τα όποια κατά τη θεωρία του Κάρολ Γιούγκ, άποτελούν μέρος του συλλογικού ύπνου. 'Αντικειμενικά είναι ότι τα διά σύμβολα εμφανίζονται σε ανθρώπους μεγάλης μορφώσεως ή άγράμματους, δύσπιστους ή έπιστους, έξυπνους ή άφελείς.

τας να παραγάγει μία δρασικώτερη μορφή του φαρμάκου. 'Ετσι, δημιούργησε το LSD—25, άλλά χωρίς να ήπτευεται τις έκπληκτικές του ιδιότητες. Σ' ένα από τα πειράματά του, ο Χόφμαν αισθάνθηκε μία έλαφρά χαλάδα. Ξάπλωσε σ' ένα νιβάκι για να ξεκουρασθεί — και άρχισε να βλέπει όραματα με άνοιχτά τα μάτια. Κατάλαβε τότε πώς ή αιτία ήταν το φάρμακο με το όποιο πειραματιζόταν. Την άλλη μέρα ήπιε 250 μικρογραμμία (χιλιοστά του γραμμαρίου), μία δόση άσημαντη για όποιον άδύνατο άλλη ουσία, άλλά υπερβολική για το δρασικώτατο LSD—25. 'Ο Χόφμαν παρή λίγο να πεθάνει, άλλ' έπειτα άπ' αυτό το πείραμα δέν ύπηρεξε καμμία άμφιβολία πώς ένα καινούργιο φάρμακο με άνυπολόγιστες δυνατότητες είχε προστεθεί στο όπλοστάσιο της ψυχιατρικής. Φυσικά, το LSD — 25 δέν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε μορφή ψυχικής παθήσεως — ή υπερβολική δρασικότης του είναι ένα εμπόδιο — άλλ' άποδείχθηκε άποτελεσματικό σε όρισμένες περιπτώσεις που θεωρούνται άνίστατες με τις κλασικές μεθόδους.

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

Μουσικέν Ρούζ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο 'Ανρϋ Τουλούς Λωτρέκ έπιβάλλεται στον κόσμο της τέχνης με τη νέα πνοή της τεχνικής που παρουσιάζει στα ζωγραφικά του έργα. 'Η έπιτυχία που είχε ένα σκίτσο του, που δημοσιεύθηκε στο ξώφυλλο ενός μουσικού κομματιού της μόδας, τον έκανε διάσημο. 'Εγκατεστημένος όριστικά στη Μονμάρτη ζει την ιδιόρρυθμη ζωή του, ζωγραφίζοντας εικόνες της ζωής ή πίνοντας στο καμπαρέ Μουλέν Ρούζ όπου περνά ώρες άξέχαστες κουβεντιάζοντας με φίλους, ζωγράφους, κριτικούς της τέχνης και γυναίκες που πουλάνε ήδονή.

Στην έπιπόλεια αυτή ζωή που ρίχθηκε με πάθος, προσπαθεί να λησμονήσει τον πόνο των παραμορφωμένων ποδιών του και τη φοβερή του άσκημία.

190ν

ΟΣΟ να φτάσει στο λουτρό, όλα ήταν ήσυχια. 'Εκείνη είχε ξαπλώσει ήδονικά στη μπανιέρα.

— 'Είν' έντάξει. Τόβιαξα. Το ξέρεις πώς πρώτη φορά πλένομαι έτσι, στα σωστά;

Τά ξανθά της μαλλιά, καρφωμένα διαστικά σ' ένα χαλαρό κότσο της έδιναν ένα ύφος πικάντικο. Τα μικρά γυαλιότρά της στηθάκια μοιάζανε παρθενικά. Φαινότανε σά δεκαεξάχρονη παιδούλα. 'Εμεινε ξαφνιασμένος άπ' την αδόρητη χάρη των κινήσεών της.

Με δυσκολία άποτράβηξε το βλέμμα από πάνω της.

Μιά νύχτα.. Μιά μονάχα νύχτα μαζί της, με τα νευρώδη πόδια της, τα όγχα χείλη της.. 'Οχι. 'Ηταν κακή, επικίνδυνη... Μά πώς θα μπορούσε νάναι κακή; Για κύττα την. 'Ενα δεκαεξάχρονο χαμίνι... 'Ισως να ύπηρεξε άκόμη λίγη φρεσκάδα στην ψυχή της, λίγη κρυμμένη τρυφερότητα...

— Ξέρω, γιατί δέ μου μίλησες για το μάνιο σου. 'Επειδή δέν ήθελες να το χρησιμοποιήσω. Δέν σ' άρέσω. Όλη την ώρα μου μίληγες τις φωνές. Κι' όμως σου φέρθηκε έντάξει, ή; Κράτησα το λόγο μου, πέματα; Καλ ή μού πεις, πώς δέ σου γουστάρω. 'Αν δέν φόραγες έτούτα τα ματογυάλια, θάχες ώραία μάτια.

— Καλ ή σημασία έχει αν μου άρέσεις ή όχι. Σ' έβγαλα από ένα μπελά, κοιμήθηκες σ' ένα κρεβάτι, πήρες το μπάνιο σου. Αυτό δέν ήθελες; 'Αντε τώρα, ντύσου και παράτα με.

'Εκείνη ξαναβούτηξε νοχηλικά στο ξεστό νερό.

— Σά θές, μπορώ να σου ξανάρω ά πόψε. Θα σου φερθώ και πάλι τσίφτικα. 'Ο πειρασμός.. Νάτος πάλι σίγουρος, πνιγερός. ... Στην 'Εδέμ, το φίδι έτσι θα

μιλούσε, με τέτοια άπαλή, άκόλαστη φωνή.

— Πές της όχι, πές της όχι! του φώναξε μία κρυφή φωνούλα μέσα του. Αυτή θέλει μονάχα το έργαστήρι σου, το μάνιο, τα λεφτά σου... 'Αλλά μιά άλλη φωνή τούλεγε: Μιά νύχτα άκόμη.. Μόνο μιά νύχτα...

— Όπως σε βολεύει. 'Εμένα δέ με νοιάζει.

Μιά φλογίτσα ξεπήδησε στα μάτια της.

— Δέ μούπες ούτε πώς σε λένε. 'Εμένα Μαρί με λένε. 'Εσένα;

— 'Ανρϋ.

— Όμορφο όνομα. Δό μου την πετσέτα, 'Ανρϋ.

★

ΗΜΑΡΙ θα ξαναρχότανε! Είχε φύγει δέκα λεπτά πρωτότερα λέγοντας, «στις έφτά». 'Οχι δέ θα το ξεχάσω. Καλ θα δεις...

Μαρί — τί άπλό, όμορφο όνομα! Θα δεινούσανε μαζί. Του τώχε ύποσχεθεί Θα τρώγανε οι δυο τους στο σούντιο, σαν έραστές. 'Ενα νόστιμο δείπνο με έκλεκτο κρασί. Σαμπάνια; Γιατί όχι; 'Η σαμπάνια δά της έφερενε κέφι. Καλ λίγα λουλούδια. 'Ετσι εκείνη θάβλεπε τη διαφορά ανάμεσα σ' έναν κύριο και σ' αυτούς τους ρουφιάνους που είχε γνωρίσει ίσαμε τώρα.

Το κακόμιορο το κορίτσι του είχαν φερθεί τόσο άσχημα. Ξεπαγιασμένη, πεινασμένη, τρομαγμένη. Γι' αυτό είχε γίνει σκληρή. 'Ακόμη και τα σκυλιά άγριεύουνε, όταν τα δένουν. Καλωσύνη, αυτό χειρίζετο ο κόσμος. Λίγη καλωσύνη. Κι' αυτός θα της την πρόσφερε, θα την έκανε να λησμονήσει τις παγερές νύχτες, την άστυνομία, τον καλλιτέχνη που ζωγράφιζε παιδά κι' ύλους τους άλλους...

Παράξενο, τόσο άσχημα μπορεί να κρίνει κανείς τους άνθρώπους! Την είχε νομίζει έγωίστρια, χαζή, ένω δέν ήταν. 'Ηταν βέβαια άμύρφη, άλλά άμύρφητος γεννιότανε όλος ο κόσμος. Στο βάθος της θα είχε καλή καρδιά.

Λίγη ώρα, άφου της είχε δώσει την πετσέτα, άρχισε ν' άλλαξει γνώμη γι' αυτήν. Με χαριτωμένες κινήσεις είχε πηδήξει έξω άπ' τη μπανιέρα, σκουπίστηκε κι' άρχισε γυμνή άκόμη, να χτενίζει τα μαλλιά της, φωναχώντας σαν κίσσα. Είχε έξαιρετικό ταλέντο μίμου. Στιρίζοντας μία χτένα στο πανωχέλι της, έλεγε. «'Εμμαι ο Πατού, του 'Αστυνομικού τμήματος. Στο είδος της δουλειάς μας δέν φοράμε στολές». 'Εκείνος χαμογελούσε. Τη φώναζε Μαρί, ταραγμένος στο πλησίασμα της σάρκας της, στην ήρεμη άφέλεια καθώς έβαφε τα χείλη της, και περνούσε τα φρόδια της μ' ένα χαμμένο σπρίτο. Μή φορώντας παρά την κλύόττα της είχε βάλει τον μογιατισμένο σκούφο στο ξανθό της κεφάλι, κάνοντας γκομιάτσες στον καθρέφτη. 'Ηταν άνόητο. 'Ηταν γοητευτικό.

— 'Απόψε, σά θα γυρνούσε, θα φορούσε ένα καινούργιο πουσάκι. 'Ω, δέν ήταν εύκολο το να την πείσει να πάρει τα λεφτά. «Σου είπα, θα με χαροσύνα στα τζάμπα, πέματα; Τελικά παραδέχτηκε πώς το πουσάκι και τα έσώροχά της ήταν χάλια. 'Αλλάξανε μερικά έρωτιάκια άστείακια, ανάμεσα σ' ένα γέλιο, σ' ένα φιλί. 'Όταν πήρε τα λεφτά τάχασε. «'Εκατό φράγκα!...» Κακόμιορο κορίτσι, ή ζωή είχε φανεί τότο σκληρή γι' αυτήν. Δέν είχε γνωρίσει παρά πίκρες. 'Εκείνος όμως θα τάλλοζε δλ' αυτά...

— Μπονζούρ, κύριε Τουλούς. Τί σύμπτωση! Κι' εγώ λογάριζα να σάς έπισκεφτόμουν για λίγο!

— 'Ηταν ο Πατού, ο ίδιος Πατού που μιά νύχτα πρωτότερα είχε στραμπουλήξει το μπράτσο της Μαρίας, κάννοντάς την να ξεφωνίσει άπ' τον πόνο. 'Η έγκαρδιότητα του έδειχνε άρκετά αδόρητη, άλλά κάτι έκρυβε ή ξαφνική ευράνισή του. Σύμπτωση μα το Θεό!

— Καλ για ποιά πέμα με θέλτε; Καλ πάλι το πρόσχαρο χαμόγελο.

— 'Ω, τίποτε, κύριε Τουλούς, τίποτε άπολύτως. Πηγαίνετε για φαί; Σας πειράζει να σάς συνοδέψω για ένα ποτί;

Καθήσανε σ' ένα μαρμάρινο τραπεζάκι.

— Τό ξέρετε, κύριε Λωτρέκ, πως χτές το θράδυ μου άρπάξατε ένα σπουδαίο κομμάσι άπ' τα χέρια μου; Με είχατε για λίγο ξεγελάσει. Μά όταν άμακρονθήκαμε μαζί με τη ντάμα σας, μήκα σε σκέψατε «Πατού, φίλε μου, είπα μέσα μου, αυτός ο κύριος 'Τουλούς είναι τετραπέρατος. Σου την έσκέπτε». Τό λοιπόν, είσαστε νέος και ήθελα να σάς δώσω μία συμβουλή. Δέ ύπηρεπε να το κάνετε αυτό. Στ' αλήθεια. Δέ με νοιάζει που με κοροιδεύατε, το ξέρω πώς ή Μαρί δέ βρισκότανε μαζί σας, άλλά...

— Πώς το ξέρετε τ' όνομά της; 'Απ' το πρόσωπο του Πατού πέρασε ένα σγκαταβατικό χαμόγελο. «'Εχουμε τις πληροφορίες μας. Θα σάς πω άργότερα πώς έμαθα τ' όνομά της. Για την ώρα ήθελα να σάς προειδοποιήσω, μή τύχει και μπλεχτείτε μαζί της. Δέν είναι σού, πιστέψτε με. Είναι ένα σάπιο μίλο. Τό ξέρω πώς χτές θράδυ κοιμήθηκε μαζί σας. Αυτό δέν βλάπτει. Μήν την κρατήσετε όμως. Διόχτε την με τις κλωτσιές.

— Πώς το ξέρετε, πώς χτές έμεινε μαζί μου;

— Πώς; Σας άπολούθησα, άπλοδοτα. 'Ε, καλ δέν είναι κι' έγκλημα να δώ πλαγιανά κανείς με μία κοπέλλα, κι' μάλιστα όμορφή σαν αυτήν. 'Αλλά...

Τό χαμόγελο έσβωσε άπ' το πρόσωπό του.

— Δέν — τη — θέλω — στην — περιοχή — μου — δέν έχει καρτέλλα. Είναι μιά αλήτισσα. Μπορεί νάναι γρή, μπορεί κι' όχι. Πρέπει να πει...

χουμε. Γι' αυτό πληρωνόμαστε. Διώχτε την, κύριε Τουλούζ. Κι' αν δε θέλει να φύγει, μηνύστε μου. Έγώ θα την α- νυάλω. Έχω δεί εκατοντάδες από δαυ- τες. Γεννιούνται σε τρώγλες. Βυζαίνουν την άμαρτία μαζί με το γάλα της μάνας τους. Μεγαλώνουν στα σοκάκια. Όταν γίνουν πέντε χρόνων, οι γονιοί τους τις στέλνουν στη ζητιανιά. Στα δώδεκα δι- ιουν το κορμί τους για πέντε πεντάρες.

Στα δεκαπέντε παίρνουν τους δρόμους. Δε θέλουν, όμως, να δηλωθούν για πόρνες στη 'Ασφάλεια και να πάρουν καρτέλλα, γιατί φοβούνται να ξεετάζον- ται απ' το γιατρό του Σαίν — Λαζάρ, δυο φορές το μήνα. Έξέ άλλου, το θε- ωρούν έξυπνάδα το να μάς ξεγλυστράνε.

Ο 'Ανυό παρατηρούσε την άκρη του τσιγάρου του.

— Φαίνεται να γυροδίζει πολλή για κα' κοπέλλα που είδες μια στιγμή, στα σκοτεινά. Τό σκέφτηκες, πώς θα μιο- ρούσε να παρεξηγηθείς;

Τα μάτια του αστυνομικού γυάλισαν γελαστά.

— "Όχι αυτή τη φορά, κύριε Του- λούζ, όχι! Την ξέρω καλά έστειτη την κο- πέλλα. Μοια είναι, από πού είναι, όλα. Ουμώσατε που σταματήσατε κάτω απ' το φανάρι και σās ζήτησε τσιγάρο; Έσεις δεν με είδατε, αλλά εγώ βρισκόμουν α- λί- γα μέτρα πιο πίσω σας. Σαν έσκυψε ν' ανάψει το τσιγάρο της, την κύτταξα κα- λά και την αναγνώρισα.

Καταχάρηκε με την ξαφνιασμένη έκ- φραση του 'Ανυό. Ξαναβλέπεις από πού εί- πα, αν;

— Δέχεται Μαρί Φουρνούζ Σωλή. Γεννήθηκε στην οδό Μουφταρ μες τα κρασοπουλιά. Ο πατέρας της ήταν ένας μεθύστακας. Η μάνα της σ'α νιάτα της γυροούσε στους δρόμους. Η μεγαλύτερη αδελφή της Μαρί, η Ρόζα τώσασε σ'α δεκάξη της χρόνια και πήγε στη συνοί- κια Σεμπαστοπόλ, όπου βρισκόμουν α- ένα διάστημα. Η Μαρί ήθελε και τη συνάντη- σε δυο χρόνια αργότερα. Εκεί απόχτησε ένα αγαπητικό, κάποιον μασκαρά που λε- γότανε Μπεμπέρ. Τό λοιπόν, είχε ξετρελ- λαθεί με λόγου του. Έτρεχε ξωπίσω του, του τριβότανε, του αγόραζε ποτά και παμάδες. Τέλεια κατσικά σ' όργασμό. Μια μέρα την έδιωξε.

Ο 'Ανυό εξακολουθούσε νάχει το βλέμ- μα καρφωμένο στην άκρη του τσιγάρου. Γιατί άραγε πονούσε ακούγοντας τον Πα- τού να λέει αυτά τα πράγματα. Εκείνος τώερε, πώς ήτανε μια αλήτσο. Τώρα μάθαινε πώς είχε το πατροπαράδοτο πα- ρελθόν της πόρνης. Γιατί, λοιπόν, πο- νούσε μαθαίνοντας πώς είχε αγαπήσει ε- τοιχόν τον Μπεμπέρ. "Ωστε, λοιπόν, εί- χε κι' αυτή καρδιά, μπορούσε να έρωτευ- θεί... Καί φυσικά θα διάλεγε κανένα χυ- δαίο χτήνος. Δεν είχε έλπίσει, πώς θα τον αγαπούσε αυτόν...

— Καί γιατί την έδιωξε; ρώτησε πα- σχίζοντας να δειχτεί μονάχα περιεργός.

— Γιατί,

Ο Πατού έμπηξε τα γέλια..

— Γιατί δεν τούφεργε λεφτά, φυσικά.

Ήταν πολύ νέα. Μόλις δεκαεφτά χρόνων. Καί πολύ έρωτευμένη για να είναι καλή πουλαδίτσα. Δεν είχε το νού- της στη δουλειά. Ήθελε να κρέμεται πάνω του, αντί να ψάχνει για πελάτες. Τελικά, ο Μπεμπέρ έχασε την υπομονή του και την έδιωξε. Αυτό έγινε πριν δυο

χρόνια κι' ίσως, σ'α μεταξύ, νάβαλε λίγο μυαλό. 'Αλλά αμφιβάλλω. Πάντως δεν ξαναγύρισε στη συνοίκια Σεμπα- στοπόλ. Δεν τη θέλω όμως έδω.

— Σās εθαριστώ για όσα μου είπατε. Συμφωνώ μαζί σας και λυπούμαι που σās κοροΐδεμα χτες τό θράδυ. Μακάρι να την είχατε στείλει σ'α Σαίν — Λαζάρ. "Αν μπορώ να σās ξεπληρώσω για την ενό- χληση που σās προκαλέσα, θα χαρώ πολ- λύ.

— 'Από καιρό ήθελα ένα πορτραίτο της κορούλας μου. Τώρα πρόκειται να παν- τρευτεί, κι' αν είχα το πορτραίτο της, θα τό κρεμούσα πάνω απ' το τζάκι μου. Θα μου κρατούσε συντροφιά.

Αλήθεια ή ζωή είναι γεμάτη ειρωνεία. Ένας άνθρωπος σ'α ραγίζει την καρδιά με τ'α λόγια που σου λέει. Έγραφε λοιπόν, πώς σ'α πορτραίτο της κόρης του.

— Φέρετε την σ'α εργαστήρι μου, νατε θέλετε.

Όταν τό θράδυ γύρισε πάλι ξανά σ'α σπίτι του, παρατήρησε πώς ή μαν- τάνι Λουμπέ είχε ετοιμάσει τό δειπνο. Μια μουκαλά με σαμπάνια κρύωνε σ' ένα δοχείο. Λουλούδια σπάλιζαν τό δάξο. Τό δωμάτιο ήταν καθαρό, ή σόμπα αναμμέ- νη τό κρεβάτι στρωμένο.

Καλά, λοιπόν, αύριο θα τό ξεγνοούσε όλα. 'Απόψε, ύστερα απ' τό δειπνο θα- διωχνε τη Μαρί... Ο Πατού είχε δικιο. Ήταν ένα σάπιο μύλο.

ΚΤΤΑ! Έκείνη σπινάται στην πόρ- τα, ντυμένη μ' ένα φτηνό, μαύρο δε- λουδένιο φόρεμα.

— Αληθινόν βελούδο! 'Ορατό, έτσι; Προχώρησε στην κάμαρα.

Ήταν σχεδόν μεσάνυχτα. Για πέντε ολόκληρες ώρες καθότανε κουλουριασμέ- νος στην άκρη του ντιβανιού, με μια μουκαλά κονιάκ, άφουγκράζοντας κάθε θόρυβο, νοιώθοντας την καρδιά του ν' ά- ναπηδαίε κάθε φορά που άκουγε θήματα σ'α σκάλες, ώργισμένος απ' την άπογο- ήτευσή του. Τό δωρομήλυκο, τό άθλιο βρωμοθήλυκο. Δε θα ξαναρχότανε! Πώς θα γελούσε μαζί με τό Μπεμπέρ για τόν στραβοκάνη νάνο. Γιατί θαχε σίγουρα τρέξει σ'α πομαδισμένο της αγαπητικό και θα τούχε δώσει τό εκατόφραγκο που της είχε δώσει αυτός ο παλαβός, ο σακά- της...

Την κυτούσε, πολύ ώργισμένος, πολ- λή κουρασμένος, πολύ εύτυχιμένος για να μιλήσει. Είχε ξανάρθει...

— Τί έπαθες; Είσ' ανήμπορος; Για- τί δε λές τίποτε; Δε σ'α γουστάρει τό φουστάνι μου; Τό βοηγήα φτηνό από μια φίλη μου. Πλέρωσα για τούτο πενήν- τα φράγκα. Αληθινόν βελούδο. Για πιά- στο.

— Πενήντα φράγκα γι' αυτό τό βε- λούδο; Δεν θα πλήρωσες ούτε δέκα φράγκα! 'Αλλά δε με νοιάζει. Τί λές για τό δειπνο μας; Νόμισα πώς εθαχό- σουν σ'α εφτά.

— Δέκα φράγκα! Πολλά που ξέρεις για τό φουστάνι! Σ' ένα φουστάνι εί- ναι τό ύφασμα που λογαριάζεται. Αγ- γιχτο. Σφιχτήκε επάνω του. Πιάστο! Δες, αν μπορείς να τό πάρεις με δέκα φράγκα.

Έκείνος την έσπρωξε. Η κοπέλλα έ-

πесе πίσω σ'α ντιβάνι, κι' αυτός μάντε- ψε τό ξάφνιασμά της για τό δύναμη τών χειρών του.

Αξάφνα, πόθησε νάτανε μόνος, να κοι- μηθεί, να μην την ξαναδεί ποτέ. Κι' α- τή νάφευγε με τις ψευτιές της, την τραχεία της φωνή και τό φτηνό της φο- ρεμα.

— Καλά, καλά, έγεννε κουρασμένος. Ναί, είναι αληθινόν βελούδο και πλήρωσες γι' αυτό πενήντα φράγκα. Είσαι καλή κο- πέλλα και χάρηκα που ξανάρθες. 'Αλλά σκέφτηκα, πώς θάτανε καλύτερα για σένα.

— Έπειδής δεν μπόρεσα να ρθώ σ'α φαί. Κι' εγώ που έλεγα, πώς θα χαϊρό- σουνα να μ' έβλεπες με τό καινούργιο μου φουστάνι. Περίπατα έλο τό από- γεμα για να έρω τη φίληνά μου, που θα με έδινε σ'α πό. Μετά, πήγα να δω την αδερφή μου. Κι' ήτανε ανήμ- πορη. Μ' ήθελε να μείνω, με τις εικα...

— "Ω, σταμάτα τις ψευτιές! Δε με νοιάζει. Δεν δίνω πενήντα για τό δειπνο, ούτε για τό φουστάνι σου, τη φίλη σου, την αδελφή σου. Δε με παρατάς; Είμαι κουρασμένος. Θάθελα να κοιμηθώ. Έ- λα, πάρε αυτό..

Έκείνη τύλιξε τό μπράτσο της γύρω σ'α λαιμό του. Ένοιωθε τό στήθη της, τη λυγρή της μεσούλα.

— Μα είν' αλήθεια, σ' όρκίζομαι! Τά χείλη της χαϊδέψανε τό αυτί του. Σου λέω, πώς ήταν άρωστη. Αφού της έ- δωκα και τό λατά για τό φουστάνι τό γιγντό. Αλλά είπα, πώς σ'α ξανάρ- θες. Ύψματα;

Πάσχισε μάταια ν' άπελευθερωθεί. Ναί, ναί, τραύλιζε. Χάρηκα για τό φουστάνι, αλλά σ'α παρακαλώ...

Οι διαμαρτυρίες του σόβσανε στη μα- γεία του φιλιού της. Ένοιωσε και πά- λι τη γλωσσότα της, την απαλάδα τών μηνών της. Έκλεισε τα μάτια.

Όλη τη νύχτα αγωνιζότανε ενάντια σ' αυτήν και σ'α τον εαυτό του. Πότε με ώργισμένες διαταγές, άλλοτε με παρακλητικό κλαυθμό, τελικά μ' έ- να μπερδεμένο, νυσταγμένο μουρμού- ρισμα. Έκείνη, όμως, δεν άκουγε. Τού επέβαλλε τη γύμνια της, έρεθίζοντας τόν αίσθησισμό του με έπνοήσεις της προσ- τυχίας της.

— Σου γουστάρω, έ; Σου γουστάρω πολύ, έ; Τό βλέπω. Με βρίσκεις καλή, έ- ται; Χάρηκες που ξανάρθες. Δε θες να σου φύγω, με θέλεις να μείνω, έτσι;

Έπεσαν άποκαμακμένοι, με τα πόδια μπλεγμένα, τα χείλη ένωμένα, τα μαλλιά της που λάμπανε σ'α κίτρινο μετάξι σ'α τον άμο του.

Τά χαράματα ξύπνησε για μια σι- γμή και την κύτταξε με μισόκλειστα μά-τια.

Ανώφελο, ήταν ανώφελο... Δεν τον ένοιωζε για όσα είχε πεί ο Πατού, για ό- τι σκεφτότανε ή μαντάνι Λουμπέ, για ό- τι είχε ύποσχεθεί σ'α τον εαυτό του, για ό- τι ήτανε αυτή. Τίποτε δεν είχε σημα- σία παρ'α μονάχα που εκείνη βρισκότανε έδω, κουρνιασμένη επάνω του. Πού μπορούσε να νοιώσει τη θερμή πίεση τού κορμιού της, μπορούσε να τη χαϊδέψει, να την κάνει όπως ήθελε... Καί ότι ά- πόψε θα γινότανε και πάλι δική του..

Τά μάτια του κλείσανε. Ο άγώνας μέσα του είχε έξατμισθεί. Τόν σέπασε μια γαλήνη, ή γαλήνη τού νικημένου.

★

ΕΚΕΙΝΗ έγκαταστάθηκε έδω. Τό λουτρό του γέμισε με τα ύπαρ- χοντά της. Τη χτένα, τις φουρκέ- τες, τό ψαλίδι που κατσάρωνε τα μα- λιά της. Μεταχειριζότανε τις βούρτσες του, τό ακριβό του σαπούνι. Αυτός συνή- θισε σ'α μικροχυδαίότητες της συγκα- τοίκου του: πετσέτες πασαλειμμένες κραγιό νια, τσαλακωμένες κάλτσες σ'α πάτωμα, τό βήμα της κοπέλας, άσπρόχρωνα πε- τσέματα σ'α έπιπλα.

Τ' αγαπούσε όλα.

Για πρώτη φορά σ'α ζωή του μοι- ραζότανε τα ιδιαίτερα μικρά γυναικεία μυστικά. Την παρακολουθούσε να λούζε- ται, να φιασιδώνεται, να κατσαρώνει τα μαλλιά της. Ήταν σ'α μια δεύτερη κα- τάχτηση. Δεν μαθαίνεις καλά μια γυ- ναίκα παρ'α αφού την δεις να κάνει την τουαλέτα της.

Για πρώτη φορά είχε έρωμένη. "Όχι, όχι ακριβώς.

— "Αν με θες να σου ξανάρθω, το- τες να με πλερώσεις, τού είπε ένα πρωί.

Έκείνος ένοιωσε πώς ήταν μονάχα ή κοπέλλα της πόρνης. Τό κορμί της έ- τρεπε τό έρωσισμό της.

Μπορούσε να τό νοικιάσει για μιαν- ώρα, ή για μια νύχτα, αλλά ποτέ δεν θα τό χαϊρότανε τζάμπα.

— Καί σ'α με θες για όλη τη νύχτα, πρέπει τότες να με πλερώσεις δέκα φράγ- κα.

Όταν της είπε, πώς ήθελε να την κρατήσει και τη μέρα, τόν κύτταξε δύσ- πιστα. Τί να την κάνει; Κανείς δεν της ζήτησε τέτοιο πράμα άλλοτε. "Ε, καλά, μια και τόθελε...

— Τότες πρέπει να μου πλερώσεις πεν- τε φράγκα παραπάνω. Ήταν έτοιμη για παζαρέματα, αλλά ξαφνιασθηκε σ'α τον εκείνος τό δέχτηκε, δίχως κουβέντα.. Θα πρέπει νάται παραλής..

Η δεύτερη άπογοήτευσή του έφτασε λι- γες μέρες αργότερα. Είχε έλπίσει να την έπιδείξει σ'α τους φίλους του! Καφενείου, για να χαρεί τη ζήλεια τους! Εκείνη έ- σβυσε τις ψευδαισθήσεις του.

— Δε θέλω να γνωρίσω κανένα φίλο σου. Τί ανάγκη έχω ν' άκούω ένα σωρό μπούδες για πράματα που δεν ξέρω;

Ανακάλυψε έπίσης πώς δεν είχε καμ- μια φιλοδοξία, ούτε όρεξη να καλυτε- ρώνει τόν εαυτό της. Τό όνειρο κάθε κοκοτίσας να βρεί κάποιον «πλούσιο» κύ- ριο, δεν της πέρασε ποτέ απ' τό νού. Προερχότανε απ' τις τρώγλες, και δεν είχε κανέναν πόθο ν' άπελευθερωθεί απ' αυτές. Ο 'Ανυό κατάλαβε πώς θαπρεπε να τη δειχτεί με τούς όρους της ή να τη χάσει. Δεν θ' άλλαζε τις συνήθειές της για τό χατήρι του. "Αν την ήθελε να μείνει, θάτανε αναγκασμένος ν' άλ- λάξει τις δικές του.

Αυτό έκανε.

ΣΤΟ ΕΠΙΟΜΕΝΟ: Η συνέχεια

Η ΚΑΤΑΓΚΑ

Τό «γεωλογικό σκάνδαλο» της φύσεως με τα πλουσιώτερα κοιτάσματα της Γής: ούράνιο, χαλκός, ψευδάργυρος, κοβάλτιο, μόλυβδος, σίδηρος, άργυρος, χρυσός, κάδμιο, κ.λ.π.

ΤΑ γεγονότα τού Κογκό θέ- τουν σ'α κίνδυνο την Ειρήνη τού κόσμου. Οί μεγάλες δυνά- μεις άγωνίζονται με κάθε μέσο για να εξαπλώσουν μια «πει- ροχή σ'α νεοσύστατο κράτος που μέχρι χτες άκόμα ήταν ά- ποικία τών Βέλγων. 'Αλλά τό μήλο της έριδος δεν είναι τό Κο- γκό σ'α σύνολό του, αλλά μια από τις βξή επαρχίες που τό ά- ποτελούν, ή Κατάγκα, που θέλει ν' άποσχισθεί από τό υπόλοιπο κράτος. Καί τό ενδιαφέρον της 'Ανατολής και της Δύσεως για την πρωτόγονη αυτή επαρχία της κεντρικής 'Αφρικής δεν εί- ναι μόνο πολιτικό, ή «επιρροή» τού έθνός ή τού άλλου συναπι- σμού δεν είναι άπλώς ζήτημα γο- ήτρου. 'Υπάρχει πολύ «ψαχνό» στην Κατάγκα όπως θα ίδούμε άμέσως πιο κάτω.

Η Κατάγκα είναι ή πιο έ- τεταμένη επαρχία τού παλιού Βελγικού Κογκό. Καλύπτει μίαν έκταση 496.965 τ. χιλιομέτρων, δσα περίπου και ή Γαλλία, ή πε- ρίπου τέσσερις φορές σ'α την 'Ελλάδα.

★ 'Αλλ' ή πυκνότητα τού πλη- θυσμού της δεν υπερβαίνει τούς 3,35 κατοίκους κατ'α τ.χ. Στους 1.665.000 κατοίκους της περι- λαμβάνονται 34.000 Εύρωπαίοι (που έφυγαν σχεδόν όλοι μετά τα πρόσφατα γεγονότα).

★ Χάρη σ'α μεγάλο ύψος, ιδιαίτερα σ'α νότιες περιοχές, τό κλίμα της Κατάγκα, έπρό και δροσερό, είναι ιδέως για τούς λευκούς άποίκους.

★ Ο πλούτος της Κατάγκα βρίσκει σ'α τό υπέδαφός της. 'Υ- πάρχουν τόση καταπληκτική άφθο- νία απ' όλα τα είδη τών όρυ- κτών, ώστε οί γεωγράφοι χαρά- κτηρίσαν την περιοχή ως αλη- θινό «γεωλογικό σκάνδαλο» της φύσεως. Μπορούμε ν' αναφέρουμε μεταξύ άλλων, τα κοιτάσματα χαλκού, ψευδάργυρου, κοβαλί- ου, μόλυβδου, σίδηρου, άργύρου, κασσιτέρου, τατάλλου, θηρυλλίου, χρυσού, κάδμίου, ραδίου, βισμού- θίου, νιοβίου. Καμιά χώρα τού κόσμου δεν είναι τόσο σκανδα- λωδώς εύνοημένη από τη φύση σ'α όρυκτά πλούτο.

★ Τό 1906 ιδρύθηκε ή Μεταλ- λευτική Ένωση της Άνω Κα- τάγκα για την άξιοποίηση της πρωτόγονης αυτής περιοχής. Η εταιρία είναι σήμερα μια από τις έκατό ισχυρότερες εταιρίες τού κόσμου. Η εκχώρησή της περιλαμβάνει 20.000 τ. χιλόμε- τρα και θα έκπνεύσει τό 1990.

★ Τό 1906 ιδρύθηκε ή Μεταλ- λευτική Ένωση της Άνω Κα- τάγκα για την άξιοποίηση της πρωτόγονης αυτής περιοχής. Η εταιρία είναι σήμερα μια από τις έκατό ισχυρότερες εταιρίες τού κόσμου. Η εκχώρησή της περιλαμβάνει 20.000 τ. χιλόμε- τρα και θα έκπνεύσει τό 1990.

★ Ο χαλκός είναι τόσο άφθο- νος στην Κατάγκα, ώστε τα ό-ρυχεία είναι υπαίθρια, χωρίς ύ- πόγειες στοές. Η περίφημη «Κόππερμπελ» (αλέδα τού χαλ- κού) εκτείνεται σε μήκος 300 χιλιομέτρων, πέρα κ'α στην επιφάνεια τού εδάφους.

★ Η εκμετάλλευση τού χαλκού της Κατάγκα έχει άρχισει από τό 12ο αιώνα. Από τις άρχες τού περασμένου αιώνα οί 'Αρα- βες και οί Πορτογάλοι γνώριζαν την ύπαρξη τού Κόππερμπελ. 'Αλλά τό μετάλλευμα είναι τόσο άφθονο ώστε δεν πρόκειται να εξαπληθεί ούτε σε χίλια χρόνια.

★ Ο χαλκός ραφινάρεται επί τόπου και άποστέλλεται σ'α Βέλγιο. Τό 1955 ή έτησία πα- ραγωγή ήταν 235.000 τόνοι.

★ Τό ραφινάρισμα τού χαλκού είναι σ'α πόλη της Κατάγκα. Τό 1955 ή έτησία παραγωγή ήταν 235.000 τόνοι. Η Κατάγκα παράγει 7.000 τόννους κοβαλτίου τό χρόνο (70% της παγκόσμιας πα- ραγωγής) που εξαγονται σχεδόν άποκλειστικά σ'α τις Ηνωμένες Πολιτείες.

★ Η ζώνη τού κασιτέρου εκ- τείνεται σ'α εκατοντάδες χιλόμε- τρα από τα νοτιοδυτικά πρós τα βορειοανατολικά. Τό μεγαλύ- τερο μέρος τού μεταλλεύματος στέλνεται σ'α Βέλγιο.

★ Σ'α Σινγκολόμπου, 25 χι- λόμετρα δυτικά της Ζαντοτβίλλ, υπάρχουν τα περίφημα όρυχεία τού ραδίου και τού ουρανίου. Μέ- χρι πριν απ' τόν πόλεμο τό Κο- γκό παρήγε περισσότερο ούράνιο και ράδιο απ' όλες τις χώρες τού κόσμου. Σήμερα, ή έπεξεργασία γίνεται επί τόπου και τό σύνολο σχεδόν της παραγωγής εξαγεται σ'α τις Ηνωμένες Πολιτείες και την 'Αγγλία.

★ Χρυσάφι και άσημι βγαίνει σ'α βορειοδυτικές περιοχές της Κατάγκα και κοντά στην Άμπερτβίλλ υπάρχουν κοιτάσματα άνθρακος (όχι εξαιρετικής ποιό- τητος).

★ Κυριώτερες πόλεις της Κα- τάγκα είναι ή 'Ελισάβετβίλλ (185.000 κάτοικοι εκ τών όποί- ων οί 14.000 λευκοί) και ή Ζαν- τοτβίλλ (78.000 κάτοικοι).

★ Αυτές οί λίγες οικονομικές φύσεως πληροφορίες δείχνουν πό- ση σημασία έχει ή Κατάγκα για τό Κογκό, αλλά και για τις με- γάλες δυνάμεις. Τό Κογκό είναι ζήτημα αν μπορεί να υπάρξει ως κράτος αν άποσχισθεί ή Κατά- γκα.

Κάθε φθινόπωρο, εκατομμύρια χέλια ξεκινάνε από τα γλυκά νερά της Εύρώπης και κατευθύνονται προς τον ώκεανό. Ξέρουν πολύ καλά πού πηγαίνουν: κολυμπάνε αποφασιστικά προς την καρδιά του Βόρειου Ατλαντικού, όπου βρίσκεται η Γη της Επαγγελίας — η πατρίδα και το νεκροταφείο των χελιών. Εκεί γεννήθηκαν πριν από δεκαπέντε χρόνια, εκεί δ' όποθέσουν τ' αυγά τους, εκεί δα πεθάνουν. Άλλ' όσπου νά φτάσουν ως εκεί, πόσες μυθιστορηματικές περιπέτειες!

Ιστορία ενός χελιού

Οι μυθιστορηματικές περιπέτειες ενός από τα πιο παράξενα πλάσματα της φύσεως

ΜΙΑ νύχτα του φθινοπώρου το καλοθεμένο χέλι αναδύθηκε άργά και με άπειρες προφυλάξεις από τα νερά του τέλματος... Ένα χέλι στη στεριά; Νά κάτι πολύ παράξενο, άβυσσοι όντι το χέλι είναι κι αυτό ένα ψάρι και ότι τα ψάρια ποτέ δέν βγαίνουν από το ύγρό τους στοιχείο... Καί όμως, για μιá φορά στη ζωή του, το χέλι θα επιτρέψει στόν έαυτό του ένα μικρό περίπατο έξω άπ' το νερό. Γλυστράει σαν έχιόνα στη χορταριασμένη όχθη και, άργά στην άρχή, κατόπιν αποφασιστικά, με γρήγορες συσπάσεις του φιδίσου κορμιού του, θα προχωρήσει στο κάθυγρο από την πρωινή πάχνη λειβάδι...

Δέν έχει ποτέ ξαναβγει από το νερό και όμως φαίνεται σά νά ξέρει το δρόμο. Κατευθύνεται ίσα προς το γεωτονικό βάλτο, πού απέχει μερικές εκατοντάδες μέτρα, και θα σπεύσει να χωθεί στο νερό προτού ξημερώσει. Έκεί θα περάσει την ημέρα του, μακριά από τ' αδιάκοπα βλέμματα, μέσα στη λάσπη του βυθού ή ανάμεσα στα ύδροχαρή φυτά. Μόλις βραδυάσει θα ξαναπαρέι το δρόμο προς τον πλησιέστερο βάλτο. Από βάλτο σε βάλτο, από τέλμα σε τέλμα, από λίμνη σε λίμνη, το χέλι θα φτάσει κάποτε σ' ένα ρυάκι. Δέν έχει πιά παρά ν' ακολουθήσει το ρεύμα για νά βγει σ' ένα μικρό ποτάμι, κι άπ' το μικρό ποτάμι σ' ένα μεγαλύτερο πού χύνεται στη θάλασσα.

Αυτό το ταξίδι μπορεί νά κρατήσει μήνες. Το χέλι ξεκίνησε στις άρχες του φθινοπώρου, αλλά δέν θα φτάσει στις έκβολές του ποταμού παρά στα τέλη του χειμώνα ή τις άρχές της άνοιξης.

Άλλά προς τα πού ταξιδεύει με τόση επιμονή, με τόσο πείσμα; Πού θέλει νά καταλήξει; Το χέλι ξέρει πολύ καλά πού πηγαίνει. Μόλις βγει στην άνοιχτή θάλασσα, θα κολυπήσει κατ' ευθείαν προς τη θάλασσα των Σαργασσών, στην καρδιά του βόρειου Ατλαντικού, ανάμεσα στη θάλασσα των Αντιλλών και τις Αζόρες, κάπου μεταξύ του 20ου και του 40ου βορείου πλάτους. Η θάλασσα των Σαργασσών είναι ή πατρίδα του, εκεί γεννήθηκε πριν από δεκαπέντε ή είκοσι χρόνια, εκεί θα πάει νά γεννήσει τ' αυγά του για πρώτη και τελευταία φορά στη ζωή του. Έκεί, τέλος, θα πεθάνει, γιατί το ταξίδι του είναι χωρίς επιστροφή. Παράξενη ιστορία!

ΠΡΟΤΟΤ ξεκινάει για το μεγάλο ταξίδι, το χέλι ζούσε στο γλυκό νερό μιας λίμνης, ενός έλους, ενός βάλτου, χιλιόμετρα μακριά άπ' τη θάλασσα. Το κορμί του ήταν πρασινοκίτρινο, είχε περίπου το χρώμα του βούρκου, πού ανασκάλενε για νά βρεί την τροφή του, τα σκουλήκια και τ' άλλα μικρά πλάσματα του νερού. Άλλά, λίγον καιρό προτού ξεκινήσει για τον ώκεανό, το δέρμα του άρχισε νά μεταβάλλεται: Η κοιλιά του έγινε άργυρόλευκη, τα πλευρά και ή πλάτη του πήραν μιάν άποχρωση μπρούτζινη με ποφυρές ανταύγειες. Τα μάτια του, άλλοτε μικρά σαν χάνδρες, έχουν τώρα υπέροχτα διευρυνθεί. Οι ψαράδες μιλάνε για «κίτρινα χέλια» και για «λευκά χέλια», νομίζοντας πως έχουν νά κάνουν με δυό διαφορετικά είδη. Άλλά πρόκειται για το ίδιο χέλι, πού σε λίγες εβδομάδες γυύθηκε τη στολή του μοιραίου ταξιδιού, του ταξιδιού χωρίς επιστροφή.

Έκτος από τη στολή του ταξιδιού, και οι άλλες προετοιμασίες του είναι πολύ παράδοξες: Το ταξίδι θα είναι δύσκολο,

κοπιαστικό, γεμάτο κινδύνους, και το χέλι μας θα έχει τόσες σκοτούρες στο μικρό του κεφάλι, όστε ή ανάγκη της τροφής θα πρέπει νά πάραμερισθεί.

Έτσι, λίγο προτού ξεκινήσει, το χέλι πήρε την ήρωική απόφαση.. νά μήν ξαναφάει! Το στομάχι του έχει άτροφήσει, ό πρωτότος έχει κλείσει για πάντα, ό πεπτικός του σωλήνας έγινε.. άδιέξοδο! Η βιολογική αυτή άναπροσαρμογή ήταν άπαραίτητη, γιατί το χέλι θα περάσει από πολλές άφιλόξενες περιοχές κι' εκτός αυτού, ή ζωή του δέν έχει πιά παρά ένα μοναδικό σκοπό: πώς νά φτάσει το γρηγορότερο στη θάλασσα των Σαργασσών, πού βρίσκεται χιλιόμετρα πέρα από τη λίμνη όπου έζησε τα δεκαπέντε ή είκοσι χρόνια της ζωής του.

(ΣΗΜ. «Κόσμος»: Έδώ κι' ένα χρόνο άκόμη, αυτή ή θεωρία για το μεγάλο ταξίδι των χελιών της Εύρώπης προς τη θάλασσα των Σαργασσών ήταν γενικώς άποδεκτή. Σήμερα άμφισβητείται. Σ' ένα προσεχές τεύχος ελπίζουμε νά κάθουμε μιá σύντομη άνασκόπηση του ζωολογικού αυτού προβλήματος).

Η μεγάλη έξοδος

ΓΙΑ νά φτάσει ως τις έκβολές του ποταμού, θα πρέπει νά ξεφύγει από πολλές παγίδες. Οι άνθρωποι, πολυμήχανοι και μοχθηροί καταστροφείς της φύσεως, έχουν παρατηρήσει ότι σε ώρισμένες εποχές — φθινόπωρο και χειμώνα — αναρίθμητες λεγώνες χελιών κατεβαίνουν στα ρεύματα των πο-

ταμών και κατευθύνονται προς τη θάλασσα. Οι ψαράδες δέ χάνουν την ευκαιρία ν' αλλώσουν τα δίχτυα τους. Σε πολλές χώρες έχουν οργανώσει ένα σατανικό σύστημα διωρύγων πού καταλήγουν στο άδιέξοδο μιας δεξαμενής. Τα χέλια ξεγελιούνται και συσσωρεύονται εκεί σε τόσο πυκνά πλήθη, όστε τα ψαρεύουν με τούς κουβάδες. Έτσι, εκατομμύρια χέλια δέ φτάνουν ποτέ στη θάλασσα.

Άλλ' ή στρατιά πού ξεκινάει κάθε φθινόπωρο άπ' όλα τα σημεία της Εύρώπης άριθμεί πολλά δισεκατομμύρια χελιών. Μ' όλη του την πονηρία ό άνθρωπος δέν καταφέρει νά τα πιάσει όλα. Πολλά θα ξεγλυστρήσουν από τις παγίδες και θα διαλέξουν τόν καλό δρόμο, το δρόμο προς τη θάλασσα.

Στα ύφάλιμα νερά του Δέλτα, εκεί πού το ποτάμι συναντάει τη θάλασσα, μιá σύντομη άναπροσαρμογή της συνθέσεως του αίματος θα επιτρέψει στο χέλι νά περάσει από το γλυκό στο άμυρο νερό χωρίς άπνευσταίο. Μπροστά του άνοίγεται τώρα ή άπεραντασύνη του ώκεανού. Η Μεγάλη Έξοδος των χελιών μπαίνει στη δεύτερη φάση της.

Προβλήματα δρομολογίου δέν πρόκειται ν' αντιμετώπισει το χέλι. Ξέρει το δρόμο. Είναι ό δρόμος πού έχει ακολουθήσει (προς την αντίθετη κατεύθυνση) πριν από δεκαπέντε χρόνια, τόν καιρό πού ήταν ακόμα ένα σκουληκάκι μήκους μερικών εκατοστών. Άλλ' εκείνη την εποχή ταξίδευε με το πάσσο του, χρειάσθηκε χρόνια για νά διασχίσει τόν Ατλαντικό. Τώρα θα πρέπει νά κολυπήσει πιο γρήγορα, πού πιο γρήγορα — ή φύση προστάζει, το μέλλον της ράτσας διακυβεύεται..

Γιατί πρέπει νά τονίσουμε ότι το χέλι μας ποτέ δέ σκέφθηκε νά γεννήσει τ' αυγά του σε μιá λίμνη ή σ' ένα ποτάμι της Εύρώπης. Μάταια οι επιστήμονες άνασκάλεψαν το βούρκο των βάτων για ν' άνακαλύψουν έστω κι' ένα αυγό χελιού. Τέτοιο πράγμα δέν όπηχε. Τα χέλια δέ ζευγαρώνονται και δέν γεννάνε στην Εύρωπη. Έπ' αιώνες το πρόβλημα της γεννήσεως των χελιών έμενε άλυτο και, για νά δώσουν μιάν εξήγηση σ' αυτό το μυστήριο, οι παλιοί ζωολόγοι μίλούσαν σοβαρά για «αυθόρμητη γέννηση» από τη λάσπη. Άλλοι δέν έδίσταζαν νά ισχυρισθούν ότι τα χέλια ζευγαρώνονται με τα φιδιά, και στην άρχαία γλώσσα πίστευαν ότι τα χέλια γεννιούνται... από τη χαιτη των αλόγων πού έρχονται νά πιούν νερό στο ποτάμι!

Πρός τη θάλασσα Σαργασσών

ΣΤΟ μεταξύ, το χέλι αδιάφορο για την ανθρώπινη περιέργεια, κολυμπάει, προς αυτό το μακρινό στόχο στη μέση του ώκεανού. Αναρίθμητοι κίνδυνοι караδοκούν, ή θάλασσα είναι γεμάτη πεινασμένα, πανίσχυρα κι' εφελύχτα τέρατα. Δεκαπέντε χρόνια ήρεμης, ασάλευτης ζωής στις λίμνες και τα τέλματα της Εύρώπης πρέπει νά πληρωθούν μ' αυτό το εφιαλτικό ταξίδι... Άλλ' αξίζει τόν κόπο: Στο τέμα υπάρχει ή γη της Επαγγελίας, ή μυστηριώδης αυτή θάλασσα των Σαργασσών πού άσκει άκατανίκητη έλξη στα χέλια της Εύρώπης και της Αμερικής, αυτός ό μαγνητικός πόλος προς τόν όποιο κατευθύνονται αυτή τη στιγμή δισεκατομμύρια άρσενικά και θηλυκά χέλια πού ξεκίνησαν από αναρίθμητους όρλόντες.

Η θάλασσα των Σαργασσών... Το χέλι κολυμπάει άσταμάτητα, επί εβδομάδες, επί μήνες — όχι λιγώτερος από έφτά μήνες, βεβαιώνουν οι Ιχθυόλογοι. Άλλά τί ακριβώς είναι ή θάλασσα των Σαργασσών;

Ένα δάσος από φύκια

ΦΑΝΤΑΣΘΗΤΕ ένα δάσος άπέραντο από φύκια, πανύψηλα σαν τα ψηλότερα δέντρα της στεριάς, πού καλύπτει μιá έπιφάνεια κάπου τριάντα φορές μεγαλύτερη από την Ελλάδα.. Σ' αυτή την τεράστια έπιφάνεια πού όνομάζεται θάλασσα των Σαργασσών έχει άναπτυχθεί ένα «θαλάσσιο λειβάδι» με πράσινες ή κίτρινες άποχρώσεις, πού πε-

κατευθύνονται όλοταχώς οι μυριάδες των χελιών. Το καθένα ταξιδεύει για λογαριασμό του, δέν πάνε ποτέ κοπαδιαστά. Καί μιá ώραία μέρα, τα χέλια φτάνουν επί τέλους στην «πατρίδα» τους, στη θερμή θάλασσα όπου γεννήθηκαν και όπου πρόκειται νά πεθάνουν.

Έρωσ και θάνατος

ΧΙΛΙΑ μέτρα κάτω από τόν επιπλέοντα φυτικό τάπητα πού καλύπτει τη θάλασσα των Σαργασσών, άπειρα πλήθη χελιών έχουν τώρα συγκετρωθεί. Έχουν φθάσει άπ' όλα τα ποτάμια της Εύρώπης και της Αμερικής. Τα χέλια των δυό κόσμων — και των

Χέλι σε ώριμη ηλικία. Οι λευκές κλωστές δίπλα του είναι νεαρά χέλια. Δέν έχουν άποκτήσει ακόμα χρώμα και το κορμί τους είναι σχεδόν διαφανές.

ρισφίγγεται από κυκλικά ρεύματα. Ένα είδος φυτικού τάπητος πού επιπλέει στο νερό — κάτι μοναδικό στόν κόσμο για την πυκνότητα και την όμοιόγένειά του.

Κάτω άπ' αυτά τα φύκια πού αιώρουνται στο νερό, υπάρχουν τ' άβυσσάλες βάθη του ώκεανού, 4000 μέτρα κατά μέσον όρο. Ο πυθμένας αλλακώνεται από δεκατέσσερις ανεξάρτητες χαράδρες βαθύτερες από 5.500 μέτρα. Η ώκεάνια χαράδα του Πορτορίκο, με 8.500 μέτρα βάθος, έχει το ρεκόρ του Ατλαντικού.

Το νερό είναι χλιαρό — ποτέ λιγώτερο από 18 βαθμούς — και ή θερμοκρασία είνουε την ανάπτυξη της θάλασσας χλωρίδας. Τα σύννεφα σπάνια σκιάζουν το αλωρούμενο λειβάδι και ισχυρός άνεμος δέ φυσάει σχεδόν ποτέ.

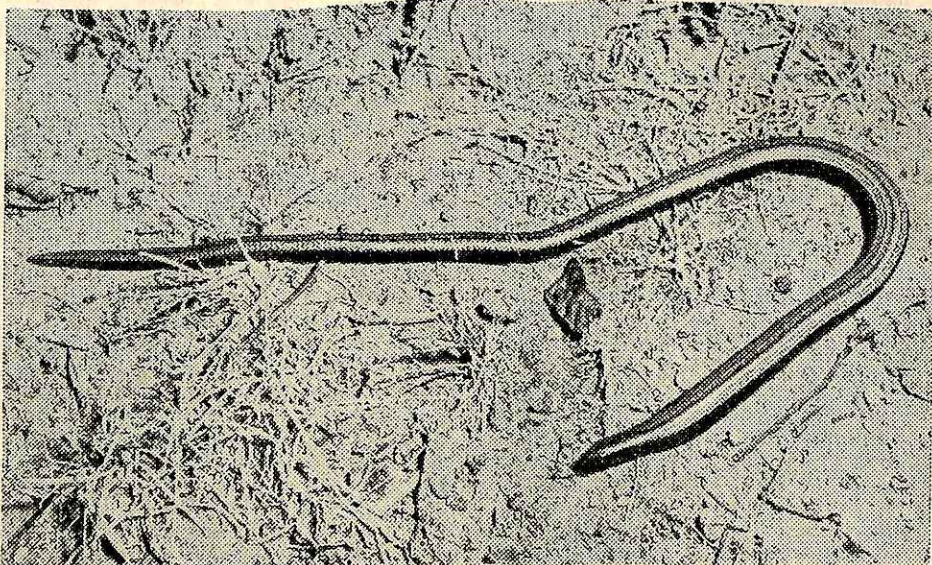
Έννοείται, ότι σ' ένα τέτοιο περιβάλλον βρίσκουν τα ψάρια, τα μαλάκια και κάθε μορφή θαλασσινής ζωής. Είναι ένας ύδροχαρής παράδεισος, προφυλαγμένος από το κύρο, χωρίς άπότομες μεταπτώσεις θερμοκρασίας, με ήρεμα, σχεδόν άποτελεσματόμενα νερά. Καί όπάρχει άφθονη τροφή για όλα τα ύδρόβια πλάσματα.

Έτσι, λοιπόν, στα τέλη του χειμώνα ή τις άρχές της άνοιξης, προς αυτή τη θάλασσα των Σαργασσών (στην πορτογαλική, «σαργκάσσον» — θρύο, φύκι)

δυό φύλων — θα συναντηθούν εκεί μ' ένα μοναδικό σκοπό: την άναπαραγωγή. Τα χέλια είναι άμέτρητα, άλλ' ύπάρχει χώρος για όλα. Σ' αυτή τη διεθνή... γκαρσονιέρα διαθέτουν για τούς έρωτές τους πέντε ή έξη εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιά μέτρα σε πολλούς όρόφους. Τα θηλυκά γεννάνε τ' αυγά τους, τ' άρσενικά τα γονιμοποιούν εύσυνείδητα — δέν ύπάρχει πρόβλημα άνεργίας στη θάλασσα των Σαργασσών.

Άλλά το κοπιαστικό ταξίδι, ή παρατεταμένη νηστεία και οι όρμώδεις έρωτες έχουν εξαντλήσει τα χέλια. Από τη στιγμή πού θα εκτελέσουν τόν προορισμό τους, άποσύρονται από την κυκλοφορία. Δέ θα τα συναντήσουμε πιά ποτέ, ούτε στη θάλασσα, ούτε στο γλυκό νερό. Πεθαίνουν. Άλλά τί σημασία έχει; Τ' αυγά γονιμοποιήθηκαν, θα σκάσουν — και δισεκατομμύρια νεαρά χέλια θα ξεπεταχθούν από μέσα. Ο βιολογικός κύκλος θα συνεχισθεί. Αυτός είναι ό νόμος της φύσεως.

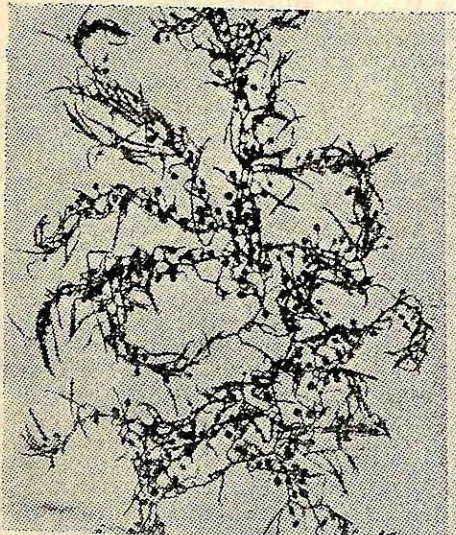
Αυτά τα μικροσκοπικά αυγά πού θα εξασφαλίσουν τη διαίωνιση του είδους, γεννήθηκαν σε βάθος περίπου χιλίων μέτρων. Τώρα θ' άρχίσουν ν' άνεβαίνουν σιγά — σιγά προς την έπιφάνεια, ενώ συγχρόνως άναπτύσσονται κανονικά. Σ' εκατό μέτρα κάτω από την έπιφάνεια θα σταματήσουν — ή ύδροστατική τους ρύθμιση είναι άξιοθαύμαστη — και,

Το χέλι μοιάζει με φίδι, άλλ' είναι ψάρι πού κατατάσσεται στην τάξη των «άπόδων μαλακοπερυγίων» (της συστάδος των όστεακύνθων). Υπάρχει κι' ένα άλλο ζώο πού μοιάζει με φίδι, ενώ είναι... σούρα. Πρόκειται για τόν τυφλίνο ή σκίγγο (auéuis fragilis) πού βλέπουμε σ' αυτή τη φωτογραφία. Παρά την τρομερή του έμφάνιση, ό σκίγκος είναι τελείως άκίνδυνος.

στη ζεστή εποχή, θα σκάσουν. Τα μικρά χέλια δεν είναι παρά σκουληχάκια μήκους τεσσάρων χιλιοστών το πολύ. Είναι όλα «όρφανα» και θα πρέπει να επιζητήσουν χωρίς καμιά προστασία. Αυτά τα σκουληχάκια, σε λίγα χρόνια, θα είναι καλοθρεμμένα χέλια που θα ζουν στα γλυκά νερά της Ευρώπης και της Αμερικής. 'Αλλ' όσπου να φτάσουν ως εκεί, πόσες περιπέτειες!

*Ας τα παρακολουθήσουμε λίγο από κοντά, γιατί αξίζει τον κόπο.

Το πιό διαδεδομένο από τα διάφορα είδη φυκιών που υπάρχουν στη θάλασσα των Σαργασσών είναι το «σαργκάσσουμ νάταν», που αναπτύσσεται σε μήκος πολλών δεκάδων μέτρων. Άνωτέρω, δυο ποικιλίες του «σαργκάσσουμ».

Το πιό διαδεδομένο από τα διάφορα είδη φυκιών που υπάρχουν στη θάλασσα των Σαργασσών είναι το «σαργκάσσουμ νάταν», που αναπτύσσεται σε μήκος πολλών δεκάδων μέτρων. Άνωτέρω, δυο ποικιλίες του «σαργκάσσουμ».

Το μικρό χέλι έχει μια παράξενη μορφή, δε μοιάζει καθόλου με τους γονείς του. Φαίνεται σ' ένα φύλλο λ. τιγς που καταλήγει σ' ένα μικροσκοπικό κεφάλι. Μ' αυτή τη μορφή το μικρό χέλι θα διασχίσει τον άπειρο — αντίθετα προς την κατεύθυνση που ακολουθήσει η μητέρα του — από τη θάλασσα των Σαργασσών προς τις ευρωπαϊκές ή τις αμερικανικές ακτές.

Το ταξίδι θα κρατήσει δυόμισι, τρία, τριάντα χρόνια. 'Αλλά δε θα χρειαστεί καμιά προσπάθεια. Το μικρό χέλι δεν έχει παρά ν' ανέβει στο... λεωφορείο της γαμψής του 'Ατλαντικής. Το λεωφορείο λέγεται Γκόλφ Στρίμ, ρεύμα του κόλπου. Σ' αυτό το επιφανειακό ρεύμα, που κυλάει σαν άπειρο ποτάμι από τον Κόλπο του Μεξικού ως τις ακτές της Ευρώπης, βρίθουν οι άπειροι ξωντανοί οργανισμοί. Τα πάντα, λοιπόν, προμηθύνονται ορδίνια για το μικρό μας χέλι: άδωπη μεταφορά, κεντρική δέσμευση, γενύματα δωρεάν — το λεωφορείο του 'Ατλαντικού έχει όλες τις ανέσεις.

Φυσικά, με το ίδιο λεωφορείο δεκατομύρια δεκατομμυρίων μικρά χέλια συνταξιδεύουν από τον Νέο Κόσμο στον Παλιό. Και συχνά η απερισκεψία τους προκαλεί σοβαρά δυστυχήματα.

Πολλά νεαρά χέλια κατεβαίνουν πρόωρα από το λεωφορείο, παρεκκλίνουν και διάζονται να εισχωρήσουν στα γλυκά νερά της 'Αφρικής. Τόσο το χειρότερο γι' αυτά: ο θάνατος είναι βέβαιος, γιατί τα μικρά χέλια δεν είναι ακόμα άρκετά ώ-

ριμα για να προσαρμοστούν. 'Αλλά στο κάτω — κάτω, τι σημασία έχουν μερικά δυστυχήματα; Το ποσοστό της θνησιμότητας είναι μεγάλο, αλλά τελειώς άσημαντο αναλογικά με το ρεύμα του κόλπου.

Η ζωή είναι πολύ ευχάριστη στο Γκόλφ Στρίμ, άνετη και ξεσασιά και άφθονη τροφή. Βέβαια, το νεαρό χέλι θα πρέπει να έχει το νου του να μην γίνει μεζές για τα μεγάλα ψάρια, αλλά το ταξίδι είναι πολύ διδακτικό: το νεαρό χέλι

ΤΑ ύψαλμα νερά των ποταμών Δέλτα το νεαρό χέλι θα μεταμορφωθεί. Στο ταξίδι ήταν πλατύ σ' φύλλο, τώρα το κορμί του γίνεται σιγά — σιγά κυλινδρικό, παίρνει τη φιδίσια μορφή που είχαν οι γονείς του. Δεν έχει καθόλου χρώμα, είναι σχεδόν διαφανές και οι φαράδες, σ' αυτή τη φάση, τ' ονομάζουν «γυαλίνο χέλι».

Οι εκπλήξεις δεν τελειώνουν εδώ. Στον παράδοξο οργανισμό του πολύ παράδοξου αυτού πλάσματος θα συμβούν απίστευτες μεταβολές. Μια ώραία μέρα, όλα ανεξαιρέτως τα χέλια γίνονται θηλυκά. Κατόπιν γίνονται αρσενικά. Τέλος, η όριστική διαφοροποίηση: άλλα θα εξελιχθούν σε αρσενικά και άλλα σε θηλυκά. Αυτά συμβαίνουν προτού τα χέλια εισχωρήσουν στα ποτάμια. 'Η εισβολή για την κατάκτηση των γλυκών νερών της Ευρώπης θ' αρχίσει μόλις τα χέλια αποκτήσουν τ' όριστικό τους φύλο. Τ' αρσενικά θα προτιμήσουν να εγκατασταθούν στα κατώτερα σημεία του ρεύματος, κοντά στη θάλασσα, ή στις λίμνες και τους βάλτους που δεν απέχουν πολύ από τις ακτές. 'Αλλά τα θηλυκά φαίνεται πως αγαπάνε την περιπέτεια. Θα εισχωρήσουν δυο πύθια μπροστά στα μεσόγεια, όπου υπάρχει γλυκό νερό, εκατοντάδες χιλιόμετρα πέρα από τη θάλασσα.

Τίποτα δεν μπορεί να τα σταματήσει. Οι φάλαγγες προχωρούν ακάθεκτες, αντίθετα προς το ρεύμα του ποταμού. Προχωράνε μονάχα τη νύχτα. Την ημέρα μένουν κρυμμένα στη λάσπη της κοίτης. Τους καταρράκτες τους υπερπηδάνε, τα φράγματα τα παρακάμπτουν. Σε κάθε διακλάδωση του ποταμού, μια ομάδα θ' αποσχισθεί, ενώ η μεγάλη φάλαγγα θα συνεχίσει την πορεία της όλο και ψηλότερα.

Τέλος, όλα αυτά τα νεαρά χέλια που έρχονται από τη θάλασσα των Σαργασσών θα εγκατασταθούν κάπου για να περάσουν ήσυχα τα δεκαπέντε ή είκοσι χρόνια της ζωής τους. 'Αν γλυτώσουν από τη σφαγή, αν δεν γίνουν πασά, αν δεν καταλήξουν στην καταστροφή σταφύδα με τα κρεμμυδάκια ή στο ταψί με λαδορίγανη — τα χέλια θα ξεκινήσουν μια μέρα για το τελευταίο τους ταξίδι προς τη θάλασσα των Σαργασσών, για να γεννήσουν και να πεθάνουν. Τι παράξενη ιστορία...

HENRI GAUBERT

Η αϊθαλομίχλη, έμβολιο κατά της γρίπης

Η αϊθαλομίχλη, το αθροιστικό αυτό μίγμα της ομίχλης και της καπνιάς των εργοστασίων που κάνει τόσο άθυγμο το Λονδίνο και άλλες διομηχανικές πόλεις της Ευρώπης και της 'Αμερικής, θεωρείται αληθινή μάστιγα της εποχής μας: 'Αποθέτει στους πνεύμονες παχιά στρώματα δαβερών ουσιών, προκαλεί φλόγωση στα μάτια, καταστρέφει τα κύτταρα του δέρματος...

'Αλλά... ούδεν κακόν αμύγες καλού, όπως έλεγαν οι πρόγονοί μας. Φαίνεται πως η αϊθαλομίχλη έχει και κάτι καλό: είναι ένα «φυσικό έμβολιο» κατά της γρίπης! Αυτό τουλάχιστον είναι το συμπέρασμα των έρευνών που διεξήχθησαν στο Λος Άντζελες — την αμερικανική πόλη που υποφέρει περισσότερο από την ομίχλη και τις κάπνες.

Ποντίκια που έζησαν επί δυο μήνες σε θάλαμους αϊθαλομίχλης παρουσίασαν «άντισταση» στον ιό της γρίπης κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από άλλα ποντίκια που έζησαν στον καθαρό αέρα. Οι επιστήμονες πιστεύουν πως η καπνιά έχει αντισηπτικές ιδιότητες και σκοτώνει ακόμα και τους ανθεκτικότερους ιούς.

Αυτά, βέβαια, δε σημαίνουν πως η αϊθαλομίχλη δεν είναι επικίνδυνη. 'Ισως μάς προφυλάσσει από τη γρίπη, αλλά εξασθενίζει τον οργανισμό και τον κάνει ευπρόσβλητο σε πολλές άλλες αρρώστιες.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ

...Ο παραλήπτης άγνωστος...ο παραλήπτης άγνωστος.. Πίσω απ' αυτή την τυπική κι' ουδέτερη ταχυδρομική σφραγίδα κρυβόταν, διχως άλλο,μιά δλόκληρη τραγωδία, μιά τραγωδία που δεν ήθελε ο νους του να τη देखθει σαν κάτι ύπαρκτό...

Ο παραλήπτης άγνωστος

Διήγημα του ΚΡΕΣΜΑΝ ΤΕΗΛΟΡ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ που θα σας διηγηθώ, είπε ο Ουόλας, ανάβοντας ένα τσιγάρο, είν' ένα παράξενο, δυο και συγκλονιστικό κομμάτι της τραγωδίας που πέρασε ο κόσμος δλόκληρος και που κατέληξε στον τελευταίο πόλεμο. 'Ακούστε την.

Μέσα στην απόλυτη σιγή της συντροφιάς ο Ουόλας άρχισε την αφήγησή του. Ζούσαν στο Σάν Φρανσίσκο δυο άνθρωποι γερμανικής καταγωγής, ο Μάξ 'Αϊξενστάιν κι' ο Μάρτιν Σούλτσε. 'Ο 'Αϊξενστάιν ήταν 'Εβραίος. Είχαν συνεταιρικά την 'Επιχείρηση 'Γκαλκερ — Σούλτσε — 'Αϊξενστάιν. Πωλήσεις πινάκων Ζωγραφικής», κι' οι δουλειές τους πήγαιναν θανμασία.

Κάποτε — λίγο πριν ανέβει ο Χίτλερ στην εξουσία — οι δυο συνεταιριοι σκέφτηκαν να επεκτείνουν τις εργασίες τους στην Ευρώπη, ιδρύοντας εκεί ένα υποκατάστημα κι' αποφάσισαν να πάει ο Σούλτσε στη Γερμανία, στο Μόναχο, για την πραγματοποίηση των νέων σχεδίων τους.

— 'Τι ήρξε ανάμεσά τους φιλία πραγματική και πολύ στενό ο οικογενειακο δεσμός. 'Η γιά να πω καλύτερα, η οικογένεια του Σούλτσε, που ήταν παντρεμένος, ήταν και οικογένεια του γεροντοπαλήκαρου 'Αϊξενστάιν, που περνούσε ανάμεσά τους όλο τον καιρό του.

— Σαν ήρθε ο Χίτλερ στην εξουσία και πέρασε λίγος καιρός άρχισαν να κυκλοφορούν στον έξω κόσμο πληροφορίες για φοβερές διώξεις. Και τότε ο 'Αϊξενστάιν έστειλε στο Σούλτσε ένα γράμμα, όπου ταύλεγε ταύτα:

«'Αγαπητέ μου Μάρτιν.

Νοιώθω απελπισία απ' αυτά που δημιουργούν οι εφημερίδες για κάτι πράγματα που συμβαίνουν στην πατρίδα. Είναι φυσικό λοιπόν ν' απευθυνθώ σε σένα για να με διαφωτίσεις σχετικά. Μαθαίνω πως γίνονται τρομερές διώξεις κάθε μη χιτλερικού καθώς και γενικά όλων των 'Εβραίων. Μα είναι δυνατόν κάτι τέτοιο; Ξέρω ότι το φιλελεύθερο πνεύμα σου κι' η άγνη καρδιά σου δεν μπορεί να επιδοκιμάζουν τέτοιες ενέργειες γι' αυτό είμαι βέβαιος πως θα μάθω από σένα την αλήθεια. Γράψε μου, φίλε μου, γράψε μου να ξέρω που βρίσκονται τα πράγματα, γιατί εκτός απ' την αγωνία που νοιώθω για δλόκληρη τη φυλή μας, άγωνία που δοκιμάζει κι' ο κάθε ελεύθερος

άνθρωπος, ξέρεις πολύ καλά πως έχω κι' ιδιαίτερους λόγους ν' ανησυχώ. 'Η αδερφούλα μου, η Γκοιζέλλα, τελείωσε τη δραματική Σχολή και παίζει σ' ένα θέατρο του Βερολίνου. Της έχω στείλει τη διεύθυνσή σου και μούγραψε πως μόλις καταφέρει θάρθει να σε συναντήσει στο Μόναχο, για να γνωρίσει και την αγαπημένη μου οικογένειά σου. Δεν ξέρεις τι ανησυχία νοιώθω για το αξιολάτρευτο αυτό κορίτσι, που έχει τέτοια άγαπη στην τέχνη της. Το θέατρο είναι η θρησκεία της και θέλει να κάνει κάτι σπουδαίο και μεγάλο σ' αυτό. Οι δάσκαλοι της μού έχουν επανειλημμένα γράψει για την ως τώρα επίδοσή της. Μου λένε πως έχει αληθινό ταλέντο. 'Ω, φαντάσου αν παθαίνει κάτι ή αγαπημένη μου Γκοιζέλλα..

Μάρτιν φίλε μου, είσαι τώρα ο φυσικός της προσταγής και ξέρω ότι τη θεωρείς κι' εσύ σαν έντελως δικό σου άνθρωπο. Προστάτειψέ την Μάρτιν. 'Ο Θεός να τη φυλάει.

Γράψε μου, φίλε μου, γράψε μου άμείως»...

«Όταν έφθασε το γράμμα του Σούλτσε, ο 'Αϊξενστάιν δεν μπορούσε να πιστέψει στα μάτια του. Το διάβασε τρεις — τέσσερις φορές, με δυνατό καρδιοχτύπι. 'Ενας άλλος άνθρωπος έβγαине απ' τις

γραμμές που χόρευαν μπροστά στα κατάπληκτα μάτια του, ένας άνθρωπος που δεν είχε καμιά σχέση με το παλιό Μάρτιν Σούλτσε, το φίλο του, τον αδερφό του, τον άνθρωπο με το ελεύθερο πνεύμα και την πλούσια συναισθηματικότητα. Να τι ταύγραφε ο Σούλτσε:

«Θα σε παρακαλέσω κάτι. Πρέπει επί του παρόντος να σταματήσουμε την αλληλογραφία μας. 'Η λογοκρισία έχει γίνει πολύ αυστηρή και μου είναι αδύνατο ν' αλληλογραφώ μ' ένα 'Εβραίο ιδιωτικώς. Για τις υποθέσεις μας και μόνο μπορείς να μου γράφεις μέσω της Τραπεζίης, μην ξαναστείλεις όμως γράμμα στο σπίτι μου. 'Αλλωστε πρέπει να ξέρεις ότι αποφάσισα να λάβω μέρος στη δημοσία ζωή του τόπου μου και, φυσικά πρέπει να είμαι πολύ προσεχτικός.

«Όσο για τα άσθητά μέτρα που τόσο σε ανησυχούν, πρέπει να σου πω ότι κι' εμένα στην αρχή δε μου άρεσαν, αλλά με την πάροδο του χρόνου είδα την αναγκασιότητα τους. Δεν μισούσα ποτέ μου άτομικά τους 'Εβραίους, κι' εσένα μάλιστα πάντα σ' αγαπούσα σά φίλο, αλλά γιά να σου μιλήσω με ειλικρίνεια, σ' αγαπούσα παρά το γεγονός ότι ήσουν 'Εβραίος..

Λυπούμαι που τελειώνει έτσι ή αλληλογραφία μας.. 'Ισως συναντηθούμε κάποτε υπό καλύτερες συνθήκες».

★ ΚΟΣΜΟΣ δλόκληρος είχε γκρεμιστεί γύρω απ' τον 'Αϊξενστάιν. 'Ολες οι μεγάλες ιδέες της ζωής του, όλα του τα ιδανικά, η ελευθερία του ανθρώπου, η έλευση διακρίσεων ανάμεσα σε φυλές, η φιλία ανάμεσα σε δυο τίμιους άντρες, όλα ταύτα είχαν πέσει καταγής με πάταγο.

'Αλλοίμονο, τι σκοτεινά άρχισε σ' δλόκληρη την Ευρώπη και που πήγαιναν όλα τα όνειρα για ένα καλύτερο αύριο... 'Η Γερμανία στα χέρια ενός Χίτλερ, τι καταστροφή!

Οι μέρες περνούσαν και το ψυχικό μαρτύριο του 'Αϊξενστάιν μεγάλωνε διαρκώς. Τα δυο τελευταία γράμματά του στην αδελφή του τη Γκοιζέλλα είχαν μείνει δίχως απάντηση. Και έφθνον μια μέρα πήρε πίσω το ένα απ' αυτά. Πάνω

Φαίνεται πως κάποιος των ταγμάτων έφόδου την είδε να τρέχει και την πήραν το κα τόπι.

45

θος του και θα γιαιρευθεί. "Ολη ή ιστορία είναι πεντακόσιες δραχμές. Μά πώς να βρεθούν.

— Λοιπόν;
"Ολοι γύρισαν και κύτταξαν τὸ φίλο του πλούσιου. Τὸς κύτταξε κι' ὁ Μηνῆς. Στὴ στιγμή τὸ πλούσιος πήρε τὴ σημασία τῆς μοίρας ἢ τοῦ Θεοῦ.

— Νά τίς ζητήσω; εἶπε. Μά πὼς νὰ τίς ζητήσω... Καὶ σούφωσε τὰ χεῖλια του σὰ νὰ γεύτηκε λεμόνι.

— Σ' αὐτὸ εἶπε ὁ δικηγόρος, ἔχει κι' ὁ πλούσιος λαβὴ. Πρέπει νὰ τὸν πιάσουμε ἀπὸ κεῖ πὸν πρέπει. Καθαρά, Μηνῆ, θὰ τοῦ πεις πὼς ἔνας νέος διωγμένος ἀπὸ τὴν "Ηπειρο χάλασε τὸ στήθος του δουλεύοντας σ' ἕνα τυπογραφεῖο. Μ' ὅλη του τὴν ἀρρώστεια, πές, γράφει στίχους... γιὰ θοῦνὰ καὶ κρῖνα νερά. Τὸν ἐκτιμῶν ὁ Δούκας, ὁ Λάμπρος. Διάβασέ του καὶ τίποτα στίχους.

— Στὸ διάλογο, τί καταλαβαίνει ὁ Πούλος ἀπὸ τέτοια! Φώναξε ὁ ἀπόστρατος καὶ μετὰ μιὰ γροθιά στὸ τραπέζι τίναξε τὰ νερά τῶν ποτηριῶν ὡς τὸ διπλὰν τὰ βάλει.

— Πρέπει νὰ τὸν συγχιλήσουμε.

"Η πόρτα ἀνοίξε καὶ μπήκε ὁ Κρουστάλλης. "Ερχόταν ἀπ' τὸ τυπογραφεῖο διψασμένος γιὰ φῶς καὶ γιὰ λίγη βοή ἀνθρώπων. "Ήταν σὰ νάβγαυε στὸν ἀπᾶν κόσμο. Χαιρέτισε τοὺς πέντε, κάθησε δίπλα σ' ἕνα τραπέζι, πήρε τὴν «Παλιγγενεσία» καὶ τὴ διάβασε. Τὸ ξανθὸ καὶ κοντὸ μουστάκι του, στριμμένο μὲ προσοχή, τὰ χωριάτικα μῦθια του πὸν ἔξυπνα μαζὶ κι' ἀγαθὰ φώτιζαν τὴν ὠχρὴ του δὴν κι' ἡ μικρὴ γκλίτσα πὸν τὴν κρατοῦσε γιὰ μπιστοῦνι καὶ τῆς καμάρωνε τὰ λαϊκὰ πλουμίσματα, ἔδειχναν καθε ἄλλο παρὰ ποιητῆ. Πῶς ἡ γοῦνα τοῦ Συνοδινοῦ, τὸ ψηλὸ τοῦ Παράσχου καὶ τὰ μαλλιά τοῦ Νικολάου! Μὴ βλέποντας τίποτε ἀπ' αὐτὰ τὰ φοβερά σημεῖα στὸν ταπεινὸ "Ηπειρώτη δίστασε ἡ συντροφιά στὴν ἀρχὴ νὰ πιστέψει πὼς εἶναι ποιητής, ἀφοῦ μάλιστα οἱ στίχοι του, καὼς λένε, εἶναι γεμάτοι τοσπάνικες λέξεις. Μά με τέτοιο λεπτὸ καὶ συμπαθητικὸ μυστήριον τὸν εἶχε περιτυλίξει ὁ Μηνῆς — αὐτὸς τὸν εἶχε γνωρίσει — παρασταίνοντας τὸν καμῶν πὸν γιὰ τὴν "Ηπειρο καὶ τὸν ἀγῶνα του γιὰ τὴ ζωὴ, ὥστε τοὺς ἄγγιξε τὴν ψυχὴ — καὶ νὰ! οἱ τέσσερις ἀπλοικοὶ πελάτες τῆς «Πιπεριάς» πὸν δὲν εἶχαν ποτὲ κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίηση, βρέθηκαν ἄξαφνα ἐνωμένοι σὲ μιὰ εὐγενικὴ συνωμοσία γιὰ τὸν ποιητῆ — ἀφοῦ τόσες ἄλλες φροντίδες γι' αὐτὸν εἶχαν ἀποτύχει.

"Ετσι ὁ Μηνῆς, πὸν δὲ ζήτησε τίποτα στὴ φτωχὴ ζωὴ του ἀπὸ κανένα, χτύπησε τὸ κουδούνι τοῦ ἐκατομμυριούχου.

Μιὰ βαρύτατη πόρτα ἀνοίξε μὲ μοναδικὴ ὀκνηρότητα ἀπὸ ἕνα θυρωρὸ πὸν ὁ Μηνῆς τὸν βόηκε ἀμέσως περὶττό, καὼς καὶ ἦταν. "Ο πλούσιος τὸν δέχτηκε μὲ χαρὴ καὶ ζυγυμάτια στὴν πλάτη. "Αφοῦ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσει σὲ μιὰ τεράστια πολυθρόνα πὸν τοῦ χτυποῦσε τὰ κόκκαλα καὶ κάθησε ὁ ἴδιος μπροστὰ σ' ἕνα ἀκριβώτατο γράφειο χωρὶς γραφικὰ εἶδη, τὸν ρώτησε πὼς ἦταν τὸ εὐχάριστο.

— "Εχω, καμμένη, κατὶ νὰ σοῦ πῶ, εἶπε ὁ Μηνῆς καὶ ξεροκατάπτε.

Κομπιάζοντας, ἰδρώνοντας, τὸ εἶπε. "Αλλοῦτικα τὰ εἶχε σχεδιάσει, ἀλλοῦτικα τ' ἄρχισε. Κι' ἀφοῦ τ' ἀνακάτεψε δὺς τρεῖς φορὲς καὶ τᾶχασε — τᾶφερε ἐπὶ τέλους στὴν ἀρχή. "Ο πλούσιος ἀκούσε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τὸ μάτι καρφωμένο ἀπάνω του.

— Καλὰ! ἀπάντησε. Κατὶ θὰ κάνω γι' αὐτὸν τὸ νέο. Πέρασε τὴν Τετάρτη. Αὐτὴ τὴν ὥρα.

"Ο πλούσιος ἔμεινε μόνος του.. καὶ μετάνιωσε. Βηματίζει ἀπάνω καὶ κάτω. Τί ἔκαμε; "Υποσχέθηκε! "Ήτανε ἀσυλλόγιστο. "Επρεπε νὰ πει «ἀδύνατο»! Τᾶβαζε μὲ τὸν ἑαυτὸ του. «Ποιητής; Ταμπουράδες δηλαδή! "Ο Μηνῆς λοιπὸν θὰ μὲ πῆρε γιὰ λάχανο, ἀφοῦ ζητάει νὰ πληρώσω λαλούμενα... Σταμάτησε. Σὰν ἀστραπὴ πᾶνει τὴ μέση του. Νοιώθει πὼς ξύπνησε κάποιος ρευματισμὸς του. "Άλλος ἔνας στὸ δάχτυλο. Εἶναι τηλεγραφεύματα! Συλλογιέται πὼς ἡ ζωὴ εἶναι λίγη.. "Άκουσε κάποιον διάκο μὲ ψιλὴ καὶ τραγικὴ φωνὴ νὰ λέει τὸ Εὐαγγέλιο: «"Αφρον, ἀφρον, ταύτη τὴ νυκτὶ...» Γέρνει πρὸς τὸ μέρος τῆς καλωσύνης. Θὰ δυσαίσει τίς πεντακόσιες δραχμές. Τίς μισὲς καλύτερα... "Ετσι γίνονται καὶ τὰ δὺς. Μά πάλι δὲν πρέπει νὰ κάμει τόσο κακὴ φιγούρα στὸ Μηνῆ. Θὰ τίς δώσει καλύτερα ὅλες. Μά ὅλες εἶναι πολλές.

— "Α ὅχι.

Κι' ἀρχίζοντας μετρήματα καὶ πολὺ-πλοῦν ἀριθμητικὰ, καὼς πῆγαινε δῶδε — κείθε καὶ βγάζοντας αὐτὲς τίς πεντακόσιες δραχμές, ἔβλεπε πὼς στὴν τεράστια περιουσία του γίνεταί μιὰ μικροσκοπικὴ τρύπα πὸν μ' ὅλα ταῦτα εἶναι κατὶ τι. Μιὰ δαπάνη πὸν δὲν θὰ δώσει τίποτα. Καὶ συλλογιέται.. "Αν αὐτὸς ὁ ἔνας γίνετ δὺς: "Αν βρεθεῖ καὶ ἄλλος Μηνῆς; Καὶ παρακαλέσει γι' ἄλλον; Καὶ βοηθήσει δεῦτερο, τρίτο, τέταρτο; "Η τρύπα δὲ μαγαλώσει. "Αν δὲ διάβολος τὰ φέρει καὶ πέσουν οἱ τᾶδε μετοχές; "Αν δὲ μπορέσει νὰ τοποθετήσῃ τὴν παραγωγή τῶν δὺς ἐργοστασίων του; "Αν γίνετ κανένα παταράκι — ὅλα γίνονται — πὼς ἔξερει τί (αὐτὴ τὴ στιγμή εἶδε μπροστὰ του ὅλες τίς καταστροφές, ἀναρχίες, πολέμους θεωρητικές) κι' αὐτὰ ἐν μετὰ τριάντα χρόνια βρεθεῖ στὸ δρόμο καὶ δὲν τὸν περιμαζέψει οὔτε τὸ πτωχοκομεῖο;...

Τὴν Τετάρτη στὸ ραντεβὺ κάνοντας ὅλη τὴ δυνατὴ προσπάθεια νὰ εἶναι ψυχρὸς κι' ἐπίσημος, εἶπε στὸ Μηνῆ:

— Δυστυχῶς εἶναι τέτοιες οἱ περιστάσεις... ὅχι πὼς δὲν ἔχω τὴν περιουσία μου... ἂν καὶ δὲν εἶναι τὸ τεράστιο ποσὸ πὸν λέν... ἄλλὰ τέλος πάντων... τί μοῦ κόστισαν αὐτὰ τὰ χρήματα... Θὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ καμμιὰ φορὰ.. ἐγὼ πὸν μὲ βλέπεις ἐπεινάσα.. στὴ Ρουμανία μάλιστα.. ἐδῶ καὶ εἰκοσι χρόνια.. ὁπωσδήποτε γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ φίλου σου τοῦ ποιητῆ... δὲ θὰ μπορέσω πρὸς τὸ παρὸν νὰ τὸν βοηθήσω... ἔξαιρετικῶς ἦρθαν οἱ περιστάσεις δύσκολες.. ἔξοδα πολλά... πρὸς τὸ παρὸν εἶπα.. ἄργότερα δὲν ἀποκλείεται.. ἐννοεῖς τὴ στενοχώρια μου.. νὰ δυσχερῆσω τὸν καλὸν συμμαθητῆ.. ἄλλὰ οἱ περιστάσεις.. πρὸς τὸ παρὸν.. μ' ὅλη τὴν καλὴ θέληση, ἐννοεῖς.

— Ἐννοῖς, εἶπε ὁ Μηνῆς, μὰ μὴ στενοχωρεῖσαι, φίλε μου! ἔχουμε τόσα ἄλλα νὰ ποῦμε!

— Θέλεις νὰ σοῦ δείξω τὰ ὀπία μου; ρώτησε ὁ πλούσιος ἐνθουσιασμένος, γιὰτὶ τὸν βοηθῆσε στὸ ξεγύλισμα.

Τι θέλει ἐδῶ; Πάλι θεατῆς; Γιατὶ μαθαίνει αὐτὲς τίς τιμές; "Επρόδωσε τὴν καμμένη τὴ φτώχεια του! "Ακολούθησε μιὰ φορὰ τὸν πλούσιον φίλο — ἐγλύστρησε. Νὰ τώρα τὸ ἀποτέλεσμα. "Ωνειρεύτηκε μιὰ καλὴ πράξη καὶ βγήκεν γελασμένος. Εἶχε ξεχάσει λοιπὸν πὼς δὲν ἀντίκειται κόσμοι μόνο σὲ σύγκρουση ἔρχονται, ποτὲ σ' ἐπαφῇ! "Εδῶκε τὸ χέρι μὲ προσποιητῇ

ἀταραξία στὸν πλούσιον. "Εκεῖνος τὸ κράτησε.

— Στάσου, ἀπάντησε. Τὸ ἀμάξι μου εἶν' ἔτοιμο, θὰ γοῦμε μαζὶ.

"Ο Μηνῆς δὲ μπόρεσε ν' ἀνισταθεῖ. Κοντὰ στὴν Καπνικαρέα ὁ ἰδιοκτήτης κατέδρα με μεγαλοπρέπεια, λέγοντας στὸν ἀμαξά: «Θὰ πᾶς τὸν κύριον ἐκεῖ πὸν θέλεις». "Ετσι ὁ Μηνῆς βρέθηκε μόνος του στὸ λαμπρὸ ἀμάξι, ἐνῶ τ' ἄλλα τὸν πῆγαιναν μὲ καλτασὺ γιὰ ν' ἀναγγεῖλαι τὴν ἀποτυχία του.

Ποῖος ἐτοίμασε αὐτὴ τὴ φαντασμαγορία; Τὸ κακὸ βέβαια. Τὰ ἔργα του ἔχουν τέχνη — δὲν εἶναι ποτὲ ἀπλά.. "Ορίστε! Λιακάδα τοῦ Γενάρου. Τὰ μαῦρα ἄλλα τεντώνουν τίς στερεὲς καμπύλες των, ξεπετιέται τὸ λαμπρὸ των ἀνὰ γλυφο. "Αγάμματα ὁ ἀμαξῆς καὶ ὁ λακός. "Η γυαλάδα τοῦ λαντὸ καθρεφτίζει τὰ σπῖτια καὶ τοὺς διαβάτες. Λουρὰ πόρτες, πόμολα, στολίδια του, εἶναι ὅμως πρὸς τὸ περιττό. Σκέφτηκε ἀμέσως νὰ κατεβεῖ. Μὰ ὅχι! Θὰ μείνει γιὰ νὰ ἐκτελέσει αὐτὴν τὴν κομωδία ὡς τὸ τέλος! Θὰ βοηθήσῃ τὴ δύναμη τοῦ κακοῦ. Τρελὴ διάθεση τὸν ἔπιασε νὰ παῖξῃ τὰ παιγνίδια τῆς, μονία γιὰ νὰ διαπομπέψῃ τὸν πλούσιον — καὶ τὸν ἑαυτὸ του πὸν πίστεψε στὸν πλούσιον. "Εμπρός! Θὰ ὀδηγήσῃ τουλάχιστον τὸ ἀμάξι του σὲ σοκάκια. Θὰ τὸ σταματήσῃ στὴν «Πιπεριά»! Θέλει νὰ τὸ χάσει σὲ λαϊκὴ συνοικία. Κι' ἀφοῦ πέρασε τοὺς δρόμους Αἰόλου καὶ Πατησίων καταδικάζοντας δὺς — τρεῖς γινώριμους του διαβάτες σὲ κομικὴ ἀκίνησια, ὥσπου νὰ βεβαιωθῶν ἂν εἶναι ἔσπνοι ἢ κοιμῶνται, κι' ἀφοῦ χαρέτισε ἄλλους δὺς τρεῖς μὲ βαρὺ καὶ φιλάνθρωπο ὄφρος ἔφτασε. Στὴν πόρτα βγήκε ὁ καφετζῆς μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα κεραυνωμένος.

— Εἶναι κανένας μέσα;

— Τώρα μόλις ἔφυγαν, δὲν εἶν' ἕνα τέταρτο...

"Α ὅλα πάνε στραβὰ λοιπόν; Θ' ἀποτύχει κι' ἡ παράστασή του; Μὰ αὐτὴ πρέπει νὰ πεί καλὰ! Σκέφτηκε ἀμέσως τὸ μαγερεῖο τοῦ Ρούκα ἢ «Ἀμφιλοχία». "Εκεῖ τρώει πάντοτε ὁ Κρουστάλλης, ἂς πᾶει ἐκεῖ νὰ τὸν ξεφαντίσει. Τουλάχιστο θὰ γελάσουν μαζὶ.

"Εμπρός! Τὸ μεγαλόπρεπο ἀμάξι μὲ προσοχὴ καὶ μὲ δυσκολία μπήκε σ' ἕνα σοκάκι πὸν δὲν εἶχε ξαναῖδε. "Εδῶ, εἶπε ὁ Μηνῆς.

Νέος κεραυνὸς ἔπεσε στὸ λαϊκὸ μαγερεῖο. Δὺς — τρεῖς κατασάβει ἀνίσταν. Μερικοὶ μάστοροι κοντοσπιναν κι' ὁ λευροφάλης τῆς ἐνορίας μὲ κόκκινη μύτη γευμάτιζε.

— Δὲν ἦρθε ἀπὸ χτὲς ὁ κύρ Κώστας, εἶπε ἐμβρόντητος ὁ μάγερας.

"Ὡς τόση ἡ λαϊκὴ συνοικία σηκώθηκε ὅλη στὸ πόδι. Τὰ παράθυρα χάσκουν περίεργα, τὰ λαδικὰ πέτρωσαν στὴν πόρτα, οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴ μύτη στὸ δέμα μῆπως πέσει ἀπὸ ψηλὰ καμμιὰ ἐξήγηση γιὰ τὸ μετέωρο πὸν ἦρθε κι' ἔσθισε. "Ο καφετζῆς τῆς «Πιπεριάς» θυδίστηκε σὲ συλλογισμούς. "Ο μάγερρας τῆς «Ἀμφιλοχίας» κατάπληκτος γιὰ τὴν τιμὴ, κάνει χοντρά λάθη μὲ τὴν κωμωλία στὸ λογαριασμὸ τοῦ λευροφάλη. "Ο γέρο - κουνουρετζῆς τοῦ δρόμου, πὸν τὸ θεωροῦσε προσβολὴ του νὰ συμβεῖ τίποτε χωρὶς καὶ τὸ μάθει, μετακινώντας ἐδῶ κι' κεῖ τὸν ταβλά του ἔκανε γνωστὸ ἐπὶ τέλους στὴ συνοικία πὼς τὸ ἀμάξι ἔλητοσε κάποιον γέιτονα ποιητῆ Κρουστάλλη ἀπ' τὴν "Ηπειρο. Καὶ τότε σὰ θύελλα σηκώθηκε ὁ θαυμα-

σμὸς γύρω στὸ ἀσήμαντο ὑποκείμενο πὸν ὡς τότε κανεὶς δὲν τὸ εἶχε προσέξει. "Ελεγον πὼς ἔστειλε ὁ ὑπουργὸς νὰ τοῦ δώσουν παράσημο.. Μιὰ γρητὰ βεβαίωσε πὼς καὼς ἄκουσε, ὁ βασιλιάς τοῦ μήνησε νὰ πᾶρε τὰ γραμμάτια τὸν καὶ νὰ καθίσει στὸ παλάτι. Γιὰ ἄλλους τὸ ἀμάξι ἦταν τοῦ Συγγροῦ. Κατὰ τὸ λέγει τοῦ φανατζῆ ὁ ξυρισμένος δίπλα στὸν ἀμαξά ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Τσιγγρός. Ξανακάνοντας ὁ κουνουρετζῆς τὸ γῆρο πληροφορηθῆκε πὼς τὸ ἀμάξι εἶχε νὰ παραδώσει στὸν Κρουστάλλη δὺς σακουλάρια λίρες, σφραγισμένα μὲ δουλοκερὶ. Καὼς ἀνέβαινε τὸ νέο ἔφτασε ἐπὶ τέλους καὶ στὸ ἀπλησίαστο σοκάκι τοῦ Κρουστάλλη στὸ ἀμαξίτηκε ἀπ' τὴ σπιτονικοκρυὰ του. "Η γρητὰ πὸν τὸν περιφρονῶσε καὶ τὸν γκρινιᾶζε ἀδιάφορη γιὰ τίς δέκα δραχμὲς ποῦταινε τὸ μῆνα ξεφαντίστηκε γιὰ τὸ παράδοξο μῆνυμα καὶ κρατώντας ἕνα μεγάλο μέρος τιμῆς γιὰ τὸ πρόσωπό της, ἔτρεξε νὰ τοῦ τὰ πει. Τὸν εἶδε τυλιγμένο στὸ παλτό του καὶ σκυμμένος στὸ τραπέζι.

"Ο ποιητῆς εἶχε ἀπὸ χτὲς λίγο πυρετό. Στὸ τραπέζι του ἦταν δὺς ποτήρια, ἕνα κουτάλακι κι' ἕνα κουτάκι μὲ χάπια. "Επειτα τὰ βιβλία του: "Ο Βαλαωρίτης — ἡ Γραφή — μιὰ Γεωγραφία τῆς "Ηπείρου — ἔνας τόμος τοῦ Παράσχου — ἕνα βιβλίο τοῦ Λάμπρου — τὸ περιοδικὸ «Ἑστία» τοῦ Κυριακοῦ — ἕνα λεξικὸ — λίγα φύλλα ἄσπρο χαρτί. Στὴ γωνιά ἡ γκλίτσα του. Στὸν τοῖχο δὺς — τρεῖς ξεβαμμένες φωτογραφίες, μιὰ τοῖστα κερασμένη κι' ἕνα ξεροκλαράκι μελικοκιάς μὲ τοὺς κόκκινους κόμπους τοῦ καρπού της. Δὲ θέλησε νὰ πέσει στὸ κρεβάτι του γιὰ νὰ τοῦ φύγῃ ἡ ἰδέα τῆς ἀρρώστειας. Καθισμένος μπροστὰ στὸ μικρὸ του τραπέζι, τυλιγμένος μὲ τὸ παλτό του ἔγραφε. Δὲν ἦταν ἐδῶ! Ταῖξιδνε σὰ Γιάννενα.. "Εγραφε κι' ἔσθινε... "Ανέβαινε σὲ ἡπειρώτικους γκαρμίνους, ἄκουγε κοτσόφια.. "Εδιωχνε τὸν Τούρκο... Δέντρα φουσῶσαν στὸ κεφάλι του, ὁ καταρράχτης τῶν Τζουμέρκων θροντοῦσε καὶ χιόνιζε σὰ πόδια του. "Η θέρημ ἄναβε τὴ φαντασία του κι' ἡ φαντασία του τὴ θέρημ.

— Καλὰ, κυρὰ Γιάννενα, εἶπε ὁ ποιητῆς ἀκούοντας τὸ νέο. "Ῥστερα τὰ ξαναλέμε.

Καὶ τὴν ἔδιωξε.

"Ὅσο κι' ἂν ταῖξιδνε στὴ χώρα τῆς φαντασίας, τὴν πραγματικότητα δὲν τὴν ἔχασε οὔτε αὐτὴ τὴ στιγμή! Κατάλαβε πὼς θάταν κάποιον φιλικὸ ἀστεῖο. Τὶ ἄλλο ἔδαν; "Ὅπου εἶχε καταφύγει ξητώντας νὰ ὀρεῖ ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο γιὰ νὰ γλυτώσει βρήκε τὴν ἀποτυχία. Τὸ πεπρωμένο του δὲν κάνει λάθη ποτὲ. "Ο κόρακας ν' ἀσπρίσει αὐτὸ πὸν γίνεται σ' ἕναν ἀδικοκνημένο ποιητῆ θὰ γίνεται. Ποῖος πλούσιος τρελλάθηκε γιὰ νὰ τὸ χαλάσει. Δὲν ὑπάρχει δύναμη ἰκανὴ νὰ τὸν γλυτώσει! «"Αν ξανασάω ἐγὼ, συλλογιέται, μπορεῖ νὰ γκαρμιστεῖ ὁ κόσμος». Καὶ κυττάζοντας γύρω του στὴ γυνὴ δυσμένη κάμαρα συλλογίστηκε πὼς εἶναι ἴσως χρήσιμα τὰ δεινὰ του ὅσο καὶ τὸ ἄστρο ἐκεῖνον πὸν λάμπει ἔξω ἀπὸ τὸ θάμν τῆς αἰ, καὶ πὼς ὅλα μαζὶ, ὁ κόσμος κι' αὐτὸς κι' ἡ φτώχεια του πηγαίνουν ποῖος ἔξερει σὲ ποῖο σκοπῶ. Τὸ κακὸ ἔχει γνώση, πείσμα καὶ τέχνη.

"Εξὼ ἡ γειτονιά τὸν βύδιζε σὰ ἐκατομμύρια.

"Ο ποιητῆς ἔσκυψε καὶ ξανάρχισε, κρινώντας μέσα στὸ παλτό του, νὰ γράφει τὸ «Σταυραῖδ».

— ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κλινικὲς κι' ἐργαστηριακὲς ἔρευνες ἔχουν δειγνύσει πολλοὺς κορυφαίους εἰδικούς στὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ ἀσπιρινοειδῆ χάπια εἶναι δυνατό νὰ προκαλέσουν ἀναζωπύρωση ἐνδὲς παλίου ἔλκους τοῦ στομάχου ἢ τοῦ δωδεκαδακτύλου, καὼς καὶ γαστροεργακὰ φαινόμενα. "Εξ ἄλλου, εἶναι βεβαιωμένο, ὅτι σὲ ὠρισμένα ἄτομα, τὰ χάπια αὐτὰ ἐπιφέρουν ἕνα εἶδος ἐπώδυνης «κράμπας» στὸ πεπτικὸ σύστημα.

Η ΑΣΠΙΡΙΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ;

‘Η μοιραία σχέση της με τὸ ἔλκος

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ὅτι ἡ ἀσπιρίνη καὶ τὰ ὅμοια μ' αὐτὴ καταπραῖντικά χάπια δὲν εἶναι γιὰ ὅλους μας ἀνίκανα. "Απὸ συστηματικὲς παρατηρήσεις, πὸν ἔγιναν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, προκύπτει ὅτι τὰ χάπια, αὐτὰ εἶναι δυνατό νὰ προκαλέσουν ὠρισμένες ἄλλοτε ἐμφανίσεις, ὅπως τὰ ἔλκη. Οἱ πόνοι πὸν ἐμφανίζονται, δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἀτιολογηθῶν μὲ βασμιότητα σχετικὰ μὲ τὸ ρόλο πὸν τυχὸν ἔπαιξαν τὰ ἀσπιρινοειδῆ χάπια. Τὸ εὐχάριστο πάντως εἶναι ὅτι ἡ ἀναζωπύρωση τοῦ ἔλκους, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, εἶναι μᾶλλον σπάνιο φαινόμενο.

"Η πιὸ συχνὴ ὀργανικὴ διαταραχὴ, πὸν παρατηρεῖται μετὰ τὴ χορήγηση καταπραῖντικῶν μὲ βάση τῆς χημικῆς του συνθέσεως τὸ σαλικυλικὸ δέξυ (αὐτὸ εἶναι τὸ κοινὸ γινώρισμα τῆς ἀσπιρίνης καὶ τῶν ὁμοίων της χαπιῶν) εἶναι οἱ κασὲς στὸ στομάχι. Πρόκειται, φυσικὰ, γιὰ μιὰ ἀπλὴ ἐνόχληση, γιὰ ἕνα σύμπτωμα χωρὶς σοβαρὴ σημασία, πὸν ἐμφανίζεται πολὺ γρήγορα μετὰ τὴν εἴσοδο τῶν χαπιῶν στὸ στομάχι. "Η ἔνταση τῆς ἐνοχλήσεως ποικίλλει καὶ σπάνια εἶναι τόσο μεγάλη ὥστε νὰ υποχρεωθεῖ κανεὶς νὰ μὴ ξαναπάρῃ τέτοια χάπια. Συνήθως, εἶναι μιὰ ἐνόχληση, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, διακριτικῇ, μὲ ἀισθητῆ, πὸν δὲν τὴ λογαριάζουμε πρὸκειμένου νὰ ἀπαλλαγῶμε ἀπὸ μιὰ ἡμικρανία ἢ ἕνα πονόδοντο. Αὐτὴ ἡ ἐνόχληση, ἔξ ἄλλου, μπορεῖ ν' ἀποφευχθεῖ, ὅταν τὰ χάπια ἔχουν στὰ συστατικὰ τους κι' οὐσίες ὅπως ἡ κωδεΐνη, οἱ ὁποῖες, ἐνῶ κάνουν πῶ ἀνεκτὸ τὸ φάρμακο στὸν ὀργανισμό, αὐξάνουν παρᾶλληλα καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά του.

Πῶς σοβαρὴ συνέπεια εἶναι ὠρισμένες ἐκδηλώσεις χρονίας δυσπεψίας, ἕνα εἶδος «γαστρικῆς κόμπας» ἀρκετὰ δύσνηρης, πὸν ἡ ἐπιμονὴ τῆς σὲ ὠρισμένα ἄτομα ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἄμετρη καὶ πρὸ παντὸς τὴν παρατεταμένη χρήση σαλικυλικῶν προϊόντων.

ΤΑ μεγάλα ἐδυτοχήματα, πὸν ἀποδίδονται στὰ ἀσπιρινοειδῆ φάρμακα, εἶναι ἡ ἀναζωπύρωση τῶν ἔλκων κι' οἱ αἱμορραγίες τοῦ πεπτικοῦ συστήματος. Τὰ φάρμακα αὐτὰ εἶναι συνήθως κατὰ ἄσχημο τρόπο ἀνεκτὰ σὲ ἄτομα πὸν πάσχουν ἀπὸ ἔλκος τοῦ στομάχου ἢ τοῦ δωδεκαδακτύλου. Στοιὺς ἀρρώστους αὐτοὺς, τὸ ἔλκος ἐρεθίζεται καὶ παρουσιάζει πόνο. Οἱ Γάλλοι γιαιτροὶ Μυρὸ καὶ Κοεσὰρ διαπίστωσαν ὅτι πᾶν ἀπὸ 40% τῶν ἀρρώστων ἀναφέρουν ὅτι εἶχαν πάρει τέτοια χάπια λίγες ὥρες πρὶν ἐκδηλωθῶν οἱ πόνοι. "Άλλοι, ὅμως, γιαιτροὶ

θεωροῦν αὐτὸ τὸ ποσοστὸ ἔξαιρετικὰ ὑπερβολικὸ. Οἱ διαφωνίες σ' αὐτὰ τὰ στατιστικὰ δεδομένα προέρχονται, χωρὶς ἀμφιβολία, ἀπὸ τὴν δυσκολία τῆς ἐρμηνείας τῶν γεγονότων σὲ μιὰ ἀρρώστεια, πὸν ὑποτροπιάζει τόσο εὐκόλα καὶ τόσο «αὐθόρμητα» ὅπως τὰ ἔλκη. Οἱ πόνοι πὸν ἐμφανίζονται, δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἀτιολογηθῶν μὲ βασμιότητα σχετικὰ μὲ τὸ ρόλο πὸν τυχὸν ἔπαιξαν τὰ ἀσπιρινοειδῆ χάπια. Τὸ εὐχάριστο πάντως εἶναι ὅτι ἡ ἀναζωπύρωση τοῦ ἔλκους, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, εἶναι μᾶλλον σπάνιο φαινόμενο.

"Απεναντίας, οἱ αἱμορραγίες τοῦ πεπτικοῦ συστήματος εἶναι κατὶ τὸ πιὸ συχνό. Συνήθως γίνονται ἀντιληπτές μὲ τὴ μορφή τῆς αἱματεμέσεως. Συνδεόμενες ἢ ὅχι ἀπὸ γαστρικοὺς πόνοους, εἶναι γενικὰ ἀφθονες καὶ μποροῦν νὰ ἐπισύρουν μιὰ σοβαρὴ κατάσταση ἀναιμίας. "Ὡστόσο, οἱ ὀργανικὲς περιπτώσεις κι' ἐκεῖνες πὸν ἐπιβάλλουν πολλὰπλὴ μετᾶγηση γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τους, εἶναι ἀραιές. "Η προσφυγὴ, ἔξ ἄλλου, σὲ ἐπελγούσα χειρουργικὴ ἐπέμβαση ἀποτελεῖ σπάνια ἔξαιρση. Συνήθως, ἡ ἐξέλιξη εἶναι καλοήγη, κι' ἡ θεραπεία γρήγορη καὶ ἀσφαλής, ἀρκεῖ ὁ ἀρρωστος νὰ τεθεῖ σὲ ἀνάπαυση καὶ νὰ μὴ ξαναβάλλει στὸ στόμα του τέτοια χάπια.

Οἱ εἰδικοὶ προσπαθοῦν νὰ ἀπαντήσουν μὲ θετικότητα στὸ ἐρώτημα: ποῖες εἶναι οἱ σχέσεις ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τίς αἱμορραγίες καὶ σὰ ἔλκη;

Στὶς περισσότερες περιπτώσεις, ἀποδεικνύεται κλινικῶς ἡ ὑπαρξὴ ἐνδὲς ἔλκους τοῦ στομάχου ἢ τοῦ δωδεκαδακτύλου. Τὸ ἱστορικὸ τοῦ ἀρρώστου καὶ πρὸ παντὸς ἡ ὀκτινολογικὴ ἔξεταση ἐπιβεβαιώνουν τὴν διάγνωση. "Ετσι, μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὴν πᾶθηση τοῦ ἔλκους σὰν μιὰ... πᾶντα πὸν ἐνώνει τὸ χάπι μὲ τὴν αἱμορραγία.

Σὲ ἄλλες, ὅμως, περιπτώσεις, λιγότερο συχνές, ἡ αἱμορραγία ἐμφανίζεται χωρὶς ὑπαρξὴ ἔλκους. Οἱ ἐξετάσεις μὲνουν χωρὶς ἀπάντηση. Καμμιὰ ὀργανικὴ αἰτία δὲν φαίνεται νὰ δικαιολογεῖ τὴν αἱμορραγία. Πρόκειται γιὰ ἕνα φαινόμενο ἀπομονωμένο. Οἱ εἰδικοὶ, σ' αὐτὲς τίς περιπτώσεις, κλίνουν σὲ νὰ παραδεχθῶν ὅτι τὰ ἀσπιρινοειδῆ χάπια εἶναι ἡ μοναδικὴ αἰτία τοῦ φαινομένου, ἰδίως ὅταν ὁ ἀρρωστος ἔχει πάρει ἀρκετὰ. Οἱ πιὸ πρόσφατες σχετικὲς στατιστικές, πὸν προέρχονται ἀπὸ τὸν ἀγγλοσαξωνικὸν κόσμον, ὀδηγοῦν σὲ νὰ συμπεράνει κανεὶς ὅτι τουλάχιστο μιὰ στίς ὀχτὼ αἱμορραγίες τοῦ πεπτικοῦ συστήματος

τος οφείλεται στα άσπιρνοειδή χάπια. Τό ποσό το αυτό μιλά εύλογα για την επικίνδυνη πλευρά του φαρμάκου

ΙΘΕΤΑΙ τώρα το ερώτημα: πώς να σέ τι είδους δεδομένα βασίζονται οι ειδικοί αυτές τις διαπιστώσεις; Γιατί δεν αρκεί, βέβαια, το γεγονός ότι ο άρρωστος πήρε τέτοια χάπια λίγες ώρες πριν από την εκδήλωση αυτών των ελκυσμάτων για να παραδεχθούμε τη σχέση του αίτιου με το αποτέλεσμα. Άναρίθμητοι άνθρωποι παίρνουν άσπιρνοειδή χωρίς να δοκιμάζουν την παραμικρή ενόχληση. Έτσι, δεν θα ήταν καθόλου αδόκιμη η εκδοχή, ότι δεν αποκλείεται να πρόκειται για άλλη σύμπτωση ανάμεσα στην παρουσία του φαρμάκου και την αιμορραγία ή την ανασφάλιση του έλκους.

Οι ειδικοί, λοιπόν, στηρίχθηκαν σε κλινικά εργαστηριακά δεδομένα. Οι Άγγλοι γιατροί Μπάρομπορ και Ντίκερσον κατώρθωσαν να δημιουργήσουν έλκη σε ληϊκά χοιρίδια με υποθερμικές ενέσεις άσπιρνοειδούς συνθέσεως. Άλλοι συνά

δελφοί τους, με παρόμοιο τρόπο, προκάλεσαν γαστρικές αλλοιώσεις αιμορραγικής φύσεως. Πιο ενδιαφέροντες υπήρξαν οι διαπιστώσεις που έγιναν σε ανθρώπους. Λόγου χάρι, είναι αξιοσημείωτες οι αλματώδεις τών άτόμων που έπιχειρούν ν' αυτοκτονήσουν, παίρνοντας πολλά τέτοια χάπια. Τότε, έχουμε το γεγονός ότι τα 50% τών άτόμων που κάνουν έμετο άφου πάρουν άσπιρνοειδή, βγάζουν και σταγόνες αίματος. Άλλά μεγαλύτερη ακόμα σημασία έχουν τα δεδομένα της γαστροσκοπίας. Πράγματι, έχουν παρατηρηθεί, ύστερα από χορήγηση άσπιρνοειδών, όφεις συσπάσεων ή αιμορραγικών ύποχόντων του γαστρικού βλεννογόνου με την έπαφή είτε ενός όλοκληρου χαιτού είτε μέρους του.

Αυτά τα εργαστηριακά και κλινικά δεδομένα είναι απόλυτα πειστικά; Άποτελούν άποδείξεις; Σέ άλλες περιπτώσεις ισχύει το πρώτο και σέ άλλες το δεύτερο. Πάντως ένα είναι το άναμφισβήτητο γεγονός: ότι υπάρχουν άνθρωποι που διατρέχουν κάποιο κίνδυνο, παίρνοντας συχνά άσπιρνοειδή χάπια

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 35

του είδους που υπάρχουν στον κόσμο.

ΤΟ έσωτερικό της Παναγίας τών Παρισίων είναι πραγματικός τόπος προσευχής: το ήμίφως που μπαίνει από τα πολύχρωμα βιτρώ, ή μυστικιστική άτμόσφαιρα που επικρατεί, ή ψυχική ανάταση που δημιουργείται από την αισθητική συγκίνηση, ή έπιδραση του αρχιτεκτονικού ρυθμού συνθέτουν ένα σύνολο που επιβάλλει την περισυλλογή και την προσευχή. Οι μεγάλες διαστάσεις — 130 μ. μήκος και 48 πλάτος — ή άνάταση τών θόλων και ή επιδλητική διάταξη τών αναλογιών του ναού κάνουν βαθειά έντυπωση στο πνεύμα. Τα άγάλματα και τα γλυπτά του έσωτερικού προσθέτουν την όμορφία τους στο σύνολο. Η έντυπωση στο θεατή είναι καταπληκτική. Νιώθει κανένας ένα βαθύτατο και άδιαπέραστο μυστήριο γύρω του και αισθάνεται πόσο είναι μικρός και άσπμαντος μέσα στο μεγαλείο του επιβλη-

τικού αυτού ναού. Δεν χρειάζεται καν να έχει κανένας θρησκευτικό αίσθημα για να έπηρεασθεί από το μυστικισμό που επικρατεί στο έσωτερικό της Παναγίας τών Παρισίων. Κι' αν τύχει να παίξει το μεγάλο εκκλησιαστικό όργανο του ναού, ή έντύπωση γίνεται ισχυρότερη και συγκλονίζει τον επισκέπτη. Και χωρίς να το θέλει, αισθάνεται την άκατανίκητη ανάγκη της περισυλλογής και της προσευχής — της επικοινωνίας, δηλαδή, με τα μύρια της ψυχής του.

Μόνο στον καθεδρικό ναό της Σάρτρ μπορεί κανένας να βρεί κάτι άνάλογο. Οι καθεδρικοί ναοί της Ρουάν, της Άμιέν και της Ρέντ έχουν πύθει σοβαρές ζημιές από βομβαρδισμούς στους δυο πηκόσιμους πόλεμους και δεν είναι πια άνέπαφοι. Έτσι ή Παναγία τών Παρισίων μένει ή άδιαφιλονίκητη — μαζί με τον καθεδρικό ναό της Σάρτρ — βασίλισσα του γοθικού ρυθμού, ένα μνημείο που εκφράζει την πίστη και την όμαδική καλλιτεχνική προσπάθεια της έποχής του.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΩΗΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 14

νομμ, είναι να πάμε κάπου για φαγητό, και ύστερα, να πάμε μαζί στο σπίτι σας και να ψάξουμε για το χαρτί. Ίσως να ναι κάπου και να μην το έχετε σείς.

— Ο πατέρας μπορεί να τ' άναγοράσει μονάχος του, είπε ή Φρήντα.

— Σωστά. Όμως οι άλλοι, που ένδιαφέρονται γι' αυτό το χαρτί, δεν πιστεύουν σε κάτι τέτοιο και αυτό δυσκολεύει τη θέση σας.

— Τι νομίζετε ότι μπορεί να είναι; Κρυμμένος θησαυρός; είπε ή Φρήντα γουρλώνοντας τα όμορφα μάτια της.

— Μπορεί, χαμογέλασε ό ταγματάρχης και το πνεύμα της περιπέτειας ένπνευσε μέσα του ζωηρό. Όμως, τώρα μς Κλέγκ, είναι ώρα φαγητού!

Είχαν ένα πολύ εύχρηστο μεσημέρι οι δυό τους, σ' ένα άπόμειρο ρεστοράν. Ο Γουίλμπαμ μίλησε στη Φρήντα για τη ζωή του στην Άνατολική Άφρική. Της μίλησε για πορείες στην έρημο, και για τεράστιους έλέφαντες, και για παράξενα φυτά, έτσι που ή Φρήντα νόμιζε πως άναιρευόταν. Όταν τέλειωσαν το φαγητό τους, της πρότεινε να την πάει σπίτι της μ' ένα ταξί.

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ: Στό επόμενο.

Κ Ο Σ Μ Ο Σ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Έγκυκλοπαιδική Έβδομαδιαία Έπιθεώρηση

Έπεύθυνος έκδοτης ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ Δεωφόρος Άγ. Φιλοθέης 24 ΦΙΛΟΘΗΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Έπεύθυνος Τυπογραφείου ΕΤΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΑΗΣ Όδός Μενεμένης 2 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Έμβάσματα και έπιταγαι έπ' όνόματι Λουκή Άκρίτα, δδός Πατησίων 63β'

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Μοναδική ευκαιρία: Πωλείται... πόλη νεοχτισμένη, με όλες τις άνέσεις του σύγχρονου πολιτισμού, πεντακάθια σπάνια σε άριστή κατάσταση, δυό εκκλησίες, σχολείο, κινηματογράφο, τέσσερα μπάρ, γήπεδο κλπ. Πληροφορίες: Αύστραλιανή κυβέρνηση... (Πρόκειται για μια όπερμοντέρνα μικρή πόλη που χτίστηκε πριν από μερικά χρόνια στο Μάουντ Μπιούντ της Αύστραλίας, σε ύψόμετρο 2.000 μέτρων, για να στεγάσει τους εργάτες του μεγάλου ύδροηλεκτρικού φράγματος του Κιέβα. Έφέτος το φράγμα άποπερατώθηκε και οι εργάτες με τις οικογένειές τους εγκατέλειψαν την πόλη, που είναι τώρα τελείως έρημη. Η κυβέρνηση της Αύστραλίας την έβγαλε στο σφύρι. Έλπίζεται ότι θα βρεθεί κάποιος αειδόξος επενδυματίας για να τη μεταβάλει σε κέντρο παραθερισμού. Τα σπάνια διατηρήθηκαν 70 — 100.000 δραχμές το καθένα).

Στό Ίράκ, άπαγορεύεται στους ντόπιους και τους ξένους κατοίκους να πωλούν, ν' αγοράζουν ή να κατέχουν γεωγραφικούς χάρτες, άτλαντες, ταξιδιωτικούς οδηγούς και κάθε λογής έντυπα που αναγράφουν τ' όνομα του κράτους του Ίσραήλ. Οι χάρτες και τα σχολικά βιβλία, οι έφημερίδες, τα περιοδικά κλπ. που εκδίδονται στο Ίράκ τρέπαι ν' αναγράφουν το κράτος του Ίσραήλ με τις όνομασίες «Κατεχομένη Παλαιστίνη» ή «Έπδόουλη Παλαιστίνη». Στά όνόμα του Ίράκ οι έξνοι όπορρεάονται να παραδώσουν τους χάρτες και τους ταξιδιωτικούς οδηγούς τους και οι τελωνιακοί όπάλληλοι φυλάττουν ή μουντζουρώνουν το μιστό όνομα του Ίσραήλ. Ο άντισημιτικός φανατισμός παίρνει παιδαριώδεις μορφές στη Μέση Άνατολή.

Άκόμα κι' όταν αισθάνεσθε πολύ καλά στην όγεια σας, υπάρχουν έννεα πιθανότητες στις δέκα να έσθε άρρωστος. Αυτό συνάγεται από μια μακράς πνοής μελέτη του άμερικανικού πανεπιστημίου Τίουλεην, οι έπιστήμονες του όποιου παρακολούθησαν έπιδώδεκα χρόνια 10.709 «όγνεις» ανθρώπους. Στά 92% τών ανθρώπων αυτών άνακαλύφθηκε κάποια άρρώστια, σε λανθάνουσα κατάσταση ή στα πρώτα της στάδια. Ήταν όλοι ήλικίας 30—50 έτών και θεωρούσαν τον εαυτό τους άπολύτως όγιη, δεν αισθάνονταν κανένα πόνο και δεν είχαν πεί ποτέ σε γιατρό. Και όμως, τά 65% τών γυναικών παρουσίαζαν γυναικολογικές άνωμαλίες, σε 77 άνδρες άνακαλύφθηκε προχωρημένος καρκίνος, σε 444 βρέθηκαν καλοήθεις όγκοι που θα μπορούσαν να έξελιχθούν σε καρκίνο και σε 804 άνακαλύφθηκαν καρδιοπάθειες.

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

ΑΠΟ την άεροπορική βάση Βάντερπεργκ της Καλιφορνίας οι Άμερικανοί έξαπέλυσαν κώνο πυραύλου τύπου «Ντισκόβερερ 15» που μεταφέρει όργανα προσορζόμενα να χρησιμοποιηθούν στους μελλοντικούς «όδρυφους» — κατασκόπους. Η τροχιά του περνάει από τους πόλους και όλοκληρώνεται σε 94 λεπτά. Το άπόγειό του είναι 760 χιλιόμετρα και το περίγειό του 209. Ο θαλαμίσκος του έπρόκειτο ν' άπορριφθεί πάνω από τον Άρκτικό Ωκεανό και τα μεταφορικά άεροπλάνα θα προσπαθούσαν να τον περισυλλέξουν προτού πέσει στη θάλασσα κοντά στα νησιά Χαβάι. Άλλ' ό θαλαμίσκος έπεσε 1.500 χιλιόμετρα πέρα από το προκαθορισμένο σημείο και τ' άεροπλάνα εγκατέλειψαν τις προσπάθειες περισυλλογής του. Σκοπός του πειράματος ήταν η τελειοποίηση της τεχνικής της «περισυλλογής» τών όχημάτων του Δυστήματος και, άργότερα, της περισυλλογής ζώων, πιθανώς πτηνών, και κατόπιν ανθρώπων. Ο προσεχής άμερικανικός όδρυφός Ντισκόβερερ, που θα έκτοξευθεί το Νοέμβριο, είναι πιθανόν ότι θα μεταφέρει σε τροχιά πύθηκο.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ πως οι Ρώσοι και οι Άμερικανοί έτοιμάζουν έντυπωσιακές έκτοξέσεις στο Διάστημα. Έπ'όσον πληροφορίες που δεν έπιβεβαιώθηκαν ούτε διαψεύστηκαν ότι με την έπκαρία του ταξιδιού του κ. Χουστσόφ στη Νέα Τόρκη, οι Ρώσοι έπρόκειτο ν' άναγυέλουν ότι έθεσαν άνθρωπο στην έπτολη. Έπίσης, άναμένεται ότι οι Άμερικανοί θα θέσουν σε τροχιά γύρω άπ' τη σουν σε τροχιά γύρω άπ' τη Σελήνη όδρυφόρο δόρους 194 χιλών με διάφορα έπιστημονικά όργανα. Άλλ' οι Ρώσοι είναι τόσο βέβαιοι ότι θα φτάσουν πρώτοι στη Σελήνη, όστε (σύμφωνα με τις πληροφορίες που δημοσιεύει έγκυρη γαλλική έφημερίδα) έχουν έτοιμάσει και τη μακέτα του έτοιμαστέου πτεγγάρου! Στό με ταξίδι στο φεγγάρι! Στό με ταξίδι, οι Άμερικανοί έξέτασαν και άλλον πύραυλο με έξυςαν και άλλον πύραυλο με έξυςαν τη μελέτη της ραδιοεργασίας που περιβάλλει τη Γη, εν όψει τών προσεχών διαπλανητικών ταξιδιών. Ο πύραυλος όνομασθηκε «Άργώ Δ8», είναι τετραόροφος, μήκους 19 μέτρων και φέρει θαλαμίσκο δόρους 37,5 χιλών. Ο πύραυλος Άργώ έπεσε

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

στον Ειρηνικό 36 λεπτά μετά την εκτόξευσή του, ό θαλαμίσκος έπισημάνθηκε με ταντάρ της άεροπορίας και ένα άντιτορπιλικό τον περισυνέλεξε. Ο θαλαμίσκος έπεσε από ύψος 1200 μιλίων με άλεξίστατο

ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΟΜΕΝΗ τηλεσκόπια τοποθετημένα σε άρστάτα πρόκειται να κατασκευασθούν για την άμερικανική άεροπορία. Τα τηλεσκόπια αυτά θα έπισημαίνουν από ύψος 20 μιλίων τους έχθρικούς πυραύλους. Οι σχετικές δοκιμές θα διεξαχθούν κατά π'όσον πιθανότητα το προσεχές θέρους. Τα άερόστατα θα έχουν διάμετρο 70 μέτρων και τα τηλεσκόπια θα είναι 20 ίντσών. Οι ήλιανές άκτίνες που θ' άντανανκλώνται από τους έχθρικούς πυραύλους θα έπισημαίνονται άπό άπόσταση πολλών έκατοντάδων χιλιομέτρων και θα μεταδίδονται στη Γη. Τα τηλεσκόπια θα μπορούν έπίσης να έπισημαίνουν και την εκτόξευση τών πυραύλων.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ από 15 άρχαιολόγους και έπιστήμονες της Αντικτής Γερμανίας και της Έλβετίας ξεκίνησε προ ήμερών για το Καράτσι άκολουθώντας τον ίδιο δρόμο που άκολούθησε πριν από 2.300 χρόνια ό Μέγας Άλέξανδρος με τη στρατιά του δυνάμεις 100.000 άνδρων. Όπως άναφέρει ή ιστορία ό Μέγας Άλέξανδρος ξεκίνησε το 334 π. Χ. από τη Μακεδονία και χροιάσθηκε περίπου όχτώ χρόνια για να καλύψει την άπόσταση τών 18.000 χιλιομέτρων ως την Ίνδία. Η άποστολή, υπό την ήγεσία του Γερμανού άρχαιόλογου καθηγητή Έρικ Μπέουγκερ, πρόκειται να μελετήσει τις πολιτιστικές και οικονομικές συνέπειες που είχε ή ιστορική αυτή πορεία, στις περιοχές και τους λαούς που κατέκτησε ό Μέγας Άλέξανδρος. Ταυτόχρονα, οι έπιστήμονες θ' άσχοληθούν με γεωγραφικές, άγροτικές, βοτανικές και ίατρικές μελέτες άνά τις άσιατικές περιοχές που βρίσκονται κατά μήκος του δρόμου που άκολούθησε ό μεγάλος στρατηλάτης της άρχαιότητας. Η άποστολή χρηματοδοτείται από την κυβέρνηση της Βόννης, από βιομηχανικούς κύκλους και έπιστημονικούς όργανισμούς καθώς και από τις κυβερνήσεις διαφόρων χωρών της Μέσης Άνατολής.

ΤΑ άμερικανικά άτομικά ύποβρύχια μπορούν τώρα να πλέον συνεχώς έπιδένα όλόκληρο χρόνο στον Άρκτικό Ωκεανό, με όποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες. Το άτομικό ύποβρύχιο «Σηντρέϊγκον» κατέπλευσε προ ήμερών στο Νόμπε της Άλάσκας άφου διέσχισε τον Βόρειο Πόλο εν κατάδύσει. Είναι ή τρίτη φορά κατά την όποια άμερικανικό ύποβρύχιο έκτελεί το ταξίδι αυτό κάτω από τους πάγους του πόλου. Το ταξίδι του «Σηντρέϊγκον» ήταν διαρκείας 35 ήμερών.

ΟΙ γιατροί είναι σήμερα σε θέση να δημιουργούν «παράφρονες» και να θεραπεύουν κατά βοήληση, χάρη σε νέα φάρμακα που άνακαλύφθηκαν πρόσφατα από τους φαρμακολόγους. Σε μια άνακοίνωσή του προς την Άμερικανική Χημική Έταιρεία, ό δρ Τζών Μπίελ άνέφερε ότι τα φάρμακα αυτά έπείρεψαν στους έπιστήμονες να παρασκευάσουν νέα μέσα καταπολεμήσεως της σχιζοφρενίας και της ψυχικής καταπτώσεως. Ένα φάρμακο που προκαλεί κατάσταση τεχνητής ψυχωσεως που δε διαφέρει σε τίποτα από την πραγματική άρρώστια, όνομάζεται ΖΒ—329 (Νιτριτόν). Η έπίδρασή του διαρκεί 8—12 ώρες. Ο δρ Μπίελ άνέφερε έπίσης ότι δοκιμάζονται κλινικά δυό φάρμακα που έξουδετερώνουν άποτελεσματικά την έπίδραση του Νιτριτόν. Πρόκειται για την τετραυδροαμναζίνη — που θεραπεύει την τεχνητή σχιζοφρενία σε πέντε λεπτά της ώρας — και την κυκλοπεντίνη.

ΟΕΘΝΙΚΟΣ Όργανισμός Άνδρας της Άγγλίας και το Συμβούλιο Έμπορίας Άνδρας, έξέταζουν την έισαγωγή συστημάτων προσσκευασίας και πώλησης άνδρας ή άκ'όπου καν σήμου από αθλητές μηχανές. Πρότυπο αυτού του μηχανήματος λειτουργεί κιάλας στο Παρίσι και παρόμοια ύπηρεσία μπορεί να έγκατασταθεί έπιτυχώς στη Μ. Βρετανία. Σε δυό χρόνια το πολύ, οι νοικοκυρές θ' αγοράζουν κάρβουνα από μηχανήματα που θα πωλούν δέματα δόρους 14 χιλών καυσίμου. Το νέο σύστημα έπιβάλλεται από τις άνάγκες όγνινης και καθαριότητας.

Έπιτεύγματα της τεχνικής

ΤΟ τελευταίο έργο του Προοδευτικού Δημοτικού Συμβουλίου του Λονδίνου στον τομέα της άνεργείας σχολείων, είναι το έλαφρό, εύεδρο, «πυραμίδας» σχολείο μέσης εκπαιδευσεως του Ράδερφορντ που πρόκειται να εγκατασταθεί εντός του μηνός. Για την κατασκευή του δαπανήθηκαν 330.000 λίρες και σ' αυτό θα φοιτήσουν 800 άγόρια της περιοχής, ήλικίας 11 ως 19 έτών. Το νέο σχολείο είναι τοιόροφο σε σχήμα πυραμίδας. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται ή κεντρική αίθουσα συγκεντρώσεως του σχολείου, μια θαυμάσια αίθουσα με καλή άκουστική και μεγάλη σηνή, που θα χρησιμοποιηθεί άργότερα για θεατρικές παραστάσεις. Άλλα στο χώρο μια άνεστραμμένη πυραμίδα που έναρμονίζει τη γενική γραμμή του σχολείου, στεγάζει τεπόζιτα και βοηθητικούς χώρους. Οι αίθουσες διδασκαλίας και οι διάδρομοι είναι διακοσμημένοι με ζωηρά, χαρούμενα χρώματα. Δεξιά και άριστερά της αίθουσας συγκεντρώσεως ύπάρχουν δυό γυμναστήρια με πλήρη έξοπλισμό. Στό πρόγραμμα σπουδών του σχολείου θα δίδεται ιδιαίτερη σημασία στις φυσικές έπιστήμες και την τεχνολογία. Τάδεχουν τέσσαρα μεγάλα εργαστήρια φυσικής, χημείας, βιολογίας και φυσικών έπιστημών γενικά, καθώς και εργαστήρια Ϋυλουργικής, μεταλλουργίας, μηχανικής και άλλων βιοτεχνιών. Στην όροφή του σχολείου ύπάρχει και θερμοκήπιο. Είδικό προσωπικό έχει προσηλφθεί για το πρότυπο αυτό γυμνάσιο και ύπάρχουν άκόμα και δάσκαλοι έιδικευμένοι στα προβλήματα τών καθυστερημένων παιδιών.

ΣΤΟ νοσοκομείο της Χερσουργικής σχολής του πανεπιστημίου της Γλασκώβης εγκαταστάθηκε νέος πειραματικός «θάλαμος πίεσεως» που θα χρησιμοποιηθεί κυρίως για τη θεραπεία τών άρτηριακών παθήσεων. Άτομα που πάσχουν από θρόμβωση της στεφανιαίας και όύματα δηλητηριάσεως από φωσφάριο, εκτός έκείνων που πάσχουν από άλλες παθήσεις τών άρτηριών στις όποιες ό άνεφοδιασμός διαφόρων σημείων του σώματος με αίμα είναι άνεπαρκής, θα ώφεληθούν από τον θεραπευτικό αυτό θάλαμο.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Σ' αυτά ανάβουν φωτιά. — Για όλους τιποτένια.
- 2) Ποταμός της Τουρκίας. — Σύγχρονος Γάλλος συγγραφέας.
- 3) Ναυτική ζημία. — Λαϊκό γλίσσισμα.
- 4) Λέγεται και.. μπουλούκος. — Γνωστός ήθοποιος του θεάτρου μας.
- 5) Ήγεμονικός οίκος της Βουλγαρίας. — Χτυποκάρδι.
- Άντρέ.. Γάλλος δημοσιογράφος και ακαδημαϊκός.
- 6) Ο μεγαλύτερος γεωγράφος της αρχαιότητας. —

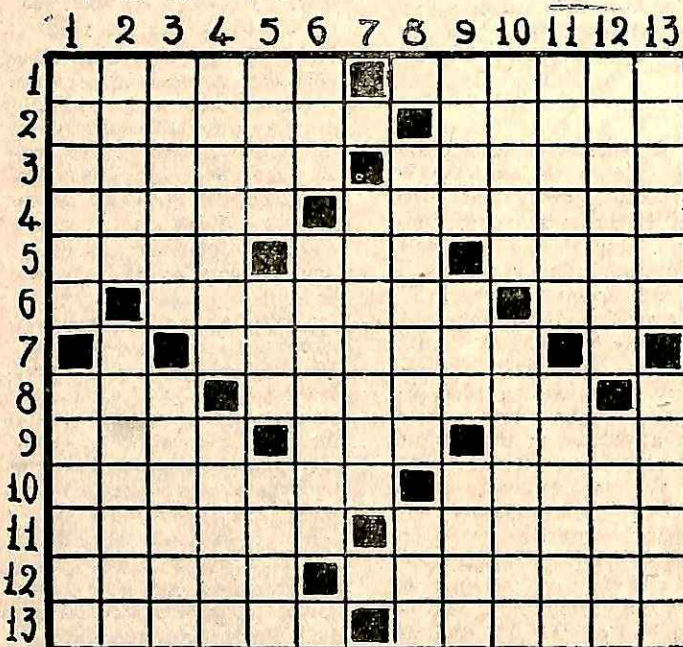
4) Σφοδρός σάλος της θάλασσας παρατηρούμενος μετά την τρικυμία. — Έδωσε το όνομά του σ' ελληνικό κόλπο.

5) Ήρδ πτηνό των αρχαίων Αιγυπτίων — Άφρικανός φύλαρχος. — Γνωστή μάς είναι η δούκισσά του.

6) Άρίστη ποιότης. — Ζώο των τροπικών χωρών.

7) Έγινε διάσημος για το πλάσματίδι του.

8) Αυτούς τούς... πηγαίνουν. — Όροσειρά του Μαρόκου.

Προσωπική αντωνυμία.

- 7) Ο πατέρας του Προμηθέως.
- 8) Άκούεται στη ζούγκλα. — Νοτιοανατολικός άνεμος.
- 9) Χωρίς να εξαιρεθεί καμιά. — Γράμματα που θυμίζουν την Ιταλική τηλεόραση — Συλλαβάνει τρωκτικά.
- 10) άπαλό στην αφή. — Η μεγαλύτερη από τις μικρές Σουνδαίους.
- 11) Μεταφέρεται εύκολα. — Πάει ή γλώσσα της.. πολυλογούς.
- 12) Νεύρο. — Περιφημος Ρωμαίος ρήτωρ.
- 13) Πόλη της Νοτίου Άφρικής. — Άγγαρεία.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) Όμάς νήσων του Ειρηνικού. — Γίνεται σαλάτα.
- 2) Άνόητος, αλλά και δύστροπος. — Είναι για... δέσιμο.
- 3) Μοιάζει με το μπιζέλι. — Έχουν σκούρο χρώμα.

9) Έχει πρωτεύουσα τη Μασκάτη. — Λέξη από αθλητικό όρο. — Μικρός γυναικείος κούκος.

10) Ξενικό ανδρικό όνομα. — Κωμόπολη της Α. Θράκης.

11) Έπίρρημα που παρουσιάζει.. κενά. — Προορίζεται για υποζύγιο.

12) Έχει ονομαστό άστεροσκοπεύο. — Άθηναίος στρατηγός, που διακρίθηκε στον πελοποννησιακό πόλεμο.

13) Άνάμοιες στις διαστάσεις. — Έκλεκτό σιτάλευρο.

A.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΜΠΑΜ — ΚΑΤΑΜΑΤΑ
2. ΠΑΧΗΣ — ΧΑΛΙΝΟΣ
3. ΑΝΑΝΑΣ — ΜΕΡΑΚΙ.
4. ΚΑΡΑΝΟΣ — ΚΑΡΙΑ
5. ΑΓΟΣ — ΛΑΜ — ΝΙΟ
6. ΝΙΣ — ΜΟΡΕΝΤΟ
7. ΑΑ — ΚΩΜΩΔΙΑ — ΣΑ.
8. ΦΙ-

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριε Διευθυντά,

Κάθε φορά που χτυπά η τρομπέτα του ταχυδρόμου, νοιώθω και μια ξεχωριστή χαρά και τούτο γιατί περιμένω το περιοδικό σας. Πάει καιρός τώρα, οκτώ μήνες περίπου, από την ημέρα που πήρα το διορισμό μου, ως δάσκαλος, σε μιάν αετοφωλιά, στην ακριτική περιφέρεια Ξάνθης, που είμαι άχωριστος φίλος του έγκρίτου περιοδικού. Το μελετώ άοχρτα, γιατί σ' αυτό βρίσκω κάθε τι το άραιο, το τέλειο, το χαρακτηριστικό, το ένδιαφέρον. Δεν θα περάσει καιρός, το πιστεύω, και το περιοδικό μας θα γίνει ο απαραίτητος φίλος κάθε ανθρώπου, γιατί έχει το προσόν της πλούσιας και επιμελημένης ύλης.

Ήλθε ή ώρα... κι' εγώ σαν δάσκαλος, που είμαι, θα το παρουσιάσω ακόμη και σε συνέδριό μας γιατί αξίζει, γιατί πράγματι κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα τόσα περιοδικά.

Βαρεία νοιώθω την εντολή, μαζί με τόσους άλλους θερμούς φίλους μας, να σας εκφράσω τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια.

Μετά τιμής
Χτίκος Κωτούλας
Δημοδιδάσκαλος
Μαργαρίτι — Ξάνθης.

Άξιότιμε κ. Διευθυντά,

Πρέπει, αναγκαστικά, να υπάρχουν και στη χώρα μας λογίων - λογίων άνθρωποι που έχουν την ώραία συνήθεια, ν' ασχολούνται με το διάβασμα! τα βιβλία και τα περιοδικά...

Όμως, οι πιο πολλοί, φαίνεται ότι στερούνται ακόμη

ΜΩΣΙΣ — ΣΕΡ. 9. ΠΑΝ — ΝΙΚ — ΛΑΝΑ. 10. ΠΟΛΟΝ — ΣΟΦΙΤΕΣ 11. ΙΚΑΝΟΣ — ΙΩΝΙΚΗ 12. ΠΕΡΑΣΙΑ — ΣΕΡΑΜ 13. ΑΡΑΙΩΣΙΣ — ΣΑΣΙΑ

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΜΠΑΚΑΝΑΝ — ΠΙΠΑ
2. ΠΑΙΝΑΓΙΑ — ΠΟΚΕΡ
3. ΑΧΑΡΟΣ — ΦΑΛΑΡΑ.
4. ΜΗΝΑΣ — ΚΙΝΟΝΑΙ
5. ΣΑΝ — ΜΩΜ — ΝΟΣΩ
6. ΣΟΛΟΜΩΝ — ΣΙΣ
7. ΑΧ — ΣΑΡΩΣΙΣ — ΑΙ
8. ΤΑΜ — ΜΕΔΙΚΟΙ
9. ΑΛΕΚ — ΝΙΣ — ΦΩΣ
10. ΜΙΡΑΝΤΑ — ΛΙΝΕΣ
11. ΑΝΑΡΙΟ — ΣΑΤΙΡΑ
12. ΤΟΚΙΟ — ΣΕΝΕΚΑΣ
13. ΑΣΙΑ — ΠΑΡΑΣΗΜΑ.

από τις βαθύτερες εκείνες ψυχικές ανάγκες, τις ανώτερες πνευματικές ανάγκες και άνησυχίες. Κι' έτσι ασφαλώς, διαβάσουν δίχως κρίση, παθητικά και επιπόλαια, δίχως εκλεκτικότητα και ξεκαθαρισμένες προτιμήσεις. Δεν ενδιαφέρονται ακόμη, να μάθουν, και να ξέρουν, τί πρέπει να προτιμούν — και τί ν' αποφεύγουν. Έτσι, αγοράζουν δίχως διακρίση, την πιο εύκολη, και την πιο προσιτή έντυπη σαβούρα — όλη τη φθοροποιά σαβούρα, που άνεύθυνα κυκλοφορεί στη χώρα μας.

Βέβαια, όλ' αυτά, είναι γνωστά, και χιλιοειπωμένα ίσως, και δεν σας γράφω γι' αυτά, μόνο. Μέσα στους διάφορους αναγνώστες βιβλίων, και περιοδικών, είναι και άνθρωποι με φωτισμένη διάνοια, καλλιεργημένη κρίση, που έχουν αποκτήσει μιά κάποια εκλεκτικότητα και πρωτοβουλία. Κι' αν δεν είναι οί ίδιοι, ως πούμε, διανοούμενοι, είναι ωστόσο σε θέση, ν' αξιοποιούν τον καιρό τους, διαβάζοντας, τα λεφτά που ξοδεύουν, αγοράζοντας βιβλία και περιοδικά, δεν πάνε κι' ολότελα χαμένα, έχουν κρίση και ένθουσιασμό, για κάθε τίμα πνευματική προσπάθεια. άποχτούν ολόένα και πιο συγκριμένο προσανατολισμό, καλονοιώθουν την εποχή μας την κοσμογονική, γίνονται κι' εκείνοι σύγχρονοι άνθρωποι και προοδευτικοί, και πρωτοπόροι ακόμη, και στην πιο άπλη περίπτωση δεν διαβάζουν μόνο και μόνο «για να περνάει ή ώρα τους». Αυτοί τιμούν τις πνευματικές αξίες του «Κόσμου μας, κι' ανταποκρίνονται σε κάθε ανώτερη προσπάθεια κλπ. με τη σοβαρότερη πνευματικότητά τους..

Λοιπόν, σ' αυτούς τούς εκλεκτούς αναγνώστες, στηρίζεται ή έκδοση καλών βιβλίων, και περιοδικών... Σ' αυτούς τούς πραγματικά εκλεκτούς στηρίζεται, και ή κυκλοφορία του δικού σας καλού περιοδικού. Αυτοί οί εκλεκτοί, προσπαθούν να το διαδώσουν πλατύτερα, παντού, μέσα στη μάζα του λαού μας — του τόσο περιφρονημένου και τόσο άδικημένου.

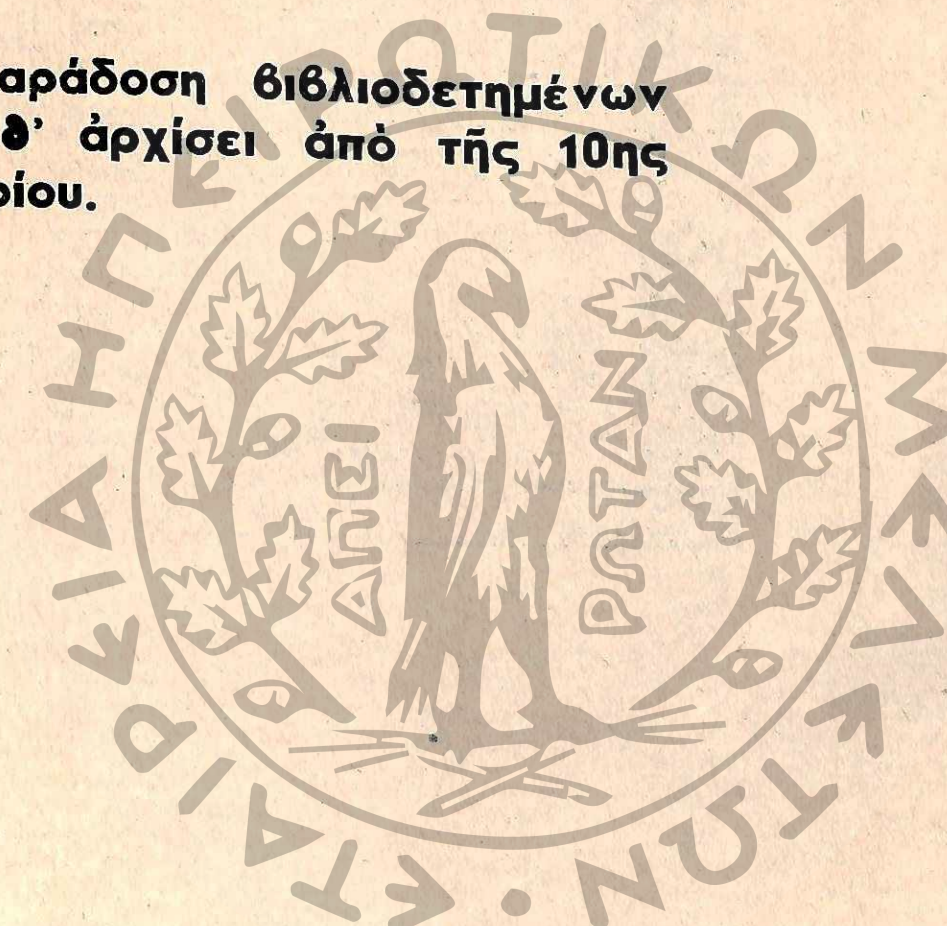
Τελειώνοντας, το παρόν, νομίζω πως, απ' όσα σας έγραψα, βγαίνει μόνος του ο έπαινος, ο θαυμασμός, και τα συγχαρητήριά μου για την ώραία και μοναδική σας εργασία, που τιμά τον τόπο μας.

Βλάσης Λατσούθας
N. Κόσμος, Λαμίας.

Ο Γ' ΤΟΜΟΣ

Με το 69ον τεύχος συνεπληρώθη ο Γ' τόμος του «ΚΟΣΜΟΥ», ό οποίος συνοδεύεται και με εύρετήριο της ύλης, ταξινομημένο κατά θέματα.

Η παράδοση βιβλιοδετημένων τόμων θ' αρχίσει από της 10ης Οκτωβρίου.

Τὸ πῖο χαρούμενο ἄγελμα
τοῦ 1960 !

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΑ

